

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД

БЮЛЕТИН НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД

НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ
ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ
ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ

БРОЙ 8/2023

СЪДЪРЖАНИЕ

I. РЕШЕНИЯ НА НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ.....	4
Решение № 299 от 15.08.2023 г. на ВКС по к. н. д. № 329/2023 г., II н. о., докладчик председателят Петя Шишкова.....	4
Решение № 72 от 7.08.2023 г. на ВКС по н. д. № 278/2022 г., II н. о., докладчик съдията Биляна Чочева.....	8
Решение № 297 от 7.08.2023 г. на ВКС по н. д. № 43/2023 г., III н. о., докладчик съдията Красимира Медарова.....	13
Решение № 302 от 23.08.2023 г. на ВКС по н. д. № 223/2023 г., III н. о., докладчик съдия Мария Митева.....	23
Решение № 304 от 23.08.2023 г. на ВКС по н. д. № 430/2023 г., I н. о., докладчик съдията Елена Каракашева.....	26
II. РЕШЕНИЯ НА ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ.....	47
Определение № 2403 от 8.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 3749/2022 г., IV г. о., докладчик съдията Димитър Димитров.....	47
Определение № 50026 от 16.08.2023 г. на ВКС по ч. гр. д. № 3096/2022 г., IV г. о., докладчик съдията Димитър Димитров.....	55
Определение № 50325 от 28.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 2761/2021 г., IV г. о., докладчик съдията Боян Цонев.....	58
Решение № 50035 от 25.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 1901/2022 г., II г. о., докладчик съдията Емилия Донкова.....	63
Решение № 50041 от 2.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 1685/2022 г., I г. о., докладчик съдията Милена Даскалова.....	66
Решение № 50048 от 31.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 2897/2022 г., II г. о., докладчик съдията Снежанка Николова.....	69
Решение № 50059 от 2.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 2017/2022 г., I г. о., докладчик съдията Милена Даскалова.....	74
Решение № 50103 от 11.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 1455/2022 г., IV г. о., докладчик съдията Десислава Попколева.....	78
Решение № 50128 от 3.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 2855/2021 г., I г. о., докладчик председателят Маргарита Соколова.....	82
Решение № 50162 от 1.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 758/2021 г., I г. о., докладчик председателят Маргарита Соколова.....	89
III. РЕШЕНИЯ НА ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ.....	94
Решение № 50035 от 7.08.2023 г. на ВКС по т. д. № 134/2022 г., II т. о., докладчик председателят Бонка Йонкова.....	95

Решение № 18 от 31.08.2023 г. на ВКС по т. д. № 1008/2023 г., II т. о., докладчик съдията Анна Баева.....	101
Определение № 628 от 3.08.2023 г. на ВКС по ч. т. д. № 588/2023 г., I т. о., докладчик съдията Вероника Николова.....	104
Определение № 647 от 16.08.2023 г. на ВКС по ч. т. д. № 722/2023 г., I т. о., докладчик съдията Анна Ненова	110

I. РЕШЕНИЯ НА НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ

1. Не е необходимо съдебните инстанции по фактите да обсъждат подробно, както е сторено в случая, данните от досъдебното производство. Това е така с оглед спецификата на процедурата, при която задължението на съда за изясняване на фактическата обстановка е заменено със задължението за приемане за установени на обстоятелствата, изложени в обвинителния акт.

При изразено съгласие по реда на чл. 371, т. 2 от НПК, ангажиментът на съда се свежда до това, да провери дали самопризнанието се подкрепя от надлежно събрани доказателства. Изискването на закона не е за подробен анализ на всеки доказателствен източник, нито за обсъждане на пълния обем от събрани материали, а единствено за установяване наличието на такива, които подкрепят фактите по обвинението. Целта е да не бъде нарушен принципът, че присъдата не може да се основава само на самопризнания. При това тази проверка се извършва в съдебно заседание при постановяване на определението по чл. 372, ал. 4 от НПК, а не по-късно при изготвяне на мотивите. Задължението по чл. 373, ал. 3 от НПК в решението си съдът да се „позовава на самопризнанието и на доказателствата, събрани в досъдебното производство, които го подкрепят“ не означава осъществяване на съдържателен анализ и оценка. Такъв се прави, когато се изясняват релевантните обстоятелства, а в случая те вече са установените от прокуратурата в обвинителния акт с обвързваща сила. Законосъобразната защита срещу необосновани фактически изводи от страна на обвинението се реализира чрез отказ от провеждане на съкратено съдебно следствие по чл. 371, т. 2 от НПК, а не с извършването на собствен доказателствен анализ.

чл. 371, т. 2 НПК

чл. 373, ал. 3 НПК

Решение № 299 от 15.08.2023 г. на ВКС по к. н. д. № 329/2023 г., II н. о., докладчик председателят Петя Шишкова

Производството е по реда на чл. 346, т. 1 от НПК.

Образувано е по повод на жалба от подсъдимия Г. С. Г. чрез защитника му срещу решение № 399 от 20.12.2022 г., постановено по ВНОХД № 840/22 г. по описа на Софийски апелативен съд. С атакувания съдебен акт е потвърдена присъда № 18 от 17.06.2022 г. по НОХД № 117/20 г. на Софийски окръжен съд, като Г. е признат за виновен в това, че на 18.05.2018 г. в [населено място], при управление на МПС - лек автомобил марка „Фолксваген“, модел „Голф“, с ДК [рег. номер на МПС], нарушил правилата за движение - чл. 77, ал. 1 от ППЗДвП и по непредпазливост причинила смъртта на К. Б. Г., като деянието е осъществено след употреба на наркотични вещества и подсъдимият е избягал от местопроизшествието, поради което и на основание чл. 343, ал. 3, б. „б“, вр. ал. 1, б. „в“, вр. чл. 342, ал. 1, вр. чл. 58а, ал. 1 от НК е осъден на лишаване от свобода за срок от шест години при първоначален общ режим на изтърпяване на наказанието. Лишен е от правоуправление за шест години. Приспаднатото е времето на задържане и са му възложени направените по делото разноси.

В жалбата са релевирани всички касационни основания по чл. 348, ал. 1 от НПК. Иска се отмяна на решението и връщане на делото за ново разглеждане, алтернативно, намаляване на наказанието с приложение на чл. 55 от НК, като се твърди, че съдът е допуснал процесуални и материалноправни нарушения при събиране и оценка на относимите към санкцията доказателства. Възражава се срещу отказа на съда да приеме писмено доказателство за психическото състояние на подсъдимия, срещу

недооценяването на причината, поради която Г. е напуснал местопроизшествието и неотчитане на съпричиняването от страна на св. С.. Според касатора, след като втората инстанция е отхвърлила някои от възприетите като отегчава обстоятелства от първостепенния съд, е следвало да смекчи наказанието.

В съдебно заседание защитниците поддържат жалбата.

Представителят на ВКП изразява становище, че решението следва да бъде оставено в сила.

Самият подсъдим изразява съжаление за извършеното и моли за по-леко наказание.

Върховният касационен съд, след като се запозна с доводите на страните, и извърши проверка в пределите по чл. 347, ал. 1 от НПК, намери следното:

Съдебното следствие пред първата инстанция е проведено по реда на гл. XXVII от НПК, като Г. е признал изцяло фактите по обвинителния акт. Съдът е изпълнил задължението си да се убеди, че подсъдимият е запознат с процесуалните последици от изявлението си, и че признанието се подкрепя от надлежно събрани доказателства, след което е одобрил съгласието да не се събират доказателства за признатите факти.

Пред ВКС се прави оплакване, че отхвърляйки представените документи и възраженията на защитата, апелативният съд е приложил незаконосъобразно особените правила на съкратеното съдебно следствие. Подобно процесуално нарушение не се установява. Изложеното в жалбата разбиране, за съществуване на принципна възможност за събиране на нови доказателства и за възприемане на различна правна оценка от тази на прокуратурата на признатите факти е правилно. Регламентираната забрана обхваща фактите по обвинението, а това са изложените в обвинителния акт обстоятелства, които са включени в предмета на доказване по чл. 102 от НПК. Недопустимо е събирането на доказателства, които са в противоречие с тях и ги опровергават, но няма пречка да бъдат установявани допълнителни обстоятелства, или признатите факти да бъдат интерпретирани различно. Касационната проверка констатира, че въззивният съд се е съобразил с тези постановки и е приложил правилно процесуалния закон. Упражнявайки контрол върху действията на Софийски окръжен съд, не го е упрекнал за събирането на допълнителни писмени и гласни доказателства, а ги е приел за надлежно приобщени, обсъдил ги е и е съобразил решението с тях.

Доколкото жалбоподателят е изложил доводи за несъгласие с някои от разсъжденията на предходните инстанции при оценката на доказателствата, както и предвид начина, по който материалите от досъдебното производство са обсъдени в мотивите към присъдата и решението, следва да бъде направено изрично уточнение относно дължимата аргументация от страна на съда. Не е необходимо съдебните инстанции по фактите да обсъждат подробно, както е сторено в случая, данните от досъдебното производство. Това е така с оглед спецификата на процедурата, при която задължението на съда за изясняване на фактическата обстановка е заменено със задължението за приемане за установени на обстоятелствата, изложени в обвинителния акт. При изразено съгласие по реда на чл. 371, т. 2 от НПК, ангажиментът на съда се свежда до това, да провери дали самопризнанието се подкрепя от надлежно събрани доказателства. Изискването на закона не е за подробен анализ на всеки доказателствен източник, нито за обсъждане на пълния обем от събрани материали, а единствено за установяване наличието на такива, които подкрепят фактите по обвинението. Целта е да не бъде нарушен принципът, че присъдата не може да се основава само на самопризнания. При това тази проверка се извършва в съдебно заседание при постановяване на определението по чл. 372, ал. 4 от НПК, а не по-късно при изготвяне на мотивите. Задължението по чл. 373, ал. 3 от НПК в решението си съдът да се „позовава на самопризнанието и на доказателствата, събрани в досъдебното производство, които го подкрепят“ не означава осъществяване на съдържателен анализ и оценка. Такъв се прави, когато се изясняват релевантните обстоятелства, а в случая те вече са установените от прокуратурата в обвинителния акт с обвързваща сила. Законосъобразната защита срещу

необосновани фактически изводи от страна на обвинението се реализира чрез отказ от провеждане на съкратено съдебно следствие по чл. 371, т. 2 от НПК, а не с извършването на собствен доказателствен анализ.

По делото не се констатира противоречие между възприетата от въззивния съд фактическа обстановка и изложената в обвинителния акт, т. е. не е допуснато съществено процесуално нарушение при прилагане на особените правила, но пространният анализ на доказателствените източници е ирелевантен за отговора на оплакванията в касационната жалба.

Претенцията за отмяна на решението и връщане на делото за ново разглеждане следва да бъде отхвърлена. Тя се основава на твърдението, че съществени обстоятелства, относими към обществената опасност на деянието и дееца не са изяснени или правилно оценени. Конкретно се визират страха от саморазправа като причина за напускане на местопроизшествието, тежкото отражение на случилото се върху психическото състояние на Г. и наличието на съпричиняване от страна на св. С.. Внимателната съпоставка между твърденията на жалбоподателя и въззивното решение сочи, че липсва противоречие между изводите на съда и на жалбоподателя за фактите от обективната действителност.

Точно както твърдят защитниците, по делото е установено, че като е напуснал местопроизшествието Г. е бил уплашен. Това обстоятелство фигурира в обстоятелствената част на обвинителния акт и е сред признатите от подсъдимия и възприети от съда. Допълнително е съобразено, че пред полицаите от І РУ на МВР в гр. София е съобщил, че е се страхува от физическа саморазправа, възприето е становището на съдебнопсихиатричната експертиза, че е бил притеснен да не бъде нападат от множество хора.

Второто наведено обстоятелство е приносът на св. С. за произшествието. Искането за отчитане на съпричиняване касае правилното приложение на материалния закон, но фактите, на които касаторът базира тезата си категорично са изведени в решението – прието е, че докато е била под надзора на баща си, малката К. е излязла на пътното платно и е застанала пред автомобила, без той да ѝ попречи или да се опита да я върне обратно на тротоара.

Следващият факт, визиран в жалбата е, че подсъдимият преживява тежко случилото се. И с него въззивният съд се е съгласил, тъй като е приел, че в резултат на произшествието Г. е изпаднал в „депресивно и тревожно емоционално състояние“.

Законосъобразно изяснените факти са получили правилна правна оценка от апелативния съд. Негативните психически изживявания и стресовата реакция на подсъдимия са сред изрично посочените като смекчаващи обстоятелства и са отчетени адекватно.

Няма основание състоянието на уплаха на подсъдимия след случилото се, да бъде интерпретирано като причина за намаляване на наказанието. Твърди се, че страхът е бил породен от вероятното посегателство върху живота и здравето му, т. е. надхвърля обичайното опасение от негативните последици, които влече извършването на престъпление. Действително, наличието на извинителна причина за напускане на местопроизшествието рефлектира върху степента на обществена опасност на деянието, и дори е възможно да води до пълна неприложимост на по-тежко квалифициращия признак. В конкретния случай, обаче, извинителна причина не се установява. Когато св. С. е направил забележка на подсъдимия, последният е излязъл от автомобила и е отишъл да се конфронтира с него, което говори, че по начало не е бил респектиран от присъстващите лица. Според фактите по делото никой от тях не е казал думи или е предприел действия, които да мотивират страх от саморазправа. Това не е било и обективно възможно с оглед хронологията на събитията, тъй като автомобилът е прегазил детето още при потеглянето си, след което изобщо не е спрял. Налага се изводът, че не са съществували обективни причини подсъдимият да избяга, и че е взел решение да напусне местопроизшествието

единствено от субективни подбуди, което обстоятелство не смекчава вината му.

Правилно въззивният съд не е приел наличие на съпричиняване от страна на св. С.. Като „съпричиняване“ съдебната практика определя „поведението на пострадалия от пътнотранспортно произшествие, което е създало предпоставки за настъпването му или нарушаване от негова страна на правила за движение по пътищата, като по този начин е допринесло за причиняване на вредоносния резултат“ /ППВС 7/64/. Когато непозволеното увреждане е причинено от дете, отговорност носи родителят. В качеството си на пешеходец, тригодишната К. неправомерно е излязла на пътното платно, а баща ѝ не се е погрижил да предотврати или да преустанови нарушението. Въпреки това, неговото бездействие не би могло да се квалифицира като съпричиняване, тъй като не е в причинна връзка с настъпилния резултат. Като е застанало в близост до тротоара пред паркиран автомобил и докато е стояло там по време на конфликта на подсъдимия с баща му, детето не е застрашило нито себе си, нито други участници в движението, още по-малко е причинило вреда. Опасността е възникнала по-късно, едва когато подсъдимият е решил рязко да потегли, но в този момент единственият, който е могъл да предотврати произшествието е бил самият той. Детето не е изскочило внезапно на пътя, а е стояло неподвижно пред него. Според установеното по делото, св. С. се е намирал до задната част на автомобила, а К. е била на около метър пред него, и обективно не е било възможно да я издърпа на тротоара. Дори стоящият по-близо св. Ц. е успял само да удари по предния капак, но не е и да я спаси.

Предвид изложеното, следва да се приеме, че обстоятелствата, които имат отношение към размера на наказанието са индивидуализирани точно. Като смекчаващи обстоятелства са отчетени добрите характеристични данни, чистото съдебно минало, трудовата ангажираност, понесената психична травма и съжалението за извършеното. За отегчаващи са приети миналите нарушения на правилата за движение, наличието на два отделни квалифициращи признака, неразумното шофиране непосредствено преди инцидента, дало повод на С. да направи забележка, както и пропускът на Г. да прояви завишено внимание при деца на пътя. Видно е, че изводът за баланс между смекчаващите и отегчаващи обстоятелства е правилен, което от своя страна обуславя налагането на наказание около средния размер, в случая девет години. Настоящият съдебен състав намира така отмерената санкция за справедлива. Законосъобразно е приложена и редукцията с 1/3 с оглед проведеното съкратено съдебно следствие.

Апелативният съд е изразил несъгласие с някои от обстоятелствата, възприети от първата инстанция като смекчаващи. Виждането, че изключването им от кръга на относимите към отговорността, налага непременно и намаляване на наказанието, не намира опора в закона. Оценката на посочените в чл. 54 от НК обстоятелства не се прави аритметично според броя им, а с оглед относителната тежест на всяко от тях. Изброените по-горе предпоставки за смекчаване на отговорността не открояват деянието или дееца до степен да се приеме, че имат превес над отрицателните характеристики. При непредпазливите престъпления не е необичайно извършителят да е с чисто съдебно минало, а трудовата ангажираност, доброто име в обществото и разкаянието за извършено престъпление, особено с причинената смърт, следва да се считат за стандарт, а не за особеност.

2. При прилагането на принципа *ne bis in idem* ЕСПЧ изисква да са изпълнени четири условия: 1. идентичност на лицето, по отношение на което се провежда наказателното преследване, или на санкционираното лице; 2. идентичност на преследваните деяния (*idem*); 3. дублиране на производствата за налагане на санкции (*bis*) и 4. окончателен характер на едно от двете решения. Условието, които са от значение по настоящото дело са идентичността на деянието (*idem*) и наличието на две производства (*bis*).

От решението си по делото *Engel* и др. срещу Нидерландия Решение от 08.06.1976 г., постановено по жалби № 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72. нататък ЕСПЧ развива специфични, самостоятелни критерии, за да изясни понятието "наказателно обвинение" по смисъла на чл. 6, респ. понятието "наказание" по смисъла на чл. 7 от ЕКПЧ. При тълкуване на чл. 4 от Протокол № 7 ЕСПЧ прибегва до т. нар. критерии *Engel*, а именно: правната квалификация на нарушението в националното право, естеството на нарушението и естеството и тежестта на наложената на нарушителя санкция. Последните два критерия са алтернативни, но ЕСПЧ може да ги вземе предвид кумулативно, ако конкретните обстоятелства изискват това (вж. напр. §§ 30 и 31 от реш. от 23.11.2006 г. на ЕСПЧ по делото *Jussila* срещу Финландия, жалба № 73053/01).

чл. 123, ал. 4, вр. ал. 1 НК

чл. 80 ЗЗ

чл. 81, ал. 2, т. 1 ЗЗ

Решение № 72 от 7.08.2023 г. на ВКС по н. д. № 278/2022 г., II н. о., докладчик съдията Биляна Чочева

Касационното производство е образувано по жалба на адв. Ц. И., защитник на подсъдимия В. Е. Е., и по жалба на адв. К. Н. - повереник на частните обвинители Г. Г. Г., П. Й. Г., Г. П. Г., както и на Й. Т. Я., А. Т. Я. и П. Т. Я., действащи чрез техния баща и законен представител Т. Т. Я., против решение № 371/29.11.2021 г. на Софийския апелативен съд, НО, постановено по ВНОХД № 762/2021 г., с което е била потвърдена присъда от 14.09.2020 г. на Окръжен съд - Монтана по НОХД № 202/2019 г.

С тази присъда първоинстанционният съд признал подсъдимия В. Е. Е. за виновен в това, че на 15.10.2014 г. в гр. Видин, в операционна зала на А. при МБАЛ "С. П. " – В. при планово "Секцио цезереа", като оператор – ръководител на операционен екип "лекар – ординатор акушер гинеколог" в А., причинил смъртта на родилката Д. П. Й. поради немарливо изпълнение на правно-регламентирана дейност, представляваща източник на повишена опасност – упражняване на медицинска професия - "лекар", като нарушил медицински стандарт "Акушерство и гинекология", дял V, глава XV "Специални изисквания за качество на медицинската помощ при акушерска спешност" – т. 1. "Акушерска спешност"; т. 1. 2. – остра загуба, усложнена или не от коагулопатия, утвърден с Наредба № 12/21.07.2014 г., съгласно чл. 6, ал. 1 от Закона за лечебните заведения (ЗЛЗ) – при извършване на трето по ред цезарово сечение на родилката, при неяснота на оперативния риск и настъпили усложнения – при обилно кървене вследствие на затруднение при отстраняване на предлежача плацента, прирастнала в мускулатурата на стената на матката ("т. нар. плацента превия акрета"), последвал кюретаж и маточна атония, със затваряне на оперативния разрез с липса на сигнални дренажи в коремната кухина, довело до късно диагностициране на настъпилия кръвоизлив, който е бил двойно по-голям от отразените 700 мл., не интерпретирал навреме променената кръвна картина, не предприел навреме решението за повторна операция за отстраняване на матката (тотална хистеректомия), развива се ДИК-синдром (дисеминирано интравазално кръвосъсирване) и последвал хеморагичен шок; нарушил раздел II "Организация на диагностичната и лечебна дейност и на грижата за пациентите" от Правилник за устройството, дейността и вътрешния ред на отделение по акушерство и гинекология при МБАЛ "С. П. " АД – гр. В., т. 9 "Следоперативен период" и т. 10 "Родилна помощ" – не извършил лично наблюдение на следоперативния период на родилката, реанимацията не била адекватна и своевременна, липсвала интерпретация на рязкото спадане на хемоглобина от 123 на 76 g/l само 20 минути след операцията, тя развила ДИК-синдром и

хеморагичен шок, който в 11:45 ч. станал декомпенсиран, с което родилката загубила шансове за спасяване, с което нарушил чл. 80 и чл. 81, ал. 2, т. 1 от Закона за здравето (ЗЗ), като след деянието направил всичко, зависещо от него за спасяването на родилката, поради което и на основание чл. 123, ал. 4, вр. ал. 1 от НК, вр. с т. 1, Дял V, Глава XV от медицински стандарт "Акушерство и гинекология", утвърден с Наредба № 12/21.07.2014 г. вр. т. 9 и т. 10 от раздел II от Правилник за устройството, дейността и вътрешния ред на отделение по акушерство и гинекология при МБАЛ "С. П." АД – гр. В., вр. чл. 80 и чл. 81, ал. 2, т. 1 от ЗЗ и чл. 54 от НК е осъден на 1 /една/ година лишаване от свобода, като е признат за невиновен и оправдан по обвинението по чл. 123, ал. 1 от НК. Съдът отложил изпълнението на наказанието на основание чл. 66, ал. 1 от НК за срок от 3 години от влизане на присъдата в сила. В тежест на подсъдимия е било присъдено заплащане на разноските по делото.

В касационната жалба на частните обвинители, поддържана в с. з. пред ВКС от техния повереник, се изтъкват доводи за допуснати нарушения на материалния закон и явна несправедливост на наказанието. Претендира се признаване на подсъдимия за виновен по първоначално повдигнатото му обвинение по чл. 123, ал. 1 от НК, вместо по привилегирвания състав по чл. 123, ал. 4 от НК, както и увеличаване срока на наказанието лишаване от свобода и налагане на наказание лишаване от право да се упражнява медицинска професия. В с. з. пред ВКС частните обвинители, редовно призовани, не се явяват.

В касационната жалба, поддържана в с. з. пред ВКС лично от подсъдимия и неговия защитник, се изтъкват доводи за присъствие на касационното основание по чл. 348, ал. 1, т. 2 от НПК, като се иска отмяна на въззивното решение и прекратяване на наказателното производство срещу подсъдимия.

В последната си дума подсъдимият заявява, че е невинен и следва да бъде оправдан.

Прокурорът от ВКП счита жалбите за неоснователни и пледира за оставяне в сила на въззивното решение.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите на страните и извърши проверка на атакувания съдебен акт в пределите по чл. 347, ал. 1 от НПК, намери следното:

Настоящият състав констатира, че въззивният съд изцяло е изпълнил задълженията си по чл. 339, ал. 2 от НПК, с оглед на което касационната жалба на частните обвинители и касационната жалба на подсъдимия са неоснователни.

По жалбата на подсъдимия:

Приоритетно, с оглед на неговата преюдициалност, както и във връзка с преценката за неговата основателност във връзка с останалите наведени от другите страни касационни основания, следва да бъде разгледана жалбата на защитника на подсъдимия с единствен довод за допуснати съществени нарушения на процесуалните правила във връзка с нарушаване на принципа *ne bis in idem*. Същият е бил поставен на вниманието и на двете инстанции по същество, където е намерил законосъобразното си и изчерпателно разрешение. Мотивирано отхвърлени от АС – София като неоснователни са аргументите на защитата (л. 68 гръб – л. 70 от въззивното дело), че разглеждането и решаването на делото било в нарушение на принципа *ne bis in idem*, прогласен в чл. 4, ал. 1 от Протокол № 7 от 22.11.1984 г. към Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи от 04.11.1950 г. (ЕКПЧ) Чл. 50 от Хартата на основните права на ЕС, също като чл. 4 от Протокол № 7 прогласява принципа *ne bis in idem* като защитаващо основно право на личността, от което не могат да се правят изключения, и дадените задължителни указания в Тълкувателно решение № 3/2015 г. от 22.12.2015 г. по тълк. д. № 3/2015 г. на ОСНК на ВКС във връзка с приложението на горепосочената разпоредба от Протокола. ВКС напълно споделя мотивите на апелативния съд.

При прилагането на принципа *ne bis in idem* ЕСПЧ изисква да са изпълнени четири

условия: 1. идентичност на лицето, по отношение на което се провежда наказателното преследване, или на санкционираното лице; 2. идентичност на преследваните деяния (*idem*); 3. дублиране на производствата за налагане на санкции (*bis*) и 4. окончателен характер на едно от двете решения. Условието, които са от значение по настоящото дело са идентичността на деянието (*idem*) и наличието на две производства (*bis*).

От решението си по делото *Engel* и др. срещу Нидерландия Решение от 08.06.1976 г., постановено по жалби № 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72. нататък ЕСПЧ развива специфични, самостоятелни критерии, за да изясни понятието "наказателно обвинение" по смисъла на чл. 6, респ. понятието "наказание" по смисъла на чл. 7 от ЕКПЧ. При тълкуване на чл. 4 от Протокол № 7 ЕСПЧ прибегва до т. нар. критерии *Engel*, а именно: правната квалификация на нарушението в националното право, естеството на нарушението и естеството и тежестта на наложената на нарушителя санкция. Последните два критерия са алтернативни, но ЕСПЧ може да ги вземе предвид кумулативно, ако конкретните обстоятелства изискват това (вж. напр. §§ 30 и 31 от реш. от 23.11.2006 г. на ЕСПЧ по делото *Jussila* срещу Финландия, жалба № 73053/01).

Първият критерий "*Engel*" се отнася до правната квалификация на нарушението в националното право, който ЕСПЧ взема предвид само като отправна точка за преценката дали дадена санкция има "наказателноправен характер". Това правило не е определящо, освен ако самото национално право не квалифицира двете санкции като наказателноправни, в който случай е логично принципът *ne bis in idem* да се приложи безусловно. Обратно на това, ако вътрешният правов ред определя санкцията като административна, анализът на същата следва да се извърши в светлината на другите два критерия, въз основа на които трябва да се прецени дали все пак тази санкция има "наказателноправен характер" за целите на чл. 4 от Протокол № 7.

Вторият критерий "*Engel*" се отнася до естеството на нарушението. Съгласно практиката на ЕСПЧ, за да се прецени дали дадено нарушение от административен характер в действителност има наказателноправен характер, посоченият съд прибегва до изследване на фактори като например:

а) адресатът на санкционната разпоредба, която обикновено се счита за такава с "наказателноправен характер", ако е насочена към обществеността като цяло, а не към конкретна група частноправни субекти;

б) целта на съответната разпоредба, като нарушението няма да има наказателноправен характер, ако предвидената за него санкция цели единствено възстановяване на имуществени вреди, и ще има такъв характер ако санкцията се налага с цел репресия и превенция и

в) правният интерес, защитаван от националната санкционна разпоредба, която се счита за наказателноправна, ако е насочена към гарантирането на правни интереси, чиято защита обикновено се осигурява посредством нормите на наказателното право.

Третият критерий "*Engel*" се отнася до естеството и тежестта на санкцията. Наказанието лишаване от свобода само по себе си има наказателноправен характер, като такъв характер имат и имуществените санкции, неизпълнението на които може да доведе до замяната им с лишаване от свобода или които се вписват в регистрите за съдимост (вж., напр., § 68 от реш. на ЕСПЧ от 31.11.2011 г. по делото *Ћуѓиќ* срещу Хърватия, жалба № 3699/08).

С наказателно постановление № НП-27-262/28.04.2015 г. на изпълнителния директор на ИА "Медицински одит" при МЗ, на подсъдимия д-р В. Е. са наложени административни наказания: глоба в размер на 3000 лв., на основание чл. 116, ал. 1 от ЗЛЗ (за нарушение на т. 1 и т. 1. 2., Глава XV "Специални изисквания за качество на медицинската помощ при акушерска спешност", дял V "Специфични показатели за оценка на медицинските дейности в специалността "Акушерство и гинекология", на Наредба № 12/21.07.2014 г. вр. чл. 6, ал. 1 от ЗЛЗ) и 2. глоба в размер на 300 лв., на осн. чл. 229, ал. 1

от 33 (за нарушение на чл. 81, ал. 2, т. 1 от 33). Наложените глоби били платени на 11.05.2015 г.

След това на 07.05.2015 г. е образувано ДП № 3М-438/2015 г. по описа на РУ-Видин срещу неизвестен извършител за престъпление по чл. 123, ал. 1 от НК. Д-р В. Е. е привлечен като обвиняем с постановление на ст. разследващ полицай при ОД на МВР – Видин на 12.06.2018 г. С постановление на прокурор при ОП-Видин от 28.06.2018 г. досъдебното производство е спряно на основание чл. 244, ал. 1, т. 1 вр. чл. 25, ал. 1, т. 5 от НПК оглед приключилото административнонаказателно производство.

По предложение от 12.07.2018 г. на наблюдаващия прокурор при ОП – Видин пред Административен съд – Видин за възобновяване на адм. нак. произв. по адм. нак. преписка на ИА "Медицински одит", финализирана с издаване на НП № 27-262/28.04.2015 г., в сила от 07.05.2015 г., е образувано касационно АНД № 263/2018 г., разгледано в производство по реда на чл. 72, ал. 1 вр. чл. 70, б. "д" от ЗАНН. С решението № 359/01.11.2018 г. по него предложението е оставено без уважение.

С постановление на окръжен прокурор при ОП-Видин от 12.11.2018 г. наказателното производство е възобновено, след което с постановление от 07.12.2018 г. същото е прекратено, на основание чл. 243, ал. 1, т. 1 вр. чл. 24, ал. 4 вр. ал. 1, т. 8а от НПК, като е приета идентичност между предметите на административнонаказателното производство и воденото наказателно производство (второ по ред) за престъпление по чл. 123, ал. 1 от НК. По жалба на поверениците на наследниците на пострадалата до ОС-Видин, с определение № 5/09.01.2019 г. по ЧНД № 3/2019 г., постановено в производство по реда на чл. 243, ал. 4 и 5 от НПК, е потвърдено постановление за прекратяване на наказателното производство на ОП-Видин. Отново по тяхна жалба до Софийски апелативен съд (САС) е образувано ВНЧД № 267/2019 г. С определение № 124/12.03.2019 г., постановено в производство по реда на чл. 243, ал. 7 от НПК, са отменени определенията на окръжния съд и постановлението за прекратяване на ОП-Видин и делото е върнато на прокуратурата за продължаване на процесуално-следствените действия.

По внесен от заместник-окръжен прокурор от ОП-Видин на 23.08.2019 г. обвинителен акт срещу В. Е. Е. за престъпление по чл. 123, ал. 1 от НК е образувано НОХД № 197/2019 г. по описа на Окръжен съд – Видин. Поради отвод на всички окръжни съдии от разглеждането на делото същото е било прекратено и въпросът отнесен за решаване на ВКС в производство по чл. 43, т. 3 от НПК. С определение № 140/6.12.2019 г. по ЧНД № 1118/2019 г., I н. о., ВКС изпратил делото за разглеждане на ОС-Монтана, където на 11.12.2019 г. било образувано НОХД № 202/2019 г.

С оглед гореизложеното, изводът на контролираната инстанция при анализа на критериите "Е." в контекста на инкриминираните събития, за това че воденото срещу подсъдимия Е. и приключило административно производство от ИА "Медицински одит" няма наказателен характер по смисъла на чл. 4, ал. 1 от Протокол № 7 от Конвенцията е законосъобразен – т. е. няма основание за приложението на чл. 24, ал. 1, т. 8а от НПК. Правилно предходните инстанции са приели, че въпреки тъждеството на деянието (*idem*), което е поставило началото на причинно-следствения процес, довел до смъртта на родилката Д. Й. – предмет на двете паралелни производства, не е налице дублиране на наказателни процедури. Това е така с оглед вида на защитените обществени отношения; кръга на адресатите на съответните правни норми – по-широк при наказателния характер на обвинението от посочените норми от ЗЛЗ и 33, които са относими единствено към критерия "качество" при предоставянето на медицинската помощ на гражданите (не всяко административно отговорно лице, а ограничен кръг адресати); тежестта на наложените административни наказания по ЗЛЗ и 33 (bis – третият критерий "Е.") – 2 глоби от 3000 лв. и 300 лв., които не се вписват в свидетелството за съдимост на наказаното лице. ВКС не съзира противоречие в това, че на стр. 16 от въззивния съдебен акт САС е обозначил воденото срещу подсъдимия производство като "административно", на стр. 17, 13-ти ред –

като "административнонаказателно", тъй като ясни са неговите мотиви, че горепосоченото производство по ЗАНН няма характер на наказателно по смисъла на Протокол № 7 от ЕКПЧ. Настоящият състав на касационната инстанция напълно споделя и съображенията в тази част на въззивното решение (л. 69) относно това, че определението на САС по чл. 243, ал. 7 от НПК е влязло в сила и с оглед разпоредбата на чл. 412, ал. 2, т. 1 от НПК същото подлежи на изпълнение съобразно чл. 413 от НПК, поради което въпросът има или няма дублиране на наказателни производства не може да бъде пререшаван повече.

По жалбата на частните обвинители:

Относно присъствието на касационно основание по чл. 348, ал. 1, т. 1 от НПК повереникът изтъква неприложимост на привилегиrowания състав по чл. 123, ал. 4 от НК. В тази връзка следва да се отбележи, че част от съображенията му са неотнoсими към твърдяното неправилно субсумиране на действията на подсъдимия под привилегиrowания състав на престъпление по чл. 123, ал. 4 от НК. Те касаят единствено констатираните нарушения на нормативно предписаното поведение, допуснати от страна на подсъдимия и намиращи се в пряка причинна връзка с настъпилия съставомерен резултат, но не отчитат конкретно предприетите от него действия по спасяване живота на пострадалата.

ВКС споделя правния извод на втората инстанция, който препотвърждава мотивите на първоинстанционния съд за наличието на предвидената в чл. 123 НК поощрителна норма за намаляване на обема на наказателната репресия. Съобразно даденото тълкуване в задължителната съдебна практика - т. 5 от ППВС № 1/17.01.1983 г. по н. д. № 8/82 г. на Пленума на ВС относно намалената отговорност по чл. 343а от НК, но и, както правилно е отбелязал съставът на въззивния съд, относно съдебната практика по непредпазливи деяния, с които е причинена смърт на пострадали лица., наличието на намаляващо отговорността на дееца обстоятелство е обвързано от следните две категории. На първо място, от изискването "помощта да е била необходима", т. е. да е оказана на жив човек и да е насочена обективно и субективно към спасяване живота и здравето на пострадалия и второ - деецът да е направил всичко зависещо от него за оказване на помощ на пострадалия за спасяването му, като по този начин бъде предотвратено настъпването на летален изход, преценката за което се прави с оглед възможностите на дееца, конкретната обстановка и характера на действията, които е извършил, както и необходимост от помощта. Правилната оценка и комплексен собствен анализ на доказателствените източници от въззивния съд, които не се отличават от фактическите и правни изводи на ОС-Монтана, касаещи извършено от подсъдимия Е. престъпление по чл. 123, ал. 4 вр. ал. 1 от НК, са довели контролираната инстанция до това да приеме, че извън инкриминираното деяние действията му непосредствено след втория сигнал от дежурната акушерка - че родилката Д. Й. кърви, по време на второто планирано раждане със секцио за деня, водено от дееца, макар и забавени, са били насочени пряко към препятстване на летален изход. Без значение за приложението на по-леко наказуемия състав по чл. 123, ал. 4 от НК се явява фактът, че смъртта на пострадалата Й. е настъпила няколко часа по-късно и според комплексната СМЕ е била неизбежна /с или без оперативна намеса/, тъй като към момента на извършените от подсъдимия мерки за овладяване на кървенето тя е била жива. С оглед на изложеното, правилно контролираният съд е потвърдил оправдаването на подсъдимия Е. по първоначално повдигнатото обвинение по чл. 123, ал. 1 от НК. Посоченото от повереника на стр. 4 от касационната жалба решение № 506/23.01.2012 г. по н. д. № 2384/2011 г., III н. о. на ВКС, освен че не е задължителна съдебна практика, то и е неотнoсима такава по настоящото дело, тъй като в него липсва една от двете предпоставки за приложението на поощрителната норма на чл. 123, ал. 4 от НК, а именно пострадалият да е бил все още жив в момента на оказване на помощта, а следователно да има и шанс да бъде спасен.

3. Доколкото подсъдимият е реагирал с аварийно спиране и отклонение

посоката на автомобила действията му могат да бъдат окачествени като вид "спасителна маневра", която се извършва при внезапно възникнала опасност, включително и по причини на поведението на самия водач. За да е правомерна извършената маневра е необходимо тя да се извършва при условията на чл. 13, ал. 1 от НК, като едновременно с това се уврежда имущество, а не се причинява смърт или телесно увреждане на лица, както и е необходимо опасността да не може да се предотврати по начините, предвидени в чл. 20, ал. 2 от ЗДП. Водачът, предприел маневрата не носи отговорност, когато в опасната му зона за спиране се увреди лицето, което е създадо опасността.

[...]

Нормата на чл. 354, ал. 5, пр. 2 от НПК е получила еднопосочно тълкуване в практиката на ВКС, съгласно което при трето по ред касационно производство са налице две процесуални възможности за разглеждане на делото – да се осъществи отново касационна проверка на въззивния съдебен акт или касационният съд да встъпи в правомощията на въззивна инстанция, с цел да отстрани допуснати от същата процесуални нарушения, които по естеството си налагат връщане на делото за ново разглеждане, но процесуалният закон в този стадий от производството не допуска това.

чл.13, ал. 1 НК

чл. 343, ал. 4, вр. ал. 3, б. "б", пр. 1, вр. ал. 1, б. "в", вр.

чл. 342, ал. 1 НК

Решение № 297 от 7.08.2023 г. на ВКС по н. д. № 43/2023 г., III н. о., докладчик съдията Красимира Медарова

Производството пред ВКС е по реда на глава XXIII от НПК.

Образувано е по касационна жалба на подсъдимия Й. Б., румънски гражданин, чрез упълномощения му защитник, адв. Р. Г. срещу въззивно решение № 170/16.06.2022 г. на Софийски Апелативен Съд, постановено по в. н. о. х. д. № 693/21 г., в която са релевирани касационните основания по чл. 348, ал. 1, т. 1 и 2 от НПК и се прави искане за отмяна на въззивното решение и за оправдаване на подсъдимия на осн. чл. 15 от НК, поради това, че извършеното от него представлява случайно деяние.

В касационната жалба на защитата се излагат пространни съображения в подкрепа на наведените оплаквания, като се сочи, че са налице основания за упражняване правомощията на ВКС по чл. 354, ал. 5, пр. 2 от НПК, предвид това, че делото се разглежда за трети път пред касационната инстанция, както и поради неизпълнение от страна на контролирания въззивен съд на задължителните указания на предходните касационни състави.

Защитата счита, че последният въззивен състав само формално е изпълнил указанията на ВКС от предходното отменително решение за събиране на допълнителни доказателства, без след това да подложи цялостната доказателствена съвкупност на надлежна проверка и анализ, за да прецени доказаността на предявеното на подсъдимия обвинение. В касационната жалба се поддържа становище за недоказаност на обвинителната теза, като се оспорва приетият от САС механизъм на произшествието – че в лентите за движение на подсъдимия и пострадалия водач не е имало други автомобили и че пътното произшествие е настъпило в насрещната за подсъдимия пътна лента, след като той внезапно задействал спирачната система на управлявания от него автомобил и го отклонил наляво. Сочи се, че фактическите изводи на САС са доказателствено необезпечени и се основават преимуществено на показанията на свидетелката С. и на заключението на първата авто-техническа експертиза /АТЕ/, което е необосновано и

неправилно. Както и че независимо от посоченото в решението, че е кредитирана последната АТЕ, изготвена с участието на вещото лице проф. С. К., в действителност, съдът е игнорирал експертните изводи от това заключение за механизма на произшествието и е ограничил проверката на доказателствата до посоченото в обвинителния акт. Не е отчел устните разяснения на експертите, изготвили същата експертиза, относно това, че спирачните следи от автомобила на подсъдимия е възможно да са оставени след предприето изпреварване от пострадалия, при което той е навлязъл в лентата на подсъдимия и е създал опасност за движението му, на която подсъдимият е реагирал чрез аварийно спиране и навиване на волана наляво/ в какъвто смисъл са и отчасти обясненията на подсъдимия Б. /. В подкрепа на тезата си се позовава на установения ъгъл от 6% на автомобила на пострадалия водач, който намира, че сочи на прибиране в собствената му пътна лента, както и на липсата на оставени спирачни следи от същия автомобил и на обясненията на подсъдимия, че пред пострадалия е имало колона от автомобили.

Отделно посочва, че САС е допуснал превратно интерпретиране на данните от огледния протокол относно спирачната следа, оставена от автомобила на подсъдимия, като изводите за отклоняването му преди удара противоречат и на заключението на последната АТЕ относно действията на същия водач, който първоначално е предприел аварийно спиране в собствената си пътна лента, а след това се е отклонил в насрещната лента, което сочи на възникнала опасност, на която е реагирал. Въззивният съд е игнорирал тези доказателствени факти и е направил несъответни на тях изводи за механизма на произшествието, като неправилно е приел, че доказателствата по делото са еднопосочни и безспорни, което не съответства на противоречивия им характер.

В обобщен вид възраженията на защитата се отнасят до това, че апелативният съд е игнорирал доказателствата по делото за движението на автомобилите преди удара, които според защитата сочат на предприето от пострадалия изпреварване на колона от автомобили, чрез навлизане в лентата за движение на подсъдимия, с което е създал опасност за движението му, на която подсъдимият е реагирал чрез аварийно спиране в собствената си пътна лента и последващо извиване волана наляво и навлизане в насрещната пътна лента. Както и че прибирането на пострадалия обратно в лентата му за движение е довело до настъпване на произшествието, като действията на подсъдимия представляват спасителна маневра, което е било отхвърлено от САС без доказателствена обосновка и без да се спазят указанията от предходното отменително решение на ВКС за надлежна оценка на доказателствата, включително и чрез обясненията на подсъдимия и показанията на неговата съпруга за предприетото от пострадалия изпреварване.

В жалбата се излагат съображения и че към момента на възникване на опасността, при извиването на волана наляво, подсъдимият се е намирал в ситуация на "крайна необходимост" по чл. 13 от НК, поради това, че пострадалият водач не е спазил задълженията си по чл. 20, ал. 2 от ЗДП да намали или спре движението си при възникнала за него опасност, респективно, маневрата на подсъдимия да завие наляво, при това положение се явява "спасителна маневра" и е правомерна. Счита, че това е така, поради обстоятелството, че подсъдимият е предприел маневрата в опасната си зона за спиране, след като пострадалият с поведението си е създал непосредствена реална опасност, която не е могла да бъде избегната правомерно, поради което е налице случайно деяние и по тази причина подзащитният му следва да бъде оправдан.

Срещу касационната жалба на подсъдимия е постъпило писмено възражение от частния обвинител В. В. чрез упълномощения повереник адв. С., с което се оспорва касационната жалба на подсъдимия като неоснователна и се изразява становище за правилност на въззивното решение и за оставянето му в сила. Възраженията за незаконен състав на първия съд се намират за неоснователни по съображенията от въззивното решение. Доказателствата по делото се считат за правилно оценени съобразно

действителното им съдържание и смисъл, което е довело до верни фактически изводи относно поведението на подсъдимия по навлизане в насрещната пътна лента, в която се движел пострадалият, в нарушение на разпоредбата на чл. 16, ал. 1 от ЗДП и до техническа невъзможност за предотвратяване на удара в резултат на същото. Наложеното наказание се оценява като справедливо и съответно на тежестта на деянието. Частният обвинител счита, че механизмът на произшествието, описан в касационната жалба на подсъдимия не съответства на наличните доказателства, като въззивният съд е възприел фактическа обстановка, базирана на обективни факти, докато защитата развива хипотетични теории за настъпване на пътния инцидент, които не намират опора в материалите по делото. За несъстоятелни се намират и възраженията, че поведението на подсъдимия представлява "спасителна маневра", поради това, че пострадалият сам е създал опасността за движението, което се опровергава от събраните доказателства за навлизане на подсъдимия в опасната зона за спиране на пострадалия, който не би могъл да избегне удара и при движение с разрешената за съответния пътен участък скорост от 90 км/ч. С оглед изложеното се поддържа становище за неоснователност на искането за оправдаване на подсъдимия. В срока по чл. 351, ал. 4 от НПК от повереника на частния обвинител В. е постъпила писмена молба, с която се поддържа писменото възражение срещу касационната жалба на подсъдимия и се прави искане за присъждане на разноски в полза на доверителя му за упълномощаване на повереник пред ВКС, към която е приложен договор за правна помощ и пълномощно.

В съдебно заседание пред ВКС подсъдимият Б., редовно уведомен не се явява. Представлява се от упълномощения защитник адв. Г., който поддържа касационната жалба по изложените касационни основания и с искането за оправдаване на подзащитния му, на осн. чл. 15 от НК, по съображения, че извършеното представлява "случайно деяние". Защитата акцентира върху неправилната оценка на доказателствата по делото от страна на решаващите съдилища, което е довело до неправилни изводи по фактите и до неоснователно признаване на подсъдимия за виновен. Пзовава се на игнорирането по важност на четири групи фактически обстоятелства, които са опорочили вътрешното им убеждение по приетите факти – наличието на 15 метрова спирачна следа от автомобила на подсъдимия, с частично разположение в двете пътни ленти, 6 градусов наклон на посоката на движение на автомобила на пострадалия при настъпването на удара, липсата на спирачни следи от автомобила на пострадалия водач и характеристикните данни за подсъдимия и пострадалия като водачи на МПС. В заключение поддържа тезата, че се касае за извършена "спасителна маневра" от подсъдимия, по смисъла на тълкуването, възприето в ТР 106/31.10.83 г. на ОСНК на ВС, поради данните за неправомерна маневра на пострадалия, която е наложила действията на подсъдимия, довели до настъпването на вредоносния резултат. По изложените съображения моли да се отмени въззивното решение и да се оправдае подзащитния му по обвинението, за което е признат за виновен от САС.

В реплика след пледоарията на прокурора и повереника на частния обвинител К. се позовава на показанията на свидетелката Б. по делото, която е свидетелствала за предприето от пострадалия изпреварване още на досъдебното производство, която маневра той не е могъл да довърши и този механизъм на произшествието е потвърден от заключението на последната тройна АТЕ, което обяснява неналичието на очевидци на инцидента.

Прокурорът от ВКП пред настоящата инстанция изразява становище, че жалбата на подсъдимия е неоснователна и следва да се остави без уважение. Счита, че при третото въззивно разглеждане на делото апелативният съд е изпълнил задължението си за цялостна проверка на присъдата и след като не е установил нарушения в доказателствената дейност на първия съд и в изведените правни изводи е потвърдил присъдата в тази ѝ част, като я е изменил само относно наказанието, в полза на дееца.

Счита, че тезата на защитата за това, че от доказателствата по делото се установява различна от приетата фактическа обстановка, съгласно която произшествието е настъпило по причина на предприето от пострадалия изпреварване, не може да бъде възприета, поради липса на очевидци, които да свидетелстват в тази посока, както и че вина за същото носи подсъдимият, който е нарушил разпоредбата на чл. 16, ал. 1, т. 1 от ЗДП и по този начин е причинил вредоносния резултат. Намира, че материалният закон е приложен правилно и не са налице основания за отмяна на решението на САС.

Пред ВКС частните обвинители Х. Д. и В. Д. В., както и повереника на В., адв. С., редовно уведомени не се явяват. От адв. С. е постъпила писмена молба за даване ход на делото в тяхно отсъствие.

Частният обвинител К. К., не се явява, редовно призован. Представлява се от упълномощения повереник, адв. Б., който оспорва касационната жалба на подсъдимия и моли да се остави в сила решението на въззивния съд, което е постановено при обективен прочит на събраните доказателства и при пълно съобразяване с тях. Намира, че защитната теза е опровергана от липсата на свидетели-очевидци, които са били изпреварени от пострадалия и е следвало да се намират на мястото на произшествието, както и поради обстоятелството, че ударът е настъпил изцяло в лентата за движение на пострадалия, поради допуснато от подсъдимия нарушение по чл. 16, ал. 1 от ЗДП, което е в причинна връзка с вредоносния резултат.

Върховният касационен съд, трето наказателно отделение, след като обсъди наведените в касационната жалба на защитата на подсъдимия основания и като съобрази доводите на страните от съдебно заседание, в рамките на законовите си правомощия по чл. 347, ал. 1 от НПК, намира за установено следното:

Настоящото касационно производство е трето по ред.

Хронологията на делото до настоящото производство пред ВКС е следната:

С присъда № 13/14.05.2018 г., постановена по н. о. х. д. № 272/2016 г. по описа на Окръжен съд – гр. Кюстендил, Наказателно отделение подсъдимият Й. Б., румънски гражданин е признат за виновен в това, че на 10.05.2014 г. около 12. 30 часа на главен път Е-79, км 352+400, в близост до разклона на [населено място], обл. Кюстендил движейки се в посока [населено място] при управление на моторно превозно средство /МПС/ – лек автомобил марка "Деу С. " с рег. № /№/, в нарушение на правилата за движение по пътищата по чл. 8, ал. 1, чл. 16, ал. 1, чл. 20, ал. 1 и чл. 44, ал. 1 от ЗДП по непредпазливост причинил смъртта на М. В. В. и телесни повреди на две лица, съответно тежка телесна повреда на Х. Г. Д., представляваща постоянно общо разстройство на здравето, опасно за живота и средни телесни повреди на К. Л. К., изразяващи се в разстройство на здравето, временно опасно за живота, счупване на челюст и трайно затруднение на движенията на десен долен крайник, поради което и на осн. чл. 343, ал. 4, вр. ал. 3, б. "б", пр. 1, вр. ал. 1, б. "в", вр. чл. 342, ал. 1 от НК му е наложил наказание лишаване от свобода за срок от четири години и два месеца, при първоначален "общ" режим на изтърпяване и лишаване от право за управление на МПС за срок от шест години, като го е оправдал по обвинението относно нарушението по чл. 15, ал. 1 от ЗДП. Със същата присъда в тежест на подсъдимия са възложени разносните по делото и съдът се е разпоредил с веществените доказателства.

С въззивно решение № 327/29.07.2019 г. на САС, НК, 5 с. по в. н. о. х. д. № 312/19 г., по жалба на подсъдимия, присъдата на Окръжния съд е била изменена в частта относно нарушените правила за движение, като подсъдимият е бил оправдан по обвинението за нарушение на чл. 8, ал. 1, чл. 20, ал. 1 и чл. 44, ал. 1 от ЗДП и съдът е потвърдил присъдата в останалата част. В тежест на подсъдимия Б. са възложени разносните по делото пред САС в полза на държавното и частно обвинение.

С решение на ВКС, 1-во НО 274/10.04.2020 г. по н. д. 1098/2019 г. /касационното производство е образувано по жалба на подсъдимия/ решение № 327/29.07.2019 г. на САС,

НК, 5 с. по в. н. о. х. д. № 312/19 г. е било отменено в потвърдителната му част и в частта относно разносните и делото е върнато за ново разглеждане на същия съд от друг съдебен състав от стадия на разпоредителното заседание.

При новото, второ по ред, разглеждане на делото пред въззивния съд е постановено решение на САС, НО, 8 с. № 10323/11.11.2020 г. по в. н. о. х. д. № 419/2020 г., с което е изменена първоинстанционната присъда на Окръжния съд, като е отменена в частта относно осъждането за допуснати нарушения на правилата за движение по чл. 8, ал. 1, чл. 20, ал. 1 и чл. 44, ал. 1 от ЗДП и подсъдимият е бил оправдан по това обвинение. С въззивното решение присъдата е изменена и в частта относно наказанието, като лишаването от свобода е намалено на три години и изтърпяването му е отложено на осн. чл. 66, ал. 1 от НК с изпитателен срок от пет години, считано от влизане на присъдата в сила. Допълнителното наказание лишаване от право за управление на МПС е намалено на четири години. В останалата част присъдата е била потвърдена и съдът е възложил в тежест на подсъдимия Б. разносните по делото пред въззивния съд от държавното и частно обвинение.

С решение на ВКС, 2-ро НО № 90/18.06.2021 г. по н. д. № 357/2021 г. /касационното производство е образувано по жалба на подсъдимия/ решението на САС, НО, 8 с. № 10323/11.11.2020 г. по в. н. о. х. д. № 419/2020 г. е било отменено в потвърдителната му част и в частта относно разносните и делото е върнато за ново разглеждане на същия съд от друг съдебен състав от стадия на съдебното заседание.

При новото, трето по ред, разглеждане на делото пред въззивния съд е постановено Решение на САС, НО, 1 с. № 170/16.06.2022 г. по в. н. о. х. д. № 693/2021 г., с което присъдата на първия съд е изменена в частта относно наказанието, като лишаването от свобода е намалено на три години и изтърпяването му е отложено на осн. чл. 66, ал. 1 от НК с изпитателен срок от пет години, считано от влизане на присъдата в сила. В останалата част присъдата е била потвърдена и съдът е възложил в тежест на подсъдимия Б. разносните по делото пред въззивния съд от държавното и частно обвинение в полза на частния обвинител В..

Настоящото касационно производство е образувано по касационната жалба на подсъдимия срещу третото въззивно решение на САС, № 170/16.06.2022 г., като делото се разглежда за трети пореден път пред касационната инстанция.

Касационната жалба на подсъдимия е подадена в законовия срок по чл. 350, ал. 2 от НПК и от активно легитимирана страна, поради което е допустима, като разгледана по същество се намери за неоснователна.

На първо място следва да се уточни какъв е видът на настоящото производство пред ВКС и по кой процесуален ред се извършва касационната проверка, с оглед искането от касационната жалба на защитата делото да се разгледа по реда на чл. 354, ал. 5, пр. 2 от НПК и подсъдимият да бъде оправдан по предявеното му обвинение. Настоящият касационен състав намери, че не са налице предпоставки за упражняване на правомощията на ВКС по чл. 354, ал. 5, пр. 2 от НПК, в това число и на въззивна инстанция.

Посочената процесуална норма е получила еднопосочно тълкуване в практиката на ВКС, съгласно което при трето по ред касационно производство са налице две процесуални възможности за разглеждане на делото – да се осъществи отново касационна проверка на въззивния съдебен акт или касационният съд да встъпи в правомощията на въззивна инстанция, с цел да отстрани допуснати от същата процесуални нарушения, които по естеството си налагат връщане на делото за ново разглеждане, но процесуалният закон в този стадий от производството не допуска това.

По настоящото дело не се констатира допуснати от въззивния съд съществени процесуални нарушения, които да налагат провеждане на касационното производство при условията на чл. 354, ал. 5, пр. 2 от НПК, поради което настоящата касационна проверка

ще се ограничи в рамките на редовния институционален контрол, на основанията по чл. 348, ал. 1 от НПК.

По оплакването за допуснати съществени нарушения на процесуалните правила:

В основата на това оплакване е поставена неправилната оценка на доказателствата, въз основа на които е възприет механизмът на настъпване на пътното произшествие, посредством кредитиране на показанията на свидетелката С., която е заинтересован от изхода на делото свидетел и при пълно игнориране на обясненията на подсъдимия Б., тези на неговата съпруга и на заключението на втората допълнителна авто-техническа експертиза, назначена от въззивния съд.

Възражението е неоснователно.

Възивният съд е направил напълно обективен прочит на цялостната доказателствена съвкупност, при спазване на разпоредбите на чл. 13 и чл. 14 от НПК, като изводите му по фактите са надлежно мотивирани и позволяват да се проследи процеса на формиране на вътрешното му убеждение, което не страда от процесуални пороци.

Наличните гласни доказателствени средства, които изхождат от очевидците на произшествието с възприятия за механизма на неговото настъпване /свидетелките С. и Б. и подсъдимия Б. / са преценявани относно тяхната обективност и истинност чрез съпоставка с обективните находки от огледния протокол, съставен при огледа на мястото на пътния инцидент и заключенията на авто-техническите експертизи за технически възможния начин на неговото настъпване.

САС е посочил, че показанията на свидетелката Б. и обясненията на подсъдимия относно извършените от последния действия на процесната дата противоречат на обективните следи от огледа за мястото на удара между двете превозни средства, който е настъпил в лентата за движение на пострадалия, която е била насрещна за подсъдимия, след като управляваният от него автомобил е предприел аварийно спиране в собствената си пътна лента и след това е навлязъл в насрещната лента, в която се е намирал автомобилът на пострадалия водач.

В противовес на обективно установеното място на инициалния удар между превозните средства, са гласните доказателствени средства от подсъдимия Б. /подсъдимият е депозирал обяснения за пръв път пред въззивния съд / и свидетелката Б., които последователно поддържат тезата, че произшествието е настъпило в тяхната пътна лента, след като пострадалият е навлязъл в нея, поради предприето изпреварване на движеща се пред него колона от автомобили, което е причината за инцидента. Мястото на инициалния удар между автомобилите е еднопосочно установено от цялостната доказателствена съвкупност, потвърдено от експертните заключения и не е оспорено от защитата на подсъдимия.

От друга страна, показанията на свидетелката С. относно настъпването на пътния инцидент кореспондират изцяло с обективно установените факти за местоположението на автомобилите при удара и за това, че подсъдимият е навлязъл в лентата им за движение, което е довело до настъпване на пътното произшествие.

Експертите, които са изготвили последната допълнителна автотехническа експертиза са категорични, че пътното произшествие е технически обективно невъзможно да настъпи по начина, възпроизведен в обясненията на подсъдимия и показанията на неговата съпруга /чрез удар в лентата за движение на подсъдимия/, докато описанието, съдържащо се в показанията на свидетелката С. за начина, по който е настъпил пътния инцидент кореспондира на установените следи от произшествието и на възможния от техническа гледна точка механизъм на неговото протичане, в това число и чрез направената компютърна симулация за движението на превозните средства при удара.

САС е коментирал и наличната спирачна следа, оставена от автомобила на подсъдимия, която е с начало в собствената му пътна лента след което продължава в насрещната лента, като се е позовал на експертното становище, съгласно което

подсъдимият е задействал аварийно спирачната система на автомобила в собствената си пътна лента след което е навил волана наляво и продължил да се движи при ефективно задействана спирачна уредба, което е довело до промяна на траекторията му на движение чрез навлизане в насрещната пътна лента, в която се е движел автомобилът на пострадалия.

Основното възражение на защитата относно доказателствената дейност на въззивния съд се основава на отхвърлянето на обективността на обясненията на подсъдимия и показанията на неговата съпруга, че произшествието е настъпило, поради предприето от пострадалия изпреварване, чрез навлизане в тяхната пътна лента, което е създавало опасност за движението на подсъдимия, на която той е реагирал чрез задействане на спирачната система. Независимо от посоченото от съпрузите Б., че ударът е настъпил в тяхната пътна лента, защитата счита, че изходящите от тях гласни доказателствени средства следва да се кредитират частично само относно предприетото изпреварване от подсъдимия, като в тази им част е следвало да се поставят в основата на фактическите изводи на контролирания съд. След това, за да се възприеме твърдяната от защитата фактическа обстановка е следвало да се кредитира заключението на втората допълнителна автотехническа експертиза, назначена в хода на въззивното съдебно следствие, според която обясненията на подсъдимия за предприето от пострадалия изпреварване не се изключват като вероятност. Последната експертиза е била назначена от въззивния съд с цел проверка на достоверността на обясненията на подсъдимия, които той е депозирал пред въззивния съд и е с поставена задача: "Възможно ли е от автотехническа гледна точка да се е реализирала ситуацията, описана в обясненията на подсъдимия Б., депозирани пред САС, както и в показанията на съпругата му пред първата инстанция?". Допълнителната експертиза е дала отговори, че поведението на подсъдимия при навлизане в насрещната пътна лента се е дължало на предприети конкретни действия на водача, като запазването на курсовия ъгъл на управляемите колела направо не би довело до навлизане в лентата за насрещно движение. Последното е резултат от завъртане на волана наляво и при възприемане на насрещно движещия се автомобил. При изслушването на заключението в устните разяснения на експертите е посочено, че след запознаване с обясненията на подсъдимия пред последния въззивен състав не променят изводите си и механизма на пътното произшествие, който е изяснен в предходната тройна експертиза, която е била назначена от Окръжния съд.

По отношение местоположението на автомобила на пострадалия преди удара поясняват, че теоретично са налице две възможности – да е бил в собствената си лента или да е бил в насрещната лента и да е създавал опасност, на която подсъдимият да е реагирал със спиране. Както и потвърждават тройната експертиза, че към момента на удара автомобилът на пострадалия е завил леко надясно.

Следва да се посочи, че позицията на автомобила, който е управлявал пострадалият водач е установена в заключението на автотехническата експертиза, назначена от първия съд. При отговора на трета задача, в т. 4. 3 от заключението е посочено, че "в момента на удара лекият автомобил М. /управляван от пострадалия/ е бил изцяло в собствената лента за движение с направление на движение леко надясно спрямо неговата посока под ъгъл от около 355 градуса, / в приложената към заключението скица е посочен ъгъл от 5 градуса спрямо хоризонтала/ а автомобил Деу /управляван от подсъдимия/ е разположен при косо навлизане от собствената си към лявата пътна лента. " В устните разяснения на експертите пред окръжния съд ясно е посочено, че за определяне скоростите на превозните средства при произшествието е използван метод, при който се определят вектори-изменение на скоростите, вследствие на удара, като векторът /скорост преди удара/ за автомобила на пострадалия е насочен по неговото движение надясно под 5 градуса. Както и че пострадалият се е отклонил надясно една секунда след като подсъдимият е навлязъл в лентата му за движение, 0, 32 сек преди това.

При изслушването на същата допълнителна експертиза вещото лице К. е изяснило, че е напълно технически възможно лекият автомобил, управляван от пострадалия в много по-ранен етап да е извършил изпреварване и да се е възвърнал в собствената си пътна лента, като изрично отбелязва, че този автомобил е бил успоредно на оста на пътя и това е доказано от заключението. В същите устни разяснения е посочил, че ако този автомобил е бил под ъгъл за възвръщане към своята лента, тогава експертите биха изчислили съответния механизъм при неговото навлизане в лентата на подсъдимия и връщането му обратно. Отделно е пояснил, че това изпреварване и възвръщане в собствената лента е маневра с доста дълъг път, която може да се изчисли много просто, но в случая не са разполагали с обективни находки за това, поради което и такива изчисления не са били правени. На следващи въпроси на защитата за възможното отклонение от 5 градуса на автомобила на пострадалия експертът е дал отговор, че маневрата изпреварване предполага наличие на друг автомобил, за което по делото няма данни, а и възниква въпросът, как изпреварваният автомобил ще премине през района на местопроизшествието, след като точно в този момент подсъдимият спира пред него, тъй като вече е навлязъл в насрещната пътна лента. При този отговор защитата модифицира вероятностната възможност и поставя въпрос как би се развила ситуацията, ако маневрата изпреварване не е била довършена от пострадалия, като отговорът на експерта е, че е възможно ударът да е настъпил преди да се извърши определена маневра.

Това, което е от съществено значение за приетия от експертизата вероятен механизъм е, че към момента на предприемане на аварийното спиране от страна на подсъдимия пострадалият е бил изцяло в собствената си пътна лента, като около една секунда след това предприема завиване на дясно. /л. 584 от н. о. х. д. 272/16 г. /

Що се касае до твърдението, че експертите не са разполагали с обясненията на подсъдимия при изготвянето на първата допълнителна експертиза /за предприето изпреварване/ такива данни се съдържат в показанията на неговата съпруга и те са били поставени в основата на зададените от защитата въпроси, на които са получени посочените по-горе отговори, които се отнасят до същата ситуация.

В заключение, следва да се посочи, че фактическите изводи на САС са изцяло съобразени с експертните изводи от тройната авто-техническа експертиза, за това, че към момента, в който подсъдимият е задействал спирачната система на автомобила и е предприел аварийно спиране, пострадалият се е намирал в собствената си пътна лента, респективно не е представлявал опасност за неговото движение.

При това положение, поведението на пострадалия преди този момент, без значение дали е предприел маневра изпреварване, която е довършил или се е отказал да довърши, е напълно ирелевантно спрямо действията на подсъдимия по предприетото аварийно спиране и завиване наляво с преминаване в насрещната лента, защото към този момент пострадалият се е движел правомерно в собствената си пътна лента и обективно не е създавал опасност за подсъдимия.

Това обяснява липсата на спирачни следи и позиционирането му леко вдясно, което е предприето след като подсъдимият навлязъл в неговата лента, с цел да избегне удара с него.

По отношение неизяснената причина за предприемане на аварийно спиране от страна на подсъдимия, вещите лица от практиката си са посочили примерни такива, като изпускане или падане на предмет пред седалката на водача, на което той реагира със задействане на спирачната система, но това са само хипотетични възможности, които не са установени по делото и не могат да се обсъждат, както не следва да се приемат за установени доказателствено необезпечени факти за поведението на пострадалия преди удара, и съдът да се позовава на практиката на експертите по други казуси.

В заключение, доказателствената дейност на въззивния съд не страда от процесуални пороци и вътрешното му убеждение по релевантните за обвинението факти е

законосъобразно формирано. Фактическите изводи на САС за механизма на настъпване на пътното произшествие са доказателствено обезпечени и съдът не е допуснал превратно тълкуване на доказателства, което да не е съобразено с действителното им съдържание и смисъл.

Въззивният състав не може да бъде упрекнат и в неспазване на указанията на ВКС от предходното отменително решение, които от една страна касаят изясняване причината за инцидента и от друга се отнасят до отстраняване на противоречия в мотивите на отмененото въззивно решение, каквито в контролираното решение не се констатира. Доказателственият анализ на контролирания въззивен съд е безпротиворечив и еднопосочен, и не съдържа взаимноизключващи се констатации по фактите относно поведението на подсъдимия при настъпване на пътното произшествие, каквито несъответствия са констатирани в решението на предходния въззивен състав и са поставени в основата на отменителното решение на ВКС при второто по ред касационно производство. В този смисъл указанията от същото решение, за необходимост от правилно формиране при спазване изискванията на процесуалния закон и доказателствено обезпечени фактически изводи, са спазени и въззивното решение, предмет на настоящата касационна проверка е логически издържано и правилно, независимо от доста лаконичната аргументация на фактическите констатации на САС, която от друга страна не нарушава изискванията на чл. 339, ал. 2 от НПК, доколкото с решението се потвърждава присъдата на първата инстанция.

В заключение, в хода на касационната проверка доводите за неправилна оценка на гласните доказателствени средства и експертните заключения не намериха подкрепа. Контролираният въззивен състав е интерпретирал правилно допълнителното заключение, с което е подложена на проверка версията на подсъдимия и тази на неговата защита и е приел за установени факти, които се подкрепят от комплексната оценка на кореспондиращи си доказателства и експертни отговори. Следователно, не е допуснато нарушение при оценката на доказателствата и на експертните заключения, които са оценени съобразно действителното им съдържание и процесуална стойност.

Оплакването за допуснато нарушение на материалния закон също се намери за неоснователно.

В рамките на установените правно значими факти, законът е приложен правилно.

Възражението на защитата, че поведението на подсъдимия представлява "спасителна маневра" не може да бъде споделено. Задължителната съдебна практика /ТР 106/83 г. на ОСНК на ВС/ е изяснила в кои случаи е налице спасителна маневра, кога същата е правомерна и при кои положения водачът на моторно превозно средство не носи отговорност за същата.

Доколкото подсъдимият е реагирал с аварийно спиране и отклонение посоката на автомобила действията му могат да бъдат окачествени като вид "спасителна маневра", която се извършва при внезапно възникнала опасност, включително и по причини на поведението на самия водач. За да е правомерна извършената маневра е необходимо тя да се извършва при условията на чл. 13, ал. 1 от НК, като едновременно с това се уврежда имущество, а не се причинява смърт или телесно увреждане на лица, както и е необходимо опасността да не може да се предотврати по начините, предвидени в чл. 20, ал. 2 от ЗДП. Водачът, предприел маневрата не носи отговорност, когато в опасната му зона за спиране се увреди лицето, което е създавало опасността.

Приложени към настоящият казус горните правни постановки не дават основание за оневиняване на подсъдимия, поради извършена от него правомерна спасителна маневра, при която да е бил увреден този участник в произшествието, който е създал опасността за движението.

От фактите по делото е установено, че пострадалият с поведението си не е създал опасност за движението на подсъдимия, която той да не е могъл да избегне правомерно,

тъй като при предприемането на маневрата /чрез задействане на спирачната система/ пострадалият се е намирал в собствената си лента за движение и не е представлявал опасност за деца.

По делото не е установен вида и характера на опасността, на която подсъдимият е реагирал, поради липса на достатъчен обем доказателства за установяването ѝ по безспорен и несъмнен начин, но е установено, че същата не се дължи на неправомерното поведение на пострадалите лица, което изключва възможността за отпадане на наказателната отговорност на подсъдимия на това основание.

Предвид изложеното от фактическа и правна страна, претенцията на подсъдимия и неговата защита за оправдаване на подсъдимия, поради извършване на случайно деяние е неоснователна и не може да бъде удовлетворена. Подсъдимият Б. е извършил нарушение на разпоредбата на чл. 16, ал. 1, т. 1 от ЗДП като е навлязъл в насрещната пътна лента, при налична забрана за това, с което е причинил вредоносния резултат по настъпване смъртта на едно лице и телесни повреди на две други лица.

Искането за оправдаване на подсъдимия е обусловено с неправилно възприети факти за поведението на пострадалия водач, поради допуснати съществени процесуални нарушения в доказателствената и оценъчна дейност на въззивния съд, което не се установи по делото, поради което касационната жалба на защитата срещу въззивното решение на САС следва да се остави без уважение.

В касационната жалба не е наведено касационното основание по чл. 348, ал. 1, т. 3 от НПК, искането за оправдаване на подсъдимия Б. е в контекста на искането за провеждане от ВКС на производство по чл. 354, ал. 5, пр. 2 от НПК и в рамките на други фактически положения, поради което не са налице основания за касационна проверка на въззивното решение по това касационно основание.

Независимо от това, решението на въззивния съд следва да се измени в частта относно допълнителното наказание, лишаване от право за управление на МПС, което следва да се намали от шест години на четири години, с оглед принципа за *reformatio in reus*, с който САС не се е съобразил изцяло. С второто въззивно решение на САС, НО, 8 с. № 10323/11.11.2020 г. по в. н. о. х. д. № 419/2020 г. /въззивното производство е образувано по жалба на подсъдимия/ присъдата на първия съд е била изменена в частта относно наказанието, като допълнителното наказание лишаване от право за управление на МПС, наложено на подсъдимия Б. е намалено от шест на четири години. Касационното производство за проверка на това решение, н. д. № 357/21 г., ВКС, 2-ро НО е образувано само по жалба на подсъдимия, поради което при новото разглеждане на делото пред въззивния съд увеличаването на това допълнително наказание е било в нарушение на забраната за влошаване положението на деца и е било недопустимо. В правомощията на ВКС в настоящото производство е да отстрани допуснатото нарушение и да намали допълнителното наказание на подсъдимия от шест на четири години, като измени въззивното решение в тази му част.

В останалата част решението на въззивния съд следва да се остави в сила.

4. С решение на Европейския съд по правата на човека от 14.06.2022 г. по делото "Стоянова срещу България" /жалба № 56070/2018 г. /, влязло в сила на 14.09.2022 г., е установено нарушение на чл. 14, във връзка с чл. 2 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (ЕКЗПЧ). [...] ВКС намира, че изразеното становище в решението на ЕСъдПЧ и естеството на нарушението имат съществено значение за делото, като оправдават извода за наличие на основанието по чл. 422, ал. 1, т. 4 от НПК и прилагане на подход за поправянето му в изпълнение на задълженията на Р България като страна по ЕКПЧ.

Действително, основният акцент, изводим от решението на ЕСъдПЧ, за преодоляване на констатираното нарушение, е прилагането на генерална мярка за

въвеждане на хомофобските подбуди като квалифициращо обстоятелство при насилнически деяния, което очевидно е в правомощията на българския парламент.

Същевременно, съвсем ясно е, че е отправена критика и към националните съдилища, които не са положили достатъчно усилия да изпълнят задължението си да реагират по подходящ начин на нападения, мотивирани от хомофобски подбуди, като отчетат специфичната им същност и не допускат да бъдат подценявани актове с такова разрушително въздействие върху основни права, каквото в случая е правото на живот. В светлината на отсъстваща законодателна уредба по разглеждания въпрос и спорно тълкуване дали хомофобските подбуди могат да бъдат обхванати от съществуващата квалификация за хулигански подбуди, двете инстанции по същество (СГС и САС) са отчетли формално тези подбуди като отегчаващо обстоятелство, без обаче да пояснят каква тежест им придават, а ВКС дори изобщо не ги е споменал и съобразил при преценката относно справедливостта на наложените на осъдените наказания. В този аспект ЕСъдПЧ недвусмислено е посочил, че "не може да се каже, че хомофобските подбуди за нападението са имали измерим ефект на това ниво на анализа" (вж пар. 72).

чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК

чл. 2 ЕКЗПЧ

чл. 14 ЕКЗПЧ

Решение № 302 от 23.08.2023 г. на ВКС по н. д. № 223/2023 г., III н. о., докладчик съдия Мария Митева

Производството е по реда на чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК.

Образувано е по искане за възобновяване на КНД № 1258/2017 г. на Върховен касационен съд, трето наказателно отделение, депозирано от Главния прокурор на Република България.

В искането се сочи, че с решение на Европейския съд по правата на човека (ЕСъдПЧ) от 14.06.2022 г. по делото "Стоянова срещу България" (жалба № 56070/2018 г.), влязло в сила на 14.09.2022 г. е установено нарушение на чл. 14 във връзка с чл. 2 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (ЕКЗПЧОС), имащо съществено значение за наказателното производство по НОХД № 3766/2013 г. на СГС, по ВНОХД № 84/2016 г. на АС - София и по КНД № 1258/2017 г. по описа на ВКС, III н. о. То се изразява в това, че при определяне на наказанията за деянието, за което са осъдени А. Г. и Р. К., не е отчетено като отегчаващо отговорността обстоятелство извършването на убийството по хомофобски подбуди, което е процесуално нарушение и този пропуск е довел до явна несправедливост на наложените наказания по смисъла на чл. 348, ал. 1, т. 2 и т. 3 от НПК, което е и основание по чл. 422, ал. 1, т. 4 от НПК за възобновяване на наказателното производство. Претендира се възобновяване на КНД № 1258/2017 г. на Върховния касационен съд, за отмяна на постановеното по него Решение № 39/21.06.2018 г. и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на същия съд.

Срещу искането за възобновяване на Главния прокурор е постъпило възражение от адв. В. К., защитник на осъдения А. И. Г.. Развиват се доводи, че неправилно е прието, че ВКС в решението си, не е взел предвид хомофобските подбуди за извършване на престъплението. Сочи се, че касационният съд на няколко места в решението си е обсъждал хомофобските подбуди, въпреки че те не са споменати изрично като отегчаващо обстоятелство при определяне на наказанията на двамата подсъдими. Изтъква се, че в решението на ЕСъдПЧ са дадени предимно предписания за законодателни промени. Подчертава се, че констатираното нарушение на ЕКЗПЧ няма съществено значение за делото, тъй в решението е отбелязано следното: "В крайна сметка обаче не може да се

каже, че тези наказания са явно непропорционални на тежестта на деянието на нападателите, както това понятие се разбира в практиката на Съда".

Отправя се молба искането за възобновяване да не бъде уважено.

В съдебно заседание осъдените А. И. Г. и Р. Л. К. не се явяват, редовно уведомени. Представяват се от защитниците си – съответно адв. К. и адв. С., редовно упълномощени.

Представителят на Върховна касационна прокуратура поддържа искането на Главния прокурор по изложените в него съображения. Счита, че е налице нарушение на чл. 14 вр. чл. 2 от ЕКЗПЧ, което има съществено значение за делото. С оглед на това намира, че са налице и двете кумулативно предвидени предпоставки за възобновяване на основание чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК.

Защитникът на осъдения А. Г., адв. К. изразява становище, че искането е неоснователно. Счита, че Решението на ЕСПЧ няма съществено значение за правилното решаване на делото и това така, защото в решението се препоръчва изменение на българското законодателство в насока да бъдат включени хомофобските подбуди като квалифициращо обстоятелство при насилнически деяния. Изтъква, че изрично е посочено, че не се констатира наказанията да са явно непропорционални на тежестта на деянието на нападателите, както това понятие се разбира в практиката на Съда". От друга страна развива и доводи, че ВКС в решението си е на няколко пъти е обсъждал хомофобските подбуди.

Защитникът на осъдения Р. К., адв. С. излага съображения, че неправилно се твърди, че ВКС в решението си не е отчел хомофобските подбуди за извършване на престъплението. Изтъква, че съгласно българския Наказателен кодекс хомофобските подбуди не са предвидени като квалифициращ признак. Развива доводи, че не е налице явна несправедливост на наложените наказания, че е изминал един значителен период от време, а осъдените отдавна са изтърпели наложените м наказания. Подчертава, че в решението на Европейския съд по правата на човека просто са дадени препоръки за законодателни промени.

Моли искането за възобновяване да бъде оставено без уважение.

Върховният касационен съд, трето наказателно отделение, като провери данните по делото, съобрази становищата и доводите на страните в пределите на правомощията си, намери следното.

С присъда от 22.06.2016 г. по НОХД № 3766/2013 г. Софийски градски съд е признал подсъдимия А. И. Г. за виновен, в това, че на 30.09.2008 г., в [населено място], в парк "Б. градина", за времето от 21, 00 ч. до 23, 00 ч. в съучастие като съизвършител с Р. Л. К., умишлено умъртвил М. М. С. с ЕГН [ЕГН], като деянието е извършено по особено мъчителен за убийтия начин, поради което и на основание чл. 116, ал. 1, т. 6 вр. чл. 115 вр. чл. 20, ал. 2 вр. ал. 1 от НК вр. чл. 55, ал. 1, т. 1 от НК го осъдил на лишаване от свобода за срок 13 /тринадесет/ години и го оправдал по обвинението престъплението да е извършено по хулигански подбуди, по смисъла на чл. 116, ал. 1, т. 11 от НК.

Със същата присъда съдът е признал и подсъдимия Р. Л. К. за виновен, в това, че на 30.09.2008 г. в [населено място], в парк "Б. градина", за времето от 21, 00 ч. до 23. 00 ч. като непълнолетен, но можещ да разбира свойството и значението на деянието и да ръководи постъпките си, в съучастие като съизвършител с А. И. Г., умишлено е умъртвил М. М. С. с ЕГН [ЕГН], като деянието е извършено по особено мъчителен начин за убийтия, поради което и на основание чл. 116, ал. 1, т. 6 вр. чл. 115 вр. чл. 20, ал. 2 вр. ал. 1 вр. чл. 63, ал. 2, т. 1 от НК вр. чл. 55, ал. 1, т. 1 от НК го осъдил на 4 /четири/ години и 10 /десет/ месеца лишаване от свобода и го оправдал по обвинението престъплението да е извършено по хулигански подбуди, по смисъла на чл. 116, ал. 1, т. 11 от НК.

С решение № 330 от 12.07.2017 г. по ВНОХД № 84/2016 г. Апелативен съд - София е изменил присъдата на Софийски градски съд в частта, относно наложените на подсъдимите наказания, като: увеличил размера на наложеното на подсъдимия А. И. Г.

наказание при условията на чл. 54 от НК на 15 /петнадесет/ години лишаване от свобода; увеличил е и размера на наложеното на подсъдимия Р. Л. К. наказание при условията на чл. 54 от НК на 6 /шест/ години лишаване от свобода.

С решение № 39 от 21.06.2018 г. по КНД № 1258/2017 г. Върховният касационен съд, 3-то наказателно отделение е изменил решението на Апелативния съд - София, относно наложените наказания на подсъдимите, като на основание чл. 55, ал. 1, т. 1 от НК е намалил наказанието на подсъдимия А. Г. от петнадесет на десет години лишаване от свобода и наказанието на подсъдимия Р. К. от шест години на четири години и шест месеца лишаване от свобода.

С решение на Европейския съд по правата на човека /ЕСъдПЧ/ от 14.06.2022 г. по делото "Стоянова срещу България" /жалба № 56070/2018 г. /, влязло в сила на 14.09.2022 г., е установено нарушение на чл. 14, във връзка с чл. 2 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (ЕКЗПЧ).

Искането за възобновяване е процесуално допустимо, подадено е в законови срок от процесуално легитимирана страна, а разгледано по същество, в контекста на очертаната в него аргументация, искането е основателно, макар и не изцяло по изложените в него съображения и претендирани правни последици.

ВКС намира, че изразеното становище в решението на ЕСъдПЧ и естеството на нарушението имат съществено значение за делото, като оправдават извода за наличие на основанията по чл. 422, ал. 1, т. 4 от НПК и прилагане на подход за поправянето му в изпълнение на задълженията на Р България като страна по ЕКПЧ.

Действително, основният акцент, изводим от решението на ЕСъдПЧ, за преодоляване на констатираното нарушение, е прилагането на генерална мярка за въвеждане на хомофобските подбуди като квалифициращо обстоятелство при насилнически деяния, което очевидно е в правомощията на българския парламент.

Същевременно, съвсем ясно е, че е отправена критика и към националните съдилища, които не са положили достатъчно усилия да изпълнят задължението си да реагират по подходящ начин на нападения, мотивирани от хомофобски подбуди, като отчетат специфичната им същност и не допускат да бъдат подценявани актове с такова разрушително въздействие върху основни права, каквото в случая е правото на живот. В светлината на отсъстваща законодателна уредба по разглеждания въпрос и спорно тълкуване дали хомофобските подбуди могат да бъдат обхванати от съществуващата квалификация за хулигански подбуди, двете инстанции по същество (СГС и САС) са отчели формално тези подбуди като отегчаващо обстоятелство, без обаче да пояснят каква тежест им придават, а ВКС дори изобщо не ги е споменал и съобразил при преценката относно справедливостта на наложените на осъдените наказания. В този аспект ЕСъдПЧ недвусмислено е посочил, че "не може да се каже, че хомофобските подбуди за нападението са имали измерим ефект на това ниво на анализа" (вж пар. 72).

Настоящият състав на ВКС, действащ по реда на възобновяването, намира, че тази съдебна практика следва да бъде ревизирана, като съдилищата, вкл. ВКС като касационна инстанция, постановила последното по делото решение, следва да бъдат насърчени да преодоляват системното пренебрегване на посочените дискриминационни подбуди, за да гарантират пълноценна защита на основните права по ЕКПЧ. Това може да бъде осъществено чрез внимателно и подробно анализиране на тези подбуди, надлежна оценка на тяхната тежест и значение при индивидуализацията на наказанието по начин, който да даде насока на съдебната практика с цел избягване на повторемост на нарушението по чл. 14, вр. чл. 2 от ЕКПЧ. Липсата на такъв подход се оценява като особено съществено процесуално нарушение, тъй като краен резултат е довело до постановяване на цитираното решение на ЕСъдПЧ.

Изложеното дотук обуславя необходимостта от възобновяване на производството по к. д. № 1258/2017 г. на ВКС, отмяна на постановеното по него решение и връщане на

делото за ново разглеждане на тази инстанция, която в пределите на своите правомощия да констатира изрично и извърши надлежна оценка на тежестта на специфичните дискриминационни мотиви за извършване на престъплението, както и на значението им за определяне на наказанията на двете осъдени лица.

Върховният касационен съд в настоящото производство, не изразява становище във връзка с размера на наказанията, наложени на подсъдимите, защото основанието за връщане се свързва с дейността по анализ на обстоятелствата, които ги определят и по-конкретно - обсъждане на подбудите за извършване на престъплението.

5. Както националните съдилища, така и ЕСПЧ застъпват становище, че сам по себе си фактът, че един съдия е извършил отделни действия и дори е взел отделни решения /включително и относно задържането под стража/, след което е участвал в разглеждането по същество на делото, все още не е достатъчен да обоснове обективни съмнения в неговата безпристрастност. Изискването за безпристрастност би било компрометирано, когато преди разглеждането на обвинението по същество в съдебната фаза и в рамките на същото дело е взето процесуално становище по въпроси от предмета на производството по начин и със степен на категоричност, навеждащи на вече формирано предварително становище у съдията относно виновността на подсъдимия, съответно убеденост в достоверността на доказателствата, послужили като аргументи за това становище.

чл. 29 НПК

Решение № 304 от 23.08.2023 г. на ВКС по н. д. № 430/2023 г., I н. о., докладчик съдията Елена Каракашева

Касационното производство е образувано по жалби на подсъдимия Д. К. М. и на служебния му защитник адв. Н. Б. срещу решение № 40/15.03.2023 г. на Апелативен съд – Варна, постановено по внохд № 140/2022 година.

В изготвената лично от него жалба подсъдимият М. настоява, че обжалваното решение е неправилно, тъй като е постановено при допуснати съществени процесуални нарушения; при нарушение на материалния закон и при явна несправедливост на наложеното му наказание, което ангажира всички касационни основания по чл. 348, ал. 1 от НПК. Отправено е искане за отмяна на въззивния съдебен акт и постановяване на нов от касационния съд, с който М. да бъде признат за невиновен и изцяло оправдан по вменените му обвинения. В условията на алтернативност се претендира намаляване на наложеното му наказание или отмяна на въззивното решение и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на Варненски апелативен съд.

Основанието по чл. 348, ал. 1, т. 2 от НПК се обосновава с твърдения за това, че решението на АС-Варна е постановено от незаконен състав. Въведен е и довод за неизпълнение от въззивния съд на задълженията, произтичащи от чл. 13, чл. 14, чл. 107 и чл. 303 от НПК, без да са изложени конкретни съображения в негова подкрепа. Бланкетно са заявени и оплаквания за неизяснена фактическа обстановка; за липса на пълен и задълбочен анализ на доказателствения материал, като предмет на обсъждане са били само доказателствата, подкрепящи обвинителната теза, но не и оправдателните такива. Така заявените нарушения, според изложените в жалбата твърдения, от една страна съществено нарушават правото на защита на подсъдимия, а от друга – опорочават проведения съдебен процес, очертавайки го като несправедлив.

Касационният повод по чл. 348, ал. 1, т. 1 от НПК е защитен с разбирането, че касаторът е осъден неправилно, тъй като липсват доказателства, които да установят по несъмнен и категоричен начин, че той е автор на вменените му престъпни деяния.

В подкрепа на заявеното в алтернатива основание за явна несправедливост на наказанието, подсъдимият сочи, позовавайки се на практиката на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) по делото Б. срещу България и др., че са надхвърлени разумните срокове на провеждане на наказателното производство. Това обстоятелство не само не е съобразено от въззивния съд, но последният дори е завишил режима на изтърпяване на наказанието "Доживотен затвор" на "специален", което дава основание за ангажиране на касационния повод по чл. 348, ал. 1, т. 3 от НПК.

В касационната жалба, изготвена от адв. Б. в качеството му на служебен защитник на подсъдимия М. също са заявени всички касационни основания по чл. 348, ал. 1 от НПК, като е отправено искане за отмяна на обжалваното решение и признаване на подсъдимия за невиновен и оправдаването му по повдигнатите обвинения, а в алтернативи – връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на АС-Варна или намаляване на размера на наложеното наказание. Според развитите общи съображения, въззивният съдебен акт е неправилен, постановен е в нарушение на материалния закон, при неправилно интерпретиране на събрания по делото доказателствен материал, при неизяснена фактическа обстановка и при превратно и едностранчиво тълкуване на събраните по делото доказателства. В сезирания документ не е направено разграничение на касационните поводи по чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 2 от НПК, като се настоява, че "при формиране на вътрешното си убеждение, въззивната инстанция е допуснала съществени нарушения на процесуалните правила във връзка с: 1 оценката на годността на част от доказателствата; 2 преценката си относно допустимостта на подмяна на първични с производни доказателства; 3 оценката на доказателствата, с оглед тяхното действително съдържание и 4/неправилно приложение на материалния закон". В подкрепа на така формулираните оплаквания са развити съображения, според които приетата от въззивния съд фактическа обстановка се опровергава от намерените на местопрестъплението обективни находки, закрепени в протокола за оглед на местопроезшествие, съставен на 18.06.2006 г. Изложени са и твърдения, обосноваващи порочност на процесуално-следственото действие, с което инкриминираният револвер /т. е. останалата част от него/, предаден доброволно с протокол за претърсване и изземване от свидетеля С. И., е приобщен към доказателствената маса. По –нататък се настоява, че съдът е изградил изводите си относно авторството на деянията, обсъждайки само доказателствата, които подкрепят обвинителната теза и при пълно игнориране на оправдателните такива. Наред с това, значимата част от доказателствените източници е оценена превратно, не според действителното им съдържание. Твърди се също, че въззивната инстанция се е позовала на доказателства, които са недопустими от гледна точка на разпоредбите на НПК. Развити са съображения относно това, че решителни защитни възражения са оставени без отговор, а тези, на които въззивният съд е дал отговор, бележат нелогичност, а и нямат доказателствена обезпеченост. Поддържа се още, че съдебната позиция за доказано авторство и за двете деяния е неубедително защитена и в този смисъл декларативна. На следващо място се претендира непълнота на разследването, като се настоява, че извършеният в дома на св. К. оглед на местопроезшествие е формален, тъй като не са събрани дактилоскопни следи от разследващите органи. Оспорва се направената с решението връзка – извършената в имота на св. К. кражба, при която е отнет револвер – намереният метален детайл в дома на пострадалата П., представляващ част от револвер-предаденото от св. С. И. оръжие, оставено в управлението от последния автомобил от подс. М., като се настоява, че тя не е достатъчна за категоричност на извода, че кражбата била извършена от подс. М., както и че той е осъществил грабежа в дома на П., при който е причинена смъртта й. В този контекст се настоява, че събраните по делото доказателства, които са само и единствено косвени, не сочат на категоричния и несъмнен извод, че именно подс. М. е автор на двете деяния, за които са му повдигнати обвинения с обвинителния акт.

Явната несправедливост на наложеното наказание е аргументирана с изтеклия период от време от момента на деянието, който е значителен и в този смисъл следва да намери отражение при индивидуализацията на наказанието на подс. М..

В съдебно заседание пред касационния съд жалбите се поддържат от подсъдимия М. и от защитника му - адв. Б. В допълнение към съображенията, изложени в същите адв. Б. поддържа, че въпреки проведеното от последния въззивен състав съдебно следствие в изпълнение указанията на предходния касационен състав, отново релевантни за предмета на разследване въпроси са останали неизяснени. Постановленият въззивен съдебен акт не отговаря на изискванията на НПК и не дава безспорен и категоричен отговор на въпроса за вината на подс. М. Авторството на деянието е изведено само въз основа на косвени доказателства, които не създават една непрекъсната верига от доказателства, сочеща по несъмнен и категоричен начин, че именно М. е автор и инкриминираните престъпни посегателства.

В своя лична защита подс. М. поддържа съображенията, изложени в подадената лично от него жалба, както и в тази, изготвена от служебния му защитник, а също и отправените искания. В допълнение към изтъкнатите доводи развива съображения, поставяйки акцент върху показанията на свидетелката Т., в частта им за намерена от нея чужда дреха на местопрестъплението, която според касатора очевидно е на извършителя на инкриминираното в пункт II от ОА деяние. В този смисъл същата е с характер на "много ценно веществено доказателство", което обаче разследващите органи не са приобщили към доказателствения материал и не са изследвали, а това води до неизясняване в пълнота на фактическата обстановка, а оттам и до нарушение по смисъла на чл. 14 от НПК. Идентичен порок е съзрял и в липсата на доказателствена обезпеченост на показанията на полицейските служители, извършили му проверка на 15.06.2006 г., доколкото по делото не е приложен журналът, в който тази проверка е документирана. Настоява се още, че в обжалвания съдебен акт не се съдържат обосновани и аргументирани съображения, въз основа на кои точно доказателства е прието, че именно той е извършител на инкриминираните деяния; за игнориране на заключенията на одорологичната и на дактилоскопната експертизи, които са категорични, че иззетите миризми и дактилоскопни следи не са негови, както и за липса на отговор на съществения въпрос, на кого точно са те; за липса на отговор и на въпроса какво точно е отнето от дома на пострадалата П., т. е. какъв е предметът на грабежа. Изтъква, че осъдителните изводи на въззивния съд са сериозно компрометирани поради липсата на проведен оглед на лекия автомобил, управляван от св. И., както и поради неизясняване на обстоятелството кой е неговият собственик. Упрек е отправен и към оценката на показанията на свидетеля С. И., дадена от въззивната инстанция, като се настоява, че същите са вътрешно противоречиви и в този смисъл недостоверни.

Най-сетне, порок подсъдимият съзира и в това, че според свидетеля И., е качил на стоп лице, впоследствие установено като подс. М., на датата 19.06.2006 г., а според обвинителните факти, изложени в ОА, това е станало на 18.06.2006 г. На последно място се сочи, че ако М. действително е извършил вменените му деяния, то е щяло да прибегне до процедурата, визирана в глава XXVII от НПК и към настоящия момент да е излежал наложеното му наказание, което според него е щяло да бъде 10 години. Но тъй като е невинен, не е прибегнал до процедурата на съкратено съдебно следствие.

Прокурорът от Върховната касационна прокуратура намира жалбите за неоснователни, а атакуваното решение - за правилно и законосъобразно. Намира за несъстоятелен въведения в сезиращите документи довод за това, че изминалите 17 години от момента на деянието до настоящия, очертават извод за срок на наказателното производство, надвишаващ разумния такъв, като настоява, че в рамките на почти 11 години от тези 17 не е имало производство. Последното е приключило след постановяването на първото касационно произнасяне по делото, което е станало на

13.11.2008 г. След този момент е разгледано делото по жалба на подс. М. в ЕСПЧ, което е дало основание за възобновяване на наказателното производство и за сегашното разглеждане на делото. В този смисъл, няма прекомерно забавяне в нито един етап, стадий и фаза в развитието на наказателното производство, водено срещу подс. М., което да е основание за смекчаване на обема на приложената му санкция. Твърди, че съставът, постановил последното въззивно решение, не е незаконен. Счита също, че част от обстоятелствата, на които е поставен акцент в жалбата на подс. М. и въз основа на които се претендира неизяснена фактическа обстановка, са ирелевантни за предмета на разследване, а останалата част от доводите са бланкетни и не съдържат конкретни оплаквания. Намира за неоснователен отпрадения с жалбата, изготвена от адв. Б., упрек срещу аналитичната дейност на АС-Варна, като настоява че същата е проведена при стриктно спазване на правилата по НПК за събиране, оценка и анализ на доказателствата. Наложено на подсъдимия наказание не е явно несправедливо, като съдът аргументирано е защитил позицията си последното да бъде най-тежкото такова, а именно- доживотен затвор.

Частните обвинители и граждански ищци А. Н. и Е. Т. са представлявани пред ВКС от повереника им адв. Д. Д., който оспорва жалбите, намирайки същите за неоснователни. Подробни съображения в подкрепа на становището си излага в изготвеното и представено по реда на чл. 351, ал. 4 от НПК възражение. В последното сочи, че апелативният съд е изпълнил всички указания, дадени от предходния касационен състав, като е проявил и активност, събирайки допълнителни доказателства по свой почин, а отпраденият упрек към аналитичната дейност на въззивната инстанция намира за неоснователен, тъй като всички доказателства са анализирани внимателно, поотделно и в тяхната съвкупност, като оценката им е извършена в съответствие с визираните в НПК правила. Оплакването за незаконност на съдебния състав, аргументирано в жалбата на подс. М., също се приема за неоснователно. Соци, че наложено на подс. М. наказание не е явно несправедливо. С тези съображения претендира обжалваното решение да бъде оставено в сила. Наред с това, в съдебното заседание пред касационния съд повереникът намира за неоснователни доводите на защитника за избирателна оценка на доказателствата по делото и за отклонение на въззивния акт от стандарта по чл. 339, ал. 2 от НПК. По отношение на продължителността на срока на провеждане на наказателното производство се придържа към изложените от представителя на държавното обвинение съображения.

Върховният касационен съд, като обсъди доводите на страните и извърши проверка на атакуваното решение, установи следното:

С присъда № 13 от 11.02.2008 г. по нохд № 770/2007 г. ОС- Варна признал подс. Д. К. М. за виновен в това, че през периода 11.06.2006 г. до 17.06.2006 г., в местност "П. " находяща се в землището на [населено място], обл. Варна в условията на опасен рецидив чрез- разрушаване на прегради здраво направени за защита на имот отнел чужди движими вещи, измежду които и газов пистолет "Ягуар" 9 мм., всички на обща стойност 291, 30 лв. от владението на С. К. М., без негово съгласие с намерение противозаконно да ги присвои, поради което и на основание чл. 196, ал. 1, т. 2 вр. чл. 195, ал. 1, т. 3 вр. чл. 194, ал. 1 от НК и чл. 54 от НК му наложил наказание четири години лишаване от свобода, при строг режим.

На 18.06.2006 г. в [населено място], на [улица] в условията на опасен рецидив отнел чужди движими вещи на обща стойност 880, 40 лв. от владението на В. К. П., с намерение противозаконно да ги присвои, като употребил за това сила и грабежът е придружен с убийството на В. П., поради което и на основание чл. 199, ал. 2, т. 2, вр. ал. 1, т. 4 вр. чл. 198, ал. 1 вр. чл. 54 от НК му е наложил наказание доживотен затвор при първоначално усилено строг режим.

На основание чл. 23, ал. 1 от НК съдът наложил най -тежкото измежду определените наказания, а именно доживотен затвор при първоначално усилено строг режим. На

основание чл. 25, ал. 1, вр. чл. 23 от НК е групирал наказанията на подс. М. по нохд № 4254/2006 г. и по нохд № 543/2006 г. с наказанието по нохд № 770/2007 г. и е определил "доживотен затвор".

Окръжният съд-Варна осъдил подс. М. да заплати на частните обвинители и граждански ищци сумата от по 30 000 лв. за всяка една от тях, представляваща обезщетение за преживените от тях неимуществени вреди в резултата от деянието, както и 880, 40 лв. имуществени вреди или по 440, 20 лв. на всяко от тях, считано от датата на деянието, както и от по 150 лв. за всяко от тях представляваща адвокатско възнаграждение на повереника им и направените по делото разноски.

Съдът се е произнесъл по въпроса с веществените доказателства- газов пистолет и брадва.

С решение № 103/30.05.2008 г. постановено по внохд № 92/08 г. Варненският апелативен съд потвърдил присъдата на първата инстанция изцяло.

С решение № 406 от 13.11.2008 г. по н. д. № 424/2008 г. ВКС, 3 –то НО оставил в сила въззивното решение.

По жалба № 34779/09 г. депозирана от осъдения М. в ЕСПЧ е образувано дело, по което с решение от 8.03.2018 г., /станало окончателно на 8.06.2018 г. / Съдът признал, че при провеждане на наказателния процес срещу М., по който е бил осъден на доживотен затвор с влязла в сила присъда, постановена по нохд № 770/2007 г. на ОС-Варна, България е допуснала нарушение на чл. 6, пар. 1 и 3, б. с от ЕКЗПЧ.

След постановяване на решението на ЕСПЧ и въз основа на него, осъденият направил искане по реда на чл. 420, ал. 2 вр. чл. 422, ал. 1, т. 4 от НПК пред ВКС за възобновяване на нохд № 770/2007 г. С решение № 21 от 6.07.2020 г. по н. д. № 962/2019 г., касационният съд възобновил производството по внохд № 92/2008 г. по описа на Варненския апелативен съд, отменил постановеното по него решение № 103/30.05.2008 г. и върнал делото на Апелативен съд- Варна за ново разглеждане от стадия на съдебното заседание.

След връщане на делото на Варненски апелативен съд за ново разглеждане било образувано внохд № 211/2020 г., приключило с решение № 260000/4.01.2022 г., с което първоинстанционната присъда била изменена, както следва:

-в наказателно-осъдителната ѝ част по чл. 196, ал. 1, т. 2, вр. чл. 195, ал. 1, т. 3, вр. с чл. 194, ал. 1 от НК, като подс. М. бил оправдан частично относно стойностния размер на първоначалното обвинение /за кражба на чужди движими вещи –ел. дрелка "Елпром", ел. дрелка "Б. инд Д. ", шлайфмашина, дърводелско ренде "Б. енд Д. ", транзистор "Тошиба", акумулаторен ел. Фенер/ от 291, 30 лв. до 72 лв. /стойността на газовия револвер/.

-в наказателно-осъдителната ѝ част за извършено деяние по чл. 199, ал. 2, т. 2, вр. с ал. 1, т. 4 вр. с чл. 198, ал. 1 от НК, като апелативният съд приел, че деянието е останало във фазата на довършен опит по смисъла на чл. 199, ал. 2, т. 2, вр. с ал. 1, т. 4 вр. с чл. 198, ал. 1 във вр. чл. 18, ал. 1, пр. 2 от НК и оправдал частично подс. М. относно стойностния размер на първоначално внесеното обвинение, /за грабеж на чужди движими вещи –златен пръстен с форма на четирилистна детелина -14 карата, 4 грама; златен пръстен с формата на халка -14 карата, 4 грама; златен пръстен с плочка във форма на цвете -14 карата, 4гр.; златно синджирче 14 карата, 1, 5гр.; златна висулка с форма на четирилистна детелина-14 карата, 3гр.; чифт златни обеци -18 карата, 10 гр., собственост на пострадалата В. П. / на обща стойност 880, 40 лв.

- в гражданско-осъдителната ѝ част, като отхвърлил гражданския иск за претърпени имуществени вреди от наследниците на пострадалата П. общо в размер на 880, 40 лв., ведно със законната лихва, считано от датата на увреждането, до окончателното плащане на задължението.

Присъдата била потвърдена в останалата ѝ част.

По касационна жалба, подадена от защитника на подсъдимия било образувано производство пред ВКС –н. д. № 169/2022 г., по което било постановено решение № 55 от

16.05.2022 г., с което било отменено решение № 260000 от 4.01.2022 г. по внохд № 211/2020 г. на Варненски апелативен съд и делото върнато за ново разглеждане.

Въззивното производство приключило със сега обжалваното решение № 40 от 15.03.2023 г., постановено по внохд № 140/2022 г., с което първоинстанционната присъда била изменена, като въззивният съд:

-приложил закон за по-леко наказуемо престъпление, а именно такова по чл. 196, ал. 1, т. 1 вр. чл. 194, ал. 1 от НК, като оправдал частично подс. М. относно стойностния размер на първоначалното му обвинение /за кражба на чужди движими вещи- ел. дрелка "Елпром", ел. дрелка "Б. енд Д. ", шлайфмашина, дърводелско ренде "Б. енд Д. ", транзистор "Тошиба", акумулаторен ел. фенер –за размера над 72 лв. /стойност на газовия револвер/ до 291, 30 лв., както и да е извършил деянието чрез разрушаване на прегради здраво направени за защита на имот /т. е. по чл. 195, ал. 1, т. 3 от НК/;

-приложил закон за същото престъпление по чл. 199, ал. 2, т. 2 вр. ал. 1, т. 4 вр. чл. 198, ал. 1 от НК, като приел, че деянието е останало във фазата на довършен опит и оправдал частично подс. М. относно стойностния размер на първоначално внесеното обвинение /за грабеж на златни накити/, на обща стойност 880, 40 лв.

-отхвърлил гражданския иск за претърпени имуществени вреди от наследниците на пострадалата П. - А. П. Н. и Е. П. Т. общо в размер на 880, 40 лв., ведно със законната лихва, считано от датата на увреждането, до окончателното плащане на задължението.

-определил първоначален режим за изтърпяване на наказанието "СПЕЦИАЛЕН", на основание чл. 57, ал. 1, т. 1 от ЗИНЗС.

Потвърдил присъдата в останалата ѝ част.

Възложил направените във въззивното производство разноси в тежест на подсъдимия М.

Отразеното до тук показва усложнено процесуално развитие на делото в съдебната му фаза и двукратна отмяна на въззивните решения, постановени по проведените въззивни производства по в. н. о. х. д. № 92/2008 г. и по в. н. о. х. д. № 211/2020 г. Последно посоченото изисква коментар на разпоредбата на чл. 354, ал. 5 от НПК. Върховната съдебна инстанция е имала повод нееднократно да изложи своето становище относно характера на касационното производство в хипотеза на жалба/протест срещу въззивен съдебен акт, постановен след двукратна отмяна на произнасянето на втората инстанция. Касационният съд встъпва в правомощията на въззивния, когато установи пороци в дейността на втората инстанция –съществени процесуални нарушения, необходимост от увеличаване на наказанието или отстраняване на нарушения на материалния закон при оправдателна присъда. Тези пороци, които съгласно чл. 354, ал. 3 от НПК по принцип биха довели до връщане на делото за ново разглеждане от въззивния съд, подлежат на отстраняване от третата инстанция с оглед на въведената забрана по чл. 354, ал. 5, изр. 2 от НПК. В конкретния случай в съдебната дейност, извършена от въззивния съд, чийто акт е предмет на касационна проверка, не се откриват недостатъци по съображенията, които ще се изложат по-нататък в настоящото решение в отговор на повдигнатите оплаквания от касаторите. Всъщност, виждането на защитата в проведеното съдебно заседание, че ВКС следва да упражни правомощията си по чл. 354, ал. 3, т. 2 от НПК – да отмени въззивното решение и върне делото за ново разглеждане на апелативния съд, тъй като настоящето производство е второ по ред, не държи сметка, че и в такава хипотеза е необходимо да се констатира посочените касационни поводи, налагащи ревизия на атакувания въззивен съдебен акт, а както вече се заяви, такива не присъстват.

Оплакванията в жалбите и допълненията към тях, направени в съдебно заседание от подсъдимия и защитника му, са еднопосочни, което позволява съвместното им обсъждане. Приоритетно разглеждане сред тях следва да получи възражението на подсъдимия М. срещу законността на въззивния съдебен състав, постановил последното въззивно решение, както и генералното оплакване за това, че делото му не е разгледано от

независим и безпристрастен съд.

I. 1. Доводите за незаконност на съда се обосновават с твърдения че: 1 в съдебния състав е участвала съдия С. К., която е била член-съдия и на състава, постановил решението по в. н. о. х. д. № 211/2020 г. по описа на АС-Варна. Това обстоятелство според касатора е основание да се счете, че принципът на случайно разпределение на делата е накърнен, като съдия К. "умишлено и целенасочено" е поставена в съдебния състав, постановил последното въззивно решение и това е сторено от съдия Я. Я., който е подписал първоинстанционната присъда, с която на жалбоподателя е наложено наказание "доживотен затвор" и който поради тази причина, а и поради това, че е в лични отношения със съдия К. /"любовници", според изложените твърдения/, е "пряко или косвено заинтересован от изхода на делото"/; 2 участието на съдия К. в съдебните състави, постановили решенията по посочените дела според касатора е умишлено, което не само усилва съмнението му, че "някой има интерес истината по това дело да не се разкрие", но и категорично сочи на извод, че съдебният състав, постановил сега обжалваното решение не е независим и безпристрастен.

Поддържаните доводи са неоснователни. Процесуалната действителност не поставя под съмнение твърдението на подс. М., че съдия К. е участвала в съдебното заседание, проведено на 08.10.2020 г. по ВНОХД № 211/2020 г., в което по реда на чл. 327 от НПК са допуснати част от доказателствените искания, направени от подсъдимия и от неговия защитник и е разгледан въпросът за прилаганата по отношение на М. мярка за неотклонение, както и че същата е била член-съдия на съдебния състав, разгледал въззивното производство и постановил съдебния акт, предмет на настоящата касационна проверка. Това обаче не е достатъчно за да се изведе извод за незаконност на съдебния състав, постановил сега проверявания съдебен акт.

На първо място, ВКС не констатира нарушения на спазването на принципа на случайния подбор при формирането на съдебния състав, разгледал и приключил въззивното производство по ВНОХД № 140/2022 г. по описа на АС-Варна. Всъщност такива нарушения не се и сочат от жалбоподателя, извън инцидентното участие на съдия С. К. в посоченото по-горе съдебно заседание при предходното въззивно производство и участието ѝ при цялостното разглеждане на делото по второто такова. Въпреки това, доколкото оплакването е за допуснато процесуално нарушение от категорията на абсолютните по смисъла на чл. 348, ал. 3, т. 3 от НПК, настоящият касационен състав ще го обсъди и на плоскостта на това дали при образуването на коментираното въззивно производство е спазен принципът за случайното разпределение на дела, прогласен в чл. 9, ал. 1 от ЗСВ.

Посоченият принцип е една от гаранциите за справедлив съдебен процес, проведен от независим и безпристрастен съд, тъй като чрез него се цели избягване на възможността делото да бъде разгледано от специално избран съдия, като се отхвърли всякакво съмнение, че на определени съдии се възлагат за разглеждане конкретни дела. Съгласно чл. 9, ал. 2 от устройствения закон коментирания принцип се прилага по отношение на докладчика по делото чрез избора му по електронен път в рамките на колегиите (за ВКС) или отделенията (за съдебните органи, в които има специализиране по материи). В тази връзка е необходимо да се отчете, че за ефективното му приложение Висшият съдебен съвет (ВСС) е разработил Единна методика по приложението на принципа за случайно разпределение на делата в районните, окръжните, административните, военните, апелативните и специализираните съдилища, приета с Решение на ВСС по протокол № 57/4.12.2014 г., изменена и актуализирана с Решение на ВСС по протокол № 13/19.03.2015 г.; изм. с решение на СК на ВСС по Протокол № 1/10.01.2017 г. С разпоредбите на чл. 1, б. "а" – б. "в" Методиката урежда реда за разпределение на съответното дело по електронен път, като лимитира приложението на принципа на случайния подбор до избора на съдия-докладчик по делата съобразно поредността на постъпването им, по материя и видове

дела, в рамките на съответните отделения, когато в съдилищата има обособени такива. При колективни съдебни състави от професионални съдии, извън нарочно уредения избор на докладчика, определянето на останалите членове е функция, съставляваща дейност по упражняване на организационно и административно ръководство на съответните съдебни органи, която не е изрично и унифицирано регулирана в закона и в акт на ВСС. В тази насока се прилагат различни практики съобразно изработените от отделните съдебни органи вътрешни правила. При липса на изричен регламент за случаен избор на участващите в състава съдии, освен докладчика, е достатъчно техният избор да бъде извършен по начин, осигуряващ необходимите отчетност и прозрачност при разпределението, гарантиращи непристрастност и обективност на правораздаването.

Посочените основни положения са съобразени при сформирането на съдебния състав, ангажиран с разглеждането на въззивното производство по ВНОХД № 140/2022 г. Изборът на съдията-докладчик е проведен в съответствие с разпоредбата на чл. 9, ал. 2 от ЗСВ, а този на останалите членове на съдебните състави е в съответствие с Вътрешните правила за случайното разпределение на делата във Варненския апелативен съд (т. 1 и т. 7), публикувани на е-страницата на съда. Приложеният на л. 2 от въззивното съдебно дело екземпляр от документа от компютърната система за определяне на докладчик – съдията Д. К. /член на първи въззивен състав на АС-Варна, състоящ се освен нея и от съдиите Р. П. и С. К./ несъмнено указва, че съдията-докладчик е бил избран чрез електронно разпределение съобразно поредността на постъпването на делото по материя и вид. Що се касае до участието на съдия К. в посочения съдебен състав, то не е по причина, че тя "умишлено и целенасочено е вкарана и в този съдебен състав от председателя на наказателното отделение съдия Я. Я. ", а защото именно тя е била член на първи въззивен състав, от който е бил и съдията-докладчик, на когото делото е било разпределено в съответствие с чл. 9, ал. 2 от ЗСВ (виж, т. 7 от Вътрешните правила "Разглеждането на разпределените на съответния съдия-докладчик дела се осъществява в рамките на създадените във всяко от отделенията постоянни съдебни състави... членовете на постоянните състави, дните за провеждане на открити съдебни заседания, правилата за заместване на членовете на постоянните състави... се утвърждават със заповеди на Председателя на съда").

Макар, предмет на настоящия съдебен контрол да е последно постановения въззивен съдебен акт, ВКС счита за уместно да отбележи, че неоснователно подс. М. възразява срещу избора на съдия С. К. за член на съдебния състав, провел съдебното заседание на 08.10.2020 г. по внохд № 211/2020 г. Начинът на избиране на съдия К. е документиран в приложеното на л. 60 от това въззивно дело Разпореждане № 260113 от 25.09.2020 г. на заместника на административния ръководител на АС –Варна и ръководител на НО при АС-Варна и той не поставя под съмнение спазването на принципа на случайно разпределение на делата.

На следващо място, възражението за незаконност на въззивния съдебен състав, аргументирано с това, че той не е независим, е неоснователно. Поначало независимостта се свързва с независимост на съда от изпълнителната власт и от страните по делото. В конкретния случай е извън съмнение обстоятелството, че в този аспект по делото няма допуснати нарушения, а наличието на такива не се твърди от жалбоподателя.

Останалите оплаквания на подс. М., обосноваващи възражението му за незаконност на съдебния състав са основани на това, че последният не е непристрастен, и същите ще бъдат разгледани през призмата на утвърденият в националната и в тази на ЕСПЧ практика обективен и субективен подход. В тази връзка, ВКС счита за нужно да уточни, че според субективния подход въпросът за наличието на непристрастност се решава на базата на проверката на личното убеждение/поведение или интерес на конкретния съдия по конкретното дело, докато обективният подход служи за установяване, дали съдията е предложил достатъчно гаранции, за да изключи каквото и да било легитимно съмнение, че

предубедеността е възможна. В доктрината и практиката е утвърдено и разбирането, че личната безпристрастност на съдията /субективен тест/ трябва да се предполага, освен ако има доказателства за обратното, а на плоскостта на втория тест /обективния/, следва да се извърши преценка дали независимо от личното поведение на някой от членовете на съдебния състав, има установими факти, които могат да предизвикат съмнение относно неговата безпристрастност. При това, особено при изследване на въпроса за обективната безпристрастност е нужно не само съдът да е безпристрастен, но и да бъде възприеман като такъв от страните и от обществото, като за постигането на този резултат "дори външните признаци могат да имат определена значимост, особено по наказателни дела" /решения на ЕСПЧ по делото *Demikoli v. Malta* и по делото *Padovani v. Itali*/. Еднопосочно националните съдилища, както и ЕСПЧ са приели, че при вземане на решение дали в конкретния случай съществуват външни белези /легитимни основания/, позволяващи да се постави под съмнение обективната безпристрастност на член на съдебния състав, мнението на подсъдимия се взема предвид, но не е решаващо. Решаващо е дали съмнението може да се приеме за обективно оправдано, т. е. дали опасенията могат да изглеждат на страничен /обективен, непредубеден/ наблюдател разумни и базирани върху достоверни факти.

Извършвайки дължимата преценка на плоскостта на посочените по-горе критерии и в аспекта на заявените от касатора обстоятелства, настоящият съдебен състав не констатира основания, които да породят съмнение относно безпристрастността на съдия С. К., както и на останалите членове на съдебния състав, в който е била включена и който е постановил сега обжалваното решение. Всъщност, в подкрепа на заявената от касатора липса на безпристрастност на въззивния съдебен състав не са изложени други аргументи извън тези, свързани със съдия К. и съдия Я..

Твърдението на подс. М. за лични отношения между съдиите Я. Я. /заместник на административния ръководител на АС – Варна и ръководител на НО при АС-Варна/ и С. К. е лишено от обективна опора. Извън субективното убеждение на жалбоподателя, че съдия Я. и съдия К. са "любовници" и поради тази причина са обединени от общата цел "умишлено и целенасочено" да го увредят, липсват каквито и да са данни, дори и индиции в подкрепа на коментираното твърдение. Определеното на подсъдимия наказание от окръжния съд "доживотен затвор", в чийто състав е участвал и съдия Я., не би могло да се третира като обстоятелство, поставящо под съмнение безпристрастността на въззивния съдебен състав, в частност на съдия К., тъй като наложената санкция е сред една от алтернативите, предвидени в материално-правната норма на чл. 199, ал. 2 от НК, а доколкото тя е правилна ще бъде предмет на отделно обсъждане по-нататък в настоящото решение.

Що се касае да упоменатото по-горе инцидентно участие на съдия К. в проведеното по ВНОХД № 211/2020 г. разпоредително заседание, то също не е основание за нейния отвод по смисъла на чл. 29, ал. 1 и ал. 2 от НПК като член на съдебния състав, разгледал последното въззивно производство и постановил сега проверявания съдебен акт. Както вече се посочи в рамките на коментираното заседание са разгледани доказателствените искания, направени от защитата на подсъдимия, част от които са били уважени, както и въпросът за прилаганата на отношение на последния мярка за неотклонение. Утвърдено в доктрината и съдебната практика е разбирането, че от решаващо значение е не самото участие, а обхватът /обемът, мащабът/ и естеството на извършената дейност, по-конкретно – доколко тя е в състояние да повлияе върху формирането на виждането по съществото на делото – преди всичко за авторството на деянието и вината на обвиненото лице. Както националните съдилища, така и ЕСПЧ застъпват становище, че сам по себе си фактът, че един съдия е извършил отделни действия и дори е взел отделни решения /включително и относно задържането под стража/, след което е участвал в разглеждането по същество на делото, все още не е достатъчен да обоснове обективни съмнения в

неговата безпристрастност. Изискването за безпристрастност би било компрометирано, когато преди разглеждането на обвинението по същество в съдебната фаза и в рамките на същото дело е взето процесуално становище по въпроси от предмета на производството по начин и със степен на категоричност, навеждащи на вече формирано предварително становище у съдията относно виновността на подсъдимия, съответно убеденост в достоверността на доказателствата, послужили като аргументи за това становище. В обсъжданата насока ВКС счита за удачно да припомни, че в практиката си ЕСПЧ последователно приема, че съмнение за предубеденост на съда би съществувало при особени обстоятелства, каквито ще са налични, ако в рамките на упражнението от него контрол, съдията е демонстрирал, че у него съществува "много висока степен на яснота по въпросите на вината", по които отношение може да се вземе единствено с крайния съдебен акт по съществото на делото /решение на ЕСПЧ от 24.05.1989 г., *Hauschildt v. Denmark*, 154/.

В настоящия случай, очевидно е, че участието на съдия К. по ВНОХД № 211/2020 г. е било инцидентно и тя е била ангажирана в изключително ограничен обем по разглеждането му - в проведеното разпоредително заседание са допуснати доказателства, без същите да бъдат оценявани или да се правят никакви изводи за определени факти по съществото на делото. Произнасянето по прилаганата по отношение на подс. М. мярка за неотклонение също не дава основание да се приеме, че съдебният състав е взел предварително решение по виновността на подс. М. /отделен е въпроса, че след промените в НПК –отмяната на чл. 29, ал. 1, т. 1 б. "г" НПК и промяната в чл. 270, ал. 2 НПК произнасянето по обоснованото предположение по мярката за неотклонение на досъдебното и съдебното производство не е основание за отвод на съдебния състав/. Поради изложените причини, възникналите у подсъдимия М. съмнения в безпристрастността на съдия К. и на целия въззивен състав, постановил проверяването понастоящем решение, не могат да бъдат оценени като обективно обосновани.

На последно място, независимостта и безпристрастността на съдебния състав е атакувана от касатора и поради това, че в продължение на 17 години е задавал съществени и важни въпроси към съда и прокуратурата, на които няма ясни и категорични отговори. По повод на това оплакване, ВКС ще отбележи, че въпросите, на които подс. М. счита, че му се дължи отговор, са зададени и към настоящия касационен състав, като част от тях ще бъдат предмет на обсъждане. По същественото обаче е това, че поставените въпроси не са от естество да обосноват съмнения, че въззивният съд е бил зависим или пристрастен на соченото основание.

I. 2. В жалбата на подс. М. е поставен решителен акцент върху решението, постановено по негова жалба от ЕСПЧ, като на тази плоскост /а и не само/ се оспорва справедливостта на провежданото срещу него наказателно производство, като в подкрепа са изложени съображения в няколко направления. Всички оплаквания, чрез които се аргументира тезата на подсъдимия в коментираната насока са неоснователни. АС-Варна при разглеждане и решаване на делото изцяло е съобразил решението на ЕСПЧ по делото М. срещу България /жалба № 34779/09 г. /, което е дало основание за възобновяване на провежданото спрямо него наказателно производство. Изключил е от доказателствената съвкупност показанията на полицейските служители- свидетелите К. и В., съдържащи преразказ на признанието на подс. М. в рамките на проведената оперативна беседа и те не са послужили за формиране на вътрешното убеждение на решаващия съд, което изрично е посочено на л. 18 от мотивите. На същото място са посочени причините, поради които не е разпитан свидетеля Й. С. К., което лишава от основание оплакването на подсъдимия, аргументирано на базата на разпита на този свидетел, предметено на л. 9, въпроси 9, 10 и 11 от жалбата му.

Справедливостта на наказателното производство е атакувана и поради това, че след решението на ЕСПЧ, българският съд не е възстановил първоначалния статут на обвиняем

на подс. М. Този довод също е неоснователен. Причините, поради които М. е със статут на подсъдим, а не на обвиняем, са видни от решението на ВКС, с което производството по делото е възобновено /решение № 21 от 6.07.2020 г. по н. д. 962/2019 г. /, отменено е решението на първия въззивен състав на АС-Варна и делото е върнато за ново разглеждане на този съд от стадия на съдебното заседание. Конкретният стадий на наказателното производство предопределя и процесуалното качество на участниците в него. След възобновителното решение е възстановена висящността на процеса от стадия на въззивното съдебно заседание, поради която причина Д. М. е със статут на подсъдим.

Следващия аспект, в който касаторът съзира нарушение на принципа на справедлив съдебен процес е поради липсата на отговор законно ли е бил обявен за общодържавно издирване, съответно законно ли е бил задържан /без да е уточнено дали се касае за задържането му по настоящото производство или по друг повод/. Причината поради която подс. М. /тогава обвиняем/ е бил обявен за ОДИ не е обстоятелство, имащо отношение към предмета по чл. 102 от НПК относим към настоящото производство. Поради това касационният съд не счита, че дължи отговор на поставения въпрос за основанието за извършването му, още повече, че от материалите по делото /показанията на свидетелите Я. и Л. -полицейски служители/ става ясно, че към момента на инкриминираните деяния подс. М. не е бил обявен за ОДИ /обявяването му е било в предходен момент, като към датата 15.06.2006 г., на която двамата посочени свидетели са извършили документална проверка на М., същият е бил свален от издирване, което се установява от извършената от тях справка в системата на МВР/. Що се касае до задържането на подс. М., ако иде реч за прилаганата по отношение на него мярка за неотклонение по настоящото делото, то тя е взета на 18.02.2008 г. по реда на чл. 309, ал. 1 от НПК, като нееднократно по искане на жалбоподателя е била предмет на ревизия от инстанционните съдилища.

Последното направление, с което се аргументира накръняване на принципа на справедливост на съдебния процес, е поради продължителността на наказателното производство, като развитите в тази насока доводи ще бъдат разгледани на съответното място в настоящето решение.

I. 3. С жалбата си подсъдимия отравя упрек към разследващите органи и прокуратурата за допуснати от тях съществени процесуални нарушения, които окачествява като "умишлени и злонамерени", без да е налице конкретизация какви точно са тези нарушения, като съдържанието на сезиращия документ насочва към несъгласие с част от събраните в тази фаза на процеса доказателства /аргумент в тази посока е единственото конкретно възражение срещу проведения разпит на лицето Й. С. К. /. Така формулирано оплакването несъмнено затруднява извършването на касационна проверка, като в тази връзка ВКС намира за нужно да отбележи единствено, че досъдебното производство има само подготвителен характер, а съгласно чл. 7, ал. 1 и 2 от НПК централно място в наказателния процес заема съдебната фаза. Това означава, че в съдебното производство се събират и проверяват доказателствени материал в условията на пълно разгръщане на основните принципи на наказателния процес- непосредственост, устност, състезателност, публичност. Не съществува каквато и да е било пречка в тази фаза на процеса да се събират нови доказателства, както по искане на страните, така и служебно от съда, да се подлагат на проверка вече събрани на досъдебното производство доказателства, да се извършват нови процесуално-следствени действия или да се преповтарят вече осъществени такива /изключение правят тези, които са уникални по своя характер/. В този смисъл, дори и да се приеме, че в досъдебната фаза е допуснато нарушение на правилата за събиране на доказателствата, то е сред онези нарушения, които могат да бъдат компенсирани в съдебната фаза на процеса.

I. 4. Следващата група възражения са отправени към доказателствената и аналитична дейност на контролирания съд, както и към качеството на постановения съдебен акт. Всички са неоснователни.

Внимателният и критичен прочит на атакуваното решение сочи, че то не страда от порок "липса на мотиви", както настоява адв. Б. в изготвената от него жалба, защитавайки твърдението си с това, че не са обсъдени направените от него и от подсъдимия възражения. Според изложените в сезиращия документ съображения заявената липса на мотиви е в две направления: 1/въззивният съд не е изложил аргументи защо приема, че събраните по делото доказателства са достатъчни за установяване авторството на деянията; и 2/без отговор е останало защитното възражение, основано на обстоятелството, че в протокола, с който свидетелят С. И. предал на разследващите органи сака и пистолета с отчупената част от петлото на същия, не са фиксирани следи от кръв по дръжката на последния. Претенцията в коментираната жалба, че не е отговорено на направените възражения пред апелативния съд не може да бъде възприета. Въззивният съд е извършил пълноценен и обстоен анализ на всички доказателства по делото, мотивирал е фактическите си и правни изводи, като тази констатация се прави не само предвид съществения обем на съдебния акт, но и поради неговото съдържание, даващо възможност на страните и на касационния съд да разберат съображенията, поради които подс. М. е признат за виновен и осъден. Изключително подробно, на л. 31 – 36 от мотивите проверяваният съд е изложил съображенията си, поради които приема, че именно подс. М. е извършител на двете деяния, за които му е повдигнато обвинение, като заключението му е подробно аргументирано и убедително защитено. Що се отнася до второто възражение, подробни съображения по съществото му ще бъдат изложени по-нататък в настоящото решение, от гледна точка на изпълнението на задължението на въззивния съд по чл. 314, ал. 1 от НПК. По повод на оплакването за допуснато нарушение по смисъла на чл. 339, ал. 2 от НПК ще бъде отбелязано само това, че довод точно в коментираната насока пред АС-Варна не е бил повдиган нито с въззивната жалба, нито пък в пледоарията пред въззивния съд. Възражението, с което е била сезирана въззивната инстанция, е било свързано с описанието на външния вид на предаденото в рамките на процесуалното действие по чл. 163 от НПК от св. И. оръжие /прашен и ръждясал/. Същото е било предмет на обсъждане на л. 39 от мотивите, където съдът е изложил подробни съображения за валидността на процесуално-следственото действие, с което предаденото от свидетеля И. оръжие е включено в доказателствената съвкупност. Процесуалната издържаност на документа, с който последното е приобщено, е била предмет на обсъждане и от предходния касационен състав, който не е съзрял порок при инкорпорирането на посоченото веществено доказателство по делото. Всъщност, именно пред предходния касационен състав е било отправено идентично на посоченото по-горе в т. 2 възражение, който го е приел за неоснователно /виж л. 11, абзац първи от решение № 55/16.05.2022 г. по н. д. № 169/2022 г. /.

В сезиращите документи фигурира и оплакване за нарушение на чл. 13, чл. 14 и чл. 107, ал. 5 от НПК, което не се споделя от касационния съд. При проверката и оценката на доказателствените източници, въз основа на които са изведени значимите за обективната и субективна съставомерност на поведението на подсъдимия М. обстоятелства, въззивният съд не е допуснал отклонение от посочените принципни норми, поради което не са налице пороци, които да поставят под съмнение правилността на формиране на вътрешното му убеждение. Не се набелязва превратна или противна на формалната логика преценка на доказателствата и доказателствените средства, не са фаворизирани едни доказателства за сметка на други, нито пък са оставени без внимание доказателствени източници, важни за изясняване на обстоятелствата от предмета на доказване. Твърдението, че е налице недопустима замяна на първични с производни доказателства не само не намира опора в материалите по делото, но точно обратното – опровергава се от тях. Във връзка с него, касационният съд не намира за нужно да излага подробни разяснения, свързани с теоретичното делене на доказателствата на първични и производни на базата на източника на факти и предпоставките за замяна на първите с вторични. Ще посочи само това, че в

аспекта на коментираното делене теорията безспорно е категорична, че подобна подмяна е недопустима, но това правило не следва да се абсолютизира, особено в принципната хипотеза, при която в даден процес е невъзможно събирането на първични доказателства, поради различни причини. Касаторът не е счел за необходимо да поясни позицията си кои точно първични доказателства са били заменени с вторични. Очевидно иде реч за показанията на полицейските служители К. и В., преразказали признанието на подс. М. в рамките на проведената оперативна беседа, защото само тук заявената недопустима подмяна би могла да намери проявление. Показанията на тези служители обаче, както се посочи по-горе, са изключени от доказателствената съвкупност.

Във връзка със защитното възражение, основано на това, че обвиненията са приети за доказани само въз основа на косвени доказателства, следва да се отбележи, че няма пречка последните да могат да послужат като единствена основа за постановяване на осъдителна присъда. Несъмнено, в тези случаи, съдът е задължен да установи достоверността на източниците на косвени доказателства, след което да пристъпи към задълбочена оценка на установените чрез тях доказателствени факти, като всяко доказателство трябва да се обсъди във връзка с всички останали, за да се прецени съставляват ли те хармонично цяло, свързани ли са с основните факти от предмета на доказване, могат ли да се направят изводи досежно тези факт и какви. Преценявайки косвените доказателства по свое вътрешно убеждение, съдът трябва да се ръководи не от броя им, а от това съставляват ли те в своята съвкупност система от факти, свързани помежду си с основния факт, намират ли се в хармония и водят ли до изводи, които са единствено възможни. И ако това е така, както е в конкретния случай, няма пречка осъдителната присъда да почива само на косвени доказателства. Провереният съд е извършил задълбочена оценка за годността и достоверността на всеки един доказателствен източник, както самостоятелно, така и във връзката му с всички останали. Проследена е и убедително защитена необходимата неразривна връзка между тях, водеща до единствения и необорим извод относно главния факт на доказване. При това положение, АС-Варна не се е отклонил от стандарта, установен в чл. 303, ал. 2 от НПК като е основал осъдителните си изводи въз основа само и единствено на косвени доказателства.

В сезиращите документи се настоява, че предмет на обсъждане били само осъдителните доказателства, но не и оправдателните, като акцент е поставен върху заключенията на одорологичната и дактилоскопната експертизи. Внимателният прочит на материалите по делото опровергават поддържаната от защитата теза. Второинстанционният съдебен състав е изпълнил указанията на касационната инстанция за отстраняване на допуснати при предходното разглеждане на делото процесуални нарушения. Събраните и проверени по този начин доказателства са подложени на задълбочен анализ в контекста на цялата доказателствена съвкупност без да се игнорирани експертните заключения, които подсъдимият сега противопоставя на обвинението. Оodoroлогичното изследване и експертното мнение по дактилоскопната експертиза са получили съдебното внимание, като на стр. 37 от решението са изложени съображенията на съда защо същите не обосновават търсения резултат за недоказаност на обвинението.

Що се касае до възражението на подсъдимия, основано на това, че не е даден отговор на кого точно са иззетите следи и миризми, то също е несъстоятелно. Експертното изследване, чиито резултати са обективирани в дактилоскопната експертиза по протокол № 70, е категорично, че изследваните годни за идентификация три групи дактилоскопни следи, иззети от местопрестъплението /дома на пострадалата П. /, отговарят на последната и на нейните дъщери и това е изрично посочено в мотивите към проверявания съдебен акт. Вярно е, че проведеното одорологично изследване на двете мирисови следи, иззети от сап на брадва и отвор на фазерна преграда, е категорично единствено по отношение на това, че те не са установени като идентични с иззетия от подс. М. мирисов материал. Обстоятелството, че не е установена идентичност между тях и миризми от други лица, не

компрометиращо разследването, както настоява касаторът, най-малкото поради естеството на коментираното изследване-идентичност би могла да бъде установена само при предоставени в съответствие с правилата на НПК от други лица мирисови следи.

В двете жалби присъства оплакване за липса на доказателства, които да подкрепят обвиненията срещу подс. М., като наред с това се настоява, че контролираният съд не е отговорил от кои доказателствени средства се установяват конкретни доказателства, аргументиращи осъждането му. Този довод не може да бъде възприет, защото направеният в атакуваното решение доказателствен анализ убедително разкрива кои факти се приемат за установени и въз основа на кои доказателствени средства е прието тяхното установяване. Твърдението, че деянието по пункт I от ОА е прието за доказано само въз основа на показанията на свидетеля К. е неоснователно, тъй като не почива на данните по делото. Апелативната инстанция е подхождала критично и обективно към заявеното от посочения свидетел, като корелация между оповестените от него сведения с основание е потърсена и убедително открита в показанията на свидетелите Я. и Л. /които са извършили документална проверка на подс. М. на пътя, водещ към населеното място, в което се намира вилата на св. К., във време, съвпадащо с периода на извършената кражба от дома на последния/; в тези на св. С. И. /който е категоричен, че именно подс. М. е лицето, което е качил на стоп в автомобила си и което е забравило сак със свои вещи в последния/; в показанията на свидетелите Х. и Ю. С. /които сочат, че в сака, намирайки се в автомобила на сина им С. И. са открили освен дрехи и други лични вещи, така също и пистолет/; в резултатите, закрепени в протокола за проведеното претърсване и изземване от дома на последните, в хода на което св. С. И. е предал доброволно на разследващите органи сака, ведно с намиращите се в него вещи, сред които и посоченото оръжие, разпознато впоследствие по надлежния ред от св. К. именно като негова собственост, отнето му при осъществяването в дома му кражба.

Оценка за неоснователност следва да получи и оплакването, че извършеният в дома на свидетеля К. оглед е бил формален, тъй като не са изети дактилоскопни следи, които да свържат подс. М. с инкриминираната кражба. Принципно намирането на дактилоскопни следи от обвиненото лице на местопрестъплението би било съществено за обвинителната теза. В конкретния случай обаче по делото е безспорно установено, че М. е извършвал ремонтни дейности в дома на свидетеля и в този смисъл нееднократно е пребивавал там, поради което и фактът, че не е престъпено към изземване на дактилоскопни следи съвсем не означава, че обвинението е останало недоказано. В тази връзка следва да се подчертае, че авторството на извършената кражба от дома на св. К. в лицето на подсъдимия е установено въз основа на пълноценния анализ на доказателствените източници, посочени по-горе, като при това положение твърдението за декларативност на съдебната позиция не може да бъде споделено.

В жалбата, изготвена от адв. Б. се отправя укор към въззивната инстанция за превратно тълкуване във вреда на подс. М. на показанията на св. К. и П. и подценяване на информацията, съдържаща се в показанията на св. С.. Оплакването е лишено от състоятелност. Апелативният съд подробно е обсъдил съдържащата се в показанията на посочените свидетели информация и убедително е защитил извода си за достоверност на заявеното от тях. Не се констатира превратност, нито пък подценяване на доказателствените факти, съобщени от св. К., включително и на заявеното от него в разпитите му, проведени пред ОС Варна и АС-Варна, че наблюдаваното от него лице не бил подсъдимия М.; че не познавал наблюдаваното лице, а също и че не познавал подсъдимия М.. Независимо, че решаващият съд е намерил тези показания за правдиви, те не са променили изводите му за неправомерно поведение на подсъдимия М., доколкото по делото са налице множество други доказателства, установяващи го по категоричен начин-такива са показанията не само на свидетеля К., но и показанията на свидетелите П. Х., С. И., Х. и Ю. С., заключенията на съдебно-балистичната и съдебно-фракто-диагностичната и

металграфическа експертизи, както и фактическите обстоятелства и обективните находки, съдържащи се и иззети с протокола за оглед на местопроизшествие в дома на пострадалата и този за претърсване и изземване в дома на свидетеля С. И.. В този смисъл съдът напълно обективно е оценил значението на информацията, съобщена от св. К.. Неприемливо е и оплакването за подценяване значението на заявеното от св. П. относно описанието, което е дал на подсъдимия и дрехите, с които е бил облечен в деня, в който го е видял, на която плоскост се претендира липса на доказателствена обезпеченост на изводите за авторството на грабежа, при който е осъществено убийството на пострадалата П.. В тази връзка, следва да се отбележи това, че свидетел с име "П. " не присъства по делото. Защитникът очевидно има предвид свидетеля П. П. Х., който е дал сведения, че е възприел подс. М., когото познава лично и с когото е разговарял два дни преди инкриминираните с пункт II от ОА събития. Възражението на защитата не държи сметка на това, че денят, в който св. Х. е възприел подсъдимия и този, в който свидетеля К. е наблюдавал непознатото нему лице от мъжки пол на плочата на покрива на къщата на пострадалата, са различни, поради което е оправдано и логично подсъдимият да е бил с различни дрехи. По същественото обаче е друго. Гласните изложения на коментираните свидетели са подложени на обективен, задълбочен и всестранен анализ, в който е даден категоричен отговор на въпроса защо са възприети с доверие и в състояние ли са по несъмнен и непоколебим начин да докажат повдигнатото обвинение за грабеж съпроводен с убийство, разбира се в съчетание и при критичната им съпоставка с останалите събрани по делото доказателства. Що се отнася до упрека, основан на това, че съдът е ценил показанията на свидетеля К., дадени на досъдебното производство, а по отношение показанията на свидетеля С. И. е кредитирал сведенията, които е дал в съдебната фаза на процеса, той също е неприемлив. Критерият на съда не е бил темпорален, както го отчита касаторът, а е основан на обективната оценка на показанията на двамата свидетели и на съпоставката им с останалите доказателствени източници и средствата за тяхното установяване. Още повече, че показанията на св. С. И., дадени в рамките на досъдебното производство, приобщени към доказателствената маса чрез процесуалната техника на чл. 281, ал. 4 от НПК, също са приети от решаващия съд за правдиви. Неоснователен е и отправеният упрек към оценъчната дейност на проверявания съд, осъществена по отношение на показанията на свидетелите С.. В нея също не се наблюдава порок в твърдяната насока. В анализа на коментираните гласни доказателствени средства е даден категоричен отговор на въпроса защо са възприети с доверие. Даден е отговор и на защитното възражение, поддържано и пред касационния съд, основано на заявеното от свидетеля Х. С. относно описанието на предаденото от него оръжие /л. 39 от мотивите/. Упрекът, че съдът е подценил коментираното свидетелство като вместо на него е основал изводите си по фактите на съдебните експертизи, не може да бъде споделен. С основание съдът се е позовал на експертните констатации, доколкото очевидно св. С. не притежава необходимите познания, позволяващи му компетентна преценка дали предаденият от него пистолет е ръждясал или оксидиран. Всъщност, такава преценка следва да бъде извършена не от него, а от лица с необходимата експертиза, като в този смисъл съдът правилно е основал позицията си на експертните заключения.

Адв. Б. настоява, че приетата от контролирания съд фактическа обстановка не само не се подкрепя, но и се опровергава от констатациите, обективирани в протокола за оглед на местопроизшествие, извършен в дома на пострадалата. Конкретно сочи, че отразеният в цитираното писмено доказателство факт за наличие на тенджера, пълна с мляко на мивката, както и мястото, на което са установени инструментите мотика, брадва и права лопата, очертават различна хронология на събитията, протекли в дома на пострадалата от тази, възприета от контролирания съд, а наред с това внасят съмнение в съдебната позиция, че извършителят на деянието е бил един. Още по-голямо съмнение се поражда според касатора от това, че в огледния протокол са фиксирани парични средства, които не

са били отнети. Възраженията, на първо място са лишени от сериозна аргументация, доколкото са защитени със субективната интерпретация на защитника на резултатите от проведения оглед. Предложеният от касатора прочит на коментирания доказателствен източник, от който са изведени изводи, какви според него са логичните действия на извършителя на деянието, не дава основание да се сподели твърдението му за порок при изготвянето на огледния протокол, нито пък такъв при оценъчната дейност на съда, въз основа на която е изведен извод за неговата валидност. Идентично е становището на касационния съд и по повод възраженията, основани на резултатите, обективирани в коментирания огледен протокол и тези, отразени в протокола за снемане на одорологични следи, на която плоскост се претендира "порок в начина на разследването", аргументиран с вписване на неверни данни за времето на съставянето им, което пък очертавало съмнение и относно достоверността на другите вписани данни. Наред с това, всички коментирани възражения са били представени на вниманието на контролирания съд, който аргументирано е защитил позицията си за тяхната несъстоятелност /виж л. 39-40 от мотивите/. Въззивният съд е обосновал изводите си досежно валидността на извършения оглед в дома на пострадалата, като освен това е съпоставил вписаните в него данни, включително и относно времевия период на осъществяването му с тези, вписани в протокола за назначаване на одорологично изследване, след което е дал мотивиран отрицателен отговор на защитното възражение, че фигуриращите в тях констатации не са неверни. Настоящият касационен състав не намира причини да се дистанцира от преценката на АС-Варна.

Оплакването, че съдът не е съобразил становището на вещите лица, изготвили СМЕ, че по експертен път не е възможно да се разграничат предметите, с които са нанасяни отделните удари, причинили смъртта на пострадалата П., и въпреки това е приел, че убийството ѝ е било извършено с пистолет и брадва, също е неоснователно. То е било разгледано от апелативния съд подробно, като изводът за механизма на причиняване на смъртта на пострадалата е основан на комплексната оценка на изготвените по делото СМЕ и на резултатите от проведения оглед на местопроизшествие и установените чрез последния обективни находки. Що се отнася до възражението, основано на това, че счупеното парче от "петлето" на револвера е със запазен оригинален цвят, а втората фрактурна част, останала към револвера, е изменила цвета си, поради окървявяването му при нанасянето на удари по пострадалата с него, на която плоскост се претендира неустойчивост на съдебната позиция, че двете части представляват едно цяло, то също е неприемливо. Макар да е факт липсата на изменение на цвета на металния детайл от пистолета, намерен под трупа на пострадалата, съответно –изменението на цвета на останалата част от револвера, това не компрометира извода, че първият е част от втория. И това е така, защото този извод на апелативната инстанция е изведен при съобразяване и анализ на експертните заключения по приобщените по надлежния ред съдебно-балистична и съдебно фракто-диагностична и металграфическа физико-химическа експертизи. Несподелимо е най-сетне и възражението, основано на липсата на отбелязване на следи от биологичен материал /кръв/ по пистолета в протокола за претърсване и изземване с дата 21.06.2006 г. и на това, че в изготвеното на следващия ден постановление от разследващия орган, с което същия бил представен за експертно изследване, фигурирало посочването на следи от тъмно-кафяво засъхнало вещество. Това е така, защото от една страна, коментираният протокол е съставен при стриктно спазване на разпоредбите на НПК, каквато позиция е изразил и предходният касационен състав. От друга страна, е извън съмнение обстоятелството, че именно пистолетът, предаден от свидетеля С. И., е представен от разследващия орган за експертно изследване, като липсват каквито и да е съмнения, дори и индиции за такива, които да обосноват извод за манипулирането му от последните, на каквато плоскост са твърденията на касатора. В последната насока, касационният съд съобрази и това, че макар коментираните следи да не са били

фиксиран в протокола от 21.06.2006 г., в цитирания документ се съдържат достатъчно индивидуализиращи оръжието белези, каквито са вида му и номера на рамата, които са идентични с тези, отбелязани в постановлението за назначаване на СМЕ на веществени доказателства по метода на ДНК профилиране.

В пледоарията на подсъдимия пред касационния съд присъства и оплакване за непълнота на разследването, аргументирано с това, че намерена от свидетелката Т. "чужда дреха" и посочена от нея на разследващите органи при извършения повторен оглед на местопроизшествието, не е била изследвана за да се установи чия е. Твърдението почива на неправилен прочит на доказателствата, изводими от показанията на коментираната свидетелка. Внимателното запознаване със същите указва, че става въпрос за част от чаршаф, а не за дреха, който е иззет и приобщен към доказателствата по делото при извършения повторен оглед на местопроизшествието на 19.6.2006 г. и предаден с постановление от същата дата за експертно изследване, като последното е извършено и обективизирано в изготвената СМЕ на веществени доказателства № 98/2006 г. /. Именно в тази насока е и приетото по фактите от въззивния съд, поради което няма нарушение на правилата за проверка и оценка на доказателствата, нито пък непълнота на разследването. Още повече, че коментираното възражение, макар релевирано на плоскостта на допуснат порок при събирането на доказателствата, е било отправено и пред предходния касационен състав, който също го е приел за неоснователно.

Не е налице заявената от подсъдимия непълнота на разследването, аргументирана с това, че съдът е отказал доказателственото му искане да изиска и приобщи към доказателствената маса полицейския журнал, от който да се установи дали свидетелите Д. Я. и Д. Л. са отразили извършената от тях документална проверка на М. на датата 15.06.2006 г., докато е вървял пеш по пътя, водещ към [населено място]. Въззивният съд е изложил причините, поради които е приел, че дадените от посочените свидетели сведения не се нуждаят от допълнително изясняване.

Възражението на подсъдимия, че е бил с различни дрехи при залавянето му в [населено място] на 21.06.2006 г. и при качването му на стоп в автомобила на св. И. на 19.06.2006 г. няма значението, което му се придава. Както вече се отбеляза от касационния съд, логично е в различните дни, подсъдимият да е с различни дрехи.

Оплакването за нарушено право на защита на подсъдимия, основано на това, че според обвинителните констатации се е качил в автомобила на св. И. на датата 18.06.2006 г., а според съдебната позиция това е станало на 19.06.2006 г., е неоснователно. Когато, както е в настоящия случай, се касае за разминаване по отношение на фактически обстоятелства, които не касаят елементите от престъпния състав, вменен на подсъдимия, не е налице нарушаване на правото на защита на последния.

В обобщение на всичко гореизложено, според касационния съд атакуваният съдебен акт е задълбочен, детайлен и съдържателен, както по отношение на анализа на доказателствата, така и в юридическата му част. Не се констатира липса на мотиви, непълнота или формалност при излагане на съображенията на съда по нито един въпрос от съществено значение за правилното решаване на делото. Досежно основните релевантни за преценката на отговорността на подсъдимия М. обстоятелства – факта на извършване на деянията, авторството, механизма на същите, причините за извършването им и конкретното своеобразие на обстоятелствата – фактическата обстановка е подробно и прецизно изяснена от състава на АС-Варна. В обхвата на въззивната проверка, определен от разпоредбата на чл. 314 от НПК, апелативният съд е проверил изцяло първоинстанционната присъда на ОС-Варна, като е осъществил собствен пълноценен анализ на събраните от първоинстанционния съд доказателствени материали стриктно съобразно изискванията на чл. 13, чл. 14 и чл. 107, ал. 5 от НПК. Съобразени са от контролираната инстанция и указанията на предходния касационен състав, дадени с посоченото по-горе решение № 55 от 16.05.2022 г. по к. д. № 169/2022 г., а именно –

изискване на веществени доказателства, приобщени в рамките на ДП, но неприложени към съдебното дело и евентуалното им експертно изследване; провеждане на допълнителен разпит на св. К. и Хр. С.; провеждане на разпит на св. С. Н.; констатиране на противоречия и непълноти в показанията на св. И. и приобщаването им чрез процесуалната техника на чл. 281, ал. 4 от НПК; отстраняване на противоречия в показанията на св. Ю. С.. АС-Варна е провел въззивно съдебно следствие, в хода на което е събрал както доказателствата, които предходния касационен състав е указал /т. е. тези, чието събиране е било обективно възможно/, така и допълнителни такива по свой почин. Разпитал е повторно свидетелите К., И. и С.; разпитал е св. С. Н.; отстранил е противоречията в показанията на св. И. и С.. По причини, стоящи извън съдебните възможности на апелативната инстанция, последната въпреки положените процесуални усилия /виж л. 1-3, л. 43 и л. 46 от въззивното съдебно дело/ не е успяла да приобщи към доказателствената съвкупност веществените доказателства, посочени в отменителното решение на предходния касационен състав, съответно да подложи същите на указаното експертно изследване. На л. 30 от мотивите към проверявания акт обаче, е изложил подробни съображения, в които мотивирано е защитил позицията си относно това, че подс. М. е бил собственик на сака, респ. на вещите, намиращи се него, оставен в автомобила на св. С. И. и предаден от последния на разследващите органи.

II. В обхвата на претенцията за нарушение на материалния закон касаторите изтъкват аргументи основно за процесуални нарушения и на тази база се претендира недоказано авторство на двете вменени на подсъдимия деяния. Материалната незаконосъобразност на оспорения съдебен акт е самостоятелно касационно основание и по същество означава, че в рамките на приетите за установени факти, с които обжалващата страна по принцип е съгласна, или не е приложен правилно материалният закон, или не е приложен закон, който е трябвало да намери приложение. В този смисъл част от предложните доводи в жалбата не могат да се причислят към съдържанието на чл. 348, ал. 2 във вр. с ал. 1, т. 1 от НПК, защото касаят процесуалната дейност на съда, а не приложението на материалния закон. Независимо от не съвсем точната формулировка на оплакванията и отнасянето им към съответния касационен повод, недоволството на касатора е ясно, но е неоснователно.

Според приетото от съда по фактите, вследствие на законосъобразно осъществена дейност по установяването им, именно подсъдимият М. е извършил кражбата от вилата на св. К., находяща се в землището на [населено място], предмет на която е бил газовия револвер, приобщен по надлежния начин към доказателствата по делото. Осъдителните изводи на проверявания съд по отношение авторството на това деяние в лицето на подсъдимия не са основани само на показанията на свидетеля К., както се настоява от жалбоподателите. Напротив, освен свидетелството на К. е съобразено и това на Д. Я. и Д. Л., които са категорични, че са възприели именно подсъдимия М. на датата 15.06.2006 г. на пътя, водещ към селото, в което се намира вилата на св. К., т. е. в момент, непосредствено предхождащ установяването от страна на последния на извършената във вилата му кражба /17.06.2006 г. /. Съобразени са на следващо място и показанията на св. С. И., който е категоричен, че на 19.06.2006 г. е качил на стоп подс. М., който е забравил в автомобила му сак с дрехи, сред които и газов пистолет с липсваща /взломена/ ударна част от петлето на същия. Взети са предвид и показанията на свидетеля Х. С., който е категоричен, че именно този пистолет е предаден от него доброволно на разследващите органи. По отношение на грабежа, извършен в дома на пострадалата П., придружен със смъртта ѝ, авторството в лицето на подс. М. е изведено въз основа на показанията на св. П. Х., който заявява, че е възприел подсъдимия, когото познава лично на 16.06.2006 г. в квартал Аспарухово на [населено място], в който живеят подсъдимия М. и приживе пострадалата П.; на показанията на св. К. К., който в деня на убийството на пострадалата/рано сутринта на 18. 06. / е наблюдавал лице от мъжки пол, със сходен с този на подсъдимия външен вид /висок, слаб, млад/, което е стояло на плочата на покрива

на дома на П.; на показанията на св. С. И., който е категоричен, че именно подсъдимия е лицето, което на 19. 06. е качил на стоп и което е оставило в автомобила му сак с вещи, сред които и описания по-горе пистолет; на показанията на св. Х. и Ю. С. относно начина, по който са се сдобили с посочения пистолет и този, по който св. Х. С. го е предал на разследващите органи. Категорично по делото е установено обстоятелството, че между двете инкриминирани деяния има връзка, доколкото предмета на престъпление по първото е идентичен с този, с който е осъществено убийството на пострадалата П. /предвид данните, че последното е резултат от нанесени множество удари с дръжката на пистолет и с брадва в областта на главата ѝ/. Тази връзка е убедително защитена, както чрез гласните доказателствени средства, посочени по-горе, така и от обективните находки, закрепени в изготвените по делото писмени доказателства /протоколи за оглед и за претърсване и изземване/, а именно –метален детайл от пистолет, намерен под трупа на пострадалата, който съставлява липсващата /взломена/ част на пистолета, оставен от подсъдимия в колата на св. С. И. и предаден на разследващите органи от неговия баща Х. С. и на последно, но не по важност място и чрез заключенията на изготвените по делото експертизи /тройна СМЕ, установила причината за смъртта на пострадалата П.; СМЕ по метода на ДНК профилиране, установили идентичност между кръвта на пострадалата и тази открита по дръжката на пистолета; съдебно-балистична и фракто-диагностична и металграфическа физико-химически експертизи, установяващи, че металния детайл, намерен под трупа на пострадалата е отчупената част от петлото на газовия пистолет, т. е. че двете заедно представляват едно цяло/.

Предложената от подс. М. версия /че е бил в друго място към момента на инкриминираните събития/, обоснована е била отхвърлена като защитна, предвид опровергаването и от събраните по делото доказателства, които са проверени и оценени в съответствие с процесуалните изисквания. Към юридическата част на присъдата упрек не може да бъде отправян, като правните изводи на проверявания съд изцяло се споделят от касационната инстанция, включително и по отношение на корекциите, направени относно приетото по правото от предходния въззивен състав, което правилно е отразено само като констатация /виж л. 41 и 42 от мотивите/.

III. В сезиращите документи са изложени твърдения за явна несправедливост на наложеното на подсъдимия М. наказание "доживотен затвор", ангажиращо касационния повод по чл. 348, ал. 1, т. 3 от НПК. Основното съображение на касаторите в подкрепа на релевираното касационно основание се базира на продължителността на наказателното производство, като се настоява, че същата е прекомерна, а това е задължавало въззивния съд да я съобрази при индивидуализация на наказанието и да наложи такова в първата и най-лека алтернатива, предвидена в материално-правната норма на чл. 199, ал. 2, т. 2 от НК.

Това оплакване е основателно, но не поради посочената от жалбоподателите причина. Трябва да се направи пояснението, че направената от подсъдимия трактовка за продължителността на наказателното производство включва и периода, в който той е изтърпявал наложеното му с влязлата в сила първоинстанционна присъда наказание. Когато обаче, става въпрос за принудително изолиране на подсъдимия до края на живота му, както е в настоящия случай, законът задължава съдилищата да изследват не само отегчаващите вината му обстоятелства в аспекта на това дали същите са многобройни, както е процедирал контролираният съд, но и наличието на други предпоставки.

При определяне на вида на наказанието за второто от двете вменени му престъпления - доживотен затвор, въззивният съд е установил наличие единствено и само на отегчаващи отговорността на М. обстоятелства. Като такива извел повишената степен на обществена опасност на деянието с оглед специфичните му характеристики, като в тази насока се присъединил към преценката, която направил първоинстанционният съд, че тези специфики са надхвърляли съществено степента на обществена опасност на типичните

случаи на престъпления от конкретния вид. Споделил е също позицията на първата инстанция за висока обществена опасност на дееца, изводима от предходните му осъждания, лоши характеристични данни и неполагането на обществено полезен труд. Към този комплекс самостоятелно отчетел квалифициращи деянието обстоятелства, които не са включени в престъпния състав, по който е повдигнато обвинение на М., а именно – особената жестокост, с която било извършено убийството, както и мъчителния начин, по който настъпила смъртта на жертвата, като се обосновал с многобройността на ударите, извънмерността на употребената сила, обстоятелството, че убийството е на възрастна жена, както и броя на причинените ѝ комплексни травматични увреждания. В допълнение съобразил и психологичното заключение на ССПЕ относно типа личност на подс. М. – шизоиден тип, възприемащ се като различен от другите, спрямо които има негативно отношение, с ниска самооценка, с повишена мнителност, стигаща до параноидност, с акумулирана агресия към социума, която не може да се контролира и при наличие на защитни механизми –себеоневиняване и омаловажаване на собственото поведение. На последно място, съобразил и указанията, дадени с ППВС № 1/1978 г. относно рецидивната престъпност, както и практиката на ВКС, позовавайки се конкретно на решение № 91 от 10.04.2014 г. по н. д. № 65/2014 г., което цитирал коректно.

В обобщение приел, че определената от първия съд санкция доживотен затвор следва да бъде утвърдена.

Веднага следва да се посочи, че инстанционните съдилища не са изложили съображения на плоскостта на това, дали извършеният от подс. М. грабеж, придружен с убийството на пострадалата П. има характеристиките на изключително тежкото престъпление по смисъла на чл. 38а, ал. 2 от НК, макар и да са били длъжни. Същественият проблем обаче е не липсата на мотиви в тази насока, а това, че подобна констатация в конкретния случай не може да бъде направена.

На първо място, изводът на АС-Варна, че смъртта на пострадалата П. е настъпила по особено мъчителен за нея начин не намира опора в доказателствата по делото. В практиката и доктрината е утвърдено разбирането, че за да се приеме, че убийството е извършено по особено мъчителен начин, е необходимо от доказателствата по делото да се установи, че пораженията върху пострадалото лице са особени и то преди да умре е изживявало извънредни мъки, болки и страдания в един по-продължителен период от време, че те са в по-висока степен от нормалните такива за едно убийство. Следователно, следва да се имат предвид не тези болки и страдания, които са свойствени за всяко въздействие върху човешкото тяло, годно да причини смърт, а прекомерно създадените мъчения или изключителни страдания на пострадалия, които не биха били налице, ако деецът не е употребил особено средство или е причинил смъртта по особен начин с цел да създаде прекомерни мъки и страдания на жертвата. В конкретния случай, доказателствата по делото не са достатъчни да обосноват извод, че преди смъртта си пострадалата П. е изпитвала болки и страдания от естеството на коментираните по-горе при това за продължителен период от време. Нещо повече, доказателствата са точно в обратната насока - макар експертите, изготвили СМЕ на пострадалата, да не са се ангажирали с извод в кой точно момент и след кой точно удар е настъпила смъртта ѝ, в устните си разяснения пред първия съд са посочили че леталният изход е причинен бързо, предвид наслаждащите се удари в областта на главата.

На следващо място, в опита си да обоснове и другото прието от него като отегчаващо отговорността на подсъдимия обстоятелство –особената жестокост, съдът се е позовал освен на множеството нанесени на пострадалата удари, което е безспорен факт, така също и на експертно установения посредством СППЕ психологически профил на личността на подсъдимия. Последното обаче не само не е от естество да подкрепи изведения извод, но и не отчита обстоятелството, че чертите от характера на подсъдимия, на които е акцентирал съдът /отделен е въпросът, че психологичното изследване е цитирано непълно и в този

смисъл некоректно/ са пряко свързани с поставената му диагноза биполарно афективно разстройство, което действително към момента на инкриминираните деяния е било в ремисия, но което е с давност от 1996 г. и се характеризира с цикличност и сезонност на пристъпите. В този смисъл, от вниманието на съда е убегнал фактът, че при подс. М. е установено по безспорен начин отклонение от нормалното психично здраве с произтичащите от него негативни белези на личността. Това му трайно психиатрично заболяване, предвид придружаващите прояви на дромомания, несъмнено е улеснило мотивацията му както при настоящите деяния /кражба и грабеж, придружен с убийство/, така и при предходните престъпни посегателства, преобладаващата част от които са отново за престъпления против собствеността. Именно това заболяване е в основата и на лошите характеристични данни на подсъдимия, както поради посочените му по-горе проявления, така и поради експертно установените трудности в социалната и трудова реализация на М.

Същевременно, особеностите на извършване на инкриминирания грабеж, придружен с убийството на пострадалата П., включително и съдебното минало на подсъдимия извън квалификацията "опасен рецидив", при това само по б. "Б" на чл. 29, ал. 1 от НК, според настоящия касационен състав не правят обсъжданото деяние изключително тежко. В случая не се установяват обстоятелства извън засегнатите правно защитени блага или друг неблагоприятен обществен резонанс, извън обичайния за този вид престъпление.

В този смисъл, нито в самото деяние, нито в личността на неговия извършител /осъждан предимно за кражби/ се установяват особености, които да характеризират извършеното престъпление като изключително тежко, т. е. тежестта да е по-висока от тази, която самият законодател е имал предвид при уредбата на санкционната част на това престъпление с предвиждането като най-лека алтернатива на наказанието лишаване от свобода.

Макар да не намира основание за извеждане на характеристиките на изключително тежкото престъпление по смисъла на чл. 38а, ал. 2 от НК на обсъжданото деяние, касационният съд споделя констатацията на решаващия съд, че то се отличава с висока степен на обществена опасност, предвид спецификите на извършването му /многобройни удари; употреба на извънмерна сила по отношение на възрастна жена/. За разлика от въззивния съд обаче намира, че изтеклият период от време от момента на извършване на деянието до настоящия /повече от 17 години/, който несъмнено е значителен, намалява интензитета на коментираната обществена опасност. Изложените в обратната насока на л. 45 от мотивите съждения на решаващия съд принципно са верни, но те не променят този факт.

Разглеждайки всички доказани и релевантни по делото обстоятелства, Върховният касационен съд намира, че подходящото за подсъдимия Д. М. наказание е по – лекото алтернативно по вид, а именно "лишаване от свобода". Предвид завишената степен на обществена опасност на деянието, обусловена от отегчаващите отговорността обстоятелства, наказанието лишаване от свобода следва да бъде индивидуализирано в размер на двадесет години, в какъвто смисъл проверяваният съдебен акт следва да се измени. Така определеното наказание е съответно на тежестта на престъплението и личността на дееца, като в достатъчна степен удовлетворява целите, визирани в чл. 36 от НК.

Следствие промяната на наказанието - от доживотен затвор на лишаване от свобода за извършения от М. грабеж, придружен с убийството на В. П., останалите части по потвърденото приложение на чл. 23, съответно чл. 25 от НК също подлежат на изменение, без да се коментира начинът, по който това е сторено, респективно и първоначалния режим на изтърпяването им, който да бъде приведен в съответствие с разпоредбата на чл. 61, т. 2 вр. с чл. 60, ал. 1 от ЗИНЗС. На основание чл. 25, ал. 2 от НК от определеното общо наказание лишаване от свобода в размер на двадесет години следва да бъде

приспадната изтърпяната част от наказанията лишаване от свобода по кумулираните присъди.

В сезиращите документи не присъстват възражения за гражданско осъдителната част за неимуществени вреди, поради което няма причина да се обмисля справедливостта на присъдените обезщетения.

II. РЕШЕНИЯ НА ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ

6. Предвидената като основание за допускане на касационното обжалване очевидна неправилност не се припокрива изцяло с неправилността на съдебното решение, като основание за касационно обжалване по чл. 281, т. 3 от ГПК. Невъзможността за извършване на проверка на решаващите изводи на въззивния съд в производството по чл. 288 от ГПК налага проверката за наличието или не на очевидна неправилност на решението, като основание за допускане на касационно обжалване по чл. 280, ал. 2, пр. 3 от ГПК, да се извършва, без да се прави проверка на действително съществуващите пороци на съдебния акт, само въз основа на мотивите на същия и наличната в изложението по чл. 284, ал. 3, т. 1 от ГПК обосновка в тази насока.

чл. 79, ал. 1 ЗЗД

чл. 284, ал. 2 ЗЗД

Определение № 2403 от 8.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 3749/2022 г., IV г. о., докладчик съдията Димитър Димитров

Производството е по реда на чл. 288 от ГПК като е образувано по повод на касационна жалба с вх. № 54827/30.08.2022 година, подадена по пощата на 27.08.2022 година, от Н. П. Я., срещу решение № 1292/02.06.2022 година на Софийски градски съд, гражданско отделение, IV-Е въззивен състав, постановено по гр. д. № 8706/2021 година.

С обжалваното въззивно решение съставът на Софийски градски съд е потвърдил първоинстанционното решение № 20 045564/17.02.2021 година на Софийския районен съд, III-то гражданско отделение, 140. ти състав, , постановено по гр. д. № 50156/2019 година, с което Н. П. Я. е осъден, на основание чл. 79, ал. 1, пр. 1, във връзка с чл. 284, ал. 2 от ЗЗД, да заплати на Д. Р. П. сумата от 5553. 00 лева, представляваща 1/6 част от получена от ответника продажна цена във връзка с договор за покупко-продажба на имот с идентификатор № xxxxx. xxxx. xxxx, обективизиран в нотариален акт № х, том х, рег. № х, н. д. № 331/2014 година на В. В. -нотариус с район на действие района на Софийски районен съд, вписана под № х в регистъра на Нотариалната камара, заедно със законната лихва върху сумата, считано от датата на предявяване на иска-29.08.2019 година до окончателното плащане.

В подадената от Н. П. Я. касационна жалба се излагат доводи за това, че въззивното решение е постановено в нарушение на материалния закон, при съществени нарушения на съдопроизводствените правила и е необосновано. Поискано е същото да бъде отменено и вместо него да бъде постановено друго, с което предявеният срещу него Д. Р. П. иск, с правно основание чл. 79, ал. 1, пр. 1, във връзка с чл. 284, ал. 2 от ЗЗД да бъде отхвърлен. В изложението към касационната жалба по чл. 284, ал. 3, т. 1 от ГПК се твърди, че са налице основанията за допускане на касационно обжалване на решението на Софийски градски съд по чл. 280, ал. 1, т. 1-т. 3 и ал. 2 от ГПК.

Ответницата по подадената касационна жалба Д. Р. П. е подала отговор с вх. № 63057/04.10.2022 година, с който е изразила становище, че не са налице предпоставките за допускане на касационно обжалване на решение № 1292/02.06.2022 година на Софийски

градски съд, гражданско отделение, IV-Е въззивен състав, постановено по гр. д. № 8706/2021 година и такова не трябва да се допуска, а ако бъде допуснато жалбата се оспорва като неоснователна като се иска да бъде оставена без уважение, а оспорваното с нея решение да бъде потвърдено.

Н. П. Я. е бил уведомен за обжалваното решение на 28.07.2022 година, а подадената от него срещу същото касационна жалба е с вх. № 54827/30.08.2022 година, като е подадена по пощата на 27.08.2022 година. Поради това и с оглед разпоредбата на чл. 62, ал. 2 от ГПК е спазен предвидения от чл. 283, изр. 1 от ГПК преклузивен срок за обжалване като жалбата отговаря на формалните изисквания на чл. 284 от ГПК. Същата е подадена от надлежна страна, поради което е допустима.

Върховният касационен съд, гражданска колегия, IV-то отделение, преценявайки въпросите посочени от жалбоподателя в подаденото от него изложение на основанията за допускане на касационно обжалване по чл. 280, ал. 1 от ГПК, намира следното:

Съставът на Софийски градски съд е изложил съображения, че съгласно разпоредбата на чл. 284, ал. 2 от ЗЗД довереникът бил длъжен да даде на доверителя сметка и да му предаде всичко, което бил получил в изпълнение на поръчката. Разпоредбата възлагал в тежест на довереника задължението да уведоми доверителя за изпълнението на поръчката, да даде отчет за действията си и да му предаде всичко, което бил получил във връзка с изпълнението. Това задължение било такова за действие, а не за бездействие, поради което можело да бъде изпълнено и съответно погасено само с активни действия от страна на длъжника (довереник), като именно от тези действия той черпел изгодни за себе си правни последици.

Затова при предявен иск с правно основание чл. 284, ал. 2 от ЗЗД ответникът (довереник) носел доказателствената тежест за установяване на това, че бил уведомил доверителя за изпълнението на поръчката, дал бил отчет за това изпълнение, както и че му бил предал всичко, което е получил във връзка с изпълнението.

От своя страна ищецът (доверител) трябвало да установи съществуването на валидно сключен договор за поръчка, както и че довереникът бил извършил действията, които са предмет на този договор, а съобразно конкретиката на настоящия случай, че при това действие довереникът му бил получил имуществото, което се иска да му бъде предадено. Установявало се по делото, че въз основа на даденото от ищцата Д. Р. П. и следните трети за спора лица-В. Б. Я., В. Д. Т. и Д. Г. С., пълномощно с нотариална заверка на подписите и съдържанието, извършени на 30.05.2013 година. от В. В. -нотариус с район на действие района на Софийски районен съд, вписана под № х в регистъра на Нотариалната камара, ответникът Н. П. Я. бил оправомощен да се разпорежи с недвижим имот, представляващ нива с площ от 1757. 00 м2, VII категория, намираща се в строителните граници на [населено място], в местността "С. л.", бивш имот № х, кв. х от кадастралния план, като го продаде на когото намери за добре, при цена и условия, каквито договори.

В полза на пълномощника бил учреден мандат и да получи продажната цена от купувача по своя банкова сметка, както и да се разпорежи със сумите по така откритата банкова сметка, включително и да закрие същата. Не било спорно по делото, а се установявало от приетия като писмено доказателство нотариален акт № х, том х, рег. № хххх, н. д. № 331/2014 година на В. В. -нотариус с район на действие района на Софийски районен съд, вписана под № 268 в регистъра на Нотариалната камара, че на 10.11.2014 година Н. П. Я., действащ лично и като представител на ищцата Д. Р. П., както и на лицата В. Б. Я., В. Д. Т. и Д. Г. С., бил продал общия им недвижим имот с идентификатор № х. х. х по КKKP, с адрес на имота: [населено място], Столична община, район "В.", местност "С. л.", с площ от 1731. 00 м2, представляващ нива с площ от 1757. 00 м2, VII категория, намираща се в строителните граници на [населено място], в местността "С. л.", бивш имот № х, кв. х от кадастралния план, на купувача Ю. Н. Т. срещу заплащането на продажна цена от 33 320. 00 лева.

Според съдържанието на цитирания договор сумата от 3500. 00 лева била заплатена на Н. П. Я., а останалата част от продажната цена в размер на 29 820. 00 лева следвало да бъде заплатена от купувача по банков път, по сметка, открита на името на Н. П. Я., след подписване на нотариалния акт и преди вписването му в Службата по вписванията [населено място] към Агенция по вписванията. Доколкото по делото нито се твърдяло, нито се доказвало прекратяване на пълномощието, извършеното от Н. П. Я. в кръга на учредената му представителна власт правно действие (сключване на разпоредителна сделка от името и за сметка на Д. Р. П.) това обосновавало извод за въззивния съд, че страните са били обвързани от валидно облигационно правоотношение по договор за поръчка (мандатна сделка), по силата на което Д. Р. П., в качеството си на доверител (мандат), била възложила на Н. П. Я., в качеството му на довереник (мандатор), да продаде собствената ѝ 1/6 идеална от правото на собственост върху посочения по-горе недвижим имот, на когото намери за добре, при цена и условия, каквито договори, като получи продажната цена по сделката по своя банкова сметка. Този извод следвал от обстоятелството, че с факта на упражняване на представителната власт (чрез сключване на договор за покупко-продажба от 10.11.2014 година) пълномощникът се обвързвал с договора за мандат (със съдържание според извършените действия в рамките на пълномощието), доколкото с действията си той изразявал воля, която съвпадала с изявената воля от упълномощителя.

Не било въведено като спорно пред въззивния съд обстоятелството, че Н. П. Я. бил получил частично плащане на продажната цена в размер на 3500. 00 лева, като извод в този смисъл се обосновавал от вписаното в процесния договор изрично изявление, че "Н. П. Я., действащ лично и като пълномощник на останалите продавачи заяви, че е получил преди подписване на настоящия нотариален акт сума в размер на 3500. 00 лева. ". Следователно, спорът пред въззивната инстанция бил концентриран върху факта на получаване на остатъка от продажната цена в размер на 29 820. 00 лева. По делото били събрани гласни доказателства чрез разпит на свидетелката Ю. Н. Т. –купувач по процесния договор за покупко-продажба. Свидетелката изяснявала, че била заплатила остатъка от продажната цена по банков път в полза на Н. П. Я.. Неоснователно било наведеното от Я. оплакване за допуснато от първоинстанционния съд нарушение на правилото за събиране на свидетелски показания, регламентирано в разпоредбата на чл. 164, ал. 1, т. 3 от ГПК, изключваща свидетелски показания за установяване на обстоятелства, за доказването на които закон изисква писмен акт. Това било така, доколкото разпоредбата на чл. 3, ал. 1, т. 1 ЗОПБ (в редакцията към изм., ДВ, бр. 109/20.12.2013 година, в сила от 20.12.2013 година – действаща към момента на сключване на договора покупко-продажба) не установявала форма на доказване на плащанията на стойност, равна на или надвишаваща 15 000. 00 лева.

Нарушаването на разпоредбите на този закон имало за последица реализиране срещу нарушителя на административно-наказателна отговорност, но не се отразявало на надлежността и доказването на извършеното плащане. Независимо от това, при наличието на писмен акт-договор за покупко-продажба на недвижим имот, обективиран в нотариален акт № х, том х, рег. № х, н. д. № 331/2014 година на В. В. -нотариус с район на действие района на Софийски районен съд, вписана под № х в регистъра на Нотариалната камара, установяващ в тежест на купувача паричното задължение за плащане на продажната цена по сделката, то въззивният съд в приложение на ограничението на чл. 164, ал. 1, т. 4 ГПК не кредитирал показанията на свидетелката Т. в частта относно размера на сумата, която твърдяла да е превела по банков път по сметка на Н. П. Я..

Съдът обаче кредитирал, показанията на свидетелката в частта относно факта на самото плащане поради характера им на пряко доказателство, доколкото изхождали от автора на извършеното действие и същевременно носител на паричното задължение, и като такова се ползвали с най-висока доказателствена стойност. Едновременно с това,

преценени по правилата на чл. 172 от ГПК, същите били последователни, житейски и правно логични, като не се доказвало свидетелката да била заинтересована от изхода на правния спор, предмет на делото, включително тя ги потвърждавала, под страх от наказателна отговорност. Същественото било, че осъществяването на посочения факт на плащане намирал потвърждение в представеното от свидетелката Ю. Н. Т. при разпита в проведеното на 27.01.2021 година публично съдебно заседание платечно нареждане за сумата в размер на 29 820. 00 лева, платена по банков път в полза на Н. П. Я.. Посоченото платечно нареждане, чиято доказателствена стойност не била оспорена от Я., било приобщено към доказателствения материал по делото чрез извършване на оглед с характер на съдебна констатация, надлежно отразен в протокола от съдебното заседание.

С оглед на това, съвкупният анализ на събраните по делото доказателства обосновавал извод за извършено от купувача Ю. Н. Т. на Н. П. Я., в качеството му едновременно на продавач и пълномощник, на сумата от 29 820. 00 лева, представляваща част от продажната цена по процесния договор за покупко-продажба. С факта на получаване на продажната цена по разпоредителната сделка от името и за сметка на доверителя в тежест на пълномощника било възникнало задължението да предаде на доверителя всичко, което бил получил в изпълнение на поръчката.

В случая по делото не били ангажирани, респективно събрани доказателства, нито били релевиращи насрещни твърдения получената от Н. П. Я. при продажбата сума от 5553. 00 лева, равняваща се на притежаваната от Д. Р. П. квота в съсобствеността на недвижимия имот-1/6 идеална част, да е била отчетена чрез превеждането или предаването на П.. Затова и при съблюдаване на неблагоприятните последици на доказателствената тежест, въззивният съд приемал недоказаното обстоятелство за неосъществило се в обективната действителност-аргумент от чл. 154, ал. 1 от ГПК. Поради това, въззивният съдебен състав намирал, че били установени всички материални предпоставки за уважаване на иска по чл. 284, ал. 2 от ЗЗД, поради което същият като основателен следвало да бъде уважен в пълен размер.

Неоснователно било наведеното от Н. П. Я. възражение, че дори да се приемело за извършено по извънбанков път плащане на сумата от 29 820. 00 лева, то същото като осъществено в нарушение на забраната, установена в чл. 3, ал. 1 от ЗОПБ, влечало нищожност на договора за покупко-продажба от 10.11.2014 година. На първо място посоченото възражение било голословно, тъй като твърдения за извънбанково плащане на посочената сума не били въвеждани в процеса на доказване по делото. На следващо място, както било вече изяснено, нарушението на разпоредбата на ЗОПБ не влияело върху редовността на извършеното плащане. Същевременно, договорът за покупко-продажба според правната си природа бил консенсуален договор, за чиято валидност били необходими и достатъчни само съвпадащи волеизявления на двете насрещни страни по сделката. Затова не само начина, бил то и в нарушение на ЗОПБ, но и самото извършване на фактическото действие по заплащане на уговорената продажна цена не се отразявало на действителността на облигационната връзка.

При тези съображения и поради съвпадение на правните изводи на двете съдебни инстанции по съществото на спора, въззивната жалба на Н. П. Я. била неоснователна и следвало да бъде оставена без уважения, а първоинстанционното решение-потвърдено.

При извършената служебна проверка настоящият състав на IV г. о. на ВКС не констатира наличието на основания за допускане на решението на Софийски градски съд до касационно обжалване на основание чл. 280, ал. 2, пр. 1 и пр. 2 от ГПК.

В съдебната практика се приема, че съдебното решение е нищожно, когато е постановено от ненадлежен орган или от ненадлежен състав, или пък излиза извън пределите на правораздавателната власт на съда, или когато не е изразено в писмена форма или не е подписано, или когато волята на съда не може да бъде изведена поради абсолютна неразбираемост. Касае се за нарушение на изискванията за валидност на

решението, които са въведени с оглед на характера му на едностранно властническо изявление на държавен правораздавателен орган, с което се разрешава правен спор.

В конкретния случай въззивното решение на Софийски градски съд отговаря на установените изисквания за валидност, като не страда от нито един от посочените по-горе пороци, а също така и от други такива, от които да може да се направи извод за липса на надлежно волеизявление на въззивния съд.

Недопустимо е съдебното решение когато е постановено при липсата на положителна или наличието на отрицателна предпоставка за съществуването и надлежното упражняване на правото на иск или с което съдът е излязъл извън рамките на спора като се е произнесъл по непредявен иск-на непредявено основание или извън рамките на търсената защита. В случая такива обстоятелства не са налице. Въззивният съд се е произнесъл в рамките на компетентността си и в рамките, в които е бил сезиран, без да е извършвал служебно промяна на същите, като не се констатира липса на положителна или наличието на отрицателна предпоставка за съществуването и надлежното упражняване на правото на иск.

С изложението си по чл. 284, ал. 3, т. 1 от ГПК Н. П. Я. е поискал въззивното решение на Софийски градски съд да бъде допуснато до касационно обжалване тъй като противоречи на т. 19 от ТР № 1/04.01.2001 година, постановено по тълк. д. № 1/2000 година на ОСГК на ВКС и т. 1, раздел II на ППВС № 2/30.11.1967 година. В първият от посочените актове на ВКС е посочено, че мотивите на въззивния съд трябва да отразяват решаваща, а не проверяваща правораздавателна дейност. Н. резултат от тази дейност е констатацията съдържаща се в мотивите му за пълно или частично съвпадение или за несъвпадение на изводите му с тези на първата инстанция, което намира израз в диспозитива на решението.

Това е обусловено от посоченото в мотивите на акта, че дейността на въззивната инстанция е аналогична на тази на първата като без да представлява нейно повторение, я продължава. Тя има за предмет разрешаване на самия материалноправен спор за разлика от втората инстанция по отменената процесуална уредба, която беше контролноотменителна и дейността ѝ беше проверяваща по отношение законосъобразността на правните и фактически изводи на първоинстанционния съд.

При въззивното обжалване, проверката на първоинстанционното решение е страничен, а не пряк резултат от дейността на този съд, която е решаваща по същество. При въззивното производство съдът при самостоятелната преценка на събрания пред него и пред първата инстанция фактически и доказателствен материал по делото прави своите фактически и правни изводи по съществото на спора. Той достига до свое собствено решение по отношение на иска като извършва в същата последователност действията, които би следвало да извърши първоинстанционния съд.

В тази връзка въззивната инстанция трябва да изготви собствени мотиви, което задължение произтича от посочената характеристика на дейността ѝ като решаваща. Поради това тя не може направо да потвърди фактическите и правните констатации на първата инстанция като запише в мотивите на решението си, че те са законосъобразни и обосновани. Дори тогава, когато е възприела мотивите на първоинстанционното решение поради пълното съвпадение на фактическите и правни изводи и защото нейната решаваща дейност е била в същия обем като първоинстанционната, въззивната инстанция всъщност обосновава собствените си изводи, които са резултат на осъществена от нея решаваща, а не контролна дейност. След собствените си фактически и правни изводи по същество на спора, въззивният съд трябва да направи констатацията за наличието на пълно или частично съвпадение с тези на първата инстанция.

В последните два случая ще се изрази непрекият резултат от дейността на въззивния съд, по проверка на обжалваното решение, отразен в диспозитива му-да остави в сила или да постанови ново решение, след като отмени изцяло или частично решението на първата

инстанция. Във втория акт било посочено, че от извършената проверка на работата на второинстанционните съдилища се констатира, че в немалко случаи мотивите на решенията на тези съдилища са изготвени шаблонно; не се взема становище по изтъкнатите основания за отменяване на обжалваните присъди и решения, както и не се извършва служебна проверка на правилността на същите.

В някои случаи съдилищата, когато действуват като втора инстанция, не разглеждат направените възражения против правилността на разглеждания съдебен акт или ако ги разглеждат, това се прави шаблонно, без да се изтъкнат конкретни съображения защо не са налице основанията съответно по чл. 207 и 232 от НПК за отменяването на обжалваните съдебни актове. Освен това се твърди противоречие на въззивното решение и с т. 3, б. "а" и т. 10 от ППВС № 1/13.07.1953 година. В т. 10 от мотивите на това ППВС е посочено, че всяко нарушение на процесуалните норми, което засяга основните процесуални права на страните в процеса (като непризоваването на страните по делото, лишаването им от възможност да представят доказателства, лишаването им от правото на защита и др.), е съществено и води до отменяване на решението. Не може да се признае за законно и това решение, в което не са посочени датата и съставът на съда, не е подписано от съдията (когато еднолично решава) или от съдиите и съдебните заседатели при колегиален съд.

В този случай решението следва да се признае като несъществуващо, защото не е налице един действителен съдебен акт. В т. 3 от мотивите пък е посочено, че мотивировъчната част на решението е особено важна. Тя съдържа кратък отговор на важните и съществени въпроси, поставени за решаване на делото. Тя трябва да съдържа необходимите фактически и правни съображения, изложени кратко и пълно. Мотивите трябва да бъдат точни, ясни и убедителни. Особено важно е съдът да установи правилно фактите и да ги прецени от гледището на закона. Той трябва конкретно, точно и ясно да каже какво приема за установено относно фактическите положения, да посочи върху кои доказателства основава приетата за установена фактическа обстановка.

А когато по делото са събрани разноречиви доказателства, мотивирано да каже защо и на кои вярва, на кои не, кои възприема и кои не. В т. 3 от диспозитива пък е посочено, че всяко решение трябва да бъде мотивирано. Мотивите трябва да бъдат кратки, точни, ясни и убедителни. Мотивите трябва да съдържат: а) най-кратко указание за спора; б) какво приема съдът за установено относно фактическите положения, като посочи след обсъждане и преценката на кои доказателства той идва до тази фактическа обосновка. Когато има разноречиви доказателства, съдът трябва да посочи кои възприема и кои отхвърля, а също и да обясни защо приема едните, а отхвърля другите; в) преценката на установените факти и приложението на закона към тях. Н. П. Я. се позовава и на решение № 7/30.06.2020 година, постановено по конст. д. № 11/2019 година, с което е прието, че немотивираният съдебен акт създава конституционно нетърпимо положение.

Определянето на вида и тежестта на този порок и неговите правни последици се уреждат в процесуалните закони. Така посочените от Н. П. Я., в изложението му по чл. 284, ал. 3, т. 1 от ГПК, съдебни актове само са цитирани и е посочено, с коя тяхна част въззивното решение на Софийски градски съд било в противоречие. Същият обаче не е формулирал правен въпрос, който да послужи като общо основание за допускането на касационно обжалване по смисъла на чл. 280, ал. 1 от ГПК. Посоченото, че разрешените от въззивния съд въпроси са за това има ли плащане от свидетелката Т. и превеждане, а и получаване на сумата най-вече по банков път, каквито данни по делото категорично нямало и за това ако е имало получаване, при предоставено и право на Я. да се разпорежи с тази сума, дали той я дължи е свързано с твърдението, че за да не се подчини на фактите и на закона, и за да не правораздава въззивният съд не се занимава, отбягва и извращава възраженията, доводите и оплакванията на Я..

На първо място се касае до оспорване на изводите на състава на Софийски градски

съд по отношение на установените по делото факти и на второ място е налице оплакване за допуснати от този състав съществени нарушения на съдопроизводствените правила. Предвид на това тези твърдения не могат да послужат като правен въпрос по смисъла на чл. 280, ал. 1 от ГПК, в какъвто смисъл са указанията по т. 1 от ТР № 1/19.02.2010 година, постановено по тълк. д. № 1/2009 година на ОСГК на ВКС. Дори, с оглед на цитираните от Н. П. Я. съдебни актове, да може да се приеме, че се касае до правен въпрос за задължението на съда да постанови решението си след като обсъди всички твърдения, доводи и възражения на страните, а също така и събраните по делото доказателства поотделно и в тяхната съвкупност, като изложи собствени мотиви по съществото на спора, то пак не е налице основание за допускане на исканото касационно обжалване.

Това е така, тъй като при постановяването на обжалваното решение въззивният съд е съобразил вмененото му от чл. 12 и чл. 235 от ГПК задължение, така както същото е конкретизирано в съдебната практика, задължаващо го, при постановяване на решението си, да извърши преценка на всички събрани по делото доказателства и доводите на страните. Въз основа на твърденията, възраженията и доводите на страните съдът трябва да определи предмета на доказване по делото, който съгласно чл. 153 от ГПК обхваща, всички относими към спорното право правнорелевантни факти и връзките между тях. Като следствие от това съдът е длъжен да обсъди всички събрани по делото допустими и относими доказателства, като въз основа на това приеме, кои от твърденията, възраженията и доводите на страните, приема за доказани и кои не. Обсъждането на доказателствата трябва да бъде извършено от съда по вътрешно убеждение, като същите бъдат преценени както поотделно, така и в тяхната съвкупност.

При това не може да бъде давано преимущество на едни доказателства над други, освен ако това не произтича от закона или част от доказателствата да бъдат игнорирани, при положение, че съдът не ги е изключил от доказателствения материал по делото. Доказателствата не трябва да бъдат преценявани само сами за себе си, а във връзка едни с други, като се спазват опитните правила и правилата на формалната логика. При наличието на противоречиви доказателства съдът е длъжен да посочи, на кои от тях дава вяра и защо, а на кои не и поради каква причина. Съдът обаче не е длъжен да преценява онези твърдения, доводи и възражения на страните, които са неотнормими към конкретния спор, а също така и неотнормимите към предмета на доказване доказателства, както и да излага мотиви във връзка с тях.

Въззивният съд е изложил собствени мотиви, както по отношение на твърденията, доводите и възраженията на страните, така и по отношение на установената въз основа на тях фактическа обстановка и следващите се от същата правни последици. Затова не са налице предвидените в чл. 280, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ГПК предпоставки за допускане на исканото касационно обжалване, а същевременно не са изложени твърдения, от които да може да бъде направен извод, че е налице основанието за допускане на обжалването по чл. 280, ал. 1, т. 3 от ГПК.

С изложението си по чл. 284, ал. 3, т. 1 от ГПК Н. П. Я. е поискал въззивното решение на Софийски градски съд да бъде допуснато до касационно обжалване и по реда на чл. 280, ал. 2, пр. 3 от ГПК, а именно поради очевидна неправилност. Поначало неправилността на съдебното решение представлява основание за касационно обжалване на въззивното решение. Както е посочено и в ТР № 1/19.02.2010 година, постановено по тълк. д. № 1/2009 година на ОСГК на ВКС наличието на такава се преценява от съда не във фазата на допускане на касационното обжалване, а след това, в производството по чл. 290 и следващите от ГПК, след съвкупната преценка на събраните по делото доказателства както поотделно така и в тяхната взаимовръзка.

Поради това предвидената като основание за допускане на касационното обжалване очевидна неправилност не се припокрива изцяло с неправилността на съдебното решение, като основание за касационно обжалване по чл. 281, т. 3 от ГПК. Невъзможността за

извършване на проверка на решаващите изводи на въззивния съд в производството по чл. 288 от ГПК налага проверката за наличието или не на очевидна неправилност на решението, като основание за допускане на касационно обжалване по чл. 280, ал. 2, пр. 3 от ГПК, да се извършва, без да се прави проверка на действително съществуващите пороци на съдебния акт, само въз основа на мотивите на същия и наличната в изложението по чл. 284, ал. 3, т. 1 от ГПК обосновка в тази насока.

В конкретния случай твърденията за очевидна неправилност на обжалваното решение могат да се изведат само от твърденията в касационната жалба за допуснати от съда нарушения при установяване на фактите и неправилно приложение на материалния закон, които от своя страна са довели до неправилен извод по съществото на спора. Тези твърдения обаче са такива обосноваващи основания за касационно обжалване по смисъла на чл. 281, т. 3 от ГПК и не могат да бъдат проверени, без да се извърши проверка на решаващата дейност на въззивния съд. Затова те не могат да обосноват предвиденото в чл. 280, ал. 2, пр. 3 от ГПК основание за допускане на касационно обжалване. Проверката на тези изводи на съдилищата по същество налага да се извърши преценка на това дали същите са изградени въз основа на представените по делото доказателства, след съвкупното обсъждане на същите въз основа на направените от страните твърдения и възражения, като се прецени и начина на формиране на волята на решаващия съд. Това обаче може да бъде направено едва в производството по чл. 290 от ГПК, но не и в това по чл. 288 от ГПК.

Изложените от Н. П. Я. твърдения не сочат на неправилно приложение на императивна на разпоредба от страна на въззивния съд, нито пък на това, че същият е приложил закона в неговия обратен, противоположен смисъл, нито пък, че спорът е разрешен въз основа на несъществуващ или отменен закон или на това, че въззивното решение е явно необосновано поради грубо нарушение на правилата на формалната логика. Именно при такива основания може да бъде прието, че е налице хипотезата на чл. 280, ал. 2, пр. 3 от ГПК. В останалите случаи на неправилност на въззивното решение, същото може да бъде допуснато до касационно обжалване на някое от предвидените в чл. 280, ал. 1, т. 1-т. 3 от ГПК основания за това. Предвид на това не е налице основанието по чл. 280, ал. 2, пр. 3 от ГПК за допускане на касационното обжалване на решението на Софийски градски съд.

Предвид на изложеното не са налице предвидените в чл. 280, ал. 1, т. 1-т. 3 и ал. 2 от ГПК предпоставки за допускане на касационно обжалване на решение № 1292/02.06.2022 година на Софийски градски съд, гражданско отделение, IV-Е въззивен състав, постановено по гр. д. № 8706/2021 година, по подадената срещу него от Н. П. Я., касационна жалба с вх. № 54827/30.08.2022 година и такова не трябва да се допуска.

7. В производството по принудително изпълнение действията на съдебния изпълнител не са насочени към разрешаване на гражданскоправен спор между страните, а към реализиране на признатото в съответното изпълнително основание притезание на кредитора към длъжника. Поради това в изпълнителното производство е неприложимо правилото на чл. 229, ал. 1, т. 4 от ГПК, което намира приложение само в исковото производство. Случаите, в които е възможно спирането на изпълнителното производство са изброени в разпоредбата на чл. 432, ал. 1 от ГПК, като извън тях спирането на изпълнението е допустимо само в изрично предвидените в съответна законова разпоредба случаи. Законът не предвижда изрично спиране на изпълнителното производство в случаи на спорове между кредитори и длъжник, съответно между кредитори или между тях и трети лица. Предявяването на иск по чл. 439 от ГПК или чл. 440 от ГПК не спира производството по принудителното изпълнение по силата на факта на предявяване на иска. Същевременно изпълнението не може да бъде спряно и от съдебния изпълнител по реда на чл. 229,

ал. 1, т. 4 от ГПК, тъй като до установяване на противното той е обвързан от установените в изпълнителното основание вземания, на които е поискано принудително изпълнение. Такова спиране не може да настъпи и в случаите, когато един кредитор по изпълнението оспорва вземане на друг кредитор. В този случай съгласно чл. 464, ал. 1 от ГПК се спира само предаването на сумата на кредитора, чието вземане се оспорва. Последното може да бъде приложено по аналогия и в случаите, когато длъжникът оспорва вземането на един от кредиторите или на част от него. В производствата по обжалване на действията на съдебния изпълнител по чл. 437 от ГПК и по чл. 463 от ГПК съдът осъществява контрол на действията на съдебния изпълнител, като проверката е за това дали изпълнителят е действал в рамките на предоставените му от закона правомощия и в съответствие с тях. При положение, че съдебният изпълнител не може да спре производството по принудително изпълнение по реда на чл. 229, ал. 1 от ГПК то съдът не може да проверява дали извършеното действие е съобразено с последващо съдебно решение, което изпълнителят не е длъжен да изчака. Поради това при извършваната проверка за законосъобразност на действията на съдебния изпълнител съдът трябва да отговори дали тази законосъобразност е налице с оглед на фактите, такива каквито са били към момента на извършване на действието, съответно постановяване на решението по обжалването на действията на съдебния изпълнител. От това следва, че в случаите на обжалване на действията на съдебния изпълнител съдът разглеждащ жалбата, не може да спре производството по реда на чл. 229, ал. 1, т. 4 от ГПК до произнасянето на съда по искове по чл. 439, чл. 440 или чл. 464 от ГПК, като това, в конкретния случай не е могъл да направи и съставът на Апелативен съд Велико Търново. В тези случаи евентуално застрашените права на оспорващия могат да бъдат защитени в производството по обезпечаване на предявения иск, чрез налагане на обезпечителна мярка "спиране на производството по принудителното изпълнение" или друга подходяща такава. В този случай съдебният изпълнител, при извършване на изпълнителното действие, ще следва да съобрази и наложената обезпечителна мярка, като именно това съобразяване ще е предмет на контрол от съда при обжалване на съответното изпълнително действие.

чл. 229, ал. 1, т. 4 ГПК

Определение № 50026 от 16.08.2023 г. на ВКС по ч. гр. д. № 3096/2022 г., IV г. о., докладчик съдията Димитър Димитров

Производството по делото е по реда чл. 274, ал. 2, изр. 1 във връзка с чл. 274, ал. 1, т. 1 от ГПК и е образувано по повод на частна жалба с вх. № 3652/18.07.2022 година, подадена по пощата на 15.07.2022 година, от В. К. Н., срещу определение № 282/06.07.2022 година на Апелативен съд Велико Търново, трети граждански и търговски състав, постановено по ч. гр. д. № 201/2022 година.

С обжалваното определение на основание чл. 229, ал. 1, т. 4 от ГПК е спряно производството по ч. гр. д. № 201/2022 година по описа на Апелативен съд Велико Търново до приключване с влязло в сила решение на производството по гр. д. № 1691/2021 година по описа на Районен съд Плевен.

В частната си жалба В. К. Н. излага твърдения, че обжалваното определение е поставено в нарушение на материалния закон и при съществено нарушение на съдопроизводствените правила, което е довело и до необоснованост на същото. Поискано е същото да бъде отменено и делото да бъде върнато на Апелативен съд Велико Търново за продължаване на съдопроизводствените действия.

Ответницата по частната жалба Й. Б. М. е подала отговор на същата с вх. №

4034/12.08.2022 година, с който е изразила становище, че жалбата е неоснователна и като такава трябва да бъде оставена без уважение, а оспорваното с нея определение да бъде потвърдено.

В. К. Н. е бил уведомен за обжалваното определение на 13.07.2022 година, а подадената от него частна жалба с вх. № 3652/18.07.2022 година, като е подадена по пощата на 15.07.2022 година. Поради това частната жалба е подадена в предвидения с разпоредбата на чл. 275, ал. 1 от ГПК преклузивен срок за упражняване на правото на обжалване. Същата е подадена от заинтересована страна и отговаря на изискванията за форма и съдържание по чл. 260 и чл. 261 във връзка с чл. 275, ал. 2 от ГПК. Поради това частната жалба е допустима и следва да бъде разгледана по същество.

Разгледана по същество жалбата е основателна по следните съображения:

Съставът на Апелативен съд Велико Търново е приел, че изпълнително дело № 5/2019 година на Н. В. - частен съдебен изпълнител с район на действие района на Окръжен съд Плевен, вписана под № 814 в регистъра на Камарата на частните съдебни изпълнители било образувано по изпълнителен лист № 3745, издаден по гр. д. № 2159/2017 година по описа на Районен съд Плевен. По силата на обезпечителна заповед от 12.03.2021 година, издадена по гр. д. № 1691/2021 година по описа на Районен съд Плевен било допуснато обезпечение на предявения от Й. Б. М. против В. К. Н. иск с правно основание чл. 439 от ГПК частично до размер от 1284. 00 лева, чрез налагане на обезпечителна мярка "спиране на изпълнението" по посоченото изпълнително дело до размера на сумата от 1284. 00 лева. От извършената от състава на Апелативен съд Велико Търново справка за движението на гр. д. № 1691/2021 година по описа на Районен съд Плевен се установявало, че по делото било постановено решение от 16.06.2021 година, което не било влязло в сила и производството по делото било висящо. Предмет на делото бил иск с правно основание чл. 439, ал. 1 от ГПК за установяване, че М. не дължи на Н. сумата от 5625. 57 лева, която била предмет на събиране по посоченото изпълнително производство. С оглед на това съставът на Апелативен съд Велико Търново приемал, че исковото производство има преюдициално значение за правилното решаване на висящото пред него производство и това е основание за спиране на последното. Предмет на същото било решението на Окръжен съд Плевен, с което било потвърдено извършеното на 01.07.2021 година по изпълнителното дело разпределение. Разпределението било акт на съдебния изпълнител, с който при постъпления в изпълнителното дело, които били недостатъчни за пълно удовлетворяване на всички предявени вземания, изпълнителят определял кои притезания подлежат на удовлетворяване, какъв е редът на удовлетворяването им и каква сума се полага за пълно или частично плащане на всяко едно от тях. В производството по обжалване на разпределението, каквото било настоящето съдът проверявал кръга на вискателите, размера на предявените вземания и съответстващите им привилегии. В случая извършеното разпределение било по чл. 495, във връзка с чл. 460 от ГПК, при което освен по горните въпроси съдебният изпълнител, съответно съдът се произнасял и относно сумата, която вискателят, обявен за купувач на имота, бил длъжен да внесе в двуседмичен срок от влизане в сила на разпределението, необходима за изплащане на съразмерните части на вземанията на другите вискатели. Затова без да се установял точния размер на дължимото вземане по изпълнителния лист, съдебният изпълнител не можел да извърши законосъобразно разпределение. В случая относно размера на вземането на вискателя В. К. Н. бил налице съдебен спор по иск по чл. 439, ал. 1 от ГПК по гр. д. № 1691/2021 година по описа на Районен съд Плевен, производството по което не било приключило. С оглед на това решението по това исково производство било обуславящо правилното решаване на настоящето производство, поради което на основание чл. 229, ал. 1, т. 4 от ГПК делото следвало да бъде спряно до приключване с влязло в сила решение на производството по гр. д. № 1691/2021 година по описа на Районен съд Плевен.

В производството по принудително изпълнение действията на съдебния изпълнител не са насочени към разрешаване на гражданскоправен спор между страните, а към реализиране на признатото в съответното изпълнително основание притезание на кредитора към длъжника. Поради това в изпълнителното производство е неприложимо правилото на чл. 229, ал. 1, т. 4 от ГПК, което намира приложение само в исковото производство. Случаите, в които е възможно спирането на изпълнителното производство са изброени в разпоредбата на чл. 432, ал. 1 от ГПК, като извън тях спирането на изпълнението е допустимо само в изрично предвидените в съответна законова разпоредба случаи. Законът не предвижда изрично спиране на изпълнителното производство в случаи на спорове между кредитори и длъжник, съответно между кредитори или между тях и трети лица. Предявяването на иск по чл. 439 от ГПК или чл. 440 от ГПК не спира производството по принудителното изпълнение по силата на факта на предявяване на иска. Същевременно изпълнението не може да бъде спряно и от съдебния изпълнител по реда на чл. 229, ал. 1, т. 4 от ГПК, тъй като до установяване на противното той е обвързан от установените в изпълнителното основание вземания, на които е поискано принудително изпълнение. Такова спиране не може да настъпи и в случаите, когато един кредитор по изпълнението оспорва вземане на друг кредитор. В този случай съгласно чл. 464, ал. 1 от ГПК се спира само предаването на сумата на кредитора, чието вземане се оспорва. Последното може да бъде приложено по аналогия и в случаите, когато длъжникът оспорва вземането на един от кредиторите или на част от него. В производствата по обжалване на действията на съдебния изпълнител по чл. 437 от ГПК и по чл. 463 от ГПК съдът осъществява контрол на действията на съдебния изпълнител, като проверката е за това дали изпълнителят е действал в рамките на предоставените му от закона правомощия и в съответствие с тях. При положение, че съдебният изпълнител не може да спре производството по принудително изпълнение по реда на чл. 229, ал. 1 от ГПК то съдът не може да проверява дали извършеното действие е съобразено с последващо съдебно решение, което изпълнителят не е длъжен да изчака. Поради това при извършваната проверка за законосъобразност на действията на съдебния изпълнител съдът трябва да отговори дали тази законосъобразност е налице с оглед на фактите, такива каквито са били към момента на извършване на действието, съответно постановяване на решението по обжалването на действията на съдебния изпълнител. От това следва, че в случаите на обжалване на действията на съдебния изпълнител съдът разглеждащ жалбата, не може да спре производството по реда на чл. 229, ал. 1, т. 4 от ГПК до произнасянето на съда по искове по чл. 439, чл. 440 или чл. 464 от ГПК, като това, в конкретния случай не е могъл да направи и съставът на Апелативен съд Велико Търново. В тези случаи евентуално застрашените права на оспорващия могат да бъдат защитени в производството по обезпечаване на предявения иск, чрез налагане на обезпечителна мярка "спиране на производството по принудителното изпълнение" или друга подходяща такава. В този случай съдебният изпълнител, при извършване на изпълнителното действие, ще следва да съобрази и наложената обезпечителна мярка, като именно това съобразяване ще е предмет на контрол от съда при обжалване на съответното изпълнително действие. В случая е допуснато обезпечение на предявения от Й. Б. М. срещу В. К. Н. иск по чл. 439 от ГПК и съставът на Апелативен съд Велико Търново ще трябва да прецени дали извършеното разпределение е съобразено с обезпечителната мярка или не.

С оглед на изложеното обжалваното определение трябва да бъде отменено, а делото върнато на Апелативен съд Велико Търново за продължаване на съдопроизводствените действия.

8. Незаконно придобито и подлежащо на отнемане може да е само имуществото, влязло в патримониума на проверяваното лице през изследвания период, което е налично и в края му – което съществува в патримониума на проверяваното или

свързаните с него лица в края на изследвания период, към който момент може да бъде установено съответно превишение и релевантното несъответствие; само ако такова превишение и релевантно несъответствие бъде установено, може да се предположи, че наличното имущество в края на изследвания период е незаконно придобито. Имущество, което е напуснало патримониума на проверяваното лице, не може да бъде отнето от него – ако то се намира в свързани лица, се отнема от тях; ако е отчуждено в полза на трети лица, на отнемане подлежи равностойността на отчужденото имущество, когато отчуждаването е противопоставимо на държавата; ако отчуждаването не е противопоставимо на държавата, имуществото се отнема от "приобретателя". Следователно когато се говори за неналично имущество не се имат предвид посочените хипотези на чл. чл. 142-147 и чл. 149 от ЗПКОНПИ. Имуществото, което подлежи на отнемане, и значителното несъответствие между притежаваните активи и придобитото от законен източник, са неразривно свързани и не могат да бъдат разделяни с цел да се достигне до предвидената в закона разлика, обосноваваща отнемането. Законодателят е имал предвид наличие на фиксиран от него актив в края на проверявания период, който не може да бъде обяснен и оправдан със законни източници на доходи. Преминаването на суми по банкови сметки, които като краен резултат не са увеличили актива, не следва да се включват в него, независимо от техния размер. Ако приемем, че тези суми участват в несъответствието, ще възникне необходимост да бъдат отнети в полза на държавата като незаконно придобито имущество. Такова имущество, обаче, на практика не съществува в края на проверката, а това означава, че липсва предмет на отнемане. Законовото изискване е да е налице предмет на отнемане. Нормите на закона, касаещи предметния обхват на отнемането, са със санкционен характер, поради което и не могат да се тълкуват разширително.

чл. 153, ал. 1 ЗПКОНПИ
§ 1, т. 3 ЗПКОНПИ

Определение № 50325 от 28.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 2761/2021 г., IV г. о., докладчик съдията Боян Цонев

Производство по чл. 288 от ГПК.

Образувано е по касационна жалба на ищеца по делото – Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобито имущество (КПКОНПИ, комисията) срещу решение № 60/1.06.2021 г., постановено по възз. гр. дело № 351/2020 г. на Великотърновския апелативен съд. С обжалваното въззивно решение, като е потвърдено първоинстанционното решение № 260066/23.10.2020 г. по гр. дело № 698/2018 г. на Русенския окръжен съд, е отхвърлен изцяло, предявеният от жалбоподателя срещу Б. К. И. и М. А. И., иск по чл. 153, ал. 1 от ЗПКОНПИ за отнемане в полза на държавата на имущество (подробно описано) на обща стойност 921 712. 39 лв.; в тежест на касатора са възложени разноските по делото.

С определение № 80/7.03.2022 г. настоящият съдебен състав е приел, че касационната жалба на ищеца КПКОНПИ е процесуално допустима, като с нея са направени оплаквания и доводи за неправилност на обжалваното решение поради нарушение на материалния закон, съществени нарушения на съдопроизводствените правила и необоснованост – касационни основания по чл. 281, т. 3 от ГПК. Със същото определение производството по делото е спряно до постановяване и обявяване на тълкувателно решение по тълк. дело № 4/2021 г. на ОСГК на ВКС. Тълкувателно решение № 4/2021 по това тълкувателно дело е постановено и е обявено на 18.05.2023 г., поради което са отпаднали пречките за движението на настоящото дело и касационното производство по него следва да се

възобнови, съгласно чл. 230, ал. 1 и ал. 3 от ГПК, като съдът се произнесе по наведените от жалбоподателя основания за допускане на касационното обжалване.

В изложението по чл. 284, ал. 3, т. 1 от ГПК на комисията-касатор, като общи основания за допускане на касационното обжалване по чл. 280, ал. 1 от ГПК, са формулирани следните правни въпроси: 1) изключват ли се разходи за придобиване на активи от размера на несъответствието по § 1, т. 3 от ЗПКОНПИ и § 1, т. 7 от ЗОПДНПИ (отм.) поради обстоятелството, че това имущество не е налично в края на проверявания период и не подлежи на отнемане; 2) следва ли да намери отражение при определяне размера на несъответствието по смисъла на § 1, т. 3 от ЗПКОНПИ размерът на внесените и постъпили суми по банкови сметки на ответниците, за които не се установява законово основание и законен произход на средствата за внасянето/постъпването им, пазарната стойност на придобити моторни превозни средства (МПС), за придобиването на които не се установяват законни източници на средства, както и размерът на получени и изпратени суми чрез системи за парични преводи (вътрешни и международни) и от трети лица, за които не се установява законово основание и законен произход на средствата; 3) следва ли да се включи в приходната част, при изчисление на финансовия анализ и определяне на несъответствието, пазарната стойност на отчужденото имущество, за което не се установяват законни източници на средства; 4) подлежат ли на отнемане в полза на държавата по ЗОПДНПИ (отм.) и ЗПКОНПИ, внесените и постъпили суми по банкови сметки на проверяваните лица, за които не се установява законово основание за внасянето/постъпването им, но неналични в края на проверявания период; и 5) подлежи ли на отнемане в полза на държавата по ЗОПДНПИ (отм.) и ЗПКОНПИ паричната равностойност на имущество, което е отчуждено, за което не се установява законово основание за придобиването му, но неналично в края на проверявания период. Жалбоподателят навежда допълнителното основание за допускане на касационно обжалване по чл. 280, ал. 1, т. 3 от ГПК, като излага съображения, тези въпроси да са от значение за точното прилагане на закона, както и за развитието на правото.

Ответниците Б. и М. И. в отговора на касационната жалба излагат съображения и доводи, че не са налице основания за допускане на касационното обжалване, както и за неоснователност на жалбата.

За да отхвърли предявения по делото иск по чл. 153 от ЗПКОНПИ, въззивният съд е приел, че по делото не е доказано "значително несъответствие" по смисъла § 1, т. 3 от ДР на ЗПКОНПИ – размер на несъответствие между имуществото на ответниците и нетния им доход, който да надвишава 150 000 лв. за целия проверяван период. За да достигне до този свой решаващ извод по делото, апелативният съд е приел следното: Установил е, че наличното в края на изследвания период имущество, за което се твърди, че е незаконно придобито от ответниците и се претендира отнемането му, съставлява три леки автомобили и налична сума по банкова разплащателна сметка, както и че това имущество е на обща стойност 22 042. 44 лв. Въззивният съд е намерил, че стойността на имуществото, което не е налично в края на изследвания период (преминалите суми през банкови сметки на ответниците, включително внесени от трети лица; както и сума, предоставена от ответника Б. И. в заем на търговско дружество, върната му след това от дружеството, но за която също не е установено да е налична), не следва да се отчита при изчисляване на общата стойност на наличното в края на изследвания период имущество, с оглед формиране на заключение за наличие или липса на "значително несъответствие" по смисъла на § 1, т. 3 от ДР на ЗПКОНПИ. Съдът е установил още, че доходите, приходите и източниците на финансиране на ответниците през проверявания период са общо в размер 86 303. 37 лв., а обичайните и извънредните им разходи – 142 708. 99 лв., с оглед на което е приел, че не се установява ответниците да са имали през проверявания период "нетни доходи" по смисъла на § 1, т. 8 от ДР на ЗПКОНПИ, тъй като разходите надвишават доходите, приходите и източниците на финансиране с 56 405. 62 лв. Приел е и че

наличното в края на изследвания период имущество (на обща стойност 22 042. 44 лв.) не надвишава със 150 000 лв. нетния доход на ответниците, какъвто те не са имали.

В подкрепа на горните си решаващи изводи въззивният съд е изложил изключително подробни съображения, които в заключение е обобщил в следното: На отнемане по реда на ЗПКОНПИ подлежат имущество и парични средства, които са налични – такива в икономическата им функция на запас от стойност (натрупани и неизразходвани средства), държат се от ответника или се намират по банкови сметки, на които е титуляр, и съществуват останалите условия на закона за тяхното отнемане. В хипотезата, при която тези средства не са налични – изразходвани са за задоволяване на ежедневни или други нужди на ответника или неговото семейство, за покриване на други подобни разходи, при които не се реализира насрещна облага, налична в края на проверявания период, те не могат да се отнемат. Случаите, в които имуществото не е налично, а на отнемане подлежи получената при неговото отчуждаване насрещна облага, са изрично посочени в ЗПКОНПИ. Относно паричните суми, като част от имуществото на проверяваното лице и членовете на семейството му, е неприложима разпоредбата на чл. 151 от ЗПКОНПИ. Не може да се претендира отнемане на парични суми, преминали през банковата сметка на лицето; дадени в заем и върнати суми, неналични към датата на завеждане на иска за тяхното отнемане. Тежестта на доказване на факта, че съответните суми са налични, е на комисията-ищец. Съдът е посочил и че от изложеното е видно, че с оглед установяването на "значително несъответствие" по смисъла на § 1, т. 3 от ДР на ЗПКОНПИ е без значение какви имуществени блага са постъпвали в патримониума на ответниците през изследвания период, след като те не са налични в края на същия. Преминаването на тези активи през патримониума на ответниците има значение само доколкото някои от тях са налични в края на релевантния период – ответниците са се обогатили единствено с това, което притежават в края на проверявания период. На отнемане по гражданскоправен ред подлежи имущество, а не приходи или доходи. Подлежи на установяване наличието или липсата на "значително несъответствие" между имуществото и нетните доходи на проверяваното лице за целия изследван период, а не през отделните години от последния.

Апелативният съд е изтъкнал и че първостепенният съд е указал на ищцовата комисията, че носи тежестта да докаже наличието на "значително несъответствие" по смисъла на чл. 107, ал. 2, във вр. с § 1, т. 3 от ДР на ЗПКОНПИ, което не е сторено. В заключение въззивният съд е приел, че намира предявените по делото искове за неоснователни и недоказани.

С ТР № 4/2021 от 18.05.2023 г. на ОСГК на ВКС, до постановяването на което настоящото касационно производство беше спряно, е прието следното: 1) Не представляват "имущество" по смисъла на § 1, т. 4 от ДР на ЗПКОНПИ и не участват при определяне размера на несъответствието съобразно нормата на § 1, т. 3 от ДР на ЗПКОНПИ получените от проверяваното лице парични средства с неустановен законен източник, както и сумите от придобитото и впоследствие отчуждено друго имущество, за което не е установен законен източник на средства за придобиването му, в случай че те не са налични в патримониума на лицето в края на проверявания период; и 2) Не подлежи на отнемане в полза на държавата паричната равностойност на получените суми с неустановен законен източник, както и сумите от придобитото и впоследствие отчуждено или липсващо друго имущество, за което не е установен законен източник на средства за придобиването му, в случай че те не са налични в патримониума на лицето в края на проверявания период и не е установено преобразуването им в друго имущество.

В мотивите към тълкувателното решение е разяснено и следното: Анализът на § 1, т. 4 от ДР на ЗПКОНПИ показва, че имуществото по смисъла на разпоредбата обхваща само правата, не и задължения. Същевременно чл. 141 и следващите от ЗПКОНПИ дават основание да се приеме, че релевантното имущество е наличното такова – по реда на този закон се отнема в полза на държавата незаконно придобито налично имущество,

респективно не подлежат на отнемане доход, приход или разход. Незаконно придобито и подлежащо на отнемане може да е само имуществото, влязло в патримониума на проверяваното лице през изследвания период, което е налично и в края му – което съществува в патримониума на проверяваното или свързаните с него лица в края на изследвания период, към който момент може да бъде установено съответно превишение и релевантното несъответствие; само ако такова превишение и релевантно несъответствие бъде установено, може да се предположи, че наличното имущество в края на изследвания период е незаконно придобито. Имущество, което е напуснало патримониума на проверяваното лице, не може да бъде отнето от него – ако то се намира в свързани лица, се отнема от тях; ако е отчуждено в полза на трети лица, на отнемане подлежи равностойността на отчужденото имущество, когато отчуждаването е противопоставимо на държавата; ако отчуждаването не е противопоставимо на държавата, имуществото се отнема от "приобретателя". Следователно когато се говори за неналично имущество не се имат предвид посочените хипотези на чл. чл. 142-147 и чл. 149 от ЗПКОНПИ. Имуществото, което подлежи на отнемане, и значителното несъответствие между притежаваните активи и придобитото от законен източник, са неразривно свързани и не могат да бъдат разделяни с цел да се достигне до предвидената в закона разлика, обосноваваща отнемането. Законодателят е имал предвид наличие на фиксиран от него актив в края на проверявания период, който не може да бъде обяснен и оправдан със законни източници на доходи. Преминаването на суми по банкови сметки, които като краен резултат не са увеличили актива, не следва да се включват в него, независимо от техния размер. Ако приемем, че тези суми участват в несъответствието, ще възникне необходимост да бъдат отнети в полза на държавата като незаконно придобито имущество. Такова имущество, обаче, на практика не съществува в края на проверката, а това означава, че липсва предмет на отнемане. Законното изискване е да е налице предмет на отнемане. Нормите на закона, касаещи предметния обхват на отнемането, са със санкционен характер, поради което и не могат да се тълкуват разширително. Следователно паричните средства, които са изразходвани и не са налични, доколкото не е установено да са трансформирани в реални активи или да се намират по сметка на проверяваното лице или на лицата по чл. чл. 143-146 от ЗПКОНПИ, не попадат в предметния обхват на чл. 141 и чл. 142, ал. 2 от ЗПКОНПИ, не подлежат на отнемане и не участват при формиране на несъответствието. Да се отнема или да се осъжда лицето да заплати стойността на неналични парични средства, преминали през патримониума му, респ. през банковите му сметки, за които средства не е установено да са трансформирани в друго имущество, да се намират в свързани лица (чл. чл. 143-145 от ЗПКОНПИ) или да са укрити (чл. 146 от ЗПКОНПИ), означава да се постановява конфискация на разходи, а законът не предвижда такава възможност. Предмет на отнемане е незаконно имущество (това, за което не е установен законен източник на доходи), което е налично към датата на проверката и може да формира стойността на "значителното несъответствие" по смисъла на § 1, т. 3 от ДР на ЗПКОНПИ. Наличието на имущество с неустановен законен произход не е достатъчно основание да се пристъпи към неговото отнемане; преди това е необходимо да се установи наличието на значително несъответствие. Стойността на т. нар. "значително несъответствие" е специално законово понятие, означаващо превишаване с най-малко 150 000 лв. стойността на имуществото (не на сбора на разходите) над общата стойност на нетния доход за проверявания период. Едва когато такова несъответствие е налице, на проверка подлежи това какви са доходите на проверяваното лице за изследвания период, какъв е източникът на тези доходи и дали същите съответстват на придобитото имущество или не. Това е така, защото целта на закона е да отнеме в полза на държавата незаконно придобитото от проверяваното лице имущество като се ограничат възможностите за незаконно обогатяване чрез придобиване на имущество и разпореждане с него. Такова обогатяване обаче е налице само в случаите, когато между притежаваното

от лицето имущество в началото на проверявания период и в края на проверявания период е налице необосновано превишение, при което имуществото се е увеличило в края на проверявания период. В случаите, когато няма такова увеличаване или е налице съответно намаляване на имуществото в края на проверявания период, то не е налице обогатяване, т. е. липсва имущество, което да подлежи на отнемане. Предмет на отнемане могат да са налични парични средства, т. е. такива в икономическата им функция на запас от стойност (натрупани и неизразходвани средства) и в по-тясното им разбиране, налични по банкови сметки, ако за тях са налице и останалите условия за отнемане по закона. Не могат да бъдат предмет на отнемане, обаче, парични средства, преминали през банковите сметки на лицето или през неговото имущество, но неналични към датата на предявяване на иска по чл. 153 от ЗПКОНПИ, тъй като законът не предвижда такава възможност. Не може да се отнеме равностойността на имущество, което е преминало през патримониума на проверяваното лице, т. е. не е в негово притежание в края на изследвания период, защото не е необходимо да се доказва, че равностойността на отчужденото през изследвания период имущество е вложена в придобиването на друго имущество до изтичането на този период. Постъпилите суми по банкови сметки стават част от имуществото на проверяваното или свързаните с него лица, тъй като това са техни вземания от съответната банка. С изтеглянето на суми и с извършването на преводи, тези вземания се погасяват и престават да бъдат част от имуществото на проверяваното или свързаните с него лица. Част от него стават изтеглените суми в брой и вземанията, ако такива са възникнали в резултат на извършените преводи. Ако са налице в края на проверявания период, те формират несъответствие и подлежат на отнемане, при наличие на съответните законови предпоставки. В тежест на КПКОНПИ е да докаже какво имущество притежават проверяваното или свързаните с него лица в края на проверявания период; не е в тежест на последните да доказват, че изтеглените суми или наредените плащания са вложени в придобиването на друго имущество или погасяване на задължения, както и че придобитото имущество е потребено, изоставено, обезценено (в т. ч. повредено или изхабено), унищожено или погинало. Ако в края на проверявания период лицето притежава незаконно придобито имущество, но то или някаква част от него липсва (освен при кражба, погиване или друго събитие, за което ответникът няма вина) или е отчуждена по противопоставим на държавата начин, отнема се неговата равностойност към този момент. Видно от изложеното паричните средства, преминали по банкови сметки, които не са налични в края на изследвания период при посочените по-горе условия, както и сумите от придобитото и впоследствие отчуждено или липсващо друго имущество, за което не е установен законен източник на средства за придобиването му, в случай че те не са налични в патримониума на лицето в края на проверявания период и не е установено преобразуването им в друго имущество, не формират превишение на имуществото, не могат да обосноват несъответствие, респективно липсва предмет на отнемане – поради което и не подлежат на отнемане.

Видно от цитираните по-горе решаващи изводи и съображения в мотивите към обжалваното въззивно решение, апелативният съд е дал разрешение на формулираните от комисията-касатор правни въпроси, което е в пълно съответствие със задължителните указания и разяснения, дадени в актуалната задължителна практика на ВКС, обективизирана в ТР № 4/2021 от 18.05.2023 г. на ОСГК на ВКС. Следователно не е налице сочената от касатора допълнителна предпоставка по чл. 280, ал. 1, т. 3 от ГПК за допускане на касационното обжалване, тъй като посочените от него правни въпроси не са от значение за точното прилагане на закона, както и за развитието на правото (в този смисъл е и т. 4 от ТР № 1/2009 от 19.02.2010 г. на ОСГК на ВКС).

В заключение – касационното обжалване на въззивното решение не следва да се допуска, тъй като не е налице наведеното от жалбоподателя основание за това по чл. 280, ал. 1, т. 3 от ГПК. Съдът намира, че не е налице основание и по чл. 280, ал. 2 от ГПК за

служебно допускане на касационното обжалване.

9. Когато фактическата власт върху имот или идеална част от него е установена чрез предаване на владението от собственика, не е необходимо да се манифестира намерение за своене, за да се осъществи фактическия състав на придобивната давност.

чл. 79 ЗС

чл. 124 ГПК

Решение № 50035 от 25.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 1901/2022 г., II г. о., докладчик съдията Емилия Донкова

Производството е по чл. 290 ГПК.

С определение № 50007 от 6.01.2023 г. е допуснато касационно обжалване на въззивно решение № 174 от 15.02.2022 г. по гр. д. № 2333/2021 г. по описа на Пловдивски окръжен съд. Касаторът иска обжалваният съдебен акт да бъде отменен като неправилен - касационно отменително основание по чл. 281, т. 3 ГПК. В жалбата са изложени съображения за неправилност на решението като постановено при нарушение на материалния закон и необоснованост, поради което се иска същото да бъде отменено и вместо него да се постанови касационно решение по съществото на спора, с което предявените искове да бъдат отхвърлени.

Ответниците по касация Е. К. Г., Ц. Т. Г., К. Д. Г. и Н. Д. Г., чрез процесуалния си представител, считат, че касационната жалба е неоснователна. В съдебно заседание, чрез процесуалния си представител, изразяват становище за неоснователност на жалбата.

Върховният касационен съд на РБ, състав на Второ г. о., провери заявените с жалбата основания за отмяна на въззивното решение и за да се произнесе, взе предвид следното:

Касационното обжалване е допуснато на чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК по следния материалноправен въпрос: дали когато фактическата власт върху имот или идеална част от него е установена чрез предаване на владението от собственика, е необходимо да се манифестира намерение за своене, за да се осъществи фактическия състав на придобивната давност.

На поставения въпрос трябва да се даде следния отговор:

Когато фактическата власт върху имот или идеална част от него е установена чрез предаване на владението от собственика, не е необходимо да се манифестира намерение за своене, за да се осъществи фактическия състав на придобивната давност. В цитирания смисъл са решение № 32/8.02.2016 г. по гр. д. № 4591/2015 г. на ВКС, първо г. о., решение № 60/7.06.2018 г. по гр. д. № 2420/2017 г. на ВКС, първо г. о., решение № 3/25.01.2016 г. по гр. д. № 3973/2015 г. на ВКС, първо г. о. и решение № 60123/16.11.2021 г. по гр. д. № 50/2021 г. на ВКС, второ г. о., които се възприемат от настоящия съдебен състав. В посочената съдебна практика е дадено тълкуване, че ако приживе едно лице е предало владението върху недвижим имот другиму, следва да се приеме, че последният установява самостоятелна фактическа власт върху имота с намерението да придобие собствеността от този момент.

Върховният касационен съд на РБ, състав на Второ гражданско отделение, като разгледа жалбата, приема за установено следното:

Производството е образувано по предявени от Е. К. Г., Ц. Т. Г., К. Д. Г. и Н. Д. Г. срещу С. А. Г. субективно съединени положителни установителни искове за собственост с правно основание чл. 124 ГПК. Ищците са въвели като придобивно основание наследствено правоприемство от К. Д. Г., който е бил собственик на имота, в който е построена сградата, по силата на договор за покупко-продажба. Изложените твърдения в

обстоятелствената част на исковата молба са, че ответникът оспорва правата им върху 1/2 ид. ч. от процесния имот, за която се легитимира като собственик с нотариален акт за сделка. Петитумът е за установяване принадлежността на правото на собственост върху целия имот. Същият е уточнен с молба от 15.07.2019 г., след като исковата молба е била оставена без движение.

Ответникът е възразил, че се легитимира като собственик на 1/2 ид. ч. от процесния имот с договор за дарение, сключен с нотариален акт № 27/2011 г., дарители по който са родителите му А. и П. Г. При условията на евентуалност е въвел възражение за изтекла придобивна давност в негова полза, лично и присъединено от праводателите му, за период от 1962 г. до датата на завеждане на исковата молба.

По делото е установена следната фактическа обстановка:

От представените по делото удостоверения за наследници с изх. № 010531/17.09.2009 г. и изх. № 16304/31.01.2019 г. е видно, че ищецът Е. Г. е пряк наследник на К. Д. Г., починал през 1999 г. Останалите трима ищци са наследници по право на заместване на другия починал син на наследодателя - Д. К. Г..

От нотариален акт за покупко-продажба на недвижим имот № *, том *, дело № 3128/26.08.1958 г. се установява, че К. Д. Г. е придобил празно дворно място, находящо се в [населено място], представляващо парцел *-*, кв. 404 - нов по плана на населеното място, с площ от 241, 50 кв. м. С решение № 35 на Временния изпълнителен комитет на ГНС - П., протокол № 8 от 24.03.1959 г., му е разрешено да прехвърли правото на строеж върху 110 кв. м. от процесния парцел на брат си А. Д. Г. безвъзмездно.

По делото не е спорно обстоятелството, че двамата братя са изградили през 1959 г. жилищна сграда върху парцел *-*, кв. 404 – нов.

Видно от договор за делба на недвижим имот от 5.09.1962 г., А. Г. е получил в собственост апартамент на втория етаж от сградата, а К. Г. - апартамент на първи етаж. Предмет на договора е "новопостроената жилищна сграда", като при описание на дяловете е посочено, че А. Г. получава "в собственост/владение" 1/2 ид. ч. от дворното място, върху което е построена сградата.

Впоследствие /през 1973 г. и 1997 г. / са сключвани спогодби между К., Е. и Д. Г., които касаят дворното място и построените в него гаражи /в дял на А. Г. е бил предоставен "северния гараж"/.

Видно от нотариален акт за дарение на недвижим имот № 27, том I, рег. № 922, нот. дело № 27 от 11.04.2011 г., А. Д. Г. и съпругата му П. Т. Г. са прехвърлили на сина си С. А. Г. 1/2 ид. ч. от процесния имот. При съставянето на акта дарителите са се легитимирали с цитирания по-горе договор за доброволна делба. Ответникът притежава право на собственост върху апартамента, заемащ целия втори етаж от жилищната сграда /нотариален акт № 150 от 22.12.1997 г. и нотариален акт № 26 от 11.04.2011 г. /, като родителите му са си запазили право на ползване върху същия.

От гласните доказателства, събрани чрез разпит на свидетелите С. и Г. – Г. се установява, че никоя от страните не е претендирала, че дворното място е само нейно /незастроената част от дворното място представлява плочник с площ 50 кв. м., което се установява от техническата експертиза/. Ответникът е живял в апартамента със семейството си, а в периода от 2005 г. -2006 г. до 2016 г. го е отдавал под наем. Ползвал е и един от гаражите в дворното място.

С обжалваното въззивно решение е потвърдено първоинстанционното решение, с което са уважени предявените искове, като е признато за установено по отношение на касатора, че ищите са собственици на основание наследствено правоприемство от наследодателя К. Д. Г. на поземлен имот с идентификатор *** по кадастралната карта на [населено място], с площ от 191 кв. м., при описани дялове: 1/2 ид. ч. за Е. К. Г. и по 1/6 ид. ч. за останалите ищци.

Въззивният съд е изложил съображения, че договорът за дарение не е породил своето

вещно-прехвърлително действие, доколкото било прието, че праводателите на ответника не са придобили правото на собственост върху 1/2 ид. ч. от процесния имот. За да достигне до този извод съдът констатира, че сключеният между праводателя на ищците – К. Г. и праводателя на ответника – А. Г. договор за делба имал за предмет единствено новопостроената от двамата братя двуетажна жилищна сграда, но не и поземления имот, върху който същата е построена. С оглед на това, въз основа на този договор дарителите не са могли да придобият правото на собственост върху 1/2 ид. ч. от него и да се разпоредят валидно с тази идеална част.

За неоснователно било прието и направеното от ответника при условията на евентуалност възражение за изтекла придобивна давност. За да достигне до този извод, въззивният съд приел, че А. Г. бил суперфициарен собственик и действал в качеството си на ползвател, а не на владеец на процесния поземлен имот. Съдът приел, че действия по своене на имота не се установяват и от събраните по делото доказателства. В тази връзка, били обсъдени показанията на свидетелите С. и Г. – Г., от чието съдържание не можело да се направи заключение за извършвани от ответника и неговия праводател действия по манифестиране на намерението им за своене.

По основателността на касационната жалба.

Въпросът, обусловил допускане на касационно обжалване, е относим към изхода на спора, по който въззивният съд е приел, че за осъществяване на фактическия състав на придобивната давност е било необходимо да се манифестира намерение за своене. В настоящата хипотеза фактическата власт върху 1/2 ид. ч. от процесния имот е била предадена от собственика К. Г. на праводателя на ответника при сключването на договора за доброволна делба през 1962 г. Обективизираното в договора волеизявление на наследодателя на ищците следва да се цени именно като съгласие с установяването на владение от наследодателя на ответника върху 1/2 ид. ч. от имота, в който е била построена двуетажната жилищна сграда. При разрешаване на конкретния правен спор не е отчетен релевантният факт, че от момента на сключване на договора е била установена самостоятелна фактическа власт от А. Г. с намерение за придобиване на собствеността. Последният, респективно ответникът не е следвало да демонстрират намерението си за своене на тази идеална част. Осъществяването от А. Г., а впоследствие и от неговия син владение е било постоянно и явно, като същото с изтичане на десетгодишния давностен срок и при извършеното в настоящия процес позоваване на последиците на придобивната давност, е довело до придобиване на правото на собственост. Направеното от ответника възражение за изтекла придобивна давност чрез упражнявано от него владение лично и присъединено от неговия праводател, е основателно. Същият се легитимира като собственик на 1/2 ид. ч. от процесния имот. По отношение на тази идеална част от имота исквете са неоснователни.

С оглед на изложеното по-горе следва да се приеме, че като е потвърдил първоинстанционното решение, в частта, с която исквете срещу касатора са уважени за признаване правото на собственост върху 1/2 ид. ч. от процесния имот, въззивният съд е постановил неправилно решение. То следва да се отмени в описаната част при касационното отменително основание по чл. 281, т. 3 ГПК - необоснованост на фактическите и правни изводи относно основателността на предявения иск, довели и до нарушение на материалния закон. Тъй като не се налага повтарянето или извършването на нови съдопроизводствени действия, спорът следва да се реши по същество от ВКС съгласно чл. 293, ал. 2 ГПК. Предявените искове подлежат на отхвърляне.

Решението е недопустимо в частта, с която е потвърдено първоинстанционното решение за уважаване на исквете по отношение на другата 1/2 ид. ч. от имота, по отношение на която е липсвал правен интерес за ищците да претендират установяване на правото си на собственост. Нейната принадлежност не е оспорена от ответника. Претендираното от ищците право е правото върху 1/2 ид. ч. от имота, за която ответникът

се легитимира с нотариален акт за сделка, а при условията на евентуалност твърди, че е придобил по давност. Следователно, липсва правен интерес от установяване по отношение на ответника правото на собственост за 1/2 ид. ч., за която правото на ищите не се оспорва. При касационното отменително основание по чл. 281, т. 2 ГПК и съгласно чл. 293, ал. 4, предл. 2 вр. чл. 270, ал. 3, изр. 1 ГПК въззивното решение и потвърденото с него първоинстанционно решение подлежат на обезсилване в описаната част, а производството по делото – на прекратяване в тази част.

10. Третите лица не са обвързани от силата на пресъдено нещо на съдебното решение, освен в изрично предвидените от закона случаи - чл. 298, ал. 2 ГПК, чл. 298, ал. 3 ГПК и чл. 216, ал. 2 ГПК.

Следователно при наличие на влязло в сила решение по спор за собственост на недвижими имот, в последващ процес с предмет спор за собственост на същия имот съдът не може да зачете формираната сила на пресъдено нещо при липса на субективен идентитет на страните по двете дела, освен в изброените хипотези.

чл. 298, ал. 1 ГПК

чл. 86 ЗС

чл. 108 ЗС

Решение № 50041 от 2.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 1685/2022 г., I г. о., докладчик съдията Милена Даскалова

Производството е по чл. 290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на Б. Г. Н. срещу решение № 100001 от 04.02.2022 г., постановено по в. гр. д. № 322/2019 г. по описа на Апелативен съд – Велико Т., с което е потвърдено решение № 220 от 14.06.2019 г. на ОС - Русе по гр. д. № 790/2018 г., с което е отхвърлен предявеният от Б. Г. Н. против Н. Е. Б. установителен иск за собственост, основан на давностно владение, върху сграда с идентификатор..... по КККР на [населено място], с административен адрес [населено място], [улица], № 17.

В касационната жалба се твърди, че решението на въззивния съд е неправилно поради нарушение на материалния закон, съществено нарушение на процесуални правила и необоснованост- основания за касационно обжалване по чл. 281, ал. 1, т. 3 ГПК.

В открито съдебно заседание касаторът поддържа подадената от него касационна жалба.

Ответникът по касационната жалба Н. Е. Б. е подал в срок отговор на касационната жалба. Твърди, че са налице основанията по чл. 280 ГПК за допускане до касационно обжалване на въззивното решение, както и че въпросът дали имотът е държавна собственост, доколкото и той има претенции да е негов собственик, е от значение за правилното разглеждане и решаване на спора.

С определение № 50005 от 13.01.2023 г. касационното обжалване на решението е допуснато на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК по следния правен въпрос: "Може ли съдът да зачете силата на пресъдено нещо на влязло в сила решение в последващ процес с предмет спор за собственост на същия недвижим имот при липса на субективен идентитет на страните по двете дела извън хипотезата на чл. 298, ал. 2 ГПК ?".

По поставения правен въпрос настоящият състав на ВКС намира следното: В практиката на ВКС по приложението на чл. 298 ГПК, която се споделя от настоящия състав на съда /решение № 60086 от 15.06.2021 г. на ВКС по гр. д. № 3629/2020 г., I г. о.; решение № 11 от 27.02.2015 г. на ВКС по гр. д. № 4854/2014 г., I г. о. /, се приема, че разпоредбата на чл. 298 ГПК урежда изрично и изчерпателно адресатите на силата на пресъдено нещо. Субективните предели на силата на пресъдено нещо определят кръга от

лицата, които са обвързани от констатациите в съдебното решение относно съществуването или несъществуването на спорното право. Поначало сила на пресъдено нещо се поражда само между страните по делото - чл. 298, ал. 1 ГПК. Третите лица не са обвързани от силата на пресъдено нещо на съдебното решение, освен в изрично предвидените от закона случаи - чл. 298, ал. 2 ГПК, чл. 298, ал. 3 ГПК и чл. 216, ал. 2 ГПК. Следователно при наличие на влязло в сила решение по спор за собственост на недвижими имот, в последващ процес с предмет спор за собственост на същия имот съдът не може да зачете формираната сила на пресъдено нещо при липса на субективен идентитет на страните по двете дела, освен в изброените хипотези.

По съществото на касационната жалба:

Производството пред районния съд е образувано по предявен положителен установителен иск по чл. 124 ГПК от Б. Г. Н. против Н. Е. Б. за признаване за установено в отношенията между страните, че ищецът е собственик на основание изтекла придобивана давност на сграда с идентификатор..... по КККР на [населено място], с административен адрес [населено място], [улица], № 17.

За да потвърди решението на първоинстанционния съд, с което искът е отхвърлен, въззивният съд е приел, че на 5.06.1997 г. ищецът е сключил с Л. Б. предварителен договор за покупко-продажба на недвижим имот, представляващ дворно място с размери 50 на 12 метра, заедно с построената в него сграда – дървена барака, състояща се от коридор, 2 бр. жилищни помещения с тухлена зидария, 3 бр. стопански помещения с обща застроена площ 480 кв. м., който имот се намира в [населено място], ул. Пристанищна, № 17. Купувач по този предварителен договор е ищецът, на когото според договора владението върху имота било предадено същия ден. Продавачът по предварителния договор се легитимирал като собственик с предварителен договор от 10.05.1995 г.

Прието е за установено, че с влязло в сила решение № 400 от 6.10.2005 г., постановено по в. гр. д. № 681/2005 г. на Окръжен съд - Русе е отхвърлен предявеният от Българската държава против ищеца иск с правно основание чл. 108 ЗС относно сграда, находяща се ул. Пристанищна, № 17, построена върху имот пл. №..... в кв. 66 на [населено място]. С последващо решение № 668/28.12.2011 г. на Окръжен съд – Русе, постановено по гр. д. № 1153/2011 г. е потвърдено решение № 889/19.05.2010 г. по гр. д. № 61/2010 г. на Районен съд – Русе, с което е отхвърлен предявеният от ищеца против Българската държава отрицателен установителен иск за признаване за установено, че терен от 743 кв. м., върху който е построена процесната сега сграда, не е държавна собственост.

Съдът е приел също, че на скица № 15119239/12.02.2019 г., издадена от С. Р., като собственик на сграда с идентификатор..... е записана държавата.

За да направи извод за неоснователност на иска, въззивният съд е изложил мотиви, че ищецът се позовава на изтекла придобивна давност и в негова тежест е да установи, че е осъществявано владение в продължение на десет години, както и че не са били налице законови пречки да придобиване имота по давност. Прието е, че имотът, върху който процесната сграда е построена, е държавна собственост. Този извод е направен въз основа приложените по делото акт за публична държавна собственост № 2060/17.12.2002 г., акт за публична държавна собственост № 4664/10.09.2009 г., както и влязлото в сила решение по гр. д. № 61/2010 г. на РС- Русе, с което е отхвърлен предявеният от ищеца Б. Н. против държавата отрицателен установителен иск за собственост върху имота, в който е изградена спорната сграда. Съдът се е мотивирал, че отхвърлянето на отрицателния установителен иск означава, че с влязло в сила решение е признато, че държавата е собственик на имота, предвид на което и оспорването на представените по делото актове за държавна собственост и събирането на доказателства във връзка с това оспорване е безпредметно, доколкото спорът за собствеността върху терена, в който е изградена сградата, е решен с влязло в сила решение. По- нататък в решението си съдът е приел, че придобиването по давност на правото на собственост върху сградата, отделно от земята,

се претендира не срещу собственика на земята, а срещу трето лице, оспорващо правата на ищеца върху тази сграда. Правото на собственост върху сграда, построена в чужд имот, се придобива по реда на чл. 63 ЗС. Предварителният договор за продажба на сградата не установява придобиването правото на собственост - не е спазена формата по чл. 18 ЗЗД, както и липсват данни обещаелят по договора да е бил собственик на сградата. Относно довода на ищеца, че е придобил собствеността по давност, съдът е приел, че характерът на правото на държавна собственост върху терена обуславя и правото на държавна собственост върху постройките. По силата на чл. 86 ЗС право на собственост върху вещ – публична държавна собственост не може да се придобива по давност, а ако вещта е частна държавна собственост, то ищецът не е могъл да придобие собствеността предвид разпоредбата на пар. 1 от Закона за допълнение на ЗС, според която след 31.05.2006 г. течението на давността е спряно. Изложени са мотиви, че решението, с което е отхвърлен искът по чл. 108 от ЗС относно процесната сграда, предявен от Българската държава против ищеца, не променя горните изводи, защото силата на пресъдено нещо не се разпростира спрямо ответника по настоящето дело, който е трето лице по отношение на приключилия исков процес, а и с решението не се признават права на ищеца върху процесната сграда.

Предвид отговора на поставения по делото правен въпрос, въззивното решение, като постановено в нарушение на процесуалния закон – чл. 298, ал. 1 ГПК, следва да се отмени на основание чл. 281, ал. 1, т. 3 ГПК. Въззивният съд правилно е съобразил, че влязлото в сила решение, постановено по гр. д. № 681/2005 г. на Окръжен съд - Русе, с което е отхвърлен ревандикационният иск на Държавата против ищеца, не обвързва страните по настоящето дело, тъй като ответникът не е бил страна по посоченото дело. Същевременно съдът в нарушение разпоредбата на чл. 298, ал. 2 ГПК, зачитайки силата на пресъдено нещо, формирана с решението по гр. д. № 91/2010 г. на Районен съд - Русе, по което ответникът по настоящето дело също не е бил страна, е приел, че след като спорната сграда се намира в имот – държавна собственост, характерът на правото на държавна собственост върху терена обуславя и правото на държавна собственост върху постройките, предвид на което и спорната сграда като построена в имот – държавна собственост не е могла да бъде придобита по давност.

Правилно, при произнасянето си по основния по делото въпрос – придобил ли е ищецът собствеността върху сградата на основание давностно владение, въззивният съд е извършил преценка дали през периода на осъществяваното владение е била налице законова пречка за придобиване на собствеността по давност. Нормите на чл. 86 от ЗС и § 1 от Закона за допълнение на ЗС, предвиждащи такава забрана и съобразени от въззивния съд, имат характера на императивни материалноправни норми и според разрешението, дадено в т. 1 и т. 3 от Тълкувателно решение № 1 от 09.12.2013 г. по тълк. д. № 1 от 2013 г. на ОСГТК на ВКС, те следва да бъдат прилагани служебно от съда. В нарушение на съдопроизводствените правила обаче въззивният съд е отказал събиране на поисканите от ищеца доказателства за опровергаване съдържанието на приложените по делото актове за държавна собственост, мотивирайки се, че не се касае за документи, представени от насрещната страна. Съгласно чл. 5, ал. 2 от ЗДС актовете за държавна собственост се ползват с доказателствена сила, която при оспорване следва да бъде опровергана, тъй като сами по себе си не създават права. Оспорването на констатацията, че имотът е държавна собственост, по същество представлява оспорване на права и за него е приложимо разрешението, дадено в ТР № 11/21.03.2013 година, постановено по тълк. д. № 11/2012 година на ОСГТК на ВКС, според което, за да отпадне легитимиращото действие на акта е необходимо да се докаже, че титулярът не е бил или е престанал да бъде собственик. Това оспорване не се развива по правилата на чл. 193 ГПК, тъй като не касае истинността на документа, а съществуването на удостовереното с него право. Оспорващата акта страна не е длъжна да доказва, че имотът не е държавна собственост на всички основания, на които

е било възможно това право да бъде придобито, а следва да обори конкретното посочено в акта основание, т. е. съдържанието на този акт трябва да е известно. В случая с факта на предявяване на иска с твърдения, че имотът е придобит на основание давностно владение, ищецът оспорва наличието на пречки за придобиване на собствеността, като в молба от 05.02.2019 г. по повод дадени от първоинстанционния съд указания, ищецът е посочил, че е упражнявал фактическа власт върху имота с намерение за своене спрямо всички, като претенция за имота е имала само Българската държава, чиито иск обаче е отхвърлен. Тезата на ищеца пред първоинстанционния съд е, че имотът не е нито държавна, нито общинска собственост. Във въззивната жалба изрично е въведен довод, че първоинстанционният съд в решението си приема, че е съставен акт за държавна собственост, без такъв да е приложен и съответно без да е налице яснота относно съдържанието му – за вписаното правно основание за придобиване собственост, предоставен ли е имотът на търговско дружество. Оспорен е и изводът на съда, че за имота има законосъобразно издаден акт за държавна собственост. След като ищецът изначално поддържа, че имотът не е държавна собственост и с оглед приложението на императивни материалноправни норми /чл. 86 от ЗС и § 1 от Закона за допълнение на ЗС/, съдът неправилно е отказал да събере посочените от ищеца доказателства, поискани след като по делото са приобщени актовете за държавна собственост, т. е. след като на ищеца е станало известно основанието за актуване на имота като държавен.

Горното налага извод, че въззивното решение следва да се отмени и на основание чл. 293, ал. 3 ГПК делото следва да бъде върнато за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд, тъй като се налага извършването на нови съдопроизводствени действия. Съдът следва да приеме представените от ищеца писмени доказателства и да допусне изслушване на поисканата от него експертиза, след което и въз основа съвкупен анализ на всички доказателства да се произнесе дали са били налице пречки за придобиването на процесната сграда по давност и ако не се установят такива да обсъди доказателствата, посочени от ищеца относно осъществявано от него владение и да се произнесе придобил ли е ищецът собствеността върху имота на соченото от него основание.

11. Когато въззивната инстанция констатира процесуално нарушение от страна на първоинстанционния съд, изразяващо се в позоваване на приета експертиза в досъдебно производство в нарушение на принципа за непосредственост, и въззивната жалба съдържа оплакване за това, въззивният съд може и е длъжен дори служебно да назначи експертиза и да определи задачите ѝ, стига само установяването на съответния факт да е предпоставено от съобразяване на определени правила на опита и положения на науката, изкуството, занаятите и др. В този случай няма пречка вещото лице да използва /включително/ събраните материали по експертизата от досъдебното производство и данните от нея. Експертизата се назначава на разноси на страната, която носи тежестта да докаже съответния факт.

чл. 50 ЗЗД

чл. 45 ЗЗД

Решение № 50048 от 31.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 2897/2022 г., II г. о., докладчик съдията Снежанка Николова

Производството е по чл. 290 и сл. ГПК.

Образувано е по касационна жалба на Г. Р. М., представляван от адв. М. Г., срещу решение № 109 от 11.05.2022 г. по в. гр. д. № 65/2022 г. на Окръжен съд – Враца.

В първоинстанционното производство Врачанският районен съд е приел за разглеждане иск с правно основание чл. 50, вр. с чл. 45 ЗЗД, предявен от Г. Р. М. против

"Т." ООД, Министерство на отбраната и Държавата, представлявана от Министъра на регионалното развитие и благоустройството, за заплащане на сумата 13 000,00 лв. обезщетение за имуществени вреди, причинени от паднала на 15.05.2020 г. покривна метална конструкция на сградата на Военно окръжие – [населено място] върху собствения на ищеца лек автомобил "Х. ", модел "А. " с рег. [рег. номер на МПС], ведно със законната лихва от предявяването на иска – 25.03.2021 г. до окончателното ѝ изплащане.

Установено е по делото, че сградата е актувана като публична държавна собственост с акт от 2008 г., а правата за управление са предоставени на Министерство на отбраната. Като собственик на самостоятелен обект в сградата се легитимира и ответното "Т." ООД. При тези констатации и двете съдебни инстанции са мотивирали извод за наличие на пасивна материална легитимация на ответниците. До разминаване в крайните им изводи по предмета на делото е довело несъответствието във фактическите им констатации по основния спорен между страните въпрос, а именно относно наличието на непреодолима сила като обстоятелство, изключващо отговорността на ответниците за неподдржане на сградата в безопасно и добро техническо състояние.

За да уважи исковата претенция първоинстанционният състав се е обосновал с изготвена комплексна експертиза в хода на приобщеното по делото досъдебно производство по описа на Военно-окръжна прокуратура – София. Въз основа на заключението е направил извод, че дори и при по-силен вятър от измерения към датата на инцидента, при полагане грижата на добрия стопанин и използване на съвременните технологии, знания и науката, покривната конструкция би следвало да издържи.

Произнасяйки се по жалбите на ответниците въззивният съд е преквалифицирал предявените искове. Посочил е, че ответниците са юридически лица, които винаги извършват правни и фактически действия чрез възлагане на физически лица, поради което и отговорността за неподдржане на сградата в безопасно и добро техническо състояние е по чл. 49, във вр. с чл. 45 ЗЗД. При обсъждане на въпроса относно причините за рухване на покривната конструкция обаче окръжният съд приел, че от събраните по делото доказателства не може да се направи извод за наличие на пряка причинна връзка между настъпилите вреди и бездействието на лицата, на които е възложено да поддржат покривната конструкция на сградата. Извършена е констатация също така, че първоинстанционният съд се е позовал на събрана в досъдебното производство експертиза в нарушение на процесуалните правила, която не може да служи като доказателство във въззивното производство с оглед принципа на непосредственост в гражданския процес по чл. 11 ГПК. При това положение е пристъпил към приложение на неблагоприятните последици от разпределение на доказателствената тежест и е отменил първоинстанционното решение в обжалваната му част, с която предявените искове са уважени до размер на сумата 12 406 лв.

Недоволен от така постановеното съдебно решение е останал касаторът Г. М., който се позовава на касационните отменителни основания по чл. 281, т. 3 ГПК – неправилност на въззивното решение поради нарушение на материалния закон, съществено нарушение на съдопроизводствените правила и необоснованост. Моли за неговата отмяна и вместо това иска да бъде постановено решение, с което да се уважи предявеният иск.

В открито съдебно заседание процесуалният представител на касатора адв. М. Г. заявява още, при условията на алтернативност, ако се приеме, че е налице необходимост от допълнително събиране на доказателства, делото да се върне на въззивния съд със задължителни указания относно назначаването на съответната необходима и относима експертиза. Моли касационната инстанция, с решението си да се произнесе по всички останали оплаквания относно правилността на въззивното решение, така както са изложени в касационната жалба.

Ответниците "Т." ООД, чрез пълномощника си адв. В. Д., Министерство на отбраната, чрез пълномощника си държавен експерт-юрист Г. Т., и Държавата,

представявана от Министъра на регионалното развитие и благоустройството чрез юрисконсулт Д. К., оспорват жалбата в писмени отговори по съображения за неоснователност. В отговорите на "Т." ООД и Държавата се заявява и искане за присъждане на разноски пред касационната инстанция.

В открито съдебно заседание представител се явява единствено за Министерство на отбраната – юрисконсулт Г. Т., която изразява становище, че вредата е настъпила при форсмажорни обстоятелства, изключващи вината. Освен това автомобилът на пострадалото лице бил паркиран неправомерно в двора на военното окръжие, който е предназначен само за служебни автомобили – в този смисъл поддържа довод за евентуално съпричиняване на вредите от страна на ищеца. Що се касае до оплакванията на касатора за допуснато съществено процесуално нарушение заявява, че такова не е налице и страните са имали достатъчно време да докажат тезите си.

Върховният касационен съд, в настоящия състав на Второ гражданско отделение, като взе предвид доводите на страните и въз основа на събраните доказателства, приема следното:

Касационната жалба е допустима като подадена от легитимирана страна по делото, в срока по чл. 283 ГПК и срещу решение на въззивен съд, допуснато до касационно обжалване с определение № 50137 от 3.04.2023 г. по настоящото дело, на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК поради констатирано противоречие със задължителната тълкувателна практика, както и с практиката на ВКС по чл. 290 ГПК, по уточнения и конкретизиран въпрос: "относно приложението на чл. 266, ал. 3 ГПК в хипотезата на констатирано процесуално нарушение от страна на първоинстанционния съд, изразяващо се в позоваване на приета експертиза в досъдебно производство в нарушение на принципа за непосредственост".

По поставения правен въпрос, след като съобрази установената съдебна практика, настоящият състав на ВКС, II г. о., намира следното:

Съгласно дадените разяснения в т. 3 от ТР № 1 от 9.12.2013 г. на ВКС по тълк. д. № 1/2013 г., ОСГТК, необходимост от ново установяване на факт пред въззивния съд възниква, когато доказването на този факт е извършено в нарушение на съдопроизводствените правила и въззивната жалба съдържа оплакване за това. В случай, че установяването му е предпоставено от съобразяване на определени правила на опита и положения на науката, изкуството, занаятите и др., изискващи специални знания, въззивният съд служебно назначава експертиза и определя задачата ѝ на разноски на страната, която носи тежестта да докаже съответния факт.

Още в практиката на Върховния съд е разяснено, че гражданският съд не трябва да обсъжда, нито да основава решението си на свидетелски показания и заключения на вещи лица, събрани в други производства, а не по конкретното дело по установения в гражданскопроцесуалния кодекс ред /решение № 636 от 24.03.1977 г. по гр. д. № 3017/76 г., I г. о. /. Това тълкуване е възприето и доразвито в практиката на Върховния касационен съд. В решение № 133 от 4.04.2012 г. по гр. д. № 1243/2011 г., състав на II г. о., приема, че разпоредбата на чл. 157 ГПК (отм.) изключва процесуална възможност заключение, дадено пред друг орган на съдебна власт - орган на досъдебно наказателно производство или прокуратура, да се цени в общия исков процес като експертно заключение, без вещото лице да е определено от съда, без да е спазена процедурата по чл. 160 ГПК (отм.) и заключението да е прието от решаващия делото граждански съд. Уредената в процесуалния закон процедура гарантира освен непосредственото възприемане от страните на депозираното заключение на вещото лице, така и правото им на защита и дадената им в тази насока възможност както да задават въпроси на вещото лице, така и да оспорят същото по предвидения ред. Аналогично разрешение се дава и при сега действащия граждански процесуален кодекс – в решение № 66 от 12.03.2015 г. по гр. д. № 5839/2014 г., състав на IV г. о. на ВКС се позовава на чл. 235, ал. 2 ГПК, като приема, че

цитираната разпоредба задължава съда да формира убеждението си по правнорелевантните факти въз основа на относимите и допустими доказателства, които са събрани по предвидения от ГПК ред. Посочено е като несъмнено, че това са тези доказателства, които са събрани "пред и от оня съд, който ще решава делото".

На база изложеното, настоящият съдебен състав възприема следния отговор на поставения въпрос: Когато въззивната инстанция констатира процесуално нарушение от страна на първоинстанционния съд, изразяващо се в позоваване на приета експертиза в досъдебно производство в нарушение на принципа за непосредственост, и въззивната жалба съдържа оплакване за това, въззивният съд може и е длъжен дори служебно да назначи експертиза и да определи задачите ѝ, стига само установяването на съответния факт да е предпоставено от съобразяване на определени правила на опита и положения на науката, изкуството, занаятите и др. В този случай няма пречка вещото лице да използва /включително/ събраните материали по експертизата от досъдебното производство и данните от нея. Експертизата се назначава на разноси на страната, която носи тежестта да докаже съответния факт.

По основателността на касационната жалба, настоящият състав на ВКС, II г. о., намира следното:

В исковата си молба ищецът обосновава отговорността на ответниците с твърдението за липса на адекватна грижа за целостта и устойчивостта на покрива на Военното окръжие в [населено място]. Пзовава се също така на установени от представените по досъдебното производство документи, от които е видно, че в периода 2015 – 2020 г. са подавани сигнали до висшестоящите ръководни органи на Министерство на отбраната за необходимостта от ремонт на покривната конструкция.

При тези твърдения претенцията правилно е преквалифицирана от въззивния съд като такава с правно основание чл. 49 ЗЗД. Отговорността по чл. 50 ЗЗД е за увреждане, последица от специфичните качества на дадена вещ/животно, без връзка с действия или бездействия на лицата, които я ползват или на лицата, под чийто надзор е тя. Ако причинените от вещ вреди на трети лица не са резултат на свойствата на вещта, а са свързани с неправилното ѝ съхраняване, или други човешки действия, отговорността е по чл. 45, съответно 47, 48 и 49 ЗЗД – в този смисъл решение № 27 от 22.04.2019 г. на ВКС по гр. д. № 1321/2018 г., IV г. о. Юридическите лица, държавните предприятия, учрежденията и организациите отговарят по чл. 49 ЗЗД за вредите, причинени от техни работници и служители при или по повод на възложената им работа и тогава, когато не е установено кой конкретно измежду тях е причинил тези вреди – т. 1 и т. 7 от ППВС № 7 от 1959 г. Правилно е възприето в мотивите към обжалваното решение също така, че за възложителя възниква отговорност и в хипотезите на бездействие, изразяващо се в неизпълнение на задължения, които произтичат от закона, техническите и други правила и/или от характера на възложената работа - и по конкретно нарушение на установеното в чл. 195, ал. 1 ЗУТ задължение за собствениците на строежи да ги поддържат в техническо състояние, отговарящо на основните изисквания по чл. 169, ал. 1 и 3 от същия закон.

По делото е безспорно установено, че ищецът е претърпял имуществени вреди, причинени от паднала на 15.05.2020 г. покривна метална конструкция на сградата на Военно окръжие – [населено място] върху собствения му лек автомобил "Х.", модел "А." с рег. [рег. номер на МПС]. Поземленият имот и сградата са актувани като публична държавна собственост с АДС № 1088 от 22.08.2008 г. Не е спорно между страните, че правата за управление са предоставени на Министерство на отбраната със заповед № 1220 от 20.07.1984 г. на ОНС [населено място]. Като собственик на самостоятелен обект в сградата се легитимира и ответното "Т." ООД, по силата на представения нотариален акт за покупко-продажба № 101 от 8.07.2004 г.

При разглеждане на делото е възникнал спор относно легитимацията на Държавата да отговоря по предявения иск. По аргумент от разпоредбата на чл. 14 ЗДС съдебните

състави на Върховния касационен съд последователно приемат, че държавните органи и учреждения, на които е предоставено правото на управление на държавни имоти, действат като процесуален субституент на държавата – те владеят, ползват и поддържат тези имоти от името на държавата, за своя сметка и на своя отговорност /така напр. решение № 308 от 12.12.2014 г. по гр. д. № 7585/2013 г., IV г. о., решение № 6 от 1.06.2011 г. по гр. д. № 833/2009 г., IV г. о., решение № 176 от 20.12.2018 г. по гр. д. № 5111/2017 г., I г. о. /. Въпросът за характеристиката на отговорността на Държавата и редът за нейното реализиране, когато от действията или бездействията на държавен орган бъдат причинени вреди на трети лица, е подробно разгледан в решение № 72 от 21.04.2020 г. по гр. д. № 2377/2019 г., IV г. о. Съгласно приетото в него, Държавата и нейните органи не са различни правни субекти в отношения на разделност, а са органически обединени и интегрирани в едно цяло. С оглед на това действията на държавния орган се явяват действия на самата държава, поради което и за държавния орган не възниква самостоятелна отговорност за причинените на третите лица вреди, която да съществува едновременно с отговорността на Държавата за същите вреди. Отговорността на Държавата за вреди може да бъде реализирана чрез предявен против самата нея иск, а в случаите, когато това е допустимо и чрез иск против причинилия увреждането неин орган, в който случай последният има качеството на процесуален субституент. Във втория случай Държавата не става страна по делото, но е обвързана от постановеното по него решение. Недопустимо е предявяването на иск за обезщетение против Държавата и против нейния орган, който е причинил вредите, в едно и също производство. Предявеният иск не може да бъде разгледан едновременно по отношение на носителя на задължението и по отношение на неговия процесуален субституент, който извършва действия в процеса от свое име. Тези постановки са възприети още в решение № 249 от 15.01.2021 г. по гр. д. № 4069/2019 г., IV г. о., като се споделят и от настоящия съдебен състав. С оглед даденото разрешение въззивното съдебно решение следва да се обезсили частично като процесуално недопустимо и производството по делото да се прекрати в частта му по предявения иск срещу Държавата, чрез Министъра на регионалното развитие и благоустройството.

В останалата му част обжалваното решение следва да се отмени като неправилно поради допуснато съществено нарушение на съдопроизводствените правила, довело до неговата необоснованост и делото да се върне за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд. Съображенията за това са следните:

В случая, в хода на въззивното производство пред Врачанския окръжен съд между странните е възникнал спор относно доказателствената сила на приетата в досъдебното производство комплексна експертиза. Ищецът е поддържал становище, че същата следва да бъде ползвана, докато ответниците са обосновавали тезата за необходимостта от назначаване на експертиза в самото исково производство. По този въпрос съдът не е взел отношение в откритото съдебно заседание, а едва с постановеното решение е обективизирал становището си, че изготвената по досъдебното производство експертиза не съставлява допустимо доказателство в рамките на гражданския процес. Съответно, при невъзможността същата да бъде ползвана приема, че от събраните по делото доказателства не може да се направи извод за наличие на пряка причинна връзка между настъпилите вреди и бездействието на лицата, на които е възложено да поддържат покривната конструкция на сградата.

Така формираният извод е явно необоснован. Обуславящи за изхода на делото в случая се явяват въпросите относно техническото състояние на покривната конструкция на Военното окръжие в [населено място] и по конкретно дали нейното рухване е причинено единствено от възникналия бурен вятър /квалифициран като непреодолима сила/ в деня на инцидента или се дължи на лошата ѝ поддръжка и несъответствие с изискванията на чл. 169, ал. 1 и 3 ЗУТ. Установяването на тези факти въз основа на

представените по делото доказателства и данните от досъдебното производство е свързано със специални знания. С оглед на това и предвид дадения отговор на поставения правен въпрос, по който е допуснато касационното обжалване, при повторното разглеждане на делото съдът следва да назначи съдебно-техническа експертиза, която да даде отговор на следните въпроси:

1. "Какво е било техническото състояние на покривната конструкция на Военното окръжие в [населено място] към датата на инцидента /15.05.2020 г. / и отговаряло ли е същото на изискванията на ЗУТ за безопасност на строежите - механично съпротивление и устойчивост, съответно намаляване на риска от бедствия?";

2. "Каква е причината за рухването на покривната конструкция – дължи ли се само и изключително на регистрирания силен порив на вятъра, който да може да се квалифицира като непреодолима сила предвид съвременните технологии, знанието и науката или за настъпването на инцидента са допринесли лошото техническо състояние на покрива и липсата на адекватна поддръжка?";

3. "В случай че покривната конструкция е изградена при съблюдаване на действащите нормативни изисквания за безопасност на строежите към 15.05.2020 г. и е положена дължимата грижа за нейната поддръжка, то следвало ли е и би ли могла същата да издържи на поривите на вятър с такава сила?".

Заключението следва да бъде изготвено след извършен оглед на място, запознаване с необходимата строителна документация, както и при използване на събраните материали в хода на приобщеното по настоящото дело досъдебно производство. Съобразно дадените отговори на поставените въпроси, ако приеме, че са налице предпоставките за ангажиране отговорността на ответниците, въззивният съд следва да се произнесе и по въведеното възражение за съпричиняване в отговора на исковата молба от Министерство на отбраната.

12. В хипотеза на изрично наведено оплакване във въззивната жалба, че по делото е останало неизяснено каква е била волята на завещателя и кои наследствени земи са предмет на завещанието, въззивният съд следва да допусне събиране на доказателствата, описани в завещанието и към които то препраща, след като те са били поискани, но не са събрани от първоинстанционния съд. Липсата на доказателства за действителната воля на завещателя препятства съда по сигурен и безусловен начин да установи правото на собственост върху обекта, предмет на делбата, както и обема на притежаваните от съсобствениците права върху него и да приложи императивите материалноправни норми, уреждащи квотите в съсобствеността, произтичаща от наследяване.

чл. 344, ал. 2 ГПК

чл. 25, ал. 1 ЗН

Решение № 50059 от 2.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 2017/2022 г., I г. о., докладчик съдията Милена Даскалова

Производството е по чл. 290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на З. А. Р. против въззивно решение № 37 от 18.02.2022 г. на ОС - Смолян по в. гр. д. № 444/2021 г. е потвърдено решение № 60049/28.06.2021 г., поправено с решение № 60058/27.10.2021 г., двете по гр. дело № 1225/2019 г., с което е допусната делба между М. К. Щ. /починала в хода на касационното производство и заместена в процеса от наследниците си по закон К. А. Щ., З. А. Р. /, К. А. Щ., З. А. Р., Я. Н. Д., С. Д. К., Б. А. Щ., Е. Д. П., С. В. П., Д. В. П., Т. Л. К. и З. Л. К. на следните недвижими имоти, находящи се в землището на [населено място], [община]: 1.

ливада от 30. 653 дка, м. "Д. К.", имот №..... по картата на землището, който имот по КKKP на [населено място], представлява поземлен имот с идентификатор....., ведно с построените в същия поземлен имот: селскостопанска сграда с идентификатор..... с площ от 39 кв. м.; сграда с идентификатор.....; сграда с идентификатор....., с площ от 25 кв. м., с предназначение - друг вид сграда за обитаване; селскостопанска сграда с идентификатор..... с площ от 40 кв. м.; селскостопанска сграда с идентификатор..... с площ от 12 кв. м. и селскостопанска сграда с идентификатор..... с площ от 10 кв. м.; 2. пасище, мера от 18. 724 дка, м. "Д. К.", имот №..... с идентификатор по КKKP.....; 3. нива от 2. 555 дка, м. "Г. К.", имот №..... с идентификатор 4.....; 4. ливада от 0. 364 дка, м. "Б.", имот №....., с идентификатор..... по КKKP; 5. пасище, мера от 1. 676 дка, м. "Ш.", имот №..... по картата на землището, с идентификатор по КKKP.....; 6. ливада от 1. 333 дка, м. "Г. К.", имот №..... по картата на землището с идентификатор..... по КKKP и ливада от 0. 021 дка, м. "Г.К.", имот №..... по картата на землището, с идентификатор по КKKP....., както и съдът се е произнесъл по претенцията по чл. 344, ал. 2 ГПК.

С определение 50507 от 30.11.2022 г., постановено по настоящето дело, е допуснато касационно обжалване на въззивното решение в частта, с която делбата е допусната с участието на заветниците С. В. П., Д. В. П., Т. Л. К. и З. Л., като не е допуснато касационно обжалване на решението в частта, в която е допусната делба на сградите в имот..... по КKKP на [населено място].

В касационната жалба се твърди, че решението на въззивния съд е неправилно поради нарушение на материалния закон, съществено нарушение на съдопроизводствените правила и необоснованост- основания за касационно обжалване по чл. 281, ал. 1, т. 3 ГПК.

За проведеното открито съдебно заседание са представени писмени бележки от пълномощника на касаторката, в които е направено искане обжалваното решение да бъде отменено и да бъдат присъдени направените разноски.

Ответниците по касационната жалба, Т. С. П., А. Д. А. и Н. Д. П., с подадения отговор на жалбата, изразяват становище за неоснователност на същата. Претендират присъждане на направените пред касационната инстанция разноски.

Ответниците С. Д. К. и З. Л. К. чрез процесуалния пълномощник адв. Св. Н. са подали отговор, с който изразяват становище за неоснователност на касационната жалба и молят въззивното решение да бъде потвърдено. В открито съдебно заседание не се явяват. Представено е писмено становище от адв. Н., в което се поддържа, че касационната жалба е неоснователна и молят въззивното решение да бъде оставено в сила.

Ответниците Я. Н. Д. и С. В. П. чрез процесуалния им пълномощник адв. М. С. оспорват касационната жалба. За проведеното открито съдебно заседание е постъпило писмено становище от процесуалния им представител, в което са развити съображения за неоснователност на касационната жалба.

В хода на касационното производство е починал ответникът по касация Т. Л. К., който е заместен в процеса от наследниците си по закон Н. В. К., Л. Т. К. и Т. Т. К., които не са изразили становище по жалбата.

Останалите ответници по касация не са подали в срок отговор на касационната жалба.

С определението по чл. 288 ГПК е допуснато касационно обжалване на основание чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК по следния правен въпрос: При наведено оплакване във въззивната жалба, че по делото е останало неизяснено каква е била волята на завещателя и кои наследствени земи са предмет на завещанието, следва ли въззивният съд да допусне събиране на доказателствата, описани в завещанието, които са поискани от ищите, но не са събрани от първоинстанционния съд?

По поставения правен въпрос:

С решението по допускане на делбата съдът се произнася по въпросите между кои лица и за кои имоти ще се извърши тя, както и каква е частта на всеки сънаследник. Според практиката на ВКС /решение № 43 от 17.04.2015 г. на ВКС по гр. д. № 6347/2014

г., П г. о. / разпоредбата на чл. 344, ал. 1, изр. 1 ГПК е от императивен порядък, тъй като е насочена да обезпечи действителното установяване на правото на делба за всеки съделител, за да се прекрати имуществената общност по начин, който държи сметка за притежаваните от тях права, тъй като в противен случай би било налице неоснователно разместване на блага между съсобствениците при уравниение на техните дялове. Правото на делба чрез ликвидиране на съсобствеността и трансформирането ѝ в индивидуални собственически права на съделителите предполага безусловно установено право на собственост върху обекта в режим на имуществена общност при определени квоти на съсобствениците. Въззивният съд, пред когото е пренесено производството по допускане на съдебната делба, е длъжен да обезпечи правилното приложение на императивния материален закон, който определя правата на съделителите в съсобствеността, и да допусне делбата при законните квоти, независимо от оплакванията във въззивната жалба относно правата на участниците в общността. Ето защо и в хипотеза на изрично наведено оплакване във въззивната жалба, че по делото е останало неизяснено каква е била волята на завещателя и кои наследствени земи са предмет на завещанието, въззивният съд следва да допусне събиране на доказателствата, описани в завещанието и към които то препраща, след като те са били поискани, но не са събрани от първоинстанционния съд. Липсата на доказателства за действителната воля на завещателя пречатства съда по сигурен и безусловен начин да установи правото на собственост върху обекта, предмет на делбата, както и обема на притежаваните от съсобствениците права върху него и да приложи императивите материалноправни норми, уреждащи квотите в съсобствеността, произтичаща от наследяване.

По съществува на жалбата:

Производството пред районния съд е образувано по предявен от З. А. Р., М. К. Щ. и К. А. Щ. иск за делба на имоти, останали в наследство от Д. И. Щ., починал на 02.11.1991 г.

С отговора на исковата молба съделителката С. Д. К. е поискала да бъдат конституирани С. В. П., Д. В. П., Т. Л. К. и З. Л. К., на които И. Д. И. /син на общия наследодател/ е завещал със саморъчно завещание от 30.03.2003 г. притежаваните от него имоти. Това завещание е представено и видно от същото завещателят И. Д. И. е завещал на племенниците си С. В. П., Д. В. П., Т. Л. К. и З. Л. К. полагащите му се наследствени земи по нотариален акт № 603/1997 г. и гори /решение № 70 от 05.07.2000 г. по чл. 13, ал. 5 от ЗВСГЗГФ/. С констативен нотариален акт №..., н. д. № 209/2017 г. С. В. П., Д. В. П., Т. Л. К. и З. Л. К. са признати за собственици на по 1/20 ид. ч. от процесните имоти на основание възстановяване собствеността по реда на ЗСПЗЗ и на саморъчното завещание.

В първото по делото заседание пълномощникът на ишците е изразил становище, че заветниците не следва да участват в производството, тъй като завещанието е нищожно – не е изпълнено от завещателя, поради което нищожен е и констативният нотариален акт. Тъй като със завещанието са завещани земи по нотариален акт..... /1997 г. и решение на ОСЗГ е поискано ответниците да бъдат задължени да ги представят, по което им искане районният съд не се е произнесъл. Във въззивната си жалба ишците са навели доводи, че по делото не е изяснено каква е волята на завещателя и кои наследствени земи са предмет на завещанието.

В обжалваното решение въззивният съд е приел, че имотите са съсобствени, придобити по наследяване от Д. И. Щ. и завет от починалия му син И. Д. И.. По спорния въпрос за валидността на завета на И. Д. И. от 30.03.2003 г. са изложени мотиви, че е доказано спазването на формата по чл. 25, ал. 1 ЗН – завещанието е написано и подписано от завещателя. По отношение на имотите, предмет на завещанието на И. Д. И., въззивният съд е приел за неоснователно оплакването във въззивната жалба, че посоченият в завещанието и оспорен от ишците като нищожен нотариален акт № 1997 г. не е представен по делото и е останало неизяснено каква е била волята на завещателя и кои

наследствени земи са предмет на завещанието. Съдът се е аргументирал, че в съдебно заседание от 12.06.2020 г. пълномощникът на ищците е направил изявление, че съгласно завещанието, са завещани и земи по нотариален акт № 1997 г. и решение № 10/05.07.2000 г. и е поискал съдът да задължи ответниците да представят тези документи, но няма доводи, че завещанието не касае спорните земеделски земи. За първи път такова възражение е изложено в писмена защита, представена след приключването на съдебното дирене в първата инстанция и по такова възражение страните не са провеждали защита, не са събрани доказателства. Съдът е приел също, че е недопустимо подобно оплакване да се разглежда за първи път във въззивното производство, а и няма доводи във въззивната жалба за допуснато от районния съд процесуално нарушение във връзка с доказателствената тежест и с непредставянето на посочените документи, нито искане за приобщаването им като доказателство по делото. На следващо място въззивният съд е посочил, че е представен констативен нотариален акт № 2017 г., съставен въз основа на документи по реда на чл. 587, ал. 1 ГПК, който притежава обвързваща доказателствена сила за третите лица и за съда.

Предвид отговора на поставения по делото правен въпрос, въззивното решение в частта му, допусната до касационно обжалване, като постановено в нарушение на процесуалните правила, следва да се отмени на основание чл. 281, ал. 1, т. 3 ГПК. След като част от съделителите се легитимират като съсобственици със саморъчно завещание, според което на тях са им завещани имоти по нотариален акт № 1997 г. и решение на ОСЗ, без самите имоти да са описани в завещанието, то за да се установи каква е действителната воля на завещателя, въззивният съд е бил длъжен да допусне събиране на доказателствата, към които препраща завещанието. Само при попълването на делото с тези относими към спора доказателства ще може да се установи кои са имотите, предмет на завета и ще се обезпечи правилното приложение на императивните материалноправни норми, определящи правата на съделителите в съсобствеността и съответно съдът ще може да се произнесе по въпросите по чл. 344, ал. 1 ГПК. В този смисъл изводът на въззивния съд, че е неоснователен доводът във въззивната жалба, че по делото е останало неизяснено каква е била волята на завещателя и кои наследствени земи са предмет на завещанието, е направен при допуснато съществено нарушение на процесуалните правила.

Горното налага извод, че въззивното решение в допуснатата му до касационно обжалване част, следва да се отмени и на основание чл. 293, ал. 3 ГПК делото следва да бъде върнато за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд, тъй като се налага извършването на нови съдопроизводствени действия по събирането на доказателствата, описани в завещанието от 30.03.2003 г. и едва след това въззивният съд следва да се произнесе дали заветниците са съсобственици на процесните имоти с наследниците по закон на Д. И. Щ., както и да определи квотите на съделителите. Нотариалният акт, към който завещанието препраща, е представен пред касационната инстанция, но в касационното производство не могат да се събират доказателства /извън хипотезата на чл. 295, ал. 2 ГПК, какъвто не е настоящият случай/, поради което и при постановяване на решението, настоящият състав не може да обсъжда този нотариален акт. Относно имотите, които следва да се допуснат до делба, въззивното решение е влязло в сила, вкл. е решен и въпросът за наличието на съсобственост върху сградите, намиращи се в имот..... по КККР на [населено място] и при новото разглеждане на делото съдът не следва да се произнася по въведените доводи от наследниците на А. Щ. за изключителна собственост върху тях.

13. Правото да се иска определяне на по-голям дял от съпругеската имуществена общност по чл. 29 СК е преобразуващо субективно право и влязлото с сила решението по него има конститутивно действие. То има действие занапред, като обективните предели на силата на пресъдено нещо на решението имат действие само

по отношение на наличните към момента на прекратяване на съпругеската имуществена общност имущества, придобити от съпрузите по време на брака. Влязлото в сила решение по чл. 29, ал. 3 СК няма действие по отношение на имущества, придобити в режим на СИО, с които съпрузите са се разпоредили по време на брака и същите не са налични към момента на прекратяване на съпругеската имуществена общност.

чл. 29, ал. 3 СК

чл. 30 СК

чл. 59 ЗЗД

Решение № 50103 от 11.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 1455/2022 г., IV г. о., докладчик съдията Десислава Попколева

Производството е по чл. 290 ГПК.

С определение № 50148 от 07.03.2023 г. е допуснато по касационна жалба на Б. М. М., чрез адв. М., касационно обжалване на решение № 10/27.01.2022 г. по в. гр. д. № 430/2021 г. на Апелативен съд Велико Търново в частта, с която като е потвърдено решение № 110/23.08.2021 г. по гр. д. № 142/2021 г. по описа на Окръжен съд Ловеч, касаторът е осъден да заплати на Ц. И. С. на основание чл. 59 ЗЗД сумата от 163 270,23 лв., ведно със законната лихва върху тази сума от датата на исковата молба – 22.03.2021 г. до окончателното изплащане. В останалата обжалвана част въззивното решение не е допуснато до касационно обжалване.

В касационната жалба се релевират оплаквания за недопустимост, както и за неправилност на въззивното решение поради нарушение на материалния закон, допуснати съществени нарушения на съдопроизводствените правила и необоснованост - основания за касационно обжалване по чл. 281, т. 2 и т. 3 ГПК. Според касатора искът по чл. 59 ЗЗД е недопустим, тъй като твърденията в исковата молба покриват фактическия състав на иска по чл. 30 СК, който изключва допустимостта на иска по чл. 59 ЗЗД /по арг. от ал. 2/ и който конститутивен иск не е предявен в преклузивния едногодишен срок. В нарушение на материалния закон, въззивният съд е приел, че е въпрос за личен избор на ищеца каква правна защита да избере за стойностно изравняване на създаденото по време на брака неравенство – чрез предявяване на иск по чл. 30 СК за присъждане на част от стойността на личното имущество, за придобиването на което той има принос или да иска връщане на предоставени на бившия съпруг средства, използвани от последния за задоволяване на лични негови нужди, по реда на чл. 59 ЗЗД. По отношение на извършения от касатора превод на сумата от 70 000 евро по сметка на "В. С." ООД, за която сума ищцата твърди, че е теглила ипотечен кредит, сумата от който е прехвърлила по банкова сметка на съпруга си, касаторът твърди, че искът по чл. 59 ЗЗД е недопустим, тъй като предоставения от него на дружеството заем за срок от 15 г. и чиито падеж не е настъпил, представлява негово лично вземане и съгласно чл. 30 СК бившата му съпруга е могла да иска присъждането на съответната част от това вземане. На следващо място се твърди и неправилност на извода на въззивния съд, че влязлото в сила решение по предявения от ищцата и уважен иск по чл. 29, ал. 3 СК има действие и по отношение на имот, придобит в СИО, но с който страните са се разпоредили възмездно по време на брака, т. е. преди неговото прекратяване, като поддържаното от касатора становище е, че решението по чл. 29, ал. 3 СК има действие само спрямо наличното имущество, което е съсобствено между съпрузите при прекратяване на брака. Доводите за неправилност на решението поради допуснати съществени нарушения на съдопроизводствените правила са свързани приложението на чл. 183 ГПК и по-конкретно с отказа на въззивния съд да задължи насрещната страна-ищеца да представи оригинала на писмен документ, заверен от

пълномощника ѝ и представен от нея с исковата молба, както и с несъобразяване на мотивите на влязлото в сила решение по иска с правно основание чл. 29, ал. 3 СК. В открито съдебно заседание процесуалният представител на касатора моли съдът да обезсили решението в недопустимата му част, а в останалата част – да отмени въззивното решение и вместо него да постанови друго, с което да отхвърли иска по чл. 59 ЗЗД. Претендира разноси за касационната инстанция.

Насрещната страна – Ц. И. С., чрез пълномощника си адв. М. З. е заявила становище, че не са налице поддържаните в изложението основания за допускане на касационно обжалване на въззивното решение по чл. 280, ал. 1, т. 1 и т. 3 ГПК, както и становище за неоснователност на доводите за неправилност на въззивното решение, развити в касационната жалба. В открито съдебно заседание процесуалният представител на ищцата моли съдът да остави без уважение касационната жалба на ответника, като се постанови решение, с което да остави в сила решението на въззивния съд. Претендира разноси за производството пред ВКС

Обжалването на въззивно решение е допуснато на основание на основание чл. 280, ал. 2, предл. 2 ГПК в частта, с която като е потвърдено решението на първата инстанция, е уважен предявения от ищцата иск с правно основание чл. 59 ЗЗД с оглед вероятността решението да е частично недопустимо, както и на основание чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК по въпроса за конститутивното действие на влязлото в сила решение по уважен иск с правно основание чл. 29, ал. 3 СК и за обективните предели на СПН на решението – дали същото има действие само по отношение на наличните към момента на прекратяване на съпружеската имуществена общност имущества, придобити от съпрузите или има действие и по отношение на имущества, придобити в режим на СИО, с които съпрузите са се разпоредили по време на брака и същите не са налични към момента на прекратяване на съпружеската имуществена общност.

За да потвърди първоинстанционното решение въззивният съд е приел, че искът с правно основание чл. 59 ЗЗД е допустим, като е намерил за неоснователно възражението на ответника за недопустимост на същия, поради обстоятелството, че ищцата е разполагала с иск по чл. 30 СК за част от стойността на личното имущество на другия съпруг. Съдът е изложил съображения, че законът не отрича правото на единия съпруг да търси връщане на предоставените на другия съпруг средства, използвани от последния за задоволяване на лични негови нужди, ограничавайки го да претендира единствено част от стойността на личното имущество, за придобиването на което има принос, както и че с иска по чл. 30 СК се претендира стойностния еквивалент на приноса на претендиращия съпруг -несобственик от личното имущество на другия съпруг, служещо за упражняване на професията му, докато с иска по чл. 59 ЗЗД се търси връщане на това, с което единият съпруг се е обогатил за сметка на другия до размера на обедняването на последния. За безспорни между страните, въззивният съд е приел следните факти: страните са бивши съпрузи, чиито брак е прекратен с развод с влязло в сила съдебно решение на 22.03.2018 г.; с влязло в сила решение по иска с правно основание чл. 29, ал. 3 СК, на съпругата е определен по-голям дял от придобитото общото имущество, а именно 72 %; по време на брака – на 03.12.2009 г. страните са сключили договор за ипотечен кредит за сумата от 195 000 лв. с "Уникредит Булбанк" АД, по който ищцата е кредитополучател, а ответникът-съдължник, като сумата е преведена по банковата сметка на ищцата; извършен на 17.12.2009 г. от банкова сметка на ищцата по банковата сметка на ответника превод на сумата от 193 000 лв. с основание "захранване на сметка". Кредитирайки заключението на ССЕ, съдът е приел, че всички погашения по кредита за периода от усвояването му до 28.09.2014 г. в размер на 96 665,66 лв. за главница и лихви са извършени от разплащателната сметка на ищцата, а на 29.08.2014 г. е извършен превод на сумата от 106 938,84 лв., с който кредитът е окончателно погасен, както и че общо погасената по договора за кредит сума възлиза на 203 604, 50 лв. /вкл. и заплатената договорна лихва в

размер на 8 104,50 лв. Приел е, че между страните не е спорно, че сумата от 106 938,84 лв., с която е погасен остатък от кредита е получена от продажбата на ипотекирания в полза на банката апартамент за сумата от 70 000 евро, който е придобит от страните по време на брака им в режим на съпругеска имуществена общност. При така установените факти въззивният съд е приел, че ответникът, който е получил почти цялата сума по кредита, не е доказал, че тя е разходвана за задоволяване нуждите на семейството, поради което следва извод, че тя е използвана за негови лични нужди и във вътрешните отношения съпрузите не дължат по равно. Видно от исковата молба, твърдението, че основната част от кредита /в размер на 70 000 евро/ е предоставена от ответника на "В. С." ООД по договор за заем от 12.01.2010 г., със срок 15 г., т. е. с падеж 2025 г., е направено именно от ищцата, която е представила и договора за заем, който не е оспорен от ответника в отговора на исковата молба. Въпреки това, въззивният съд е посочил в мотивите си, че това твърдение е заявено от ответника и то едва в писмената му защита. Приел е, че доколкото вземането по договора за заем съществува и към настоящия момент и ищцата не е страна по договора, последната не е материалноправно легитимирана да упражнява права по него, в т. ч. да претендира връщането на заетата сума от дружеството. Приел е за установено, че сумата не е изразходвана за семейни нужди, а за лични нужди на ответника – като форма на инвестиция в дружество, в което към момента на сключване на договора, е бил съдружник, а понастоящем е едноличен собственик на капитала. Въпреки, че ищцата не се е облагодетелствала от кредита, тя е погасила вземането на банката-кредитор по отпуснатия кредит основно с нейни лични средства – трудови възнаграждения и спестявания по личния ѝ влог. С платената от нея сума от 163 270,23 лв. ищцата е обедняла, а бившият ѝ съпруг се е обогатил, спестявайки си дължимите разходи по погасяването на кредита. Съдът е посочил, че от общо погасената сума по кредита е приспадналата сума, припадаща се на ответника от продажбата на имот в режим на съпругеска имуществена общност, използвана за погасяване на част от кредита, която припадаща се част е изчислена при съобразяване на влязлото в сила решение на ВКС по иска по чл. 29, ал. 3 СК - 72 % за ищцата и 28 % за ответника.

Постановеното въззивно решение по иска с правно основание чл. 59 ЗЗД е частично недопустимо – до размера от 70 000 евро или до размера от 136 908, 10 лв., като съображенията за това са следните:

Съгласно нормата на чл. 30 СК при развод всеки от съпрузите има право да получи част от стойността на вещите за упражняване на професия или на занаят и от вземанията на другия съпруг, придобити по време на брака, ако са на значителна стойност и той е допринесъл за придобиването им с труда си, със средствата си, с грижите за децата или с работата си в домакинството. Този иск може да се предяви и преди развода при наличието на определени предпоставки или в срок до една година от прекратяването на брака или на съпругеската имуществена общност – чл. 31 СК. Съгласно доктрината и съдебната практика на ВКС /решение № 249 от 16.07.2010 г. по гр. д. № 268/2009 г. на II г. о., решение № 264 от 21.03.2017 г. по гр. д. № 2060/2016 г. на IV г. о., решение № 125 от 29.10.2020 г. по гр. д. № 3400/2019 г. на III г. о. / искът по чл. 30 СК е особено конкретно приложение на принципа за недопустимост на неоснователно обогатяване. Това е иск за дял от стойността на конкретно имущество – вещи, вещни права, вземания, акции, дялове в търговско дружество. Претенцията по естеството си е такава за парично вземане, съставляващо паричния еквивалент на дела на претендиращия съпруг от личното имущество на съпруга-ответник по иска. Предпоставките за предявяване на иска са следните: 1 единият съпруг е придобил вещ за упражняване на професия или занаят, вземане, или вещни права по ч. 22, ал. 3 СК /включени в предприятието на съпруга – едноличен търговец/; 2 придобиването е станало по време на брака; 3 правата са на значителна стойност и 4 другият съпруг е допринесъл за придобиване на личните права, независимо от вида на приноса. Искът може да бъде уважен само ако правата, по

отношение на които се претендира принос, все още са в патримониума на съпруга, който ги е придобил към датата на предявяване на иска. В практиката на ВКС /решение № 238 от 6.02.2017 г. по гр. д. № 1454/2016 г. на IV г. о. и решение № 125 от 13.06.2016 г. по гр. д. № 6310/2015 г. на I г. о. / е дадено тълкуване, че съпругът, който има по-голям принос или е дал лични средства при придобиване на имущество, може да се позове на притежание на вещно право чрез искове по чл. 29 или чл. 23 СК, но може и без да претендира вещно право да предяви иск за връщане на това, което е дал и с което другият съпруг се е обогатил по чл. 59 ЗЗД, както и че когато фактическите твърдения за приноса покриват хипотезите на чл. 29 СК или чл. 30 СК, искът по чл. 59 ЗЗД ще е допустим само ако е предявен в едногодишния срок по чл. 31 СК, след който споровете по чл. 29 СК и чл. 30 СК се преклудират.

В настоящия случай в исковата молба ищцата е навела твърдения, че основната част от изтегляния от нея кредит в общ размер на 195 000 лв., е предоставена от ответника на "В. С." ООД, по договор за заем от 12.01.2010 г. за сумата от 70 000 евро, със срок 15 г., т. е. падежът на задължението за връщане на сумата е 12.01.2025 г. По делото няма спор между страните, че вземането на ответника срещу дружеството, чиито едноличен собственик на капитала, считано от 2014 г. е именно ответника, съществува и към настоящия момент. Така изложените твърдения покриват хипотезата на чл. 30 СК, поради което предявеният на 22.03.2021 г., т. е. след изтичане на едногодишния срок от прекратяване на брака с влязло в сила на 22.03.2018 г. решение, иск по чл. 59 ЗЗД се явява недопустим в частта, с което се претендира връщане на сумата от 136 908, 10 лв., представляваща равностойността на приноса на ищцата при придобиване от другия съпруг на право на вземане по договор за заем от 12.01.2010 г. срещу "В. С." ООД. Ето защо, в тази част въззивното решение следва да бъде обезсилено на основание чл. 293, ал. 4 вр. чл. 270, ал. 3 ГПК, а производството по иска с правно основание чл. 59 ЗЗД за връщане на сумата от 136 908, 10 лв. - прекратено.

По въпроса, допуснат в хипотезата на чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК:

Правото да се иска определяне на по-голям дял от съпружеската имуществена общност по чл. 29 СК е преобразуващо субективно право и влязлото с сила решението по него има конститутивно действие. То има действие занаяпред, като обективните предели на силата на пресъдено нещо на решението имат действие само по отношение на наличните към момента на прекратяване на съпружеската имуществена общност имущества, придобити от съпрузите по време на брака. Влязлото в сила решение по чл. 29, ал. 3 СК няма действие по отношение на имущества, придобити в режим на СИО, с които съпрузите са се разпоредили по време на брака и същите не са налични към момента на прекратяване на съпружеската имуществена общност. Като е дал противоположно разрешение по този въпрос, въззивният съд е допуснал нарушение на материалния закон при определяне на припадащата се на ответника част от погасената сума по кредита чрез продажбата на имот в режим на съпружеска имуществена общност, която припадаща се част е изчислил при съобразяване на влязлото в сила решение на ВКС по иска по чл. 29, ал. 3 СК - 72 % за ищцата и 28 % за ответника. Допуснатото нарушение на материалния закон обаче не променя крайния извод на съда за основателност на иска по чл. 59 ЗЗД за разликата над 136 908, 10 лв. до пълния предявен размер от 163 270, 23 лв.

По делото няма спор, че общо погасената по договора за кредит сума възлиза на 203 604, 50 лв., както и че всички погашения по кредита за периода от усвояването му през м. 12.2009 г. до 28.09.2014 г. в размер на 96 665, 66 лв. са извършени от разплащателната сметка на ищцата, а на 29.08.2014 г. е извършен превод на сумата от 106 938, 84 лв., с който кредитът е окончателно погасен, като тази сума е получена от продажбата на ипотекирания в полза на банката апартамент за сумата от 70 000 евро /или 136 908, 10 лв. /, който е придобит от страните по време на брака им в режим на съпружеска имуществена общност. При продажбата на този имот от съпрузите по време на брака им, припадащата

се част на ответника от погасената сума по кредита е в размер на 50 %, а не 28 % от нея. Остатъкът по кредита, извън придобитото от ищеца вземане за 70 000 евро срещу "В. С." ООД, също не е изразходвана за нужди на семейството, а за лични нужди на ответника, но е погасена от двамата съпрузи след продажбата на имот, придобит в режим на СИО, при еднакви припадащи се части / чиито размери, определени по реда на чл. 162 ГПК са в размер на по 31 000 лв. /, поради което искът по чл. 59 33Д се явява основателен до този размер. Ищцата обаче е предявила иска по чл. 59 33Д само за част от общо погасената по договора за кредит сума – до размера от 163 270, 23 лв., поради което при съобразяване на нормата на чл. 6 ГПК, искът следва да се уважи до размера от 26 362, 13 лв., /представляващ разликата над 136 908, 10 лв. /70 000 евро/ до пълния предявен размер на иска от 163 270, 23 лв. /, ведно със законната лихва върху тази сума от датата на исковата молба – 22.03.2021 г. С оглед изложеното, въззивното решение в частта, с която е уважен иска по чл. 59 33Д за посочения размер, следва да бъде оставено в сила.

14. При действието на ЗПИНМ (отм.) и ЗТСУ (отм.) не може да се придобие по давност част от имот, която е придадена по регулация към съседен парцел, тъй като собствеността преминава по силата на регулацията и нейното прилагане, а не по давност.

чл. 54, ал. 2 ЗКИР

Решение № 50128 от 3.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 2855/2021 г., I г. о., докладчик председателят Маргарита Соколова

Производството е по чл. 290 ГПК.

С определение № 178/20.04.2022 г. е допуснато касационно обжалване на решение № 260330/5.03.2021 г. по в. гр. д. № 974/2020 г. на П. окръжен съд, с което е отменено решение № 316/28.01.2020 г. по гр. д. № 16524/2015 г. на П. районен съд и е отхвърлен предявеният от И. Н. З., Е. В. З., И. Д. З. и Т. Д. З. иск с правно основание чл. 54, ал. 2 ЗКИР за признаване на установено по отношение на М. А. Б., Ж. П. Б. и М. А. Я., че ишците са собственици на основание договор за дарение, сключен с н. а. № 171/2006 г. - за първата ищца, и на основание наследствено правоприемство от Д. И. З. - за останалите ищци, на площ от около 300 кв. м., заключена между т. т. 1, 2, 3, 4 на комбинирана скица № 15-4422767/13.10.2015 г. на С. - П., респективно между т. т. 2, 3 /в червен цвят/ и 5, 3 /в син цвят/ на комбинирана скица № 5 на л. 49 по в. гр. д. № 974/2020 г. на П. окръжен съд, за която площ се твърди, че съставлява част от ПИ с идентификатор 11845.502.31 по кадастралната карта на с. В. от 2008 г., неправилно заснета като част от ПИ с идентификатор /№/, при посочени граници.

Касационното обжалване е допуснато по жалба на ишците с оплаквания, че въззивното решение е неправилно - основание за касационно обжалване по чл. 281, т. 3 ГПК.

От ответниците по касация - ответници по делото, е получен писмен отговор със становище, че касационно обжалване не следва да се допуска.

Върховният касационен съд на РБ, състав на I-во г. о., провери заявените с жалбите основания за отмяна на въззивното решение и за да се произнесе, взе предвид следното:

По делото е установено с помощта на техническа експертиза, че първият кадастрален и регулационен план на [населено място], в което се намира спорният имот, е от 1931 г. В него са заснети имот пл. № 157 от кв. 64 с площ от около 2 222 кв. м., за който е отреден парцел VI-157 от кв. 64, и имот пл. № 158 от кв. 64 с площ от около 3 706 кв. м., за който е отреден парцел V-158 от кв. 64. Дворищнорегулационните линии не предвиждат придаване на площи по регулация и съвпадат с имотните граници. При действието на този

план Т. Л. З. е призната за собственик по давност на дворно място, съставляващо парцел V-158 от кв. 64, при граници: улица, М. Б., С. Б. и шосе /н. а. № 116/1962 г./.

С регулационен план от 1963 г. е изменена регулацията, като за имот пл. № 157 от кв. 64 са отредени два парцела: парцел V. -157 от кв. 64 и парцел V. -157 от кв. 64. Парцел V. -157 от кв. 64 е с площ 1 340 кв. м. и е съставен от 414 кв. м. от имот пл. № 157, и две придаваеми места: 42 кв. м. от имот пл. № 159 и 886 кв. м. от имот пл. № 158. За имот пл. № 158 от кв. 64 са отредени също два парцела: парцел V-158 от кв. 64 и парцел VI-158 от кв. 64. При действието на този план М. А. Б. и М. Д. Б. са признати за собственици по наследство и давностно владение на парцели V. -157 и V. -157 от кв. 64 - н. а. № 111/1966 г. В него парцел V. -157 от кв. 64 е описан като празно дворно място с площ от 1 297 кв. м., при граници: улица, Ц. И. Б. и И. Н. З.; площта от 1 297 кв. м. е приблизително равна на сбора от площта на собственото място - 414 кв. м. и площта на придаваемите от имот пл. № 158 - 886 кв. м. Не са открити данни за прилагане на дворищната регулация съгласно чл. 46-48 ЗПИНМ.

През 1968 г. е одобрен нов кадастрален и регулационен план на селото. В него имот пл. № 157 от кв. 64 е заснет като имот пл. № 17 от кв. 24, записан в разписния лист на М. А. Б. и А. Д. Б.; за имота са отредени парцели X. -17 и X. -17 от кв. 24. Имот пл. № 158 от кв. 64 е заснет като имот пл. № 16 от кв. 24, записан на Т. З. /н. а. № 116/1962 г. / и Д. И. З. /н. а. 16/1976 г. /, от който са образувани парцели IX-16 и X-16 от кв. 24. Образован е и съсобствен парцел XI-16, 17 от кв. 24 с площ 915 кв. м., в който имот пл. № 16 участва с 355 кв. м., а имот пл. № 17 - с 560 кв. м.

Следващият кадастрален и регулационен план е от 1995 г. С него са заснети имоти пл. № 29 и 30 с отреждания парцели V-29 и VI-30 от кв. 24 /предишни парцели IX-16 и X-16/; за остатъка от предишния имот пл. № 16 е заснет имот пл. № 31, който с част от предишния имот пл. № 17, сега заснет като имот пл. № 32, образува съсобствен парцел V. -31, 32 от кв. 24. Имотната граница между имот пл. № 16, нов имот пл. № 31, и имот пл. № 17, нов имот пл. № 32, се запазва и съответства на тази по кадастралния план от 1968 г. Имот пл. № 31 е записан на Д. И. З., без да е посочен документ за собственост, а имот пл. № 32 е записан на А. Д. Б. на основание н. а. № 66/1972 г. За останалата част от имот пл. № 32, стар имот пл. № 17, са отредени парцели V. -32, IX-32 и X-32 от кв. 24.

През 2008 г. е одобрена кадастрална карта на селото, според която разположението на имотите се запазва съобразно с плана от 1995 г., като съсобственият парцел V. -31, 32 от кв. 24 става поземлен имот с идентификатор /№/; парцел V. -32 става поземлен имот с идентификатор/№/.

От заключението на допълнителната техническа експертиза е установено, че имотът на ответниците, който е с пл. № 157 от кв. 64 по плана от 1931 г., с пл. № 17 от кв. 24 по плана от 1968 г. и с пл. № 32 от кв. 24 по плана от 1995 г., е ограден в кадастралните си граници, отбелязани в плана от 1995 г., идентични с тези по плана от 1968 г. Вещото лице е извършило проверка на място и разкривки на терен, като е установило останки от основи на селскостопанска сграда, която е начало на трайно материализирана граница - кирпичена ограда върху каменни основи, отразена в регулационния план от 1968 г., респ. 1995 г., с условен знак за полумасивна ограда. Установено е, че има и нова ограда, която изцяло лежи върху каменните основи на старата кирпичена ограда. Посочено е, че североизточната граница с имот № 31 /предишни пл. № 16 по плана от 1968 г. и пл. № 158 по плана от 1931 г. / е лека ограда, мрежа с бетонни колове до масивна тухлена ограда и останалата част от кирпичена ограда, която частично е запазена и към улицата, неправилно отразена на плана като лека ограда.

От заключението на техническата експертиза, депозирано във въззивното производство, е установено, че спорното място е заключено между точките 3, 2 /в червен цвят/ и 5, 3 /в син цвят/ на комбинирана скица № 5, намираща се на л. 49 от въззивното дело, и е с приблизителна площ от 250 кв. м. При устното изслушване в съдебното

заседание вещото лице инж. Г. е посочил, че има данни за приложена регулация за имоти с идентификатори /№ 11845.502.30 и /№/, както и за частично приложена регулация за имот с идентификатор /№/, към който следва да е "придадено" мястото, заключено между точки 2 и 3 червено и 3 и 5, със синьо, от имот пл. № 158. Уточнено е още, че имотната граница между имот пл. № 16 и пл. № 17, отразена в регулационния план от 1968 г., не е нанесена в комбинираната скица, като същата би се намирала приблизително североизточно от точка 4 синьо и точка 1 синьо на комбинираната скица № 5.

Въззивният съд е приел, че по делото не се намира да е налице приложен дворищнорегулационен план от 1931 г. насам; не се установява наследодателите на ишците като собственици на мястото с площ от 886 кв. м., придаваемо съгласно плана от 1963 г. от имот пл. № 158 към парцел V. -157 от кв. 64, да са били обезщетени от наследодателите на ответниците. Оттук, и като се позовавал на разясненията, дадени с ТР № 3/15.07.1993 г. по гр. д. № 2/1993 г. на ОСГК на ВС за непосредственото отчуждително действие на дворищната регулация по ЗТСУ (отм.), но приложимо и към ЗПИНМ (отм.) поради сходствата в правната уредба на двата закона, съдът заключил, че дворищнорегулационният план от 1963 г. не е приложен и собствеността върху придаваемото място не е придобита по силата на регулацията. Ето защо при изработването на дворищнорегулационния план от 1968 г. за имотна основа е следвало да се ползват регулационните линии по плана от 1931 г., на базата на който да се извършат съответните предвиждания. Планът от 1931 г. е следвало да служи частично за имотна основа и на дворищнорегулационния план от 1995 г., почти идентичен с кадастралната карта от 2008 г., тъй като предходният план от 1968 г. не е приложен по отношение на парцел XII-17 от кв. 64 и съсобствения парцел XI-16, 17 от кв. 24, доколкото липсват данни същите да са заети по законоустановения ред и обособени със самостоятелни граници от всички страни. При използването на правилната кадастрална основа - плана от 1931 г., и съгласно заключенията на техническите експертизи, се установява, че процесното място, заключено между точките 3, 2 /в червен цвят/ и 5, 3 /в син цвят/, е било част от имот пл. № 158, а понастоящем е разположено изцяло в североизточната част на имот с идентификатор /№/ по кадастралната карта, и е заключено между имот /№/ и имот № 11845.502.31. Същото би следвало да бъде придадено по регулация към парцел V. -32 от кв. 24, сега имот № 11845.502.32, или да се включи като част от съсобствения парцел V. -31, 32, сега съсобствен имот № 11845.502.31, доколкото не отговаря на минималните изисквания за самостоятелен парцел нито по чл. 54, ал. 3, т. 1 ППЗТСУ (отм.), нито по действащия чл. 19, ал. 1, т. 4 ЗУТ /според експертизата във въззивното производство площта му е около 250 кв. м. /.

Като взел предвид, че процесното място е било собственост на Т. З. - наследодателка на ишците Е. В. З., И. Д. З. и Т. Д. З., които са наследници по закон на Д. И. З. - син на Т. З., който с н. а. № 171/2006 г. дарил на ишцата И. Н. З. имот пл. № 31, включен в УПИ V. - 31, 32 от кв. 24, въззивният съд е посочил, че, за да се уважи исковата претенция, следва да се установи, че процесното място не е променило своя собственик по един или друг начин към датата на предявяване на иска. Съдът е обосновал това становище с приетото от трайната съдебна практика, че когато е налице грешка, породена от спор за материално право по смисъла на чл. 54, ал. 2 ЗКИР, установяването както на спорното право на собственост, така и на неточното отразяване на обема на това право е към момента на предявяване на иска, респективно - на приключване на съдебното дирене в инстанцията по същество, като се вземат предвид и тези настъпили след одобряване на кадастралната карта юридически факти, които имат значение за придобиване, изменение или погасяване на правото на собственост.

Въззивният съд е приел, че въз основа на дарението от 2006 г. ишцата И. З. е придобила собствеността само върху поземлен имот № 31, включен в УПИ VII, отреден за имот № 31, 32 в кв. 24 по плана от 1995 г., представляващ празно дворно място с площ 368

кв. м. По силата на дарението същата не може да придобие нещо повече от дареното, включително и процесното място или идеална част него, защото то не е предмет на сделката. Освен това И. З. се явява частен, а не универсален правоприменик на Д. З., поради което увеличаването на имуществото на последния ще се отрази върху патримониума на неговите наследници, но не и върху частните му правоприменици, каквато е дарената З..

В защитата си по същество срещу предявения иск ответниците са въвели правопрекрътаващо възражение за придобивна давност с твърдение, че те, а преди това и праводателите им, са владели мястото достатъчно време, за да изтече в тяхна ползва срокът на предвидената в закона придобивна давност.

Като се позовавал на показанията на св. Р., на заключението на допълнителната техническа експертиза, депозирана в първоинстанционното производство, и на заключението на техническата експертиза, депозирана във въззивното производство, въззивният съд е посочил, че целият имот пл. № 17 е ограден с материализирани на място граници, като североизточната е лека ограда - мрежа с бетонни колове до масивна тухлена ограда и останалата част от кирпичена ограда. Установено е, че имотът е в това състояние и с тези граници поне от 1956 г. Процесното място с площ около 300 кв. м. пространствено се намира в материализираните на място граници на имот пл. № 17 по плана от 1995 г. Имотът, включително и разположеното в него процесно място, е владян в посочените граници през цялото време след 1956 г. от ответниците по делото и от техните праводатели, като владението им е било непрекъснато, несъмнено, явно, постоянно и спокойно. В тази насока св. Р. сочи, че целият имот се е ползвал от семейството на ответниците още от 1956 г. Освен това и св. Р., и св. Р. по време на разпитите им назовават мястото на запад/югозапад от кирпичената ограда като "мястото на М. " /ответницата/, т. е. владението е явно и не е установено по скрит начин. По делото липсват данни, които да оборят презумпцията на чл. 69 ЗС, приложима за целия период от време, в който ответниците и техните праводатели са владели имота. Освен това - наличието на нотариален акт за право на собственост върху недвижим имот, придобит по давност, № 111/1966 г., в полза на М. А. Б. и М. А. /Д. / Б. индикира, че същите са владели имот пл. № 17 като собственици с намерение за своене, доколкото двата имота, които са придобили по давност - парцел V. -157 от кв. 64 и парцел V. -157 от кв. 64 по плана от 1963 г., пространствено са почти идентични с имот пл. № 17 по плана от 1968 г. Срокът на придобивната давност по приетия през 1951 г. Закон за собствеността е 10 години, т. е. същите би следвало да са започнали да владеят имота през 1956 г., в каквато насока са и показанията на св. Р.. Наличието на водени съдебни дела за място, включено в пространствените предели на имот пл. № 17 /нов № 32/, назад във времето - гр. д. № 4384/1995 г. и гр. д. № 8018/2012 г., сочи, че ответниците и техните праводатели са изразявали трайна воля да задържат цялото място за себе си. Отхвърлянето на тези искове пък означава, че срокът на придобивната давност не е бил прекъсван по арг. на чл. 116, б. "б", изр. 2 ЗЗД.

Въззивният съд е проследил приложимия закон за придобиване на реална част от недвижим имот по давност предвид факта, че процесното място не отговаря на изискванията за самостоятелен парцел съгласно пар. 42, ал. 1, т. 2 ППЗПИИМ (отм.), чл. 54, ал. 3, т. 1 ППЗТСУ (отм.) или действащия чл. 19, ал. 1, т. 4 ЗУТ. Като се позовавал на чл. 59 ЗТСУ /обн. ДВ, бр. 29 от 1973 г., изм. ДВ, бр. 34 от 2000 г., понастоящем отменен/, според който реално определени части от дворищнорегулационни парцели не могат да се придобиват чрез правни сделки или по давност, съдът посочил, че за периода от 1.06.1973 г. /датата на влизане в сила на ЗТСУ/ до изменението на ЗТСУ с ДВ, бр. 34/25.04.2000 г., ответниците не са могли да придобият процесното място, представляващо реална част от парцел, по давност. По силата на чл. 181, ал. 1 ЗТСУ (отм.) обаче изтеклата до 1.06.1973 г. придобивна давност върху реално определени части от дворищнорегулационни парцели

запазва действието си, ако частите, предмет на владението, и останалите части от парцела могат да бъдат обособени в самостоятелни парцели, т. е. по силата на тази разпоредба се запазва правното значение на изтеклата придобивна давност върху реални части от поземления имот. Съгласно чл. 79, ал. 1 ЗС срокът на придобивната давност е 10 години. Видно от данните по делото, праводателите на ответниците са владели процесното място поне от 1956 г. Следователно в тяхна полза е изтекла предвидената в закона придобивна давност до влизането в сила на ЗТСУ (отм.), поради което ефектът на давността се е запазил и те са станали собственици на мястото, доколкото владяната реална част и имотът, към който тя се присъединява - парцел X. -17 по плана от 1968 г., респ. парцел V. - 32 по плана от 1995 г. и имот 11845.502.32 по КК от 2008 г., общо отговарят на минималните изискванията за самостоятелен обект. Независимо от това, съгласно чл. 200, ал. 1 ЗУТ /в сила от 31.03.2001 г. / реално определени части от поземлени имоти в границите на населените места и селищните образувания могат да се придобиват по давност, само ако са спазени изискванията за минималните размери по чл. 19 ЗУТ, а съгласно ал. 2 на същия член, правилото на ал. 1 не се прилага в случаите, когато частта от поземления имот се присъединява към съседен имот при условията на чл. 17, а оставащата част отговаря на изискванията на чл. 19 или се присъединява към съседен имот. В случая е установено, че ответниците владеят процесното място необезпокоявано и понастоящем. Мястото е включено в парцел V. -32 по плана от 1995 г., респ. в имот 11845.502.32 по КК от 2008 г., и представлява западната част от този имот, т. е. при упражнено владение ще се присъедини към съседен имот. С присъединяването на процесното място към парцел V. - 32 по плана от 1995 г., респ. имот 11845.502.32 по КК от 2008 г., същите ще отговарят на изискванията на чл. 19 ЗУТ. На тези изисквания ще отговаря и парцел V. -31, 32 по плана от 1995 г., респ. имот 11845.502.31 по КК от 2008 г., въпреки че спорното място не е част от него. Следователно по силата на чл. 200 ЗУТ ответниците, като собственици на имот 11845.502.32, могат да придобият процесното място, представляващо реална част от имот, по давност. Ответниците са владели спорното място необезпокоявано и след влизането в сила на ЗУТ през 2001 г. и за период по-дълъг от 10 години, доколкото настоящата искова молба е подадена през 2015 г., като липсват данни давността да е била спирана или прекъсвана преди това.

По тези съображения въззивният съд е приел, че възражението на ответниците по иска за изтекла в тяхна полза придобивна давност, по силата на която те са станали собственици на спорното място, следва да се уважи. Поради това исквата претенция се явява неоснователна, тъй като ищците не са били собственици към датата на предявяване на иска.

Касационното обжалване е допуснато на основание чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК по въпроса: може ли при действието на ЗПИИМ (отм.) и ЗТСУ (отм.) да се придобие по давност реална част от имот, придадена по регулация към съседен дворищнорегулационен парцел.

По поставения въпрос ВКС приема следното:

Разпоредбата на чл. 40, ал. 2 ЗПИИМ (отм.) въвежда забрана за придобиване по давност на реални части от дворищнорегулационни парцели, които не отговарят на изискванията за обособяване на самостоятелен парцел. Същата забрана се съдържа и в чл. 59 ЗТСУ (отм.), в редакция преди изменението с ДВ, бр. 34/2000 г. В чл. 181, ал. 1 ЗТСУ (отм.) е предвидено, че изтеклата до влизане в сила на този закон придобивна давност върху реално определени части от дворищнорегулационни парцели запазва действието си, ако частите, предмет на владението, и останалите части от парцела могат да бъдат обособени в самостоятелни парцели по правилата, които са действали до този момент, или съгласно този закон и правилника за неговото приложение.

По прилагането на тези разпоредби е формирана практика на ВКС. Приема се, че право на собственост върху реално обособена част от урегулиран поземлен имот не може

да бъде придобито по давност, освен ако тази част може, наред с останалите части от имота, да бъде обособена като самостоятелен урегулиран имот по правилата на действащия към момента на позоваването на придобивната давност устройствен закон - в този смисъл мотивите на тълкувателно решение № 76 от 1.06.1967 г. по гр. д. № 42/1967 г. на ОСГК на ВС; решение № 1257 от 11.12.2008 г. на ВКС по гр. д. № 4945/2007 г., I-во г. о., решение № 1394 от 16.02.2009 г. на ВКС по гр. д. № 5013/2007 г., IV-то г. о., решение № 501 от 17.05.2012 г. на ВКС по гр. д. № 675/2009 г., I. во г. о.

В практиката на ВКС се приема също, че при действието на ЗБНМ (отм.), ЗПИНМ (отм.) и ЗТСУ (отм.) дворищнорегулационният план, с който части от един имот се придават към съседен парцел, има непосредствено отчуждително действие - решение № 249 от 8.06.2012 г. на ВКС по гр. д. № 970/2011 г., I-во г. о. и др. Затова собствеността върху придадените части се придобива въз основа на дворищната регулация, ако тя бъде приложена, а не по силата на осъществявано давностно владение. В случай, че планът не бъде приложен в сроковете по § 6 и § 8 от ПР на ЗУТ и отпадне отчуждителното му действие, владението на придадената с него реална част може да доведе до придобиването ѝ по давност на основание чл. 79, ал. 1 ЗС, ако тя отговаря на изискванията на чл. 200 ЗУТ. Тези разяснения са дадени в решение № 225 от 10.12.2013 г. на ВКС по гр. д. № 2253/2013 г., I-во г. о.

В решение № 50045 от 4.05.2023 г. по гр. д. № 2690/2022 г. на ВКС, I-во г. о. е обобщена практиката на ВКС по прилагането на чл. 200, ал. 2 ЗУТ. Прието е, че на давността по чл. 200, ал. 2 ЗУТ може да се позове само собственикът на този имот, към който се придават части от съседен имот при условията на чл. 17, ал. 2, т. 2 или чл. 15, ал. 3 ЗУТ, но не и собственик, който при действието на ЗУТ е завладял реална част от съседен УПИ и е осъществявал владение върху нея повече от 10 години.

Дадените разрешения се споделят от настоящия състав на ВКС и следва да намерят приложение и по настоящото дело.

По съществото на касационната жалба:

В съответствие с данните по делото е изводът на въззивния съд, че процесната реална част от имота на ищите има статут на придаваема площ към парцела на ответниците както по плана от 1963 г. /парцел V. -157/, така и по плановете от 1968 г. и 1995 г. - парцел X. -17, идентичен с парцел V. -32. Това личи ясно на комбинираната скица към експертизата на вещото лице инж. Б. Г. - стр. 49 по в. гр. д. № 974/2020 г. на Пловдивския окръжен съд. Съответства на фактите по делото и изводът, че няма данни тези планове да са били приложени. Кога един дворищнорегулационен план е приложен е разяснено в ТР № 3 от 15.07.1993 г. по гр. д. № 2/93 г. на ОСГК на ВС, както и в решение № 49 от 31.05.2022 г. на ВКС по гр. д. № 2140/2021 г., I-во г. о. и решение № 60112 от 12.10.2021 г. на ВКС по гр. д. № 1042/2021 г., I-во г. о., които се позовават на тълкувателния акт. Според разясненията 10-годишното владение на придадена по регулация част от съседен имот не е достатъчно, за да се счита, че планът е приложен. Необходимо е това да е станало в хипотезата на чл. 32, ал. 1, т. т. 2, 4 и 5 ЗТСУ (отм.) - при грешка в кадастралния план, явна фактическа грешка, свързана с регулационните предвиждания и утвърждаването на плана при съществено закононарушение, както и кумулативно изпълнение на условията за заемане на придаваемите части и самото им заемане, към които се добавя и изискването за период на 10-годишно владение. Както е прието в тълкувателния акт, тези допълнителни изисквания се налагат заради това, че дворищната регулация е незаконосъобразна и не съответства на действителното положение, поради което не би следвало да бъде съобразявана при нейното изменяване и изработване на новия план и трябва да се изхожда от положението на имотите преди нея.

В настоящия случай владението на спорната реална част повече от 10 г. от ответниците по предявения иск не е могло да доведе до прилагане на плановете от 1963 г., 1968 г. и 1995 г. по смисъла на посоченото тълкувателно решение, тъй като не се касае за

хипотезата на чл. 32, ал. 1, т. т. 2, 4 и 5 ЗТСУ, нито пък има данни да са били изпълнени условията на закона за заемане от ответниците на спорната площ, която е била придаваема към техния парцел. Обстоятелството, че с н. а. № 111/29.12.1966 г. М. Б. и М. Б. са признати за собственици по наследство и давностно владение на парцел V. -157, който включва спорната площ, не означава, че тази площ е станала тяхна собственост, тъй като няма данни за прилагане на регулацията от 1963 г. по предвидения в закона ред - чрез плащане, чрез доброволно отстъпване по реда на чл. 111 ЗТСУ (отм.), или чрез въвод във владение след снабдяване с титул за изпълнение - нотариален акт за собственост по регулация след погасяване вземането за обезщетение на правоимащия бивш собственик по давност съгласно чл. 134, ал. 3 ЗТСУ (отм.), нито пък е била налице хипотезата на чл. 33, ал. 1 ЗТСУ (отм.) за прилагане на плана.

Правилен е изводът, че планът от 1931 г. е следвало да служи частично за имотна основа и на дворищнорегулационния план от 1995 г., тъй като предходните планове от 1963 г. и 1968 г. не са били приложени по отношение на спорната площ.

Правилен е изводът, че ищцата И. З., която е частен правоприемник на един от наследниците на бившата собственичка на имот 158 по плана от 1931 г. Т. З. няма право на собственост в спорната реална част, тъй като тя е придобила по дарение само имот пл. № 31, включен в УПИ V. -31, 32 от кв. 24, но не и спорната площ, която е извън този парцел.

Незаконосъобразен обаче е изводът, че ответниците са могли да придобият спорната площ по давност.

Дори тази площ да е владяна от ответниците още от 1956 г., както е приел въззивният съд, това владение не би могло да доведе до придобиване на собствеността от тях по давност. Спорната площ има статут на придадена по регулация към парцел на ответниците с дворищнорегулационните планове от 1963, 1968 и 1995 г., а тези планове не са били приложени. По изложените по-горе съображения при действието на ЗПИНМ (отм.) и ЗТСУ (отм.) не може да се придобие по давност част от имот, която е придадена по регулация към съседен парцел, тъй като собствеността преминава по силата на регулацията и нейното прилагане, а не по давност. С влизане в сила на ЗУТ и изтичане на сроковете по § 6 и § 8 от ПР на ЗУТ отчуждителното действие на заварения дворищнорегулационен план от 1995 г. отпада и собствеността върху спорната реална част се завръща към имота на ищите. От този момент тя би могла да бъде придобита по давност от ответниците, стига да отговаря на изискванията на чл. 200 ЗУТ. Тази част обаче няма необходимата площ и лице за обособяване на самостоятелен урегулиран поземлен имот, т. е. не отговаря на изискванията на чл. 200, ал. 1 ЗУТ. Не е налице и изключението по чл. 200, ал. 2 ЗУТ, тъй като спорната реална част не се придава по регулация към имота на ответниците в хипотезите на чл. 17, ал. 2, т. 2 или чл. 15, ал. 3 ЗУТ.

След като ответниците не са придобили спорната реална част нито чрез прилагане на дворищнорегулационните планове от 1963 г., 1968 г. и 1995 г., нито по давност, то тя е собственост на ищите. Както е прието в ТР № 3 от 28.03.2011 г. по тълк. д. № 3/2010 г. на ОСГК на ВКС, с изтичането на сроковете, посочени в § 8, ал. 1 от ПР на ЗУТ, отчуждителното действие на влезлите в сила, но неприложени дворищнорегулационни планове за заемане на придадени поземлени имоти или части от тях се прекратява автоматично, без да е необходимо провеждането на административна процедура по § 8, ал. 1, изр. 2 /сега § 8, ал. 2 от ПР на ЗУТ за изменение на неприложения дворищнорегулационен план. С изтичането на сроковете по § 6, ал. 2 и 4 от ПР на ЗУТ правото на собственост върху парцела се трансформира в право на собственост върху имота, за който е бил отреден дворищнорегулационният парцел, а придаваемите части се връщат в патримониума на собственика на имота, от който са били отчуждени.

От изложеното следва, че е налице грешка в кадастралната карта, като спорната

реална част, която по изложените по-горе съображения се е завърнала към имота на ишците - имот № 31, неправилно е заснета като част от имота на ответниците - имот № 32. Затова предявеният от Е. В. З., И. Д. З. и Т. Д. З. иск по чл. 54, ал. 2 ЗКИР е основателен и следва да бъде уважен след отмяна на въззивното решение в тази част. В частта, с която искът по чл. 54, ал. 2 ЗКИР, предявен от И. Н. З., е отхвърлен, въззивното решение следва да бъде оставено в сила.

15. Когато само един от съсобствениците предяви установителен иск за собственост на целия имот, този иск, като предявен в нарушение на императивната норма на чл. 26, ал. 2 ГПК, е недопустим в частта, с която правото на собственост се претендира досежно идеалните части на останалите съсобственици, които не са предявили иск в процеса на съсобственика си - ищец. В случай, че се признае право на собственост и на непредявения иск съсобственик, решението в частта относно обема права, принадлежащи на този съсобственик, ще е недопустимо, и на основание чл. 270, ал. 3, изр. 1 ГПК то следва да се обезсили в тази част, а делото - да се прекрати в същата част /решение № 89/13.01.2021 г. по гр. д. № 3335/2019 г. на ВКС, I-во г. о., решение № 60/19.04.2021 г. по гр. д. № 3359/2020 г. на ВКС, I-во г. о., решение № 100/11.10.2022 г. по гр. д. № 4412/2021 г. на ВКС, I-во г. о. /.

Същото разрешение е приложимо и по иск за ревандикация на идеална част от недвижим имот, предявен срещу съсобственик, ако ищецът търси защита освен на своя обем права, и на права на съсобственик, който не е ищец. В такава хипотеза искът на съсобственика срещу друг съсобственик ще е допустим само относно обема права, които ищецът претендира за себе си, и няма да е допустим по отношение на претендираните чужди права /чл. 26, ал. 2 ГПК/. Друго би било разрешението, ако искът за ревандикация е предявен от съсобственик срещу трето за собствеността лице, което държи или владее вещта без основание. В такава хипотеза един от съсобствениците може да ревандикира целия съсобствен имот, като това правомощие произтича от правото на съсобственика да си служи сам с общата вещ съгласно чл. 31, ал. 1 ЗС /решение № 205/12.11.2015 г. по гр. д. № 619/2015 г. на ВКС, I-во г. о., решение № 70/16.08.2017 г. по гр. д. № 3991/2016 г. на ВКС, II-ро г. о. /.

чл. 247 ГПК

чл. 587, ал. 1 ГПК

чл. 108 ЗС

чл. 109, ал. 1 ЗС

Решение № 50162 от 1.08.2023 г. на ВКС по гр. д. № 758/2021 г., I г. о., докладчик председателят Маргарита Соколова

Производството е по чл. 290 ГПК.

С определение № 392/12.09.2022 г. по касационни жалби, подадени от И. К. С., С. Г. Т., Р. Г. П., Ц. С. Г. и М. С. Т., е допуснато касационно обжалване на въззивното решение № 260050/16.09.2020 г., поправено по реда на чл. 247 ГПК с решение № 260277/13.08.2021 г., по в. гр. д. № 197/2020 г. на Софийския окръжен съд, на основание чл. 280, ал. 2, предл. 2-то ГПК за проверка допустимостта на решението, с което според касаторите се признават права над притежавания от ищцата И. Н. С. обем и по непредявени от останалите съсобственици Е. Х. Д. и Й. Х. С. ревандикационни искове по отношение на обекти, придобити по наследство.

Обстоятелствата по делото са следните:

Производството е образувано по искова молба на И. Н. С. срещу Г. С. С., М. С. Т. и Ц. С. Г. с искане за предаване владението на 1/2 ид. ч. от поземлен имот с идентификатор

61604.51.534 по кадастралната карта на [населено място] и от построените в него две сгради: двуетажна второстепенна сграда с площ 20 кв. м. с идентификатор [№] и едноетажна второстепенна сграда с площ 12 кв. м. с идентификатор [№], както и за преустановяване на действията, с които ответниците пречат на ищцата да упражнява правото си на собственост.

Ищцата твърди, че заедно с Е. Х. Д. и Й. Х. С. е съсобственица на посочената идеална част.

Първоинстанционният съд се е произнесъл по искове с правно основание чл. 108 и чл. 109, ал. 1 ЗС, както и по искове освен на И. Н. С., и на Е. Х. Д. и Й. Х. С..

Въззивният съд е приел, че предявеният иск не следва да се квалифицира по чл. 109, ал. 1 ЗС. Посочил е, че за да се приеме, че е предявен негаторен иск, не следва да са налице фактически твърдения, че владението е било отнето, каквито са изложените обстоятелства в исковата молба и в допълнителната молба от 01.12.2017 г., в която ищцата отново е посочила, че ответниците не ѝ позволяват да ползва дворното място и сградите в него. Искът, с който се защитава отнето владение, е ревандикационният иск по чл. 108 ЗС, по който се формира сила на пресъдено нещо по правото на собственост и по притезанието за предаване на владението или държането.

Съобразно с така приетата правна квалификация на предявения иск въззивният съд е приел, че в частта, с която районният съд е осъдил ответниците да преустановят неоснователните действия, с които пречат на ищцата да упражнява правото си на собственост върху постройките, и съответно в частта, с която е отхвърлил това искане по отношение на поземления имот, първоинстанционният съд се е произнесъл по непредявен иск и така е постановил недопустимо решение, което в тази част е обезсилено; решението е обезсилено и в частта, в която съдът се е произнесъл и по отношение на Е. Х. Д. и Й. Х. С., които, макар да се твърди в исковата молба, че са съсобственици заедно с ищцата на 1/2 ид. ч. от процесните имоти, не са предявили иск и не са страни по делото - предявяването на иск по чл. 108 ЗС е действие на управление и не може да се приеме, че ищцата И. С. го е предявила и от името на останалите съсобственици на идеалната част от имота.

Въззивният съд е приел, че по предявения иск с правно основание чл. 108 ЗС основният спор е дали ищцата, заедно с Е. Х. Д. и Й. Х. С., е собственица на 1/2 ид. ч. от процесния поземлен имот и от построените в него сгради.

В тази насока по делото е установено, че с н. а. № 68/04.07.1956 г., издаден по обстоятелствена проверка, А. С. С. и С. С. С. са признати за собственици по давност на недвижим имот в землището на [населено място], а именно къща и други селскостопански сгради, при посочени съседи, който имот представлява част от парцел III от кв. 84 по плана на селото с площ 202 кв. м.

А. С. С. е починал на 26.10.1981 г. и е оставил за наследници по закон ищцата И. Н. С., Е. Х. Д. и Й. Х. С., които са преживяла съпруга и дъщери на сина на наследодателя Х. А. С., починал на 18.02.2000 г., както и З. А. Д. - дъщеря на наследодателя, и Р. С. Г. - дъщеря на починалия на 02.09.1970 г. син на наследодателя С. А. С..

С. С. С. е починал на 26.06.1995 г. и е оставил за наследници по закон три деца: М. С. Т., Ц. С. Г. и Г. С. С., последният починал в хода на делото и оставил за наследници по закон: И. К. С. - преживяла съпруга, и С. Г. Т. и Р. Г. П. - дъщери.

Ищцата твърди, че е придобила собствеността върху 1/2 ид. ч. от процесния имот и от построените в него стопански постройки по силата на наследствено правоприемство, черпейки права от н. а. № 68/04.07.1956 г., като собствеността ѝ е потвърдена с решение № 249/23.09.2008 г. по гр. д. № 580/2007 г. на Самоковския районен съд.

Ответниците са оспорили допустимостта на иска, позовавайки се на решение № 26/07.02.2014 г. по гр. д. № 467/2012 г. на Самоковския районен съд, с което е отхвърлен предявен от И. Н. С., Е. Х. Д. и Й. Х. С. срещу Г. С. С., М. С. Т., Ц. С. Г., З. А. Д. и Р. С. Г.

иск по чл. 32, ал. 2 ЗС за разпределение ползването на процесния поземлен имот. Твърдят, че н. а. № 68/04.07.1956 г. не се отнася за процесния поземлен имот. Твърдят, че са придобили имота по давност, като го владеят от м. декември 1971 г. Представили са н. а. № 42/20.08.2014 г., с който Г. С. С., М. С. Т. и Ц. С. Г. са признати по реда на чл. 587, ал. 1 ГПК на основание представени писмени доказателства за собственици на 1/2 ид. ч. от поземлен имот с идентификатор [№], ведно с построените в имота сгради - двуетажна жилищна сграда с идентификатор [№] с площ 46 кв. м., двуетажна второстепенна сграда с идентификатор [№ 2 с площ 20 кв. м. и едноетажна второстепенна сграда с идентификатор [№ 3 с площ 12 кв. м. Представили са и н. а. № 105/24.10.2014 г. по обстоятелствена проверка, с който по реда на чл. 587, ал. 2 ГПК са признати за собственици по давностно владение и наследство също на 1/2 ид. ч. от поземления имот и от сградите, описани в предходния нотариален акт.

Въззивният съд е обсъдил представените по делото разписан лист към проекта на дворищна регулация на [населено място] от 1958 г., скица № 15-352349/17.08.2015 г. относно границите и съседите на спорния поземлен имот и находящите се в него сгради, както и приетите по делото заключения на основна и допълнителна техническа експертиза, от които се установява, че спорният имот с идентификатор [№] обхваща част от имот пл. № 84, за който е отреден парцел III от кв. 18 по регулационния план на [населено място] от 1915 г. /действащ към момента на издаване на н. а. № 68/1956 г. /, както и че обхваща част от имот пл. № 283 и почти целия имот пл. № 284, за които имоти е отреден парцел II от кв. 17 по действащия план от 1958 г. В разписния лист към плана за собственици на имот пл. № 283 са посочени братя А. и С. С. С., а за имот пл. № 284 - Х. А. С.. Според вещото лице предмет на н. а. № 68/1956 г. е имот пл. № 283 по плана от 1958 г. с площ от 232 кв. м., който частично съответства на част от имот пл. № 84 по плана от 1915 г. Проследено е и застрояването в имота. Имот с идентификатор 61604.51.679 с площ 94 кв. м. и № 283 е записан на С. и А. С. С.. Съдът е приел, че по същество спорът между страните относно правото на собственост върху процесните имоти е разрешен с решение от 23.09.2008 г. по гр. д. № 580/2007 г. на Самоковския районен съд, влязло в сила на 27.11.2008 г., с което е признато за установено по отношение на И. Н. С., Е. Х. Д. и Й. Х. С., че Г. С. С., Ц. С. Г. и М. С. Г. са собственици на 1/2 ид. ч. от поземлен имот с идентификатор 61604.51.534, ведно с построените в имота сгради - жилищна сграда с идентификатор [№ 1, стопанска сграда с идентификатор [№] и стопанска сграда с идентификатор [№]. С това решение със сила на пресъдено нещо е разрешен спорът между страните по отношение на собствеността върху процесните имоти и той не може да бъде пререшаван, тъй като придобивното основание, на което се позовават ответниците в настоящото производство, и придобивното основание, на което са се позовали по гр. д. № 580/2007 г., в което са имали процесуалното качество на ищци, е едно и също. Това се отнася и до придобивното основание, на което се позовава ищцата в настоящото производство, която в предходното дело е имала качеството на ответник. Ето защо въззивният съд е приел, че следва да бъде признато за установено, че ищцата е собственица на 1/2 ид. ч. от поземления имот и от построените в него сгради. След като обсъдил показанията на разпитаните по делото свидетели, съдът е посочил, че от съвкупната им преценка се установява, че ответниците упражняват фактическа власт върху процесните имоти и не допускат ищцата до тях, за да ги ползва, от което е заключил, че предявеният ревандикационен иск е основателен.

Въз основа на горното въззивният съд е постановил решение № 260050/16.09.2020 г., с което е:

- обезсилил решение № 167/01.10.2019 г. по гр. д. № 1494/2017 г. на Самоковския районен съд в: частта, с която ответниците са осъдени да преустановят неоснователните си действия, с които пречат на И. Н. С., Е. Х. Д. и Й. Х. С. да упражняват правото си на собственост върху притежаваната от тях 1/2 ид. ч. от поземления имот и от двете

второстепенни сгради; в частта, с която са осъдени да предадат на Е. Х. Д. и Й. Х. С. владението на 1/2 ид. ч. от тези сгради; в частта, с която искът по чл. 109, ал. 1 ЗС е отхвърлен; в частта, с която искът по чл. 108 ЗС е отхвърлен по отношение на Е. Х. Д. и Й. Х. С.;

- отменил първоинстанционното решение в частта, с която искът по чл. 108 ЗС е отхвърлен по отношение на 1/2 ид. ч. от поземления имот и вместо това е признал за установено по отношение на ответниците, че И. Н. С. е собственица на 1/2 ид. ч. от застроен поземлен имот с идентификатор [№] по кадастралната карта на [населено място] с площ 518 кв. м., с номер по предходен план пл. № 284 и № 283, и е осъдил ответниците да предадат на собственицата владението на имота;

- на основание чл. 537, ал. 2 ГПК е отменил н. а. № 42/20.08.2014 г. за 1/2 ид. ч. от собствеността върху поземления имот.

С определение № 60115/09.07.2021 г. по настоящото дело съставът на ВКС, I-во г. о., е изпратил делото на Софийския окръжен съд за провеждане на производство по чл. 247 ГПК.

С решение № 260277/13.08.2021 г. по в. гр. д. № 197/2020 г. въззивният съд е допуснал поправка на очевидни фактически грешки, като е постановил:

- обезсилва първоинстанционното решение в частта, с която е отхвърлен иск по чл. 109 ЗС, предявен от И. Н. С. за осъждане на ответниците да преустановят действията си, с които пречат на ищцата да упражнява претендирана собственост върху идеална част от поземления имот;

- потвърждава първоинстанционното решение в частта, с която ответниците са осъдени да предадат на И. Н. С. владението на 1/2 ид. ч. от построените в поземления имот две стопански сгради;

- отменя първоинстанционното решение в частта, с която е отменен н. а. № 42/2014 г. за 1/2 ид. ч. от построените в поземления имот двуетажна жилищна сграда и две второстепенни сгради;

- отменя първоинстанционното решение в частта, с която н. а. № 105/2014 г. е отменен по отношение на признатото с него право на собственост върху 1/2 ид. ч. от двуетажна еднофамилна жилищна сграда със застроена площ 46 кв. м., и потвърждава същото решение в частта, с която н. а. № 105/2014 г. е отменен в останалите му части.

По основанията за допускане на касационно обжалване настоящият състав на ВКС, I-во г. о., намира следното:

Съгласно чл. 26, ал. 1 ГПК страни по граждански дела са лицата, от чието име и срещу които се води делото. Според чл. 26, ал. 2 ГПК освен в предвидените от закон случаи, никой не може да предявява от свое име чужди права пред съд.

Когато ищецът твърди и представя доказателства, че е съсобственик на една вещ /имот/ заедно с други лица, включително и когато съсобствеността произтича от наследствено правоприемство, той е легитимиран да предяви установителен иск за собственост само за онзи обем права, които счита, че притежава, но не и за правата на останалите съсобственици, защото не е нито техен представител, нито процесуален субституент. Процесуално легитимирани да предявят иск за собственост на останалата част от имота са единствено останалите съсобственици. Ето защо когато само един от съсобствениците предяви установителен иск за собственост на целия имот, този иск, като предявен в нарушение на императивната норма на чл. 26, ал. 2 ГПК, е недопустим в частта, с която правото на собственост се претендира досежно идеалните части на останалите съсобственици, които не са предявили иск в процеса на съсобственика си - ищец. В случай, че се признае право на собственост и на непредявилия иск съсобственик, решението в частта относно обема права, принадлежащи на този съсобственик, ще е недопустимо, и на основание чл. 270, ал. 3, изпр. 1 ГПК то следва да се обезсили в тази част, а делото - да се прекрати в същата част /решение № 89/13.01.2021 г. по гр. д. №

3335/2019 г. на ВКС, I-во г. о., решение № 60/19.04.2021 г. по гр. д. № 3359/2020 г. на ВКС, I-во г. о., решение № 100/11.10.2022 г. по гр. д. № 4412/2021 г. на ВКС, I-во г. о. /.

Същото разрешение е приложимо и по иск за ревандикация на идеална част от недвижим имот, предявен срещу съсобственик, ако ищецът търси защита освен на своя обем права, и на права на съсобственик, който не е ищец. В такава хипотеза искът на съсобственика срещу друг съсобственик ще е допустим само относно обема права, които ищецът претендира за себе си, и няма да е допустим по отношение на претендираните чужди права /чл. 26, ал. 2 ГПК/. Друго би било разрешението, ако искът за ревандикация е предявен от съсобственик срещу трето за съсобствеността лице, което държи или владее вещта без основание. В такава хипотеза един от съсобствениците може да ревандикира целия съсобствен имот, като това правомощие произтича от правото на съсобственика да си служи сам с общата вещ съгласно чл. 31, ал. 1 ЗС /решение № 205/12.11.2015 г. по гр. д. № 619/2015 г. на ВКС, I-во г. о., решение № 70/16.08.2017 г. по гр. д. № 3991/2016 г. на ВКС, II-ро г. о. /.

По касационните жалби, подадени от ответниците по иска:

След произнасянето от въззивния съд по реда на чл. 247 ГПК въззивното решение е постановено в следния смисъл:

- първоинстанционното решение, съдържащо диспозитиви по иск с правно основание чл. 109, ал. 1 ЗС за поземления имот и двете второстепенни сгради, е обезсилено от въззивната инстанция и в тази част въззивното решение е влязло в сила като необжалвано;

- първоинстанционното осъдително решение по иск с правно основание чл. 108 ЗС е обезсилено за 1/2 ид. ч. от двете второстепенни сгради, владението върху които е следвало да бъде предадено на Е. Х. Д. и Й. Х. С., и в тази част въззивното решение е влязло в сила като необжалвано;

- в частта, с която ответниците са осъдени да предадат на И. Н. С. владението на 1/2 ид. ч. от двете второстепенни сгради, първоинстанционното решение е потвърдено и в тази част въззивното решение е предмет на касационно обжалване от ответниците;

- отхвърлителното първоинстанционно решение по иск с правно основание чл. 108 ЗС за 1/2 ид. ч. от поземления имот е отменено и е признато за установено, че И. Н. С. е собственица на посочената част и ответниците с осъдени да ѝ предадат владението; в тази част въззивното решение е предмет на касационно обжалване от ответниците;

- първоинстанционното решение в частта, с която н. а. № 42/2014 г. е отменен за 1/2 ид. ч. от двуетажната жилищна сграда и двете второстепенни сгради, е отменено, и в тази част въззивното решение е влязло в сила като необжалвано;

- първоинстанционното решение, с което н. а. № 105/2014 г. е отменен изцяло, е отменено в частта, с която този нотариален акт е отменен за 1/2 ид. ч. от двуетажната жилищна сграда, и е потвърдено в частта, с която нотариалният акт е отменен в останалите части /а това са частите, с които Г. С., М. Т. и Ц. Г. са признати за собственици на 1/2 ид. ч. от поземления имот и от двете второстепенни сгради/ - в тази последна част въззивното решение е обжалвано от ответниците.

В обобщение:

- предмет на касационно обжалване е въззивното решение в частите, с които предявеният от И. Н. С. иск за ревандикация е уважен за 1/2 ид. ч. от поземления имот и от двете второстепенни сгради, и н. а. № 105/2014 г. е отменен за 1/2 ид. ч. от поземления имот и двете второстепенни сгради.

Касационните жалби срещу посочените части на въззивното решение са частично основателни.

От изложеното относно допустимостта на съдебно решение по иск за ревандикация на идеална част от съсобствен недвижим имот, предявен срещу съсобственик, с което се признава право на собственост в обем, надхвърлящ правата на ищеца и включващ права и на непредявил иск съсобственик, следва, че в частта, с която правата на ищцата И. Н. С. са

признати в размер над действително притежаваните от нея до претендираната 1/2 ид. ч., въззивното решение, както и първоинстанционното решение, потвърдено в тази част, са недопустими.

Според данните в удостоверението за наследници А. С. С. е оставил за наследници по закон три деца, всяко от които наследява по 1/3 от притежаваната от него 1/2 ид. ч. /чл. 5, ал. 1 ЗНсл/, или по 1/6 ид. ч. Ищцата И. Н. С. е наследник по закон - преживяла съпруга на починалия на 18.02.2000 г. син на наследодателя Х. А. С., която го наследява заедно с двете им деца Е. Х. Д. и Й. Х. С.. Нейните права възлизат на 1/18 ид. ч. /чл. 9, ал. 1 ЗНсл/ и в този обем права, който съответства на идеалната й част в общата вещ, предявеният от нея иск за ревандикация е допустим. Предявилата иска съсобственица не е процесуален субституент, нито действа в качеството на представител на останалите наследници на А. С. С., които не са предявили иск за собственост. Ето защо въззивното решение, както и потвърденото с него първоинстанционно решение, следва да се обезсилят като недопустими за разликата над 1/18 ид. ч. до 1/2 ид. ч. или за 8/18 ид. ч. от спорния предмет - поземлен имот и второстепенни сгради, поради произнасянето по непредявен иск, а производството в тази част следва да се прекрати.

В частта, с която правата на И. Н. С. са признати на 1/18 ид. ч. от поземления имот и от второстепенните сгради, правните изводи във въззивното решение съответстват изцяло на практиката на ВКС, съображения за което са изложени в определението, постановено в производството по чл. 288 вр. чл. 280 ГПК. В тази част въззивното решение не е недопустимо като постановено, както считат касаторите, по нередовна искова молба, довела до неяснота относно предмета на спора и затруднила защитата им, поради липса на твърдения как се е увеличила площта на поземления имот, предмет на н. а. № 68/1956 г., от 202 кв. м. на 518 кв. м., колкото е претендиращият за ревандикация имот. Този довод не може да бъде споделен предвид установената по делото идентичност на имотите, обсъждана в определението по чл. 288 вр. чл. 280 ГПК. Съобразно с това решението в посочената част следва да бъде оставено в сила.

По отмяната на н. а. № 105/2014 г.: като правна последица от частично уважения иск за защита на собствеността този нотариален акт следва да бъде отменен само в частта, която засяга правата на ищцата, а това е 1/18 ид. ч. от поземления имот и от двете второстепенни сгради. В тази част въззивното решение следва да бъде оставено в сила, а в частта, с която нотариалният акт е отменен за разликата над 1/18 до 1/2 ид. ч. от поземления имот и от сграда с идентификатори 61604.51.534. 2 с площ 20 кв. м. и сграда с идентификатор 61604.51.534. 3 с площ 12 кв. м., въззивното решение, както и потвърденото с него първоинстанционно решение в тази част, следва да бъдат отменени като неправилни. В частта, с която н. а. № 105/2014 г. е отменен за 1/18 ид. ч. от поземления имот и второстепенните сгради, въззивното решение е правилно и следва да бъде потвърдено.

III. РЕШЕНИЯ НА ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ

16. Разрешенията, възприети в т. 2 от Тълкувателно решение № 1/2013 г. по тълк. д. № 1/2013 г. на ОСГТК на ВКС, са приложими и в хипотезата, при която вследствие отстраняване на нередовности на исковата молба във въззивното производство ищецът е конкретизирал фактическите си твърдения (в т. ч. и тези от значение за размера на иска), които първоинстанционният съд е приел за недоказани, без преди това да проведе производство по чл. 129, ал. 2 ГПК и да даде указания по чл. 146, ал. 2 ГПК за необходимостта от ангажиране на доказателства в подкрепа на пояснените твърдения.

чл. 229 КЗ (отм.)

Решение № 50035 от 7.08.2023 г. на ВКС по т. д. № 134/2022 г., II т. о., докладчик председателят Бонка Йонкова

Производството е по чл. 290 ГПК.

С определение № 50002 от 6.01.2023 г. е допуснато касационно обжалване на решение № 713 от 22.11.2021 г., постановено по т. д. № 625/2021 г. на Апелативен съд - София, в частта, с която е потвърдено решение № 260525 от 26.03.2021 г. по т. д. № 1634/2020 г. на Софийски градски съд в частта за отхвърляне на предявения от "Нола 7" ООД против ЗАД "Алианц България" иск с правно основание чл. 229 КЗ (отм.) за сумата 120 000 лв. - остатък от заплатено на 13.04.2016 г. от "Нола 7" ООД на Я. Г. Х. обезщетение за вреди въз основа на съдебна спогодба от 4.04.2016 г. по гр. д. № 202/2014 г. на Окръжен съд - Разград и застрахователна полица № 13170092140000026/7.05.2009 г. с предмет "Професионална отговорност в проектирането и строителството".

В частта, с която е потвърдено първоинстанционното решение в частта за отхвърляне на акцесорния иск с правно основание чл. 86 ЗЗД за сумата 36 566 лв., въззивното решение не е обжалвано и е влязло в сила.

В касационната жалба на "Нола 7" ООД се прави искане за отмяна на обжалваното решение като неправилно поради нарушение на материалния закон и съществени нарушения на съдопроизводствените правила, за уважаване на иска по чл. 229 КЗ (отм.) в пълен размер и за присъждане на разноски. Касаторът - чрез процесуалния си представител по делото, поддържа, че макар да е съобразил силата на пресъдено нещо на влязлото в сила решение по т. д. № 5174/2018 г. на Апелативен съд - София, с което е уважен частичен иск срещу ЗАД "Алианц България" за сумата 50 000 лв. - част от изплатено на пострадалото лице, въз основа на съдебната спогодба, обезщетение в общ размер 170 000 лв., въззивният съд е отхвърлил иска с мотив за липса на ангажирани доказателства относно претърпените неимуществени вреди и размера на дължимото по повод на тях обезщетение. Излага оплаквания, че изводът за недоказаност на иска по размер е направен едва във въззивното решение и е резултат от неизпълнение на произтичащото от чл. 146, ал. 2 ГПК задължение на въззивния съд да укаже на ищеца, че не сочи доказателства от значение за определяне на размера на иска. Поддържа, че даването на указания е било наложително с оглед съдържащото се във въззивната жалба обосновано оплакване за допуснато от първоинстанционния съд нарушение във връзка с доклада по делото и направеното във въззивното производство уточнение на исковата молба в смисъл, че обезщетението от 170 000 лв. е изплатено само за претърпени от пострадалата неимуществени вреди. Навежда доводи, че вредите са установени по безспорен начин с влязлата в сила присъда срещу лицата, признати за виновни за причиняване по непредпазливост на смъртта на 12 - годишната дъщеря на пострадалата Я. Х., а също и с влязлото в сила решение по частичния иск срещу ответника - застраховател, поради което за въззивния съд не е съществувало основание да отхвърли иска като недоказан по размер.

Ответникът по касация ЗАД "Алианц България" оспорва касационната жалба като неоснователна в писмен отговор по чл. 287, ал. 1 ГПК и чрез процесуалния си представител по делото изразява становище за оставяне на обжалваното решение в сила.

Върховен касационен съд, Търговска колегия, състав на Второ отделение, след преценка на данните по делото и на поддържаните касационни основания, в съответствие с правомощията по чл. 290, ал. 2 ГПК приема следното:

Производството по т. д. № 625/2021 г. е образувано пред Апелативен съд - София по въззивна жалба на "Нола 7" ООД срещу решение по т. д. № 1634/2020 г. на Софийски градски съд, с което са отхвърлени предявените от "Нола 7" ООД против ЗАД "Алианц

България" АД обективно съединени иски с правно основание чл. 229 КЗ (отм.) и чл. 86, ал. 1 ЗЗД за заплащане на сумите 120 000 лв. - остатък от регресно вземане в размер на 170 000 лв., възникнало от изплащане на обезщетение за вреди от непозволено увреждане на пострадалата Я. Х. въз основа на одобрена в производството по гр. д. № 202/2014 г. на Окръжен съд - Разград съдебна спогодба, и 36 556 лв. - обезщетение за забава. С въззивната жалба дружеството - ищец е въвело оплаквания за допуснати от първоинстанционния съд съществени нарушения на съдопроизводствените правила във връзка с доклада по делото, като е посочило, че съдът е отхвърлил исковете с мотив за липса на ангажирани доказателства за вида и за размера на претенциите, включени в съдържанието на изплатеното обезщетение, без преди това да даде надлежни указания по чл. 146, ал. 2 ГПК за разграничаване на претенциите и за доказване на вредите, предмет на обезщетяване. Във връзка с релевираното нарушение в жалбата е формулирано искане за допускане до разпит като свидетел на лицето, получило обезщетение, за изясняване на обстоятелствата относно начина на формиране на обезщетението.

В подготовително заседание съдията - докладчик от Апелативен съд -София е оставил исквата молба без движение и е указал на ищеца "да приведе исквата молба в съответствие с изискванията на чл. 127 ГПК, като конкретизира различните по вид и размер претенции, формирали изплатеното обезщетение в полза на пострадалото лице, чието репарирание се търси в този спор". В изпълнение на указанията ищецът е депозирал писмена молба, с която е уточнил, че по силата на сключената в производството по гр. д. № 202/2014 г. на Окръжен съд - Разград спогодба е изплатил на пострадалата Я. Х. сумата 170 000 лв. - обезщетение за неимуществени вреди, от които 50 000 лв. са предмет на предявения в предходен процес частичен иск, а остатъкът от 120 000 лв. се претендира с предявения по делото иск. За установяване на твърдението, че обезщетението е изплатено като паричен еквивалент само на неимуществените вреди, без да обхваща имуществени вреди, лихви и разноски, ищецът отново е поискал да бъде разпитана като свидетел Я. Х.. С определение по чл. 267 ГПК въззивният съд е оставил доказателственото искане без уважение с мотив, че за доказване на обстоятелствата, за които е поискан разпит на свидетел, е представен писмен акт - протокол за одобряване на съдебната спогодба по гр. д. № 202/2014 г., сключена между ищеца и пострадалото лице.

При постановяване на решението си по съществото на спора Апелативен съд - София е извършил самостоятелен анализ и преценка на събраните в първоинстанционното производство доказателства и е приел за установени от фактическа страна следните обстоятелства:

Между ищеца "Нола 7" ООД и ответника ЗАД "Алианс България" е сключен валиден договор за застраховка "Професионална отговорност в проектирането и строителството", обективиран в застрахователна полица № 13170092140000026/7.05.2009 г., със срок от 8.05.2009 г. до 7.05.2010 г., при ретроактивна дата - 3.05.2005 г.

С определение от 4.04.2016 г. по гр. д. № 202/2014 г. на Окръжен съд - Разград, образувано по предявени от Я. Г. Х. иски с правно основание чл. 49 вр. чл. 45 ЗЗД, е одобрена спогодба, по силата на която част от ответниците по делото, сред които и "Нола 7" ООД, са се задължили да заплатят на ищцата обезщетение в размер на 180 000 лв. за вреди, претърпени по повод причинената чрез непозволено увреждане смърт на 12 - годишната ѝ дъщеря И. Х.. Със спогодбата "Нола 7" ООД (в качеството на работодател на едно от физическите лица, признати с влязла в сила присъда за виновни за смъртта на И. Х.) е поело задължение да заплати на Я. Х. обезщетение в размер на 170 000 лв. като част от общо дължимите 180 000 лв. Задължението е изпълнено на 13.04.2016 г. с изплащане на сумата 170 000 лв.

С влязло в сила решение от 3.12.2018 г., постановено по т. д. № 5147/2018 г. на Апелативен съд - София, е осъдено ЗАД "Алианс България" да заплати на "Нола 7" ООД, по предявен частичен иск с правно основание чл. 435 КЗ, аналогичен на чл. 229 КЗ (отм.),

сумата 50 000 лв., представляваща част от изплатените на пострадалото лице 170 000 лв. В мотивите към решението са направени изводи за наличие на предпоставките по чл. 435 КЗ, съответно чл. 229 КЗ (отм.), за ангажиране на отговорността на застрахователното дружество - ответник като страна по сключената с ищеца застраховка "Професионална отговорност в проектирането и строителството", покриваща отговорността на ищеца по чл. 49 ЗЗД, в границите на претендирания с частичния иск размер.

Позовавайки се на т. 2 от Тълкувателно решение № 3/2016 г. по тълк. д. № 3/2016 г. на ОСГТК на ВКС, въззивният състав е приел от правна страна, че формираната с решението по частичния иск сила на пресъдено нещо пречатства възможността в производството по иска за останалата част от вземането на ищеца към застрахователното дружество - ответник да се оспорва основанието на вземането и правната му квалификация. В съответствие с приетото правно разрешение съдът е формирал извод, че по делото са установени общите правопораждащи спорното право факти, релевантни за иска по чл. 229 КЗ (отм.), респ. чл. 435 КЗ - валидно застрахователно правоотношение между страните по договор за застраховка "Професионална отговорност в проектирането и строителството" и наличие на основание по чл. 49 ЗЗД за носене на отговорност от застрахования ищец към пострадалото лице, на което е изплатено обезщетението от 170 000 лв.

За да се произнесе по основателността на иска с възприета правна квалификация чл. 229 КЗ (отм.), въззивният съд е изходил от разбирането, че поради неучастие на застрахователното дружество - ответник в производството, в което е одобрена съдебната спогодба, претърпените от пострадалото лице вреди, обезщетени в изпълнение на спогодбата, подлежат на доказване от ищеца "Нола 7" ООД. След като е преценил, че в хода на процеса ищецът не е ангажирал доказателства за размера на претърпените от пострадалата Я. Х. вреди, въззивният съд е направил решаващия извод, че искът е недоказан по основание и по размер. В съответствие с така направения извод въззивният съд е потвърдил решението на първоинстанционния съд, с което са отхвърлени предявените против ЗАД "Алианс България" искове - главен и акцесорен.

Касационното обжалване е допуснато на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК за извършване на проверка за съответствие на постановеното от въззивния съд решение със задължителната съдебна практика, обективизирана в Тълкувателно решение № 1/2013 г. от 9.12.2013 г. по тълк. д. № 1/2013 г. на ОСГТК на ВКС - т. 2, и в постановените по реда на чл. 290 ГПК (редакция преди изменението от ДВ бр. 86/2017 г.) решения по гр. д. № 899/2011 г. на ВКС, IV г. о., и гр. д. № 1553/2009 г. на ВКС, I г. о., при разрешаване на значимия за изхода на делото процесуалноправен въпрос, свързан с приложението на чл. 146, ал. 2 ГПК след отстраняване във въззивното производство на недостатъци на исковата молба, касаещи размера на предявения иск, когато първоинстанционният съд не е указал в доклада по делото, че ищецът не сочи доказателства за размера на иска.

Според т. 2 от Тълкувателно решение № 1/2013 г. от 9.12.2013 г. по тълк. д. № 1/2013 г. на ОСГТК на ВКС, въззивният съд не следи служебно за допуснати от първата инстанция процесуални нарушения при докладване на делото; В случай, че въззивната жалба съдържа обосновано оплакване за допуснати нарушения на съдопроизводствените правила във връзка с доклада, въззивният съд дължи даване на указания до страните относно възможността да предприемат тези процесуални действия по посочване на относими за делото доказателства, които са пропуснали да извършат в първата инстанция поради отсъствие, непълнота или неточност на доклада и дадените указания. В т. 2 от съобразителната част на тълкувателното решение е разяснено, че дейността на въззивния съд не е повторение, а продължение на първоинстанционното производство, поради което дори процесуалните действия на първоинстанционния съд да са били опорочени, въззивният съд следва да отстрани пороците чрез собствените си действия по установяване на фактите и прилагането на правото; Докладът по делото, който дължи

първоинстанционният съд съгласно чл. 146 ГПК, е от особено значение за постановяване на правилно и съобразено с обективната действителност решение по материалноправния спор и затова регламентацията на длъжимите от съда процесуални действия по повод на него е императивна; Пропускът на първоинстанционния съд да извърши доклад, респективно извършването на непълен или неточен доклад, следва да се квалифицира като нарушение на съдопроизводствените правила; При наличие на обосновано (и основателно) оплакване във въззивната жалба за разглежданото процесуално нарушение, въззивният съд не изготвя нов доклад със съдържанието по чл. 146, ал. 1 ГПК, а дължи единствено даване на указания до страните относно възможността да предприемат тези процесуални действия по посочване на относими за делото доказателства, които са пропуснали да извършат в първата инстанция поради отсъствие, непълнота или неточност на доклада и дадените указания, което по смисъла на чл. 266, ал. 3 ГПК е извинителна причина за допускането на доказателствата във въззивното производство.

Разрешенията, възприети от ОСГТК на ВКС в т. 2 от цитираното тълкувателно решение, са приложими и в хипотезата, при която вследствие отстраняване на нередовности на исковата молба във въззивното производство ищецът е конкретизирал фактическите си твърдения (в т. ч. и тези от значение за размера на иска), които първоинстанционният съд е приел за недоказани, без преди това да проведе производство по чл. 129, ал. 2 ГПК и да даде указания по чл. 146, ал. 2 ГПК за необходимостта от ангажиране на доказателства в подкрепа на пояснените твърдения. Ако с въззивната жалба ищецът е въвел обосновано оплакване за непълнота на изготвения от първоинстанционния съд доклад, въззивният съд е задължен да процедира в съответствие с т. 2 от тълкувателното решение и да даде възможност на ищеца да ангажира доказателства за установяване на конкретизираната във въззивното производство искова претенция.

Воззивното решение е постановено в отклонение от формираната с тълкувателното решение по тълк. д. № 1/2013 г. на ОСГТК на ВКС задължителна съдебна практика и е неправилно поради съществено нарушение на съдопроизводствените правила, уреждащи правомощията на въззивния съд във връзка с доклада по делото.

В подадената въззивна жалба срещу решението на Софийски градски съд ищецът (сега касатор) "Нола - 7" ООД е обосновал оплакване за допуснато от първоинстанционния съд нарушение при изготвяне на доклада по делото, довело впоследствие до отхвърляне на предявените осъдителни икове. Оплакването е основателно, тъй като в доклада по чл. 146, ал. 2 ГПК първоинстанционният съд не е указал на ищеца, че следва да ангажира доказателства за вредите, за които е изплатено обезщетение на пострадалото лице в изпълнение на съдебната спогодба по гр. д. № 202/2014 г. на Окръжен съд - Разград. В рамките на правомощията по чл. 269 ГПК въззивният съд е счел исковата молба за нередовна и е указал на ищеца да уточни какво включва изплатеното обезщетение, с което се съизмерява твърдяното регресно вземане по чл. 229 КЗ (отм.). Предвид направеното от ищеца уточнение, че обезщетението от 170 000 лв. покрива само неимуществените вреди на пострадалата, въззивният съд е следвало да съобрази обоснованото оплакване във въззивната жалба за непълнота на изготвения от първоинстанционния съд доклад и да процедира по начина, указан в т. 2 на Тълкувателно решение № 1/2013 г. по тълк. д. № 1/2013 г. на ОСГТК на ВКС. След като в доклада по чл. 146, ал. 2 ГПК липсват указания за необходимостта от доказване на вредите и пред въззивната инстанция е уточнено, че изплатеното обезщетение, с което се съизмерява претендираното регресно вземане по чл. 229 КЗ (отм.), покрива само неимуществени вреди, въззивният съд е бил длъжен да предостави възможност на ищеца да ангажира във въззивното производство доказателства за настъпването на вредите в правната сфера на пострадалата и за техния обем. В отклонение от посочената задължителна съдебна практика въззивният съд не е изпълнил произтичащото от чл. 146, ал. 2 ГПК процесуално задължение и не е дал възможност на ищеца да попълни делото с доказателства за

претърпените от пострадалата неимуществени вреди, релевантни за претендираното регресно вземане в предявения по конкретното дело размер, а е споделил извода на първоинстанционния съд, че ищецът не е доказал основанието и размера на вземането си. При направената от въззивния съд преценка, че с оглед уточнението на исковата молба доказването на претендираното с иска по чл. 229 КЗ (отм.) вземане изисква доказване и на неимуществените вреди, предполагащи изплащане на справедливо обезщетение по чл. 52 ЗЗД в определения със съдебната спогодба размер от 170 000 лв., отхвърлянето на иска без предоставяне на възможност на ищеца да докаже проявлението на вредите и техния обем съставлява съществено нарушение на съдопроизводствените правила по чл. 146, ал. 2 вр. чл. 269 ГПК. Следва да се отбележи, че във връзка с оплакването за непълнота на доклада по чл. 146 ГПК ищецът е поискал да бъде разпитан като свидетел пострадалата Я. Х. за изясняване на факти от значение за размера на обезщетението, но въззивният съд е оставил доказателственото искане без уважение, позовавайки се на представената съдебна спогодба. Впоследствие съдът не е ценил спогодбата като документ, съдържащ относима към размера на иска информация, а е приел, че искът е недоказан по размер. В резултат на допуснатото процесуално нарушение въззивният съд е постановил неправилно решение, в каквато насока са и основателните оплаквания в касационната жалба на дружеството - ищец.

По изложените съображения въззивното решение следва да бъде отменено и делото да бъде върнато за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд, на основание чл. 293, 2 вр. ал. 3 ГПК. При новото разглеждане въззивният съд следва да изпълни задълженията, произтичащи от разпоредбата на чл. 146, ал. 2 ГПК, и в съответствие с указанията в т. 2 от Тълкувателно решение № 1/2013 г. по тълк. д. № 1/2013 г. на ОСГТК на ВКС да предостави възможност на ищеца "Нола 7" ООД да ангажира доказателства за претърпените от пострадалата Я. Х. неимуществени вреди, за които е изплатено обезщетение въз основа на одобрената в производството по гр. д. № 202/2014 г. на Окръжен съд - Разград съдебна спогодба.

Неоснователно е искането на касатора спорът по делото да бъде разрешен по същество от касационната инстанция поради обстоятелството, че обезщетението е изплатено на родител по повод смъртта на малолетно дете и не е необходимо да се събират доказателства, че родителят действително е претърпял неимуществените вреди, за които е обезщетен. Проявлението на вреди с висок интензитет в правната сфера на родителя, загубил дете вследствие на непозволено увреждане, е логично да се предполага от житейска гледна точка, но при възникнал съдебен спор признаването на право на обезщетение в определен по справедливост размер - чл. 52 ЗЗД, не може да почива на предположения. Аргумент в тази насока са указанията в Постановление № 4/1968 г. на Пленума на ВС, според които размерът на обезщетението за неимуществени вреди се определя от съда по справедливост, като понятието "справедливост" по смисъла на чл. 52 ЗЗД не е абстрактно, а е свързано с преценката на редица конкретни обективно съществуващи обстоятелства, които съдът е длъжен да обсъди и въз основа на оценката им да заключи какъв размер обезщетение по справедливост да присъди за претърпените неимуществени вреди. Доколкото изводът на съда за справедливия размер на обезщетението е обусловен от преценката на специфични за всеки отделен случай обстоятелства, които формират съдържанието на понятието "справедливост" по смисъла на чл. 52 ЗЗД, претендиращият по съдебен ред обезщетение следва да докаже обстоятелствата, с които обосновава правото си на обезщетение и въз основа на които иска присъждане на обезщетение в заявения с исковата молба размер. В хипотезата на предявен иск по чл. 229 КЗ (отм.), респ. чл. 435 КЗ, доказването на обстоятелствата, релевантни за справедливия размер на обезщетението за неимуществени вреди, е задължение на ищеца, който е застраховал гражданската си отговорност срещу причинени на трети лица вреди и е изплатил обезщетение за неимуществени вреди на увреденото

лице, след което се е суброгира в правата на увредения спрямо застрахователя по застраховката "Гражданска отговорност" в рамките на застрахователната сума. С предявения по настоящото дело иск ищецът - касатор е претендирал на основание чл. 229 КЗ (отм.) от ответника сумата 120 000 лв., представляваща остатък от твърдяно регресно вземане, възникнало от изплащане на обезщетение за неимуществени вреди въз основа на постигната спогодба с пострадалото лице. Ответникът - застраховател не е участвал като подпомагаща страна в производството, в което е одобрена спогодбата, и с отговора на допълнителната искова молба е оспорил изрично размера на платеното от ищеца обезщетение с възражение, че то е прекомерно завишено и не отговаря на установената в подобни случаи съдебна практика. При така заявеното оспорване уважаването на иска по чл. 229 КЗ (отм.) в предявения по делото размер изисква ищецът да докаже, че пострадалото лице е претърпяло неимуществени вреди, чието съдържание и интензитет дават основание за определяне на справедливо обезщетение по чл. 52 ЗЗД в размера, приет за дължим в одобрената без участие на застрахователя съдебна спогодба. За целта делото следва да бъде върнато на въззивния съд за попълване на делото с необходимите за установяване на исковата претенция доказателства, които касаторът е пропуснал да събере вследствие констатираното в касационното производство процесуално нарушение по чл. 146, ал. 2 вр. чл. 269 ГПК.

Касационната инстанция не споделя и довода на касатора, че неимуществените вреди, за които е определено и изплатено обезщетение в размер на 170 000 лв., са установени по безспорен начин с постановеното при същата фактическа обстановка и влязло в сила решение по частичния иск, което изключва необходимостта от доказването им в последващия процес за останалата част от регресното вземане по чл. 229 КЗ (отм.). В мотивите към решението по в. т. д. № 5147/2018 г. на Апелативен съд - София, с което е уважен частичният иск на "Нола 7" ООД, е прието, че липсата на ангажирани доказателства за размера на исковата претенция, конкретно - за претърпените от пострадалото лице неимуществени вреди, не е пречка за признаване на претендираното с иска регресно вземане, тъй като размерът, за който е предявено вземането - 50 000 лв., не надхвърля обичайния размер на обезщетенията за неимуществени вреди в подобни случаи. Съдът е посочил изрично, че съществуването на регресно вземане на ищеца за разликата над 50 000 лв. до изплатените 170 000 лв. не е предмет на частичния иск, поради което не е обсъждал дали има основание за ангажиране на застрахователната отговорност на ответника за още 120 000 лв. с оглед действително претърпените от пострадалата Я. Х. неимуществени вреди.

17. За да е легитимиран да иска отмяна на съдебното решение при условията на чл. 304 ГПК, молителят следва да притежава самостоятелно право върху предмета на спора, при неделимост на спорното правоотношение с останалите необходими другари. Такова право молителят не притежава, доколкото надлежно легитимиран ответник по предявения иск с правно основание 29, ал. 1 ЗТРРЮЛНЦ е само юридическото лице. Дори да е засегнат от правните последици на решението, молителят няма право да иска отмяна на същото на основание чл. 304 ГПК поради факта, че не е съществувало основание за конституирането му в качеството на необходим другар като главна страна - ответник, наред с надлежния ответник "..." ЕООД в производството по този иск.

чл. 304 ГПК

чл. 303, ал. 1, т. 4 ГПК

Решение № 18 от 31.08.2023 г. на ВКС по т. д. № 1008/2023 г., II т. о., докладчик съдията Анна Баева

Производството е по чл. 303, ал. 1, т. 4 ГПК.

Образувано е по молба на В. П. П. за отмяна на решение № 50158 от 29.03.2023 г. по т. д. № 1156/2021 г. на ВКС, ТК, II т. о. на основание чл. 303, ал. 1, т. 4 ГПК поради противоречието му с влязло в сила решение № 193 от 15.12.2020 г. по т. д. № 441/2020 г. на Варненски апелативен съд.

Молителят твърди, че с решението, чиято отмяна се иска, е оставено в сила решение № 260008 от 15.01.2021 г. по в. т. д. № 543/2020 г. на Варненски апелативен съд, с което е обявен за недействителен на основание чл. 40 ЗЗД като сключен във вреда на представляваното лице договор от 11.11.2013 г., с който молителят В. П. като пълномощник на управителя И. С. е продал на себе си 50 дяла, представляващи 100% от капитала на "Арсенал" ЕООД, и са обявени за несъществуващи обстоятелства по вписването на дружеството, а именно – вписването на молителя като едноличен собственик на капитала. Сочи, че с влязло в сила решение № 193 от 15.12.2020 г. по т. д. № 441/2020 г. на Варненски апелативен съд е отхвърлен предявеният от И. С. против "Арсенал" ЕООД иск с правно основание чл. 29, ал. 1, предл. 3 ЗТРРЮЛНЦ за установяване несъществуване на вписани обстоятелства по партидата на дружеството – за прехвърляне на дружествени дялове, промяна на едноличния собственик на капитала и нов учредителен акт, като е прието, че молителят в настоящото производство В. П. е действал с пълномощно от 07.04.2011 г., даващо му право да представлява едноличния собственик И. С. и да взема от нейно име решения за дейността на дружеството, в това число – за промени на дружеството и смяна на собственик и управител, както и да продава дружествени дялове на цена и условия, каквито уговори, и да договаря сам със себе си. С оглед на това молителят поддържа, че с второто решение е приета за действителна сключената от пълномощника сделка и неговата представителна власт, докато с първото решение същата сделка е приета за недействителна поради прекращаването на представителната власт на пълномощника по същото пълномощно. Намира, че е налице основанието на чл. 303, ал. 1, т. 4 ГПК и моли влязлото в сила решение на състав на ВКС да бъде отменено.

Ответницата И. Н. С. представя отговор, с който оспорва молбата за отмяна. Намира молбата за недопустима, тъй като молителят няма качеството на заинтересовано лице по смисъла на чл. 303, ал. 1, т. 4 ГПК. Излага и съображения за неоснователност на молбата поради липса на основания по чл. 303, ал. 4 ГПК с оглед отсъствието на твърдяната обективна и субективна идентичност на делата.

Молбата за отмяна е насочена е срещу акт на съда, който подлежи на извънреден контрол по реда на Глава 24 от ГПК, и е подадена в законоустановения тримесечен срок по чл. 305, ал. 1 от ГПК.

С решение № 50158 от 29.03.2023 г. по т. д. № 1156/2021 г. на ВКС, ТК, II т. о., чиято отмяна се иска, е оставено в сила решение № 260008 от 15.01.2021 г. по в. т. д. № 543/2020 г. на Варненски апелативен съд в частта, с която е обявен за недействителен на основание чл. 40 ЗЗД като сключен във вреда на представляваното лице договор от 11.11.2012 г. с нотариална заверка от същата дата, с който В. П. П., в качеството си на пълномощник на ищцата И. Н. С., е продал на себе си 50 дяла по 100 лева всеки, общо на стойност 5000 лева, и с която е признато за установено на основание чл. 29, ал. 1, предл. 3 ЗТРРЮЛНЦ по иск на И. С. против "Арсенал" ЕООД, че с вписване № 20131115164214 по партидата на дружеството са вписани несъществуващи обстоятелства, а именно: прехвърляне на дружествен дял, промяна в състава на съдружниците /вписване на В. П. П. като едноличен собственик на капитала/, обявяване на нов учредителен акт. Решението е постановено по предявен от И. С. против В. П. П. иск за прогласяване нищожността на договор от

11.11.2012 г. за покупко-продажба на 50 дяла по 100 лева всеки от капитала на "Арсенал" ЕООД с продавач – И. С., и купувач – В. П. П., на цена 500 лева, на основание чл. 40 ЗЗД поради договаряне във вреда на представлявания, и предявен от ищцата против "Арсенал" ЕООД иск за установяване несъществуване на вписани обстоятелства по заявление вх. № 2013111130601, вписани под № 20131115164214 по партидата на дружеството, а именно: прехвърляне на дружествен дял, промяна в състава на съдружниците /вписване на В. П. П. като едноличен собственик на капитала/, обявяване на нов учредителен акт.

С влязло в сила решение № 193 от 15.12.2020 г. по т. д. № 441/2020 г. на Варненски апелативен съд, след отмяна на решение № 269 от 17.06.2020 г. по т. д. № 347/2019 г. на Варненски окръжен съд, е отхвърлен предявеният от И. Н. С. против "Арсенал" ЕООД иск с правно основание чл. 29, ал. 1, предл. 3 ЗТРРЮЛНЦ за приемане за установено, че вписаните под № 20131115164214 от 15.11.2013 г. по партидата на дружеството обстоятелства за прехвърляне на дружествени дялове, промяна на едноличния собственик на капитала и нов учредителен акт са несъществуващи поради липса на представителна власт на лицето, представлявало едноличния собственик на капитала.

При така установените факти настоящият състав намира за недопустима подадената от В. П. П. молба за отмяна на решение № 50158 от 29.03.2023 г. по т. д. № 1156/2021 г. на ВКС, ТК, II т. о. в частта, с която е оставено в сила решение № 260008 от 15.01.2021 г. по в. т. д. № 543/2020 г. на Варненски апелативен съд за уважаване на предявения от И. С. против "Арсенал" ЕООД иск по чл. 29, ал. 1, предл. 3 ЗТРРЮЛНЦ за установяване несъществуване на вписани обстоятелства по вписване № 20131115164214 по партидата на дружеството, а именно: прехвърляне на дружествен дял, промяна в състава на съдружниците /вписване на В. П. П. като едноличен собственик на капитала/, обявяване на нов учредителен акт. В тази част молбата се явява подадена от лице, което не е страна по иска, по който е постановено влязлото в сила решение.

Не са налице и предпоставките на чл. 304 ГПК. За да е легитимиран да иска отмяна на съдебното решение при условията на посочената разпоредба, молителят следва да притежава самостоятелно право върху предмета на спора, при неделимост на спорното правоотношение с останалите необходими другари. Такова право молителят не притежава, доколкото надлежно легитимиран ответник по предявения иск с правно основание 29, ал. 1 ЗТРРЮЛНЦ е само юридическото лице. Дори да е засегнат от правните последици на решението, молителят няма право да иска отмяна на същото на основание чл. 304 ГПК поради факта, че не е съществувало основание за конституирането му в качеството на необходим другар като главна страна - ответник, наред с надлежния ответник "Арсенал" ЕООД в производството по този иск. Необезпеченото от закона участие на молителя като главна страна - ответник в процеса по посочения иск, изключва допустимостта на молбата за отмяна.

Поради това подадената молба за отмяна в тази част се явява недопустима и следва да бъде оставена без разглеждане.

В останалата ѝ част – с която се иска отмяна на решение № 50158 от 29.03.2023 г. по т. д. № 1156/2021 г. на ВКС, ТК, II т. о. в частта, с която е оставено в сила решение № 260008 от 15.01.2021 г. по в. т. д. № 543/2020 г. на Варненски апелативен съд за уважаване на предявения от И. С. против молителя В. П. П. иск за прогласяване нищожността на договор от 11.11.2012 г. за покупко-продажба на 50 дяла по 100 лева всеки от капитала на "Арсенал" ЕООД с продавач – И. С., и купувач – В. П. П., на цена 500 лева, на основание чл. 40 ЗЗД поради договаряне във вреда на представлявания, е допустима.

Разгледана по същество, молбата е неоснователна.

Съгласно дадените в т. 5 от ТР № 7 от 31.07.2017 г. по тълк. д. № 7/2014 г. на ОСГТК на ВКС задължителни разяснения фактическият състав на чл. 303, ал. 1, т. 4 ГПК е налице при пълен обективен и субективен идентитет по отношение на предмета и страните по делата. В мотивите на тълкувателния акт е прието, че: "Противоречие между две съдебни

решения има тогава, когато те се отнасят до един и същи спорен предмет, но го установяват различно, като различието е в диспозитивите относно съществуването или несъществуването на субективното гражданско право. В този случай е налице тъждество в предмета на двете дела, който чрез решенията става и техен предмет. Законът изисква противоречие между решенията, т. е. между диспозитивите на съдебните актове, а не между мотивите на двете решения. Разглежданият фактически състав е налице не само при пълен обективен и субективен идентитет по отношение на предмета и страните по делата, но и когато са разрешени по различен начин правните въпроси, включени в предмета на делото, по който се формира сила на пресъдено нещо. Основанието на чл. 303, ал. 1, т. 4 ГПК ще е налице, когато разрешаването на спора по единия иск – обусловената претенция, имплицитно съдържа в себе си произнасянето по другия иск – обуславящата претенция, и разрешената по обуславящия спор си противоречат. За да възникнат предпоставките по разпоредбата, трябва да е налице съвпадение между страните, както и да съществува обективно тъждество на производствата, но за разлика от хипотезата, при която обективното тъждество на производствата е резултат от еднаквите спорни предмети, в разглеждания случай обективният идентитет не се изразява в еднакъв предмет на делата, те имат различни спорни предмети, но предметът на обусловеното дело инкорпорира в себе си този на обуславящото дело".

В настоящия случай липсва обективен и субективен идентитет по отношение на предмета и страните на делата, решенията по които си противоречат съгласно изложените в молбата твърдения. Решението, чиято отмяна се иска в настоящото производство, е постановено по иск с правно основание чл. 40 ЗЗД за недействителност на сключен между И. С. и В. П. договор от 11.11.2012 г. за покупко-продажба на дружествени дялове от капитала на "Арсенал" ЕООД, докато решението по т. д. № 441/2020 г. на Варненски апелативен съд е постановено по иск с правно основание чл. 29 ЗТРРЮЛНЦ за установяване несъществуване на вписани обстоятелства - за прехвърляне на дружествени дялове, промяна на едноличния собственик на капитала и нов учредителен акт, поради липса на представителна власт на лицето, представлявало едноличния собственик на капитала. Следователно не е налице обективен идентитет на предмета на двете дела поради разглеждането по тях на искове, различаващи се по основание и търсена защита. Не е налице и субективен идентитет на делата, доколкото страни по разглеждания по първото дело иск са И. С. и В. П., а страни по второто дело са И. С. и "Арсенал" ЕООД.

В настоящия случай, освен че отсъства субективен идентитет, не е налице и различно разрешаване на правни въпроси, включени в предмета на делото, по което е постановено процесното решение, тъй като с оглед обстоятелствата, на които се основава предявеният иск по т. д. № 441/2020 г. на Варненски апелативен съд, по това дело не е обсъждано наличието на основанието по чл. 40 ЗЗД за недействителност на сключения между И. С. и В. П. договор за прехвърляне на дружествени дялове.

По изложените съображения настоящият състав намира, че не са налице предпоставките на чл. 303, ал. 1, т. 4 ГПК и молбата за отмяна на влязлото в сила решение следва да бъде отхвърлена.

18. Правото на юридическите лица за освобождаване от задължението за заплащане на такси и разноски в общия граждански процес не е гарантирано от императивна разпоредба на правото на ЕС, като подобни гаранции са предвидени само при спор за нарушаване на правото на ЕС. Когато предявеният иск от или срещу юридическо лице няма за предмет такъв спор или искът и/или самото юридическо лице не попадат в някоя от изключителните хипотези на разпоредбите на чл. 83, ал. 1, т. 4 и чл. 84 от ГПК или на особена разпоредба в друг закон (например чл. 620, ал. 1 и ал. 5, чл. 649, ал. 6, чл. 694, ал. 2 от ТЗ), то внасяне на държавна такса се дължи предварително по общото правило на чл. 71, ал. 1, изр. 1

вр. чл. 73, ал. 3 ГПК, тъй като съгласно изричната формулировка на разпоредбата на чл. 83, ал. 2 ГПК съдът може да признае липсата на достатъчно средства за заплащане на държавна такса и да освободи страната от внасянето ѝ, само ако тя е физическо лице.

чл. 71, ал. 1, изр. 1 ГПК

чл. 83, ал. 1, т. 4 ГПК

чл. 84 ГПК

Определение № 628 от 3.08.2023 г. на ВКС по ч. т. д. № 588/2023 г., I т. о., докладчик съдията Вероника Николова

Производството е по чл. 274, ал. 3 от ГПК.

Образувано е по частна касационна жалба на "Юръпиън Трейдинг Глобъл" АД /ЕТГ/, дружество, учредено в Република Панама, срещу определение № 336/3.02.2023 г. по ч. гр. д. № 302/2023 г. на Софийски апелативен съд, Търговско отделение, 5 състав, в частта, с която е оставена без уважение подадената от настоящия частен жалбоподател частна жалба с вх. № 1909/30.01.2023 г. против определение № 3876/5.12.2022 г. по т. д. № 2206/2022 г. на Софийски градски съд, VI-8 състав, с което е оставено без уважение искането на същата страна за освобождаване от внасяне на първоначална държавна такса за разглеждане на исковата молба в размер на 159 043,36 лв.

Частният касационен жалбоподател поддържа, че обжалваното определение е неправилно поради съществено нарушение на съдопроизводствените правила и необоснованост. Твърди, че въззивният съд не е обсъдил всички приложени по делото доказателства, а е основал съдебния акт единствено на хипотези и предположения. Поддържа, че представените писмени доказателства установяват липсата на средства за заплащане на дължимата държавна такса.

В изложението по чл. 284, ал. 3, т. 1 от ГПК частният касационен жалбоподател поставя следните въпроси: 1 Допустимо ли е освобождаване на юридическо лице /търговско дружество/ от задължение за внасяне на държавна такса за производство пред съд при условие, че в националното законодателство не е предвидена възможност за освобождаване на юридическите лица /търговските дружества/ от държавна такса, но правото на ЕС не изключва принципната възможност за освобождаване от такса, когато това се налага за осигуряване на правото на ефективен достъп и на ефективна съдебна защита?; 2 Следва ли при постановяване на въззивното решение въззивният съд да обсъди всички доводи на страните, свързани с твърденията им, и доказателствата, на които те се позовават в подкрепа на тезите си и които имат значение за решението по делото?; 3 Следва ли националният съд да провери дали условията за предоставяне на такава помощ представляват ограничение на правото на достъп до съдилищата, което накърнява самата същност на това право, дали са насочени към постигането на легитимна цел и дали съществува разумно съотношение на пропорционалност между използваните средства и поставената цел?; 4 Може ли националният съд при преценка дали следва да освободи ищец – юридическо лице от държавна такса да вземе предвид предмета на спора, доколко има основания да се очаква, че молителят ще спечели делото, значимостта на неговия интерес, сложността на приложимото право и производство и възможността му ефективно да защитава позицията си по делото?; 5/Следва ли националният съд да провери дали условията за предоставяне на такава помощ представляват ограничение на правото на достъп до съдилищата, което накърнява самата същност на това право, дали са насочени към постигането на легитимна цел и дали съществува разумно съотношение на пропорционалност между използваните средства и поставената цел?; 6 Когато става дума за юридически лица, националният съд може ли да вземе под внимание положението им,

например правно-организационната форма, и дали съответното юридическо лице преследва стопанска цел, както и финансовите възможности на неговите съдружници или акционери и възможността им да си набавят необходимите средства за предявяването на иска или подаването на жалбата?; 7 При какви условия националните съдилища в България и на база какви доказателства могат да формират преценка, че в конкретния случай юридическото лице следва да бъде освободено от такса?; 8 Как следва да се степенуват критериите, заложили в практиката на СЕС, обективизирана в определение от 13.06.2012 г. по дело C-156/12 /GREP/Freistat Bayern/?; 9 Ако е установено по делото, че нито ищецът-юридическо лице, нито неговите собственици /крайните и действителните/ нямат средствата да заплатят предварително държавна такса, следва ли да се освободи този ищец от задължението за такса, ако решението по така заведения иск е предопределящо за това дали ще получи ефективна защита на субективните си материални права? По въпроси № 1 и 2 навежда допълнителното основание по чл. 280, ал. 1, т. 1 от ГПК, като по въпрос № 1 твърди противоречие на обжалваното определение с определение № 170/15.04.2020 г. по ч. т. д. № 209/2020 г. на ВКС, II т. о., определение № 524/30.07.2019 г. по ч. т. д. № 908/2019 г. на ВКС, II т. о. и определение № 4/7.01.2022 г. по т. д. № 378/2020 г. на ВКС, I т. о., а по въпрос № 2 – с решение № 141/21.09.2021 г. по т. д. № 2586/2019 г. на ВКС, I т. о. По въпроси № 3 - 6 въвежда едновременно допълнителните основания по чл. 280, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ГПК, като по въпрос № 3 твърди противоречие на обжалваното определение с определение № 80/13.05.2020 г. по ч. т. д. № 1358/2019 г. на ВКС, I т. о. и определение от 13.06.2012 г. по дело C-156/12 /GREP/FreistatBayern/, а по останалите въпроси не сочи практика на ВКС и СЕС, в противоречие с която е постановено обжалваното определение. По въпроси № 7 – 9 твърди, че е налице допълнителното основание по чл. 280, ал. 1, т. 3 от ГПК. Поддържа още наличие на основанието по чл. 280, ал. 2, пр. 3 от ГПК, поради очевидна неправилност на обжалваното определение.

В частната касационна жалба и изложението по чл. 284, ал. 3, т. 1 от ГПК е направено и искане за отправяне на преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз относно тълкуването на решение на СЕС по дело C-571/2016 /Н. К. срещу БНБ/ и решение на СЕС по дело C-279/2009 /DEP срещу Федерална република Германия/ относно това как следва националният съд да провери дали националноправна уредба, предвиждаща авансовото плащане на фиксирана пропорционална такса, не противоречи на принципа на ефективност на Правото на Съюза и какви доказателства следва да са представени за установяване на факта на липса на средства за заплащане на държавна такса.

Върховният касационен съд, Търговска колегия, I отд. констатира, че частната касационна жалба е подадена от надлежна страна, срещу акт, подлежащ на обжалване по реда на чл. 274, ал. 3 от ГПК, като е спазен преклузивният срок по чл. 275, ал. 1 от ГПК.

За да потвърди първоинстанционното определение в частта, с която е оставено без уважение искането на "Юръпиън Трейдинг Глобъл" АД /ЕТГ/ за освобождаване от внасяне на държавна такса, въззивният съд е съобразил практиката на ВКС, практиката на Европейския съд по правата на човека и практиката на СЕС, обективизирана в определение от 13.06.2012 г. по дело C-156/12 /GREP/Freistat Bayern/. Изтъкнал е, че според нормата на чл. 83, ал. 2 от ГПК само физическите лица могат да бъдат освободени от внасяне на държавна такса поради недостиг на средства за тяхното заплащане, а настоящият спор предвид характера му – по иск с правно основание чл. 17, ал. 1 от ЗЗД, не попада сред изключенията по чл. 83, ал. 1, т. 4 от ГПК, чл. 84 от ГПК, чл. 620, ал. 1 и ал. 5 от ТЗ, чл. 649, ал. 6 от ТЗ и чл. 694, ал. 2 от ТЗ. Приел е, че разгледано в светлината на дадените указания от СЕС констатираното ограничение, макар и значително с оглед размера на дължимата държавна такса – над 159 000 лв., не е непропорционално, предвид цената на иска, както и не представлява прекомерна финансова тежест, която е непреодолима за ищеца и която го лишава от достъп до съд. В тази връзка е акцентирал, че молителят е

търговско дружество – АД, което, доколкото е търговец на основание чл. 1, ал. 2, т. 1 от ТЗ, е създадено за участие в стопанския живот и за реализиране на приходи от регистрирания предмет на дейност, като извършването на стопанска дейност е декларирана от неговия управителен орган. Отбелязал е липсата на твърдение за преустановяване на стопанската дейност или за състояние на фактическа неплатежоспособност, както и липса на доказателства в подкрепа на твърденията, че дружеството има финансови затруднения, най – вече защото води и други дела, по които вече е заплатило такси и разноски за над 200 000 лв. Приел е, че това обстоятелство не обосновава извод за непреодолима невъзможност за заплащане на дължимата държавна такса, водеща до ограничаване на правото на достъп до съд. Изложил е съображения, че невъзможността таксата да бъде заплатена следва и може да бъде установена от ищеца с всички допустими доказателствени средства, установяващи финансовото и имущественото му състояние, изтъквайки, че такива не са ангажирани. Намерил е, че представеният баланс от март 2020 г. не съответства по съдържание на декларираното от управителния орган имуществено състояние на дружеството, доколкото в същия е посочен актив само от парични средства в размер на 2000 евро, без да е отразено вземане на дружествен дял, каквото е декларирано да е налице от преди 2020 г., както и че в баланса е посочен капитал от 2000 евро, а в представеното удостоверение за правно състояние от регистъра в Панама капиталът е посочен в размер на 10 000 щ. д. С оглед на това въззивният съд е достигнал до извода, че балансът не отразява вярно имущественото състояние на дружеството и не може да бъде кредитиран като доказателство за него. Намерил е, че други доказателства, касаещи имущественото състояние на дружеството, не са ангажирани. В тази връзка е счел за неоснователно възражението, че СГС е следвало да укаже на ищеца какви доказателства да представи, като е изложил съображения, че дори и първоинстанционният съд да е бил длъжен, но да не е изпълнил това задължение, ищецът е могъл да представи с частната си жалба допълнителни доказателства, включително сочените от СГС в обжалваното определение, но не го е сторил. На следващо място, апелативният съд е намерил, че не са представени и доказателства, установяващи имущественото състояние на акционерите на дружеството, макар в частната жалба дружеството да е изразило съгласие с необходимостта от такива. Изтъкнал е, че представените доказателства разкриват противоречие относно това кой точно е акционер в дружеството, доколкото в удостоверението от март 2022 г., издадено от регистъра в Панама, като акционери са посочени две физически лица, а според представеното извлечение от Книга на акционерите това е друго юридическо лице. При тези съображения въззивният съд е заключил, че изискването за авансово плащане на държавна такса от 159 000 лв., само предвид размера и заплащането до момента във връзка с друго дело на разноски в размер над 200 000 лв., не представлява непреодолимо ограничаване на правото на достъп до съд на ищеца, което да накърнява самата същност на това право.

Настоящият състав на ВКС намира, че не са налице предпоставките за допускане на касационно обжалване на въззивното определение.

Нито един от поставените в изложението по чл. 284, ал. 3, т. 1 от ГПК въпроси не отговаря на характеристиката на общата предпоставка по чл. 280, ал. 1 от ГПК. Съгласно разясненията, дадени в т. 1 на Тълкувателно решение № 1/19.02.2010 г. по тълк. д. № 1/2009 г. на ОСГТК на ВКС, които съгласно чл. 274, ал. 3 от ГПК намират приложение и по частните касационни жалби, материалноправният или процесуалноправният въпрос трябва да е от значение за изхода на конкретното дело и за формиране на решаващата воля на съда.

Първият въпрос е формулиран общо и теоретично, не кореспондира със съдържанието на обжалваното определение и не е отнесен към конкретния случай, спецификата, на който е в това, че изводът за неоснователност на искането за освобождаване от внасяне на дължимата държавна такса е предпоставен от

констатираната липса на доказателства, установяващи имущественото състояние на ищеца.

Вторият въпрос е пряко относим към правилността на атакувания акт, доколкото се основава на тезата, че въззивният съд е игнорирал доводите на частния жалбоподател за наличието на основания за освобождаване от държавна такса, с оглед имущественото му състояние. Противно на това твърдение, всички доводи на молителя са обсъдени от апелативния съд в мотивите на атакувания акт и са приети за неоснователни. Обстоятелството, че въззивният съд не е счел за достатъчна информацията, обективизирана в балансите на ищеца за 2018 и 2019 г., при липса на данните за икономическото състояние на дружеството за 2021 г. и 2022 г., е въпрос на обосновааност на изводите на съда, формирана при съвкупния анализ на събраните по делото доказателства. Преценката на съда, че представените от молителя доказателства не подкрепят твърденията му за липса на имущество, не е равнозначна на неизпълнение на процесуалното задължение на съда за обсъждане на доказателствата. Обсъдено е и оплакването на жалбоподателя, че първоинстанционния съд не е му е указал да представи баланси за 2020 г., 2021 г. и 2022 г., за да установи, че и понастоящем няма средства за да заплати такса в този голям размер. Въззивният съд е приел, че предвид характеристиките на производството по чл. 274, ал. 2 от ГПК, жалбоподателят е могъл да представи с частната си жалба всички допълнителни доказателства относно имущественото си състояние. Следователно въззивният съд е обсъдил всички представени пред него доказателства и въведените с частната жалба оплаквания. Правилността на изводите на съда би била годин предмет на евентуална последваща допускането на касационно обжалване преценка, но не и на етапа за селектиране на частните касационни жалби.

Третият, четвъртият, петият и шестият въпроси възпроизвеждат съдържанието на цитираната практика на Съда на Европейския съюз. Същите са неотнормими към решаващите мотиви на въззивния съд, които се свеждат до това, че не са представени доказателства за финансовите затруднения на ищеца, както и за неговото и на акционерите му имуществено състояние. Следва да се отбележи, че въпросът за евентуално неправилно приложение от въззивния съд на възприетите в практиката на Съда на Европейския съюз критерии за преценка освобождаването на юридическо лице от заплащането на държавна такса, би бил значим само при наличие на представени доказателства, от които действително е възможно да се направи извод за актуалното имуществено състояние на молителя /каквото не е настоящият случай/.

Седмият и осмият въпроси нямат отношение към решаващия мотив на въззивния съд за неоснователност на искането за освобождаване от държавна такса. Въпросите, по начина, по който са формулирани, изискват отговор относно всички възможни критерии за преценка, докато практиката на Съда на Европейския съюз сочи възможни критерии за преценка, без да е изчерпателна по отношение на същите. Абстрактен отговор на всички възможни критерии за преценка при произнасяне по искане за освобождаване от такса на юридически лица е невъзможен, поради специфичните особености на всеки конкретен случай.

Деветият въпрос изхожда от предпоставка, която въззивният съд не е приел за доказана, а именно липсата на имущество на ищеца и на собствениците на неговия капитал, достатъчно да поеме разхода по дължимата държавна такса. С оглед на това въпросът не съответства на решаващия мотив на апелативния съд за неоснователност на искането за освобождаване от заплащането на дължимата държавна такса, поради недоказаност на действителното имуществено състояние на ищеца.

По всички поставени от касатора въпроси не са налице и сочените допълнителни предпоставки за достъп до касационно обжалване. Съгласно формираната трайна практика на ВКС по въпроса за правото на юридическо лице да бъде освободено от заплащане на държавна такса /определение № 285 от 5.07.2019 г. по ч. т. д. № 1234/2019 г.

на ВКС, ТК, I т. о., определение № 193 от 24.04.2019 г. по ч. т. д. № 810/2019 г. на ВКС, ТК, I т. о., определение № 141 от 20.02.2019 г. по ч. т. д. № 52/2019 г. на ВКС, ТК, II т. о., определение № 122 от 12.02.2019 г. по ч. т. д. № 114/2019 г. на ВКС, ТК, II т. о. /, гарантираното на страните по граждански спор с разпоредбата на чл. 6 ЕКПЧОС и чл. 47 от Хартата на основните права на ЕС право на достъп до съдилищата се реализира с предоставения на държавите – членки свободен избор на средства за постигане на тази цел. Правото на юридическите лица за освобождаване от задължението за заплащане на такси и разноски в общия граждански процес не е гарантирано от императивна разпоредба на правото на ЕС, като подобни гаранции са предвидени само при спор за нарушаване на правото на ЕС. Когато предявеният иск от или срещу юридическо лице няма за предмет такъв спор или искът и/или самото юридическо лице не попадат в някоя от изключителните хипотези на разпоредбите на чл. 83, ал. 1, т. 4 и чл. 84 от ГПК или на особена разпоредба в друг закон (например чл. 620, ал. 1 и ал. 5, чл. 649, ал. 6, чл. 694, ал. 2 от ТЗ), то внасяне на държавна такса се дължи предварително по общото правило на чл. 71, ал. 1, изр. 1 вр. чл. 73, ал. 3 ГПК, тъй като съгласно изричната формулировка на разпоредбата на чл. 83, ал. 2 ГПК съдът може да признае липсата на достатъчно средства за заплащане на държавна такса и да освободи страната от внасянето ѝ, само ако тя е физическо лице. В практиката на Европейския съд по правата на човека е признато правото на юридическите лица да бъдат освободени изцяло или частично от плащането на държавна такса (решение от 24.12.2009 г. по дело "Агромодел" ООД срещу България (жалба № 68334/01), решение от 26.07.2005 г. по дело Podbielski и PPU Polpure срещу Полша (жалба № 39199/98), решение от 10.01.2006 г. по дело Teltronic – SATV срещу Полша (жалба № 48140/99), като е прието, че достъпът до съд може да бъде обект на ограничения от различно естество, в това число и финансови, когато става дума за изискването да се плати на гражданските съдилища държавна такса, и само по себе си това ограничение на правото на достъп не е несъвместимо с чл. 6 § 1 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи, когато преследва законна цел и е налице разумно съотношение на съразмерност между използваните средства и преследваната цел, така че правото на достъп да не е накърнено в самата си същност. В тази връзка факторите, които се преценяват са: размер на таксите, преценен в светлината на специфичните обстоятелства според случая, както и платежоспособността на заинтересованото лице и стадий на производството, в който въпросното ограничение е наложено. Съгласно практиката на СЕС, обективизирана в Определение от 13.06.2012 г. по дело C –156/12 GREP/FreistatBayern, принципът на ефективна правна защита, закрепен в член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, може да обхваща правото на освобождаване от заплащане на разноските във връзка с производството и/или на разноските за адвокатска помощ в производството по такава жалба. В тази връзка националният съд следва да провери дали условията за предоставяне на такава помощ представляват ограничение на правото на достъп до съдилищата, което накърнява самата същност на това право, дали са насочени към постигането на легитимна цел и дали съществува разумно съотношение на пропорционалност между използваните средства и поставената цел. В рамките на преценката си националният съд може да вземе предвид предмета на спора, доколко има основания да се очаква, че молителят ще спечели делото, значимостта на неговия интерес, сложността на приложимото право и производство и възможността му ефективно да защитава позицията си по делото. За да прецени пропорционалността, националният съд може също да вземе под внимание размера на разноските във връзка с производството, които трябва да се платят предварително, и дали те представляват непреодолимо препятствие пред достъпа до правосъдие. Когато става дума за юридически лица, националният съд може да вземе под внимание положението им, например правно-организационната форма и дали съответното юридическо лице преследва стопанска цел, както и финансовите възможности на неговите съдружници или

акционери и възможността им да си набавят необходимите средства за предявяването на иска или подаването на жалбата. При постановяване на своето определение въззивният съд не се е отклонил от цитираната практика, доколкото не е отрекъл принципната възможност юридическо лице да бъде освободено от заплащане на държавна такса, а е съобразил правно-организационната форма на юридическо лице и преследваната от него стопанска цел и е изследвал събраните доказателства относно активите на дружеството, финансовите възможности на неговите съдружници или акционери / отчел е, че липсват доказателства за актуалното финансово – икономическо състояние на дружеството, че съдържанието на представения баланс към м. март 2020 г. не съответства на представените декларации от управителните органи на дружеството, както и че липсват доказателства за финансовото състояние на сочения от управителните органи единствен акционер на дружеството и противоречията в данните относно лицата, имащи качеството на акционери/.

Не е налице и основанието по чл. 280, ал. 2, пр. 3 от ГПК за допускане на обжалването поради твърдяната очевидна неправилност на въззивния акт. По смисъла на цитираната норма въззивното определение се допуска до касационно обжалване при очевидна неправилност, което основание като характеристика насочва към особено тежки пороци, водещи до неправилност на съдебния акт. Същите пороци следва да могат да се констатира от касационната инстанция без извършване на анализ за наличието или липсата на нарушения на материалния закон, съществено нарушение на съдопроизводствените правила или необоснованост. Очевидната неправилност е налице при видимо тежко нарушение на закона или явна необоснованост, довели до постановяване на неправилен съдебен акт. Съгласно практиката на ВКС очевидно неправилен е съдебният акт, при който законът е приложен в неговия обратен, противоположен смисъл, или съдът е решил делото въз основа на несъществуваща или на несъмнено отменена правна норма, както и когато е постановен при явна необоснованост поради грубо нарушение на правилата на формалната логика или на основополагащи принципи на съдопроизводството. Всичко, което предпоставя допълнителна проверка и анализ на осъществените в действителност процесуални действия на съда и страните и съобразяване на събраните доказателства и тяхното съдържание, е относимо към преценката за неправилност по смисъла на чл. 281, т. 3 от ГПК. В настоящия случай, въззивното определение не е очевидно неправилно, тъй като не е постановено нито в явно нарушение на закона, нито извън закона, нито е явно необосновано с оглед правилата на формалната логика.

По изложените съображения искането за допускане на касационно обжалване на въззивното определение е неоснователно.

По искането за отправяне на преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз:

С оглед изложеното следва да бъде оставено без уважение искането на касатора по чл. 628 от ГПК за отправяне на преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз. Основната предпоставка за допустимост на преюдициалното запитване е то да бъде отправено от компетентна юрисдикция по смисъла на чл. 267 от ЗФЕС, между които безспорно са националните съдилища на държавите – членки. Наред с това преюдициалното запитване следва да бъде отправено в рамките на висящо производство по съществуващ, действителен спор между страните, като прекратяването на главното производство би съставлявало пречка за постановяване на преюдициално заключение от Съда на ЕС. На следващо място поставените преюдициални въпроси следва да имат връзка с предмета на делото, като преюдициалното заключение от Съда на ЕС трябва да е необходимо на националния съд да формира своето вътрешно убеждение при решаването на делото, висящо пред него. Също така допустимостта на преюдициалното запитване е обусловена от възможността правото на ЕС да се приложи към обстоятелствата по конкретния спор, без значение дали то намира пряко приложение или се прилага по силата

на препращане в националното право към правото на Съюза. Освен по материя, приложимостта на правото на ЕС е обусловена и от неговото действие по време, като то не намира приложение към фактите, настъпили преди присъединяването на запитващата държава – членка към ЕС или преди влизането в сила на съответния акт от правото на ЕС. Едва при кумулативното наличие на тези предпоставки за допустимост, се поражда задължението по чл. 629, ал. 3 от ГПК за националните съдилища, чиито решения не подлежат на обжалване, да отправят преюдициално запитване до Съда на ЕС. Отделно от изложеното, следва да се посочи още, че произнасянето по искане за отправяне на преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз по чл. 629 ГПК е обусловено от допускане на касационната жалба до разглеждане по същество, предвид необходимостта от тълкуване на конкретна, приложима към разглеждания правен спор разпоредба от правото на Съюза. Следователно, доколкото в случая по изложените по-горе съображения, изчерпателно установените от процесуалния закон предпоставки за достъп до касация и разглеждане на касационната жалба по същество не са налице, то отсъства и основание за уважаване на искането за отправяне на преюдициално запитване до Съда на ЕС.

19. В хода на гражданското дело трябва да са установени конкретни обстоятелства, които са белег (елемент) на престъпен състав. Този престъпен състав трябва да бъде изрично квалифициран от съда, както и да бъде посочено кои конкретни обстоятелства, елемент на престъпния състав, са елемент и от фактическия състав на непозволеното увреждане, основание за реализираната гражданска отговорност на застрахованото по застраховката "Гражданска отговорност" на автомобилистите лице. Спирането на гражданския процес в този случай, по преценка на съда, е, за да се обезпечи зачитането на присъдата (чл. 300 от ГПК), която се очаква да бъде постановена по вече образуван или предстоящ наказателен процес.

чл. 229, ал. 1, т. 5 ГПК

Определение № 647 от 16.08.2023 г. на ВКС по ч. т. д. № 722/2023 г., I т. о., докладчик съдията Анна Ненова

Производството е по чл. 274, ал. 3 от ГПК.

Образувано е по частна касационна жалба на Н. М. М. и Й. М. М. срещу определение № 31 от 19.01.2023 г. по в. ч. гр. д. № 19/2023 г. на Апелативен съд – Бургас, с което е оставена без уважение частната жалба на касаторите против определение № 656 от 25.11.2022 г. по гр. д. № 316/2022 г. на Окръжен съд – Сливен за спиране, на основание чл. 229, ал. 1, т. 5 от ГПК, на производството по делото (образувано по искове по чл. 432, ал. 1 от КЗ и чл. 86, ал. 1 от ЗЗД на Н. М. М. и Й. М. М. срещу "ДЗИ-Общо застраховане" ЕАД) до приключване на наказателното производство по досъдебно производство № 1056/2020 г. по описа на ОЗ РУ-Сливен, вх. № 1756/2020 г., № 216/2020 г. по описа на Окръжна прокуратура – Сливен, с влязла в сила присъда или с влязло в сила постановление за прекратяване на наказателното производство.

Оплакванията на касаторите в подадената жалба са, че въззивното определение е неправилно. Не са налице предпоставките на чл. 229, ал. 1, т. 5 от ГПК за спиране на производството, а именно съдът лично и непосредствено да е разкрил престъпни обстоятелства, както и изходът на гражданския спор да зависи от изхода на тези обстоятелства. По делото са били направени доказателствени искания, посредством които всички елементи на фактически състав на непозволеното увреждане ще бъдат доказани.

Касаторите искат, при допускане на касационно обжалване, оспореното въззивно

определение да бъде отменено и делото върнато на Окръжен съд – Сливен за продължаване на съдопроизводствените действия.

Съгласно изложението на основанията за допускане на касационно обжалване по чл. 280, ал. 1 от ГПК касационното обжалване на въззивното решение е допустимо поради разрешаването на значим по делото процесуалноправен въпрос в противоречие с практиката на Върховния касационен съд – основание по чл. 280, ал. 1, т. 1 от ГПК.

Конкретно формулираният от касаторите въпрос е:

"Налице ли са предпоставките на чл. 229, ал. 1, т. 5 от ГПК за спиране на производството по гражданско дело, в което се реализира гражданската отговорност на застрахователя по застраховка "Гражданска отговорност" спрямо пострадалото лице, при наличие на образувано досъдебно производство?"

Според касаторите въззивното определение е постановено в противоречие с възприетото в определение № 634 от 15.11.2015 г. по ч. гр. д. № 5418/2015 г. по описа на ВКС, ГК, III г. о. и определение № 44 от 26.01.2010 г. по гр. д. № 15/2010 г. на ВКС, ГК, II г. о., съгласно които образувано досъдебно производство само по себе си не обуславя наличието на основанията по чл. 229, ал. 1, т. 5 от ГПК.

От насрещната страна по жалбата "име" ЕАД е подаден отговор, с който частната касационна жалба се оспорва. Поддържа се, че спиране на гражданското дело следва да се извърши дори и когато делото е на досъдебна фаза. Страната се позовава на определение № 60251 от 02.06.2021 г. по ч. т. д. № 1059/2021 г. на ВКС, ГК, II т. о., определение № 290 от 01.09.2020 г. по ч. т. д. № 1303/2020 г. на ВКС, ТК, I т. о. и определение № 10 от 07.01.2022 г. по ч. т. д. № 2470/2021 г. на ВКС, ТК, II т. о.

Върховният касационен съд, Търговска колегия, Първо отделение, за да се произнесе по реда на чл. 288 от ГПК, констатира следното:

Частната касационна жалба по делото е редовна, като съответстваща на изискванията на чл. 284 от ГПК, както и допустима – подадена в срок, срещу подлежащ на касационно обжалване съдебен акт, от страна с интерес от обжалването.

При преценка на изискванията на чл. 280, ал. 1, вр. чл. 274, ал. 3, т. 2 от ГПК съдът намира следното:

Първоинстанционното производство е било образувано по искова молба от 26.07.2022 г. на касаторите срещу "име" ЕАД с предявени иски по чл. 432, ал. 1 от КЗ и чл. 86, ал. 1 от ЗЗД за присъждане на суми от по 30 000 лева, частично от 164 000 лева, със законните лихви от датата на претенцията за доброволно плащане (12.02.2021 г.), обезщетение за неимуществени вреди, претърпени в резултат на смъртта на техния баща М. Н. М., при пътнотранспортно произшествие, настъпило на 22.09.2020 г., на път I-6, км. 400, на разклона за [населено място], по причина на Д. В. Д., водач на автомобил "Мерцедес Е2020 ЦД", с ДК [рег. номер на МПС], гражданската отговорност на когото е застрахована при ответника. Според изложеното в исковата молба Д. В. Д. е управлявал лекия автомобил "Мерцедес" със скорост от около 65 км/ч над разрешената, което е в пряка връзка с настъпилото ПТП – удар с навлезлия в кръстовище автомобил, управляван от М. Н. М.. Починалият водач не е имал вина за пътния инцидент, тъй като е могъл да премине кръстовището, ако другият водач се е движил с разрешена скорост, както и обективно не е могъл да възприеме другото движещо се превозно средство поради растителност край пътното платно. Също съгласно изложеното в исковата молба за ПТП е било образувано досъдебно производство. Застрахователят доброволно платил обезщетения от по 36 000 лева на 15.03.2021 г., при което са останали дължими по 164 000 лева, от които частично претендирани по делото са по 30 000 лева.

С исковата молба са били представени документи от образуваното досъдебно производство № 1056/2020 г. по описа на ОЗ РУ-Сливен, включително констативен протокол за ПТП и изслушана в това производство съдебна авто-техническа експертиза. Поискано е било допускането на свидетели за причинените на ищите неимуществени

вреда, издаването на удостоверение за снабдяване с документи по наказателното дело, допускането на съдебна авто-техническа експертиза за установяване на обстоятелствата по пътния инцидент, както и представяне от ответника на застраховката "Гражданска отговорност" на автомобилистите относно лекия автомобил "Мерцедес Е2020 ЦД, с ДК [рег. номер на МПС].

С подаден отговор на исковата молба застрахователят е оспорил реализирана по отношение на застрахования водач гражданска отговорност. Причина за ПТП, според застрахователя, е било това, че при преминаване на кръстовище починалият водач не е спрял на знак "Б2", непропусайки преминаващият с предимство водач Д. В. Д.. Относно платеното застрахователно обезщетение застрахователят е посочил, че ако се приеме дължимо обезщетение, то било 100 000 лева и при приспадане на принос от 64% на починалия водач, на ишците са дължими по 36 000 лева обезщетение, което е било платено, но плащането не следва да се счита признание на предявените искове. Отделно е било направено възражение за съпричиняване, обосноваващо намаляване на дължимото застрахователно обезщетение със 70%. Застрахователят е поискал допускане на комплексна автотехническа и медицинска експертиза относно механизма на ПТП, както и разпит на свидетели, включително Д. В. Д., също за обстоятелствата по ПТП. В отговора си застрахователят е посочил още, че по случая е образувано наказателно производство, изходът от което има значение за правилното решаване на спора, при което исковото производство да бъде спряно.

С определението за насрочване на делото по чл. 140 от ГПК съдът е допуснал единствено свидетели на ишците за претърпените неимуществени вреди, както и разпит на Д. В. Д. като свидетел, съгласно искането на ответника.

В първото съдебно заседание на 24.11.2022 г., при направен доклад по делото, са били изслушани допуснатите на ишците свидетели. Други доказателства не са били допускани и събирани, а в закрито заседание на 25.11.2022 г. съдът е спрял производството по делото, така както е било поискано от ответната страна в подадения отговор на исковата молба и допълнително в проведеното открито съдебно заседание. Първоинстанционният съд е приел, че досъдебно производство № 1056/2020 г. на РУ-Сливен, по което Д. В. Д. е привлечен като обвиняем, е образувано по повод на същото деяние, което е описано като деликт в исковата молба по делото и срещу същия водач, който е посочен като делинквент. Конкретното вредоносно деяние осъществява фактическия състав на престъпление, неговото установяване не може да бъде изследвано самостоятелно от гражданския съд и са налице предпоставките по чл. 229, ал. 1, т. 5 от ГПК за спиране на производството. Необходимостта от спиране се аргументира и с разпоредбата на чл. 300 от ГПК.

Въззивният съд е възприел изводите на Окръжен съд – Сливен. Посочил е, че изложението на обстоятелствата по исковата молба сочи на еднаквост между описаните неправомерни действия по твърдения деликт, обуславящ гражданската отговорност, и елементи на изпълнителното деяние по НК, за което е образувано досъдебно производство. Установяването на извършено престъпление е от съществено значение за разрешаване на гражданскоправния спор между страните, защото именно виновното извършване на деянието, което е предмет на наказателното производство, предполага основанието и обема на отговорност на застрахователя, доколкото той е оспорил тези обстоятелства. По правилото на чл. 300 от ГПК гражданският съд е задължен да вземе предвид влязлата в сила присъда относно извършване на деянието, неговата противоправност и наличието на вина на дееца.

При тези установени обстоятелства въззивното определение следва да бъде допуснато до касация.

Поставеният от касаторите процесуалноправен въпрос относно предпоставките за спиране на исковото производство, образувано по иск с правно основание чл. 432, ал. 1 от

КЗ, на основание чл. 229, ал. 1, т. 5 от ГПК, съответно дали предпоставка за спиране на производството в този случай е образувано досъдебно производство, удовлетворява общия селективен критерий на чл. 280, ал. 1 от ГПК за достъп до касация – въпросът е от значение за изхода на спора с оглед дадения от въззивния съд положителен отговор. Касационно обжалване следва да се допусне за проверка съответствието на решението с практиката на Върховния касационен съд, посочена от касаторите.

Съгласно определение № 634 от 15.11.2015 г. по ч. гр. д. № 5418/2015 г. по описа на ВКС, ГК, III г. о. и определение № 44 от 26.01.2010 г. по гр. д. № 15/2010 г. на ВКС, ГК, II г. о., съдът спира производството по гражданско дело, когато при разглеждането му се разкрият престъпни обстоятелства, от установяването на които зависи изходът на гражданския спор. В тази хипотеза гражданският съд трябва да е събрал доказателства за съществуването на престъпни обстоятелства. Осъществяването на проверка от прокуратурата или органите на МВР дали е извършено престъпление, фактът на образувано досъдебно производство не е основание за спиране на гражданското производство по смисъла на чл. 229, ал. 1, т. 5 от ГПК. Нужно е съдът, който разглежда гражданскоправния спор, да констатира, че са налице престъпни обстоятелства, които имат значение за правилното решаване на спора и че не е възможно тези обстоятелства да се установят в самото гражданско производство.

В същия смисъл са и мотивите към т. 8 от Тълкувателно решение № 1 от 17.07.2001 г. по гр. д. № 1/2001 г., ОСГК на ВКС. В случая на чл. 229, ал. 1, т. 5 от ГПК (чл. 182, ал. 1, б. "д" от ГПК (отм.)) трябва да се касае за констатирани от съда при разглеждане на делото престъпни обстоятелства, съответно престъпното обстоятелство да съществува като факт, съдържащ се в доказателствения материал по делото.

От посочените от застрахователното дружество съдебни актове на състави на ВКС практика по чл. 280, ал. 1, т. 1 от ГПК съставлява единствено определение № 290 от 01.09.2020 г. по ч. т. д. № 1303/2020 г. на ВКС, ТК, I т. о., но то не съдържа по-различно разрешение. Изрично в него е посочено, че ГПК не задължава гражданския съд да се счита обвързан от издадените в рамките на досъдебното производство актове, а сам следва да прецени дали действително са налице престъпни обстоятелства, които са от значение за разрешаване на гражданскоправния спор.

С оглед практиката на Върховния касационен съд по приложение на чл. 229, ал. 1, т. 5 от ГПК, касационната жалба е основателна.

Обжалваното въззивно определение е постановено в отклонение от съдебната практика (чл. 280, ал. 1, т. 1 от ГПК), при нарушение на процесуалния закон, и е неправилно (чл. 281, т. 3, пр. 1 от ГПК).

Неправилно апелативният съд, споделяйки изводите на окръжния съд в същия смисъл, е възприел, че за спиране на делото по чл. 229, ал. 1, т. 5 от ГПК е достатъчно от изложението на обстоятелствата по исковата молба по исковете по чл. 432, ал. 1 от КЗ да може да се изведат елементи на престъпен състав, съответно че е достатъчно да се установи еднаквост между описаните неправомерни действия по твърдения деликт, обуславящ гражданската отговорност на застрахован по договора "Гражданска отговорност" на автомобилистите, и елементи на престъпно деяние по НК, за което е образувано досъдебно производство.

Както се посочи, в хода на гражданското дело трябва да се установени конкретни обстоятелства, които са белег (елемент) на престъпен състав. Този престъпен състав трябва да бъде изрично квалифициран от съда, както и да бъде посочено кои конкретни обстоятелства, елемент на престъпния състав, са елемент и от фактическия състав на неправомерното увреждане, основание за реализираната гражданска отговорност на застрахованото по застраховката "Гражданска отговорност" на автомобилистите лице. Спирането на гражданския процес в този случай, по преценка на съда, е, за да се обезпечи зачитането на присъдата (чл. 300 от ГПК), която се очаква да бъде постановена по вече

образуван или предстоящ наказателен процес. За съда по гражданското дело биха били задължителни всички констатации на осъдителна присъда, които се отнасят до дееца и елементите на престъпния състав. При оправдателна присъда зачитането по гражданското дело е по въпросите, които са били основание такава присъда да бъде постановена и ако това е от значение за гражданската отговорност от непозволено увреждане.

В случая в първоинстанционното производство не са били допуснати и събрани доказателства относно отговорността на застрахованото при ответника лице, извън тези за претърпените от касаторите страдания от смъртта на техния баща. Останалите събрани доказателства са били основно във връзка с образуваното досъдебно производство и от значение за това производство. Така не е имало констатиране от самия съд при разглеждане на делото престъпни обстоятелства, нито е била дадена квалификация на такива обстоятелства при съпоставянето им с елементите на непозволено увреждане, съответно реализирана гражданска отговорност, от значение за отговорността на застрахователя - ответник.

С оглед изложеното обжалваното въззивно определение, потвърждаващо първоинстанционното определение за спиране на делото, следва да бъде отменено като неправилно, с връщане на делото на окръжния съд за продължаване на съдпроизводствените действия. Не е имало основание за спиране на производството по реда на чл. 229, ал. 1, т. 5 от ГПК.